

Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2007

November
2008

Indholdsfortegnelse

Introduktion	1
I. Erklæring om statsregnskabet	3
II. De væsentligste sager under ministerområderne	5
III. De enkelte ministerområder	7
A. § 5. Statsministeriet	7
B. § 6. Udenrigsministeriet	10
C. § 7. Finansministeriet	19
D. § 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet	27
E. § 9. Skatteministeriet	31
F. § 11. Justitsministeriet	38
G. § 12. Forsvarsministeriet	44
H. § 15. Socialministeriet	54
I. § 16. Indenrigs- og Sundhedsministeriet	60
J. § 17. Beskæftigelsesministeriet	66
K. § 18. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration	72
L. § 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	75
M. § 20. Undervisningsministeriet	84
N. § 21. Kulturministeriet	95
O. § 22. Kirkeministeriet	101
P. § 23. Miljøministeriet	104
Q. § 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	108
R. § 27. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender	112
S. § 28. Transport- og Energiministeriet	115
IV. Erklæring om revisionen af EU-midler i Danmark	127
V. Udvalgte emner	137
A. Projekttilskud fra EU til statslige virksomheder	137
B. Virksomhedernes administration af likviditetsordningen	146
C. Styring og administration af lønforhold ved erhvervsskolerne	153
D. 6 kommuners administration af førtidspensionsområdet	159
VI. Statsregnskabet	166
VII. Baggrundsoplysninger om revisionen	176
Bilag 1. Bedømmelser pr. virksomhed og revision	182

Introduktion

1. Rigsrevisionen har revideret statsregnskabet og afgiver denne beretning om revisionen af statsregnskabet for 2007. Afgivelsen sker i henhold til § 17, stk. 1, i rigsrevisorloven¹⁾. Det fremgår heraf, at rigsrevisor undersøger fuldstændigheden af statsregnskabet og sammenholder bevillings- og regnskabstal og afgiver en beretning herom til Statsrevisorerne.

2. De enkelte afsnit i beretningen har været forelagt de relevante ministerier i udkast i overensstemmelse med rigsrevisorlovens § 17, stk. 3. Ministeriernes bemærkninger er i videst muligt omfang indarbejdet i beretningen.

3. Ministerierne skal afgive en redegørelse til Statsrevisorerne for de foranstaltninger og overvejelser, som beretningen har givet anledning til. Redegørelsen skal afgives inden 2 måneder efter det tidspunkt, hvor Statsrevisorerne fremsender beretningen til ministerierne, jf. rigsrevisorlovens § 18, stk. 2.

Ved kongelig resolution af 23. november 2007 blev der foretaget en række ændringer i ministeriernes ressortansvar, ligesom enkelte ministerier blev nedlagt, og nye ministerier oprettet. Beretningen er opbygget efter samme struktur som statsregnskabet for 2007. Dette medfører, at der under ministerområderne er omtalt virksomheder, som nu er underlagt nye ministre. Det er således de nye ministre, der skal afgive redegørelse til Statsrevisorerne for de foranstaltninger og overvejelser, som beretningen giver anledning til.

4. Rigsrevisor Henrik Otbo har i brev til Folketingets formand af 14. april 2008 i henhold til § 14, stk. 1, nr. 2, jf. § 15, stk. 3, i instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling²⁾ erklæret sig personligt inhabil i forhold til nogle konkrete sager vedrørende SKATs regnskab under statsregnskabets § 9. Skatteministeriet. Sagerne er omtalt i beretningens pkt. 153-158. Folketingets formand har efter høring af Statsrevisorerne og forhandling med næstformændene i brev af 15. maj 2008 udpeget tidligere rigsrevisor Jørgen Mohr som sætterigsrevisor til at behandle de forhold, hvor rigsrevisor er inhabil. Sætterigsrevisor har derfor erklæret sig om den del af statsregnskabet, der vedrører SKAT under § 9. Skatteministeriet, jf. pkt. 20-21.

5. Beretningen indledes med Rigsrevisionens *erklæring* om statsregnskabet underskrevet af rigsrevisor og sætterigsrevisor (kap. I). De følgende 6 kapitler og bilag indeholder en række uddybende oplysninger til erklæringen.

6. I kap. II henvises til *de væsentligste sager* behandlet under ministerområderne.

¹⁾ Rigsrevisorloven fremgår af lovbekendtgørelse nr. 3 af 7. januar 1997 samt de ændringer, der følger af lov nr. 590 af 13. juni 2006.

²⁾ Instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling fremgår af bekendtgørelse nr. 447 af 6. maj 1992 som ændret ved bekendtgørelse nr. 129 af 24. februar 1999 og bekendtgørelse nr. 716 af 17. maj 2006.

7. Selve behandlingen af sagerne findes i kap. III, der omhandler de *19 ministerområder*. Hvert ministerium gennemgås særskilt.

Gennemgangen af hvert ministerområde indledes med Rigsrevisionens vurdering af ministerområdet. Efter vurderingen beskrives baggrundsoplysninger samt omfanget og resultatet af den revision, som Rigsrevisionen har udført på ministerområdet. Afslutningsvis omtales en række udvalgte sager. Omtalen af de enkelte udvalgte sager indledes med Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område. Herefter følger de væsentligste revisionsresultater, virksomhedens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne.

8. I kap. IV er revisionen af *EU-midler* i Danmark omtalt. Danmark modtager hvert år midler fra EU, ligesom Danmark afregner told og landbrugsafgifter mv. samt moms- og BNI-bidrag til EU. I kapitlet er der afgivet en erklæring om EU-midler i Danmark.

9. Under overskriften *Udvalgte emner* har Rigsrevisionen gennemgået 4 emner i kap. V. Det drejer sig om: projektilskud fra EU til statslige virksomheder (A), virksomhedernes administration af likviditetsordningen (B), styring og administration af lønforhold ved erhvervsskolerne (C) samt 6 kommuners administration af førtidspensionsområdet (D). De 2 førstnævnte emner vedrører mere end ét ministerområde og går dermed på tværs af ministerområder, mens de sidste 2 emner alene vedrører henholdsvis Undervisningsministeriet og Velfærdsministeriet.

10. I kap. VI gennemgås *statsregnskabet*s hovedtal for driftsregnskabet og anlægsregnskabet. Kapitlet omhandler endvidere statens status og de korrektioner, der er foretaget i forhold til statens status ultimo 2006 (primokorrektioner), samt omkostningsreformens indvirkning på statens status.

11. I kap. VII er samlet en række *baggrundsoplysninger* vedrørende opfølgning fra sidste års beretning, den udførte revision og regnskabstyper/-principper. Endvidere omtales Rigsrevisionens 4-trins-karakterskala, der går fra meget tilfredsstillende til ikke tilfredsstillende.

12. Rigsrevisionens *bedømmelser pr. virksomhed og revision* på ministerområderne fremgår af bilag 1.

I. Erklæring om statsregnskabet

Indledning

13. Rigsrevisionen har revideret statsregnskabet for finansåret 2007 og har som led heri undersøgt fuldstændigheden af statsregnskabet og sammenholdt bevillings- og regnskabstal, jf. rigsrevisorlovens § 17, stk. 1.

Revisionen omfatter også EU-midler i Danmark. Danmark modtager hvert år midler fra EU, ligesom Danmark afregner told og landbrugsafgifter mv. samt moms- og BNI-bidrag til EU. Revisionen af EU-midler i Danmark er omtalt i kap. IV, hvor der er afgivet en erklæring om EU-midlerne.

14. Rigsrevisionen betragter med denne erklæring revisionen af statsregnskabet for 2007 som afsluttet. Rigsrevisionen kan dog tage spørgsmål vedrørende dette og tidligere regnskabsår op til yderligere undersøgelser. I den forbindelse kan der fremkomme nye oplysninger, som kan give anledning til, at konkrete forhold, der er behandlet i denne beretning, bliver vurderet på ny.

Den udførte revision

15. Revisionen er planlagt og udført i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik. Rigsrevisionen efterprøver ikke alene rigtigheden af statens regnskab, men undersøger også en række aspekter vedrørende forvaltningens overholdelse af bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

16. Rigsrevisionen har ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko efterprøvet grundlaget og dokumentationen for de anførte beløb og øvrige oplysninger i statsregnskabet. Revisionen er udført ved stikprøvevis undersøgelser. Revisionen af statsregnskabet er udført som planlagt og med en dækning, som giver Rigsrevisionen et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere statsregnskabet. Revisionsprincipper mv. er nærmere omtalt i kap. VII. Baggrundsoplysninger om revisionen.

Konklusion

17. Det er Rigsrevisionens vurdering, at statsregnskabet for 2007 samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der samlet set er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

18. Rigsrevisionen har taget forbehold vedrørende regnskaberne for Forsvarskommandoen og Banedanmark. Forbeholdene vedrører usikkerhed om indregnede aktiver for i alt 65,3 mia. kr. samt en række afledte poster, jf. pkt. 209-227 og 611.

Revisionen har for enkelte andre virksomheders vedkommende afdækket svagheder ved regnskabsforvaltningen samt fejl i regnskaberne. Disse svagheder og fejl har haft indflydelse på vurderingen af de enkelte virksomheders regnskabsforvaltning og regnskaber.

19. De anførte forbehold, der omhandler usikkerheder, samt de anførte fejl og svagheder giver ikke Rigsrevisionen anledning til at tage forbehold for det samlede statsregnskab.

Rigsrevisionen, den 12. november 2008

Henrik Otbo
rigsrevisor

/Bettina Jakobsen
afdelingschef

Konklusion vedrørende SKATs regnskab under statsregnskabets § 9. Skatteministeriet

20. Rigsrevisor Henrik Otbo har i brev til Folketingets formand af 14. april 2008 i henhold til § 14, stk. 1, nr. 2, jf. § 15, stk. 3, i instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling erklæret sig personligt inhabil i forhold til nogle konkrete sager vedrørende SKATs regnskab under statsregnskabets § 9. Skatteministeriet. Sagerne er omtalt i beretningens pkt. 153-158. Folketingets formand har efter høring af Statsrevisorerne og forhandling med næstformændene i brev af 15. maj 2008 udpeget tidligere rigsrevisor Jørgen Mohr som sætterigsrevisor til at behandle de forhold, hvor rigsrevisor er inhabil. Sætterigsrevisor har derfor erklæret sig om den del af statsregnskabet, der vedrører SKAT under § 9. Skatteministeriet.

21. Det er Rigsrevisionens vurdering, at regnskabet for SKAT under statsregnskabets § 9. Skatteministeriet samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der samlet set er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen, den 12. november 2008

Jørgen Mohr
sætterigsrevisor

/Bettina Jakobsen
afdelingschef

II. De væsentligste sager under ministerområderne

22. Rigsrevisor har i erklæringen om statsregnskabet vurderet, at statsregnskabet for 2007 samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Rigsrevisor har endvidere i erklæringen vurderet, at der samlet set er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

23. Vurderingerne er resultatet af en sammenvejning af de i alt 470 revisioner, som Rigsrevisionen har udført, samt resultatet af Rigsrevisionens bevillingskontrol af i alt 1.437 hovedkonti på bevillingslovene.

24. Den samlede vurdering er baseret på, at den altovervejende del af revisionerne (89 %) resulterede i bedømmelsen tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende, at der blev konstateret et begrænset antal fejl i regnskaberne, og at bevillingskontrollen gav anledning til relativt få bemærkninger (10), som var så væsentlige, at de er omtalt i denne beretning.

25. Rigsrevisionen skal fremhæve følgende sager, hvor Rigsrevisionen har vurderet virksomhedernes forretningsgange og interne kontroller som meget tilfredsstillende:

- Statsministeriets departements forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet fungerede meget tilfredsstillende, jf. pkt. 37-38.
- Regnskabsforvaltningen var meget tilfredsstillende tilrettelagt i Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden, Forebyggelsesfonden og Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond, jf. pkt. 108-111.
- Skatteministeriets departements forretningsgange og interne kontroller fungerede meget tilfredsstillende, jf. pkt. 147-148.
- Det Kongelige Bibliotek havde på en meget tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet, jf. pkt. 492-493.
- Statens Arkiver havde på en meget tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet, jf. pkt. 495-496.
- Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum havde på en meget tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet, jf. pkt. 497-498.
- Fødevareministeriets departements forretningsgange og interne kontroller fungerede meget tilfredsstillende, jf. pkt. 547-548.

26. I forbindelse med strukturreformen blev de tidligere amter nedlagt, og nettoformuen blev fordelt mellem kommunerne, regionerne og staten. Bortset fra skatterestancer og -bøder for i alt 520,6 mio. kr. har Rigsrevisionen ikke konstateret udeståender mellem de tidligere amter og Finansministeriet i forbindelse med opgørelsen af nettoformuen, jf. pkt. 112-118.

27. Under de enkelte ministerområder er der omtalt en række sager om svagheder i regnskabsforvaltningen, fejl i virksomhedernes regnskaber og bemærkninger fra bevillingskontrollen. Rigsrevisionen skal pege på følgende sager:

- Økonomistyrelsens dokumentation af tjenestemandspensionssager var i flere tilfælde fortsat mangelfuldt dokumenteret, men var dog forbedret i forhold til tidligere år, jf. pkt. 84-88.
- Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskab er samlet set rigtigt. Rigsrevisionen har konstateret fejl og usikkerhed for flere poster, især vedrørende status. De er dog ikke væsentlige i forhold til det samlede regnskab, jf. pkt. 89-107.
- SKATs målfastsættelse og opgørelse af målopfyldelsen for restanceinddrivelsen i 2007 hvilede på et usikkert grundlag, der indebar, at såvel måltallet som opgørelsen var for lav, jf. pkt. 158.
- Rigspolitiets uhensigtsmæssige bogføring af vægtafgift har medført fejl i statsregnskabet – Rigspolitiet foretog afskrivning af 914,9 mio. kr. på et ufuldstændigt grundlag, og Rigspolitiet undlod at orientere Finansministeriet og Rigsrevisionen, inden afskrivningen fandt sted, jf. pkt. 175-184.
- Rigsrevisionen tager forbehold for Forsvarskommandoens status. Forbeholdet skyldes usikkerhed om indregnede materielle anlægsaktiver for 32,6 mia. kr. og varebeholdninger for 16,4 mia. kr. samt afledte virkninger på andre poster, jf. pkt. 209-227.
- Arbejdsskadestyrelsens regnskab var ikke rigtigt, fordi styrelsen har anvendt et forkert princip for indregning af indtægter i resultatopgørelsen, jf. pkt. 347-351.
- Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre har i strid med budgetreglerne overskredet bevillingen til løntilskud ved uddannelsesaftaler for beskæftigede (voksenlærlingeordningen), jf. pkt. 354-359.
- Undervisningsministeriets departement har endnu ikke etableret en tilstrækkelig funktionsadskillelse i departementets it-system CØSA, selv om ministeren lovede dette iværksat allerede i foråret 2006, jf. pkt. 436-439.
- Der var væsentlige fejl i regnskabet for Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner, fordi der ikke var foretaget tilstrækkelige regnskabsmæssige afstemninger og kontroller inden regnskabsafslutningen, jf. pkt. 440-445.
- Rigsrevisionen kunne på det foreliggende grundlag ikke udtale sig om, hvorvidt status i CIRIUS' regnskab var rigtig, fordi CIRIUS ikke havde afstemt og dokumenteret alle relevante konti i relation til tilskudsområdet inden afslutningen af regnskabet, jf. pkt. 446-451.
- Vejdirektoratets infrastruktur og igangværende arbejder er netto opgjort 1,3 mia. kr. for højt i statsregnskabet, men er korrekt bogført i direktoratets interne regnskabssystem, jf. pkt. 576-579.
- Naviar havde i strid med rigsrevisorloven og uden bevillingsmæssig eller materiel hjemmel indgået aftale med et privat revisionsfirma om revision af Naviars regnskab, jf. pkt. 592-596.
- Naviars regnskab indeholder væsentlige fejl, fordi det ikke i tilstrækkelig grad er sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt, ligesom Naviar har foretaget afskrivninger på anlæg i strid med reglerne, jf. pkt. 597-607.
- Rigsrevisionen er enig i Banedanmarks forbehold vedrørende indregnede infrastrukturaktiver for i alt 16,4 mia. kr., fordi aktivernes tilstedeværelse, ejerskab og værdiansættelse ikke kan verificeres i tilstrækkeligt omfang, jf. pkt. 611.

III. De enkelte ministerområder

A. § 5. Statsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Statsministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

28. Statsministeriet bestod i 2007 af departementet, Rigsombudsmanden i Grønland og Rigsombudsmanden på Færøerne.

29. Statsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Statsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	60
Øvrige driftsudgifter	43
Tilskud	13
Bruttoudgifter i alt	116
Bruttoindtægter	2

30. Statsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Statsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	45
Omsætningsaktiver	40
Aktiver i alt	85
Egenkapital	21
Hensættelser	1
Langfristet gæld	43
Kortfristet gæld	20
Passiver i alt	85

b. Den udførte revision

31. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- gennemført 4 andre revisioner.

32. I tabel 3 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 3. Bedømmelser på Statsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	3		3		
Revision i årets løb	2		2		
Lønrevision	1	1			
Udvidet gennemgang af årsrapporter	1		1		
I alt	7	1	6	0	0

33. Det fremgår af tabel 3, at 1 område blev bedømt som meget tilfredsstillende og 6 områder som tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

34. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision i årets løb ved departementet
- lønrevision ved departementet.

Revision i årets løb ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

35. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller fungerede *tilfredsstillende* og opfyldte generelt de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabets rigtighed.

De væsentligste revisionsresultater

36. Gennemgangen af den regnskabsmæssige registrering viste, at departementet har afgrænset bogholderifunktionen klart og betryggende, og at den løbende bogføring er nøjagtig, fuldstændig og godt dokumenteret. Endvidere foretager departementet månedligt afstemninger af samtlige statuskonti og følger løbende op på eventuelle udeståender.

En stikprøvevis gennemgang af bilag viste, at beløb, konteringer og attestationer/godkendelser mv. med enkelte undtagelser var korrekte, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger og love mv. Begrundelsen for omposteringer var dog ikke i alle tilfælde dokumenteret på omposteringsbilagene. Departementet oplyste, at procedurerne vedrørende omposteringsbilag ville blive ændret.

Gennemgangen af departementets administration af likviditetsordningen viste, at departementet havde etableret faste rutiner til kvartalsvis opfølgning på afskrivninger og nyanskaffelser vedrørende anlæg og kvartalsvist foretog de afledte flytninger mellem finansieringskontoen og langfristet gæld.

Departementets forretningsgange og interne kontroller vedrørende beregning og udbetaling af statsydelse til dronningen og årpenge til medlemmer af kongehuset fungerede meget tilfredsstillende.

Lønrevision ved departementet

37. Revisionen viste, at lønregnskabet var rigtigt. Ved lønregnskabet forstås det lønforbrug, der er registreret i virksomhedens lønsystem. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet var *meget tilfredsstillende* og blev efterlevet. Forretningsgangene og de interne kontroller opfyldte dermed de krav, der stilles til en god og pålidelig personale- og lønforvaltning. En stikprøvevis gennemgang af løn- og personalsager viste, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

38. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne var hensigtsmæssig, og at personale- og lønpolitikker levede op til Finansministeriets retningslinjer, ligesom departementet havde etableret sikre og hensigtsmæssige forretningsgange for håndtering af særlige ydelser. Videre foregik departementets løn- og personaleadministration sikkert, og der var hensigtsmæssige procedurer og forretningsgange på områderne.

Statsministeriets departements forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet fungerede meget tilfredsstillende.

B. § 6. Udenrigsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Udenrigsministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Ved vurderingen har Rigsrevisionen lagt vægt på, at tilskudsforvaltningen, som repræsenterer en væsentlig del af Udenrigsministeriets udgiftsområde, er vurderet som tilfredsstillende.

a. Baggrundsoplysninger

39. Udenrigsministeriet bestod i 2007 af Udenrigstjenesten og Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder.

40. Udenrigstjenesten består af hjemmetjenesten i København og udetjenesten bestående af ambassader, generalkonsulater og handelskontorer i mere end 100 byer og i godt 80 lande samt 7 repræsentationer ved de væsentligste internationale organisationer.

41. Udenrigsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 4.

Tabel 4. Udenrigsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	732
Øvrige driftsudgifter	1.745
Tilskud	11.623
Bruttoudgifter i alt	14.101
Bruttoindtægter	938

42. Udenrigsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 5.

Tabel 5. Udenrigsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	16.048
Omsætningsaktiver	1.203
Aktiver i alt	17.251
Egenkapital	+5.816
Hensættelser	20.340
Langfristet gæld	1.953
Kortfristet gæld	774
Passiver i alt	17.251

b. Den udførte revision

43. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af begge virksomheder
- gennemført 7 andre revisioner.

44. Rigsrevisionen har herudover afgivet beretning nr. 6/2007 til Statsrevisorerne om udviklingsbistanden til Bhutan og Bangladesh.

45. I tabel 6 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

**Tabel 6. Bedømmelser på Udenrigsministeriets område
(Antal)**

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	2		1	1	
Revision i årets løb	2			2	
Lønrevision	1		1		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	2		2		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	1		1		
I alt	9	0	6	3	0

46. Det fremgår af tabel 6, at 6 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 3 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

47. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- tilskudsrevision ved Udenrigstjenesten
- revision af Udenrigstjenesten
- revision i årets løb ved Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder
- undersøgelse af generel budgetstøtte til Mozambique.

Tilskudsrevision ved Udenrigstjenesten

48. Tilskudsrevisionen omfattede Business-to-Business Programmet i hjemmetjenesten samt en række projekter og sektorprogrammer på repræsentationerne i Maputo, Jakarta, Hanoi, Kairo, La Paz, Managua og Rom.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

49. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen på tilskudsområdet var rigtig, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love mv. Det var samtidig Rigsrevisionens vurdering, at ministeriet påså, at tilskudsmodtager anvendte midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne. Rigsrevisionen fandt, at tilskudsforvaltningen samlet set fungerede *tilfredsstillende*.

De væsentligste resultater

50. Revisionen viste, at repræsentationerne generelt fulgte op på udestående tilskudsregnskaber, og at rettidig gennemgang af tilskudsregnskaber fortsat er et mål i repræsentationernes mål- og resultatstyring. På enkelte repræsentationer kunne opfølgning på tilskudsregnskaber forbedres. Rigsrevisionen anbefalede generelt, at repræsentationerne månedligt følger op på status for udestående regnskaber, og at de modtagne regnskaber bliver behandlet rettidigt.

Forretningsgange og interne kontroller for disponering, registrering og udbetaling af tilskud medvirkede til at sikre, at regnskabet blev rigtigt. Repræsentationerne sikrede tillige, at dokumentationskravene ved anmodning om udbetaling var opfyldt.

Ministeriets beskrivelser i vejledninger og tilhørende værktøjer medvirkede til at sikre en hensigtsmæssig og betryggende tilskudsadministration. Revisionen viste dog, at administrationen af den multilaterale bistand, der ikke var dækket af hensigtsmæssige, beskrevne forretningsgange, ikke fungerede helt tilfredsstillende.

51. Administration og hjemmelsgrundlag vedrørende lån under det tidligere Privat Sektor Program var ikke tilfredsstillende. Rigsrevisionen anbefalede bl.a., at kendskabet til den nu nedlagte låneordning sikres ved, at repræsentationerne årligt informerer ministeriet om status for tilbagebetaling af lån, og at den udestående saldo fremover bliver vist på finansloven.

Ministeriets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

52. Ministeriet påtænker via intranettet at støtte de repræsentationer, der forvalter multilateral bistand, så det sikres, at administrationen bliver beskrevet og udført i overensstemmelse med ministeriets regler.

Ministeriet har oplyst, at der er udarbejdet en standard for rapportering om udvikling for tilbagebetalinger af lån, og at det via Program- og projektdatabasen ved halvårslige opdateringer vil være muligt at følge afviklingen af lånene. Ministeriet har på forslaget til finansloven for 2009 i anmærkningsteksten anført, at der fortsat vil blive tilbagebetalt midler under låneordningen.

Ministeriet har endvidere oplyst, at kontoret for kvalitetssikring af udviklingsbistanden fortsat vil monitorere udviklingen i antallet af udestående regnskaber og som hidtil følge op med rykkerskrivelser.

53. Rigsrevisionen finder ministeriets initiativer tilfredsstillende.

Revision af Udenrigstjenesten

54. Rigsrevisionen har udført revision i årets løb ved hjemmetjenesten og ved følgende 12 repræsentationer/handelskontorer: Maputo, Jakarta, Hanoi, Ottawa, Toronto, Rom, Kairo, New York, Washington, Algier, La Paz og Managua.

Rigsrevisionen har endvidere udført afsluttende revision ved hjemmetjenesten.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

55. Rigsrevisionen har ved en sammenvejning af de udførte revisioner i hjemmetjenesten og udetjenesten vurderet, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller fungerede *ikke helt tilfredsstillende* og opfyldte ikke helt de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede derfor ikke fuldt ud til at sikre regnskabets rigtighed. Rigsrevisionen konstaterede fejl og mangler i regnskabet, som dog ikke var så væsentlige, at det samlede regnskab ikke var rigtigt.

De væsentligste revisionsresultater

56. Revisionen i årets løb viste, at ministeriet ikke fuldt ud fulgte afstemnings-, kontrol- og godkendelsesprocedurerne for aflæggelse af regnskab, som de er beskrevet i regnskabsinstruksen, og som skal medvirke til at sikre, at regnskabet er rigtigt. Rigsrevisionen anbefalede ved revisionen i årets løb, at alle de økonomiansvarlige enheders delregnskaber blev afstemt og godkendt, inden de eksterne regnskaber blev godkendt over for Økonomistyrelsen.

Revisionen viste endvidere, at der ikke blev foretaget rettidig afregning og afstemning af rejseforsbud, hvilket er særligt væsentligt ved udetjenesten. Ministeriet har efterfølgende og inden regnskabsårets afslutning sikret afregning og afstemning af alle rejseforsbud.

57. Den afsluttende revision viste, at Udenrigstjenesten ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var udført tilstrækkelige afstemninger og godkendelser af delregnskaber, inden regnskabet blev godkendt. Endvidere viste revisionen, at Udenrigstjenesten først efter godkendelsen af det samlede regnskab har skabt et fuldstændigt overblik over de økonomiansvarlige enheders godkendelse af deres respektive delregnskaber.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at risikoen for fejl i regnskabet minimeres ved en rettidig gennemgang og godkendelse af delregnskaber. Derfor anbefalede Rigsrevisionen, at Udenrigstjenesten fremover sikrer, at samtlige delregnskaber er godkendt, inden godkendelse af det samlede ministerområderegnskab over for Økonomistyrelsen.

58. Revisionen i årets løb af udetjenesten viste, at forretningsgange og interne kontroller fungerede tilfredsstillende på 10 af de 12 besøgte repræsentationer.

Ved én repræsentation viste revisionen dog, at regnskabsaflæggelsen havde mangler, men at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love mv. Rigsrevisionen vurderede samlet set, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller ikke var helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen lagde ved vurderingen vægt på, at repræsentationens løbende driftsopfølgning var ufuldstændig, og at der manglede afstemning mellem kundestyringsystemet CRM og økonomisystemet.

Ved en anden repræsentation viste revisionen, at regnskabsaflæggelsen ikke var rigtig, men at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love mv. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller var samlet set ikke tilfredsstillende og opfyldte generelt ikke de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Revisionen viste, at beløb, konteringer og attestationer/godkendelser i en række tilfælde ikke var korrekte. Rigsrevisionen konstaterede, at der allerede under revisionen blev iværksat ændringer og opstramninger af procedurerne samt udarbejdet en handlingsplan til sikring af regnskabsforvaltningen.

Ministeriets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

59. Ministeriet har informeret Rigsrevisionen om status for en række af de konstaterede forhold og de iværksatte initiativer.

Ministeriet har styrket den centrale opfølgning på de enkelte repræsentationers godkendelse af deres respektive regnskaber, bl.a. ved at etablere en samlet elektronisk oversigt. Ministeriet har oplyst, at et lignende system er udviklet til brug for hjemmetjenestens enheder til afløsning af det tidligere system, som ikke fungerede tilfredsstillende. Ministeriet har endvidere oplyst, at en central opfølgning på rejseområdet er gennemført i overensstemmelse med Rigsrevisionens anbefalinger.

60. Rigsrevisionen finder ministeriets initiativer tilfredsstillende.

Revision i årets løb ved Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

61. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Rigsrevisionen fandt, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller *ikke fungerede helt tilfredsstillende* og generelt ikke helt opfyldte de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede derfor ikke fuldt ud til at sikre regnskabets rigtighed.

De væsentligste revisionsresultater

62. Ved Rigsrevisionens vurdering er der lagt vægt på, at Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder (DCISM) ikke havde foretaget en tilfredsstillende opfølgning på Rigsrevisionens bemærkninger fra revisionen i årets løb 2006. DCISM havde bl.a. endnu ikke udarbejdet en projekthåndbog, som er en del af DCISM's handlingsplan for forvaltningsmæssige udviklingsopgaver. Der var heller ikke udarbejdet en model for værdiansættelse af igangværende projektarbejder, og DCISM havde ikke ført tilstrækkelig kontrol med konti for rejseforskud. Rigsrevisionen vurderer, at projektområdet er et økonomisk og forvaltningsmæssigt væsentligt område i DCISM.

DCISM's initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

63. DCISM oplyste, at der i 2007 var mangel på personale i økonomiadministrationen, hvilket medførte, at DCISM havde været nødt til at prioritere driften frem for udviklingsopgaverne. Ministeriet har oplyst, at DCISM efterfølgende har udarbejdet en model for værdiansættelsen af igangværende arbejder, der har ligget til grund for den regnskabsmæssige årsafslutning for 2007. Ministeriet har endvidere oplyst, at projekthåndbogen nu er udarbejdet og indgår i DCISM's regnskabsinstruks.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet vil følge udviklingen i DCISM nøje, herunder løbende drøfte gennemførelsen af handlingsplanen med DCISM.

64. Rigsrevisionen forventer, at DCISM og ministeriet har fokus på det økonomiske og regnskabsmæssige område, herunder både den daglige drift og fremdriften i udviklingsopgaverne, så handlingsplanen snarest realiseres.

Undersøgelse af generel budgetstøtte til Mozambique

Formål med og baggrund for undersøgelsen

65. Rigsrevisionen har undersøgt, om Udenrigsministeriet har fastsat principper og retningslinjer for at yde dansk budgetstøtte, samt om disse er blevet fulgt og har indgået i vurderingen om at fortsætte med at yde budgetstøtte til Mozambique. Formålet var endvidere at gennemgå og vurdere donorernes betaling og administration af budgetstøttebidrag, donor-samarbejdets organisering, donorernes tilsyn med revision af statsregnskabet og indsatsen mod korruption. Undersøgelsen blev gennemført i 2008.

66. Der er blandt donorlandene etableret et samarbejde om budgetstøtte, og en række rigsrevisioner samarbejder om revisionen heraf. Rigsrevisionerne oprettede i 2003 HOAP (Harmonisation in Overseas Audit Practices), der er en uformel gruppe, som består af 9 rigsrevisioner og Den Europæiske Revisionsret. Formålet med HOAP er at samarbejde om at harmonisere og koordinere de forskellige nationale krav til revision af udviklingsbistand til udviklingslande, især for budgetstøtte.

HOAP har hidtil foretaget 2 gennemgange på budgetstøtteområdet i henholdsvis Zambia (2004) og i Tanzania (2006). HOAP-landene Danmark, Norge og Sverige besluttede i 2007 at foretage en fælles undersøgelse af budgetstøtte i Mozambique.

67. Rigsrevisionen deler HOAP-gruppens vurderinger og skal i det følgende beskrive de væsentligste resultater og konklusioner af undersøgelsen.

68. Generel budgetstøtte omfatter finansiel støtte fra en donor direkte til et modtagerlands statskasse. Støtten kanaliseres som en integreret del af statsbudgettet gennem landets offentlige udgiftssystem til at medfinansiere gennemførelsen af den nationale strategi for fattigdomsbekæmpelse. Hovedformålene med denne form for bistand er at øge modtagerlandets ansvar for bistanden samt at begrænse de administrative omkostninger for såvel modtagerlandet som donorerne.

69. I 2007 ydede 19 donorer generel budgetstøtte til statskassen til finansiering af Mozambiques nationalbudget. Støtten udgjorde i alt 375 mio. USD, hvilket svarede til 14 % af det samlede statsbudget på 2,8 mia. USD. Bidragene varierede fra 1,5 mio. USD til 70 mio. USD. De største bidragsydere var Verdensbanken, EU, Storbritannien og Sverige, der tilsammen bidrog med 60 %. Det danske bidrag til Mozambique beløb sig til knap 3 % af budgetstøtten. Donorerne har i 2008 forpligtet sig til at yde 435 mio. USD.

Resultatet af undersøgelsen

70. Undersøgelsen viste, at Udenrigsministeriet har udarbejdet 10 principper og kriterier for at vurdere, om et modtagerland skal modtage generel budgetstøtte.

Kriterierne, som skal analyseres, omfatter fx, at modtagerlandet skal kunne dokumentere en ansvarlig korruptionsbekæmpelse, tilstedeværelse af en uafhængig rigsrevision eller tilsvarende inspektionsenhed, at der sker en fælles monitorering af parternes aftalte forpligtelser, og at der er enighed blandt donorerne om metode for overførsel af og tilsyn med overholdelse af betingelser for budgetstøttemidler.

Rigsrevisionen kan konstatere, at ministeriet har fastlagt de nødvendige retningslinjer og kriterier, men det fremgår ikke, hvornår ministeriet anser disse kriterier for at være tilfredsstillende opfyldt.

Undersøgelsen viste, at Udenrigsministeriet har analyseret erfaringen fra den tidligere budgetstøtte til Mozambique og har i forundersøgellesfasen for det seneste tilsagn om budgetstøtte i 2007 adresseret de omtalte 10 kriterier. Analyserne og informationerne er forberedt og indhentet i fællesskab med de andre donorer. Rigsrevisionen kan konstatere, at der ifølge ambassadens forundersøgelser var svagheder omkring gennemførelsen af reformer, at korruption ansås som et problem, og at der var utilstrækkelige kontrolforanstaltninger i øko-

nomiforvaltningen. Fx blev der gennemført for få interne og eksterne revisioner. Mozambique levede ikke op til forventningerne om fremdrift i kampen mod korruption og gennemførelse af reformen af den offentlige sektor. Endvidere viste forundersøgelsen svage præstationer vedrørende regeringsførelsen i Mozambique.

Rigsrevisionen vurderer, at ministeriets undersøgelser, som lå forud for godkendelse af budgetstøtteprogrammet til Mozambique, har fulgt retningslinjerne.

71. Undersøgelsen viste, at donorerne i 2007 rettidigt havde indbetalt de aftalte budgetstøttemidler til Mozambiques nationalbank, som de havde givet tilsagn om. Kontoen for indbetalingerne i nationalbanken er i henhold til donorerens aftale med Mozambiques regering revideret af et privat revisionsfirma. Rigsrevisionens gennemgang af revisionsfirmaets revisionsmateriale viste endvidere, at donorerens overførsler til banken var korrekt omvekslet til lokal valuta og korrekt optaget i statsregnskabet.

72. Det fremgik samtidig, at donorsamarbejdet hviler på et "Memorandum of Understanding" af 5. april 2004, som er godkendt af regeringen i Mozambique og budgetstøttedonorerne. Dokumentet udstikker formål med programmet, parternes forpligtelser og bestemmelser for gennemførelsen af aftalen. Den politiske dialog mellem regeringen og donorerne foregår i et struktureret samarbejde kaldet Programme Aid Partners (PAP), der består af en styringskomité, et sekretariat og 28 arbejdsgrupper. Her følges og analyseres effekten af budgetstøtten og udviklingen i landets opfyldelse af målene i fattigdomsstrategien, herunder gennemførelsen af statsbudgettet. Grupperne mødes regelmæssigt. Kontrollen med målopfyldelsen i strategien sker ved en række indikatorer, som donorerne i fællesskab med Mozambique er blevet enige om at måle fremskridt og resultater efter.

Undersøgelsen viste, at arbejdsgruppernes medlemmer ofte blev udskiftet, hvilket var til gene for kontinuiteten i arbejdet og medførte en manglende akkumulering af viden og erfaring. Ifølge det oplyste var kontakten til ministerierne og institutionerne også berørt af dette, idet dialogen blev mindre effektiv og mindre fortrolig.

Undersøgelsen viste endvidere, at indikatorerne for det meste var kvantitative og aktivitetsbaserede. PAP-ledelsen oplyste, at arbejdsgrupperne arbejder med at gøre indikatorerne kvalitative. I forbindelse med forhandling og udarbejdelse af det nye "Memorandum of Understanding" pågik der et arbejde med at reducere antallet af indikatorer og gøre dem mere rettet mod effekt og kvalitet end tidligere.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret et omfattende og solidt samarbejde mellem donorerne og regeringen, men vurderer, at antallet af arbejdsgrupper bør reduceres, hvilket vil kunne medvirke til at nedbringe belastningen af Mozambiques administration og lette donorerens egen koordinering af den fælles overvågning af udviklingen i Mozambique. De nordiske donorer var enige i, at der er etableret for mange arbejdsgrupper.

73. Tribunal Administrativo (TA), den nationale rigsrevision, er ifølge grundloven i Mozambique uafhængig af regeringen. TA afgiver årligt en rapport til parlamentet om revisionen af statsregnskabet og statsbudgettets gennemførelse.

Undersøgelsen viste, at revisionen i det væsentligste omfattede substansrevision, da de interne kontroller endnu ikke var tilstrækkeligt udviklet til, at revisionen kunne forlade sig på systemrevision. Rigsrevisionen fik forevist eksempler på 2 gennemførte og afsluttede revisionssager hos TA. Disse konkrete sager levede op til internationalt anerkendte revisionsstandarder.

Det samlede antal revisionsklienter udgør ca. 800. I 2007 havde TA gennemført 281 revisioner, heraf 101 på distriktsniveau, hvilket var en stigning på 115 % i forhold til 2006. Revisionsdækningen var opgjort i overensstemmelse med de opstillede indikatorer som en procent af antallet af klienter. Donorerne og myndighederne er i 2008 blevet enige om at

ændre indikatorerne til at skulle dække en procent af de årlige indtægter og udgifter i statsregnskabet. Målet for 2008 er sat til at udgøre 30 %. Rigsrevisionen finder det positivt, at målene er blevet ændret.

Undersøgelsen viste, at TA i sine årsrapporter til parlamentet i 2005 og 2006 ikke havde erklæret sig om statsregnskabets rigtighed og dispositionernes lovlighed, hvilket ellers var forudsat i den mozambiquiske lovgivning.

Donorerne var enige i, at donorerne burde give TA's årsrapport større opmærksomhed fremover. Donorerne var også enige i, at donorerne bør arbejde for, at TA fremover får støtte fra parlamentet til at følge lovgivningen og praktisere sin uafhængighed.

Undersøgelsen viste, at donorerne og TA hidtil ikke havde haft en tæt kontakt med hinanden omkring de udførte revisioner. Rigsrevisionen anbefalede, at donorerne til brug for deres risikovurderinger indleder et tættere og formaliseret samarbejde med såvel TA som de interne revisionsmyndigheder. Derved kan donorerne drage nytte af den viden, som TA gennem deres revisioner indhenter om regnskabets pålidelighed og administrationernes evne til at honorere regnskabskravene samt om svagheder i administrationerne.

Donorgruppen var enig i, at et mere struktureret samarbejde med TA fortsat kunne styrkes gennem en jævnlig og tættere kontakt mellem parterne, og at kvaliteten og pålideligheden i donorerne risikovurderinger herved kunne styrkes.

74. I 2004 vedtog parlamentet i Mozambique en lov mod korruption, og regeringen udmeldte en nultolerance over for korruption. Efterfølgende blev der i 2006 vedtaget en strategi og en handlingsplan for korruptionsbekæmpelse samt etableret et kontor for bekæmpelse af korruption, som skulle rådgive regeringen i spørgsmål om bekæmpelse af korruption og efterforske sager. Under statsadvokaten er der endvidere etableret et kontor for økonomisk kriminalitet.

Undersøgelsen viste, at strategien og handlingsplanen, som var udarbejdet med finansiell støtte fra donorerne, teknisk set var velgennemarbejdet og levede op til de krav, donorerne stillede, men at TA ikke indgik som et element i planen for bekæmpelse af korruption. Rigsrevisionen anbefalede, at donorerne arbejder for, at TA fremover inddrages i arbejdet. Det vil kunne gavne indsatsen, at TA med sit betydelige kendskab til budgetgennemførelsen, og hvor i statsadministrationen eventuelle uregelmæssigheder kan forekomme, bliver inddraget.

Både donorerne og Mozambique ser fortsat korruption som et stort problem. Det opstillede 2007-mål for korruptionsbekæmpelse, som bl.a. var rettidig indlevering af statistik og data vedrørende antikorruption, var ikke opfyldt, da informationen kom for sent.

Undersøgelsen viste, at der ikke var offentliggjort oplysninger om status for de sager, som var til behandling hos statsadvokaten. Donorerne var kommet i besiddelse af statistiske tal, der viste, at statsadvokaten havde modtaget 430 sager, hvoraf 20 havde resulteret i en formel anklage. Ingen af sagerne var blevet påbegyndt ved domstolene. Mere end 200 sager var fortsat under efterforskning, og andre 200 sager var endt med frifindelse eller var blevet hævet. Donorerne oplyste, at korruptionsspørgsmålet flere gange var blevet taget op i dialogen mellem regering og donorer, hvor beskeden til regeringen havde været, at opfølgningen på større korruptionssager var den egentlige indikator på reel politisk vilje til at bekæmpe korruption.

Rigsrevisionen vurderer, at donorerne monitorerer udviklingen i regeringens bekæmpelse af korruption, og er enig med donorerne i, at den nære kontakt til myndighederne gennem PAP er med til at holde antikorruption på dagsordenen i regeringen. Rigsrevisionen vurderer, at der er behov for, at donorerne fortsætter med at have opmærksomheden skærpet

på korruptionsbekæmpelse i ministerier og institutioner for at sikre en hensigtsmæssig forvaltning af budgetstøtten.

Sammenfatning

75. Det er Rigsrevisionens vurdering, at Udenrigsministeriet har fastlagt de nødvendige retningslinjer og kriterier for at yde generel budgetstøtte, og at reglerne herfor er efterlevet forud for godkendelsen af det seneste budgetstøtteprogram i 2007 til Mozambique.

Undersøgelsen viste, at støttemidler i 2007 til Mozambique var rettidigt indbetalt og korrekt omvekslet og optaget i statsregnskabet.

Rigsrevisionen vurderer, at der er etableret et omfattende og solidt samarbejde mellem donorerne og regeringen, og finder det positivt, at donorerne arbejder på at gøre indikatorerne mere kvalitative og rettet mod effekt.

Undersøgelsen viste, at den nationale rigsrevision (TA) ikke havde erklæret sig om statsregnskabets rigtighed og dispositionernes lovlighed i sine årsrapporter for 2005 og 2006 til parlamentet. Rigsrevisionen anbefalede, at donorerne til brug for deres risikovurderinger indleder et tættere samarbejde med TA.

Rigsrevisionen vurderer, at det formelle grundlag til bekæmpelse af korruption er på plads i Mozambique, men at TA ikke indgik som et element i planen for bekæmpelse af korruption. Undersøgelsen viste, at både donorerne og Mozambique fortsat ser korruption som et stort problem.

C. § 7. Finansministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Finansministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskab samlet set er rigtigt. Rigsrevisionen har konstateret fejl og usikkerhed for flere poster, især vedrørende status. De er dog ikke væsentlige i forhold til det samlede regnskab. Rigsrevisionen finder, at Slots- og Ejendomsstyrelsen er inde i en positiv udvikling med hensyn til genopretningen af regnskabsforvaltningen.

a. Baggrundsoplysninger

76. Finansministeriet bestod i 2007 af i alt 4 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Økonomistyrelsen, Personalestyrelsen samt Slots- og Ejendomsstyrelsen. Ministerområdet omfattede endvidere Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden, Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond og Forebyggelsesfonden.

Finansministeriet er endvidere overordnet ansvarlig for finanslovens § 35. Generelle reserver, § 36. Pensionsvæsenet, § 37. Renter, § 40. Genudlån mv., § 41. Beholdningsbevægelser mv. samt § 42. Afdrag på statsgælden (netto).

77. Finansministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 vedrørende finanslovens § 7 fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Finansministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 vedrørende finanslovens § 7

	Mio. kr.
Lønudgifter	738
Øvrige driftsudgifter	2.211
Tilskud	10.515
Bruttoudgifter i alt	13.465
Bruttoindtægter	6.076

Derudover afholdt Finansministeriet i 2007 under finanslovens §§ 35-37 og 40-42 bruttoudgifter for i alt 285.085 mio. kr. Desuden havde ministeriet indtægter for i alt 137.391 mio. kr. Hovedparten af beløbene vedrørte afdrag på statsgælden og låneoptag.

78. Finansministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 inkl. finanslovens §§ 35-37 og 40-42 fremgår af tabel 8.

Tabel 8. Finansministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 inkl. finanslovens §§ 35-37 og 40-42

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	93.847
Omsætningsaktiver	124.071
Aktiver i alt	217.918
Egenkapital	+279.002
Hensættelser	53
Langfristet gæld	481.998
Kortfristet gæld	14.869
Passiver i alt	217.918

b. Den udførte revision

79. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 9 regnskaber, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9
- gennemført 7 andre revisioner.

80. Revisionen af Finansministeriets departement, Økonomistyrelsen, Personalestyrelsen og Slots- og Ejendomsstyrelsen, der er omfattet af en § 9-aftale om intern revision, udføres af Finansministeriets Koncernrevision.

Revisionen af Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden, Forebyggelsesfonden og Finansieringsfonden for øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond, der ligeledes er omfattet af § 9-aftaler om intern revision, udføres af Nationalbankens Revision.

81. I tabel 9 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 9. Bedømmelser på Finansministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	9	5	3	1	
Revision i årets løb	2		2		
Lønrevision	2		2		
Pensionsrevision	1			1	
It-revision	2		2		
Revision af regnskaber med intern revision	9	5	3	1	
I alt	25	10	12	3	0

82. Det fremgår af tabel 9, at 10 områder blev bedømt som meget tilfredsstillende og 12 som tilfredsstillende, mens 3 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

83. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- pensionsrevision ved Økonomistyrelsen
- revision af Slots- og Ejendomsstyrelsen
- revision af Statsgældsforvaltningen og 4 fonde
- deling af nettoformuen i amterne mfl. som følge af strukturreformen.

Pensionsrevision ved Økonomistyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

84. Revisionen ved Økonomistyrelsen viste, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på tjenestemandspensionsområdet *ikke var helt tilfredsstillende* og ikke fuldt ud opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning af området.

De væsentligste revisionsresultater

85. Revisionen i 2004, 2005 og 2006 viste bl.a., at pensionssagerne i flere tilfælde ikke indeholdt fyldestgørende dokumentation for beregning og udbetaling.

Revisionen i 2007 viste, at pensionssagerne i flere tilfælde fortsat var mangelfuldt dokumenteret. Det var derfor ikke muligt for Rigsrevisionen at efterprøve rigtigheden af pensionsalder og skalatrin for de sager, hvor pensionsberegningen ikke var fyldestgørende dokumenteret.

Revisionen viste dog, at dokumentationen var forbedret i forhold til tidligere år, og at pensionsinstruksen var opdateret siden sidste revisionsbesøg.

86. Rigsrevisionen anbefalede, at grunddokumentation, der har betydning for beregning af pensionen, opbevares på pensionssagen. Rigsrevisionen anbefalede videre, at Økonomistyrelsen mere konsekvent anvender pensionssystemets funktionalitet, herunder at der konsekvent udarbejdes beslutningsnotater og aldersberegninger.

Økonomistyrelsens dokumentation af tjenestemandspensions-sager var i flere tilfælde fortsat mangelfuldt dokumenteret, men var dog forbedret i forhold til tidligere år.

Økonomistyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

87. Økonomistyrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og har desuden udarbejdet en vejledning, der beskriver brugen af pensionssystemet, og hvilken dokumentation der skal forefindes på pensionssagerne.

88. Rigsrevisionen finder Økonomistyrelsens initiativer tilfredsstillende.

Revision af Slots- og Ejendomsstyrelsen

89. Rigsrevisionen har revideret Slots- og Ejendomsstyrelsen, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

90. Statsrevisorerne kritiserede i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006, at regnskabsforvaltningen i Slots- og Ejendomsstyrelsen ikke var tilrettelagt på en måde, så den i tilstrækkelig grad medvirkede til aflæggelsen af et rigtigt regnskab. Statsrevisorerne kritiserede endvidere skarpt, at enkelte af Slots- og Ejendomsstyrelsens dispositioner ikke var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter.

91. Herudover kritiserede Rigsrevisionen, at der var fejl i regnskabet for 2006, herunder de forhold, der var omtalt i ledelsens påtegning af årsrapporten for 2006 og i Finansministeriets Koncernrevisions forbehold.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

92. Det er Rigsrevisionens vurdering, at Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskab for 2007 samlet set er rigtigt. Rigsrevisionen har konstateret fejl og usikkerhed for flere poster, især vedrørende status. De er dog ikke væsentlige i forhold til det samlede regnskab.

Dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var generelt i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen vurderer, at Slots- og Ejendomsstyrelsen har fået rettet op på de områder, der var omtalt i ledelsens påtegning på årsrapporten for 2006, samt de forhold, som Rigsrevisionen fremhævede i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006.

Rigsrevisionen finder endvidere, at Slots- og Ejendomsstyrelsen er inde i en positiv udvikling med hensyn til genopretningen af regnskabsforvaltningen, herunder implementeringen af den nye huslejeordning og fastlæggelse af forretningsgange, der skal sikre aflæggelse af et rigtigt regnskab. Den fulde effekt af de nye forretningsgange vil først vise sig i løbet af 2008 ved den løbende regnskabsaflæggelse.

93. Usikkerheden vedrørende flere poster i Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskab skyldtes, at regnskabet ikke blev afsluttet på en hensigtsmæssig måde, idet processen var foregået under stort tidspres. Det havde derfor ikke i alle tilfælde været muligt at foretage kontrol af afstemninger og at rette fejl, inden regnskabet blev afsluttet i SKS. Rigsrevisionen vurderer derfor regnskabsforvaltningen som *ikke helt tilfredsstillende*.

Grundlaget for Rigsrevisionens vurdering

94. Vurderingen er baseret på Rigsrevisionens egen revision samt samarbejdet og tilsynet med den interne revision. Rigsrevisionens samarbejde og tilsyn med den interne revision giver mulighed for, at Rigsrevisionen kan basere sig på den interne revisions arbejde. Rigsrevisionen har som led i tilsynet gennemgået den interne revisions revisionskonklusioner samt den interne revisions årsberetning. Rigsrevisionens egen revision har omfattet revision i årets løb, lønrevision, it-revision, afsluttende revision samt bevillingskontrol.

Rigsrevisionens egen revision

95. Ved Rigsrevisionens revision i årets løb blev der primært fokuseret på de områder, hvor tidligere revisioner samt gennemgang af årsrapporten for 2006 havde givet anledning til bemærkninger.

Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskab er samlet set rigtigt. Rigsrevisionen har konstateret fejl og usikkerhed for flere poster, især vedrørende status. De er dog ikke væsentlige i forhold til det samlede regnskab.

96. Rigsrevisionen konstaterede, at gennemgangen af byggesager i Slots- og Ejendomsstyrelsen har medvirket til, at der er blevet fastlagt forretningsgange, som fremadrettet sikrer, at finansiering mv. er i overensstemmelse med bevillingerne, og at dokumentationen for de enkelte sager bliver bedre.

97. Revisionen viste, at Slots- og Ejendomsstyrelsen har fastlagt principper for håndteringen og bogføringen vedrørende byggesager med både vedligeholdelses- og moderniseringsaktiviteter. Slots- og Ejendomsstyrelsen har bl.a. forenklet proceduren ved at sammenlægge 2 hovedkonti på finansloven med virkning fra finansåret 2007.

98. Revisionen viste, at Slots- og Ejendomsstyrelsen ved bogføring af de opkrævede bidrag til fornyelse af tekniske installationer var overgået til at anvende bruttoposteringsprincippet. Dette indebærer, at bidragene indtægtsføres på driften i forbindelse med huslejeopkrævningen, mens udgifterne til vedligeholdelse og fornyelse af tekniske installationer udgiftsføres i forbindelse med arbejdets udførelse.

99. Slots- og Ejendomsstyrelsen er tillige ved bogføring af hensættelser til indvendigt vedligehold i forbindelse med fraflytning overgået til at anvende bruttoposteringsprincippet.

100. Slots- og Ejendomsstyrelsen har fået afklaret, at de opkrævede bidrag kan bruges på tværs af ejendomme og ikke er øremærket til den enkelte bygning.

101. Styrelsens tidligere anvendte procedure for anvendelse af anlægsløn på anlægsbyggesager, der manglede bevillingsmæssig hjemmel, blev ikke længere anvendt.

102. Rigsrevisionen kunne konstatere, at regnskabsinstruksen var blevet opdateret på de områder, der havde berøring med overgangen til omkostningsbaserede bevillinger, men at der stadig var områder, hvor der kunne ske forbedringer.

103. Det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at de mangler og fejl, der blev konstateret vedrørende regnskabet for 2006, herunder dispositioner med manglende bevillingsmæssig hjemmel, og som blev omtalt i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006, er rettet og ikke er gentaget i regnskabet for 2007.

Afsluttende revision og revision af årsrapporten

104. Koncernrevisions afsluttende revision og Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskabsmæssige forklaringer i årsrapporten viste, at regnskabet, som det fremgår af statsregnskabet, er behæftet med flere fejl. Disse er dog ikke væsentlige i forhold til det samlede regnskab. Styrelsen har i forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten selv konstateret fejlene og har i denne beskrevet fejlene og deres betydning for regnskabet.

Den afsluttende revision og gennemgangen af Slots- og Ejendomsstyrelsens årsrapport viste videre, at der var usikkerhed om værdiansættelsen af 4 amtsgårde overtaget i forbindelse med strukturreformen. Usikkerheden skyldtes, at Slots- og Ejendomsstyrelsen inden regnskabsudarbejdelsen ikke havde nået at få foretaget en vurdering af ejendommene efter overtagelsen, og styrelsen var derfor usikker på, om de var optaget til den korrekte værdi.

Intern revisions vurdering

105. Koncernrevision har i sin påtegning i årsrapporten anført, at årsrapporten efter Koncernrevisions opfattelse giver et retvisende billede af Slots- og Ejendomsstyrelsens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2007 samt af resultatet af styrelsens aktiviteter i 2007. Det er ligeledes Koncernrevisions opfattelse, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabet, er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Koncernrevision har i forbindelse med den afsluttende revision beskrevet og redegjort for konstaterede fejl og uoverensstemmelser i Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskab, herunder i forhold til de 4 amtsgårde. Det er Koncernrevisions vurdering, at de fundne fejl ikke var væsentlige for den samlede regnskabsaflæggelse. Koncernrevision har i den forbindelse givet styrelsen en række anbefalinger til, hvordan den kan sikre en mindre problemfyldt regnskabsafslutning fremover.

Rigsrevisionen kan tilslutte sig Koncernrevisions konklusioner.

Slots- og Ejendomsstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

106. Der er efterfølgende foretaget handelsværdiudvurdering af ejendommene administreret under den nye huslejeordning, hvilket har dannet grundlag for registreringen af de pågældende ejendomme i styrelsens økonomisystem. Vurderingen af de ovenfor nævnte amtsgårde viste, at værdien burde have været 388,2 mio. kr., hvilket er 79,2 mio. kr. højere end bogført ultimo 2007. Heraf udgjorde igangværende arbejder 42,6 mio. kr. Andre korrektioner af ejendomsværdien af Slots- og Ejendomsstyrelsens kontorejendomme medførte, at den bogførte værdi ultimo 2007 samlet var værdiansat 3,4 mio. kr. for højt i årsrapporten. Dette skal ses i forhold til den samlede bogførte værdi af kontorejendomme på godt 13 mia. kr. Slots- og Ejendomsstyrelsen har tilkendegivet, at de konstaterede fejl vil blive rettet i løbet af 2008.

107. Rigsrevisionen finder styrelsens initiativer tilfredsstillende.

Revision af Statsgældsforvaltningen og 4 fonde

108. Rigsrevisionen har revideret Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden, Forebyggelsesfonden og Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

109. Det er Rigsrevisionens vurdering, at Statsgældsforvaltningens og fondenes regnskaber er rigtige, og at regnskabsforvaltningen har været *meget tilfredsstillende* tilrettelagt og dermed har medvirket til, at regnskaberne for 2007 er rigtige. Det er endvidere Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Grundlaget for Rigsrevisionens vurdering

110. Vurderingen er baseret på Rigsrevisionens egen revision samt samarbejdet og tilsynet med den interne revision. Rigsrevisionens samarbejde og tilsyn med den interne revision giver mulighed for, at Rigsrevisionens kan basere sig på den interne revisions arbejde. Rigsrevisionen har som led i tilsynet gennemgået den interne revisions revisionskonklusioner, den afsluttende revisionsrapport med tilhørende arbejdsdokumentation samt årets omkostningsbilag på de enkelte områder.

De væsentligste revisionsresultater

111. Rigsrevisionen fandt den løbende kontrol med regnskabsaflæggelsen tilfredsstillende og medvirkende til at sikre rigtige regnskaber.

Statsgældsbogholderiet har for disse regnskabstekniske komplekse områder, der administreres ved hjælp af specialudviklede it-systemer, etableret effektive og sikkerhedsmæssigt betryggende it-miljøer, en hensigtsmæssig funktionsadskillelse samt gode forretningsgangsbeskrivelser, der bliver fulgt.

Regnskabsforvaltningen var meget tilfredsstillende tilrettelagt i Statsgældsforvaltningen og 4 fonde.

Deling af nettoformuen i amterne mfl. som følge af strukturreformen

112. I forbindelse med strukturreformen blev de tidligere amter samt Hovedstadens Udviklingsråd, Hovedstadens Sygehusfællesskab, Bornholms Regionskommune, Frederiksberg Kommune og Københavns Kommune, i det følgende benævnt amterne mfl., nedlagt. Deres nettoformue blev fordelt mellem kommunerne, regionerne og staten.

Rigsrevisionen har som en del af revisionen af statsregnskabet for 2007 gennemgået de opgørelser af nettoformuen, der lå til grund for delingen af de tidligere amter mfl. Statens andel er indgået på statsregnskabets § 41 og indgår nu i statens status.

Opgørelsen af nettoformuen er reguleret af 2 bekendtgørelser fra henholdsvis 2005 og 2007, der samlet benævnes procedurebekendtgørelsen.

Finansudvalget er orienteret om delingen og opgørelsen ved Akt 98 28/1 2008.

Aftalerne om delingen af nettoformuen i amterne mfl. blev indgået på baggrund af regnskaberne for 2004. Det følger af procedurebekendtgørelsen, at der skulle foretages en efterregulering, når regnskaberne for 2006 forelå.

Til brug herfor er der for hvert amt mfl. udarbejdet efterreguleringsoversigter, der specificerer efterreguleringerne. Efterreguleringsoversigterne var i perioden juni-november 2007 til udtalelse hos de modtagende myndigheder samt underkastet revision. På baggrund heraf blev der foretaget mindre korrektioner i opgørelsen af nettoformuen i amterne mfl., som er indarbejdet i den endelige delingsoversigt, således som de blev vedtaget i regionsrådene med frist den 15. november 2007. Københavns Kommune havde dog frist den 31. december 2007.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

113. Den udførte revision har ikke givet anledning til bemærkninger. Med undtagelse af spørgsmålet om, hvorvidt skatterestancer og -bøder skal indregnes eller ej, er der ikke flere udeståender mellem parterne i forbindelse med delingen af nettoformuen.

Den samlede nettoformue i amterne mfl. ekskl. værdien af skatterestancer og -bøder er opgjort til ca. 25,6 mia. kr., hvoraf statens andel udgør ca. 2,3 mia. kr.

Grundlaget for Rigsrevisionens vurdering

114. Rigsrevisionen har gennemgået delingsoversigterne og de tilhørende revisionserklæringer samt specifikation af de senere ændringer, der er foretaget, efter at de modtagende myndigheder havde udtalt sig.

Rigsrevisionen har afstemt det endelige resultat af fordelingen af nettoformuen i amterne mfl., således som det er vedtaget af regionsrådene mfl., med Finansministeriets opgørelse af nettoformuen i amterne mfl.

Rigsrevisionen har endvidere afstemt Finansministeriets opgørelse med optagelsen i statsregnskabet for så vidt angår statens andel.

De væsentligste revisionsresultater

115. Det fremgår af opgørelserne, at amterne har indregnet værdien af skatterestancer og -bøder i nettoformuen. Finansministeriet har i sin opgørelse af nettoformuen i amterne fradraget skatterestancer og -bøder med i alt 520,6 mio. kr. i overensstemmelse med udtalelse fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet af 26. september 2007. Det er Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at disse tilgodehavender skal værdiansættes til nul. Begrundelsen for dette er, at Folketinget i juni 2006 besluttede at ophæve den amtskommunale indkomstskattelov og ændre lov om kommunal indkomstskat med virkning fra den 1. januar 2007, så alle efterreguleringer af indkomstskat i kommuner og amter vedrørende tidligere år ophæves. Danske Regioner har erklæret sig uenig i denne bedømmelse og har derfor

Bortset fra skatterestancer og -bøder for i alt 520,6 mio. kr. har Rigsrevisionen ikke konstateret udeståender mellem de tidligere amter og Finansministeriet i forbindelse med opgørelsen af nettoformuen.

indhentet en juridisk vurdering af værdiansættelsesspørgsmålet. Det konkluderes i denne vurdering, at tilgodehavenderne skal indgå i opgørelsen af amternes nettoformue.

Finansministeriet har i august 2008 oplyst, at staten fortsat overvejer den videre håndtering af spørgsmålet om indregning af skatterestancer og -bøder i opgørelsen af nettoformuen.

116. Rigsrevisionens gennemgang viste endvidere, at der er overensstemmelse mellem Finansministeriets opgørelse af nettoformuen før fradrag af skatterestancer og -bøder og de modtagne opgørelser fra de tidligere amter mfl.

Rigsrevisionen har bemærket en enkelt regulering efter regionsrådene mfl.'s vedtagelse af de enkelte delingsoversigter. Region Nordjylland konstaterede således en fejlregistrering af anlægsaktiver, der nedbringer nettoformuen med ca. 2,5 mio. kr. Regionen har efter aftale med Statsforvaltningen Nordjylland rettet denne fejl, og Finansministeriet har opgjort amtets nettoformue i overensstemmelse hermed.

117. Finansministeriet har endvidere orienteret Rigsrevisionen om, at der på § 37.21.01. Renter af statens mellemværende med Danmarks Nationalbank er udgiftsført 37,6 mio. kr. i forbindelse med restafregning vedrørende strukturreformen. Beløbet fremgår ikke af Akt 98 28/1 2008, men forholdet er omtalt i årsrapporten for Finansministeriets departement.

118. Bortset fra ovenstående forhold har Rigsrevisionen ikke konstateret udeståender mellem de tidligere amter mfl. og Finansministeriet i forbindelse med opgørelsen af nettoformuen.

Hvis det viser sig, at skatterestancer og -bøder skal indgå i opgørelsen af nettoformuen, vil statens status blive påvirket tilsvarende af denne regulering.

D. § 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Økonomi- og Erhvervsministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

119. Økonomi- og Erhvervsministeriet bestod i 2007 af i alt 13 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Erhvervs- og Byggestyrelsen, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Finanstilsynet, Patent- og Varemærkestyrelsen samt Søfartsstyrelsen. Ministerområdet omfatter endvidere 12 selvejende institutioner for maritime uddannelser under Søfartsstyrelsen, der finansieres af tilskud. Samtlige virksomheder under ministerområdet fremgår af bilag 1.

120. Økonomi- og Erhvervsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 10.

Tabel 10. Økonomi- og Erhvervsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.065
Øvrige driftsudgifter	944
Tilskud	2.883
Bruttoudgifter i alt	4.892
Bruttoindtægter	4.776

121. Økonomi- og Erhvervsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 11.

Tabel 11. Økonomi- og Erhvervsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	5.160
Omsætningsaktiver	4.396
Aktiver i alt	9.556
Egenkapital	2.150
Hensættelser	3.136
Langfristet gæld	254
Kortfristet gæld	4.016
Passiver i alt	9.556

b. Den udførte revision

122. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af 12 virksomheder samt 2 selvejende institutioner for maritim uddannelse
- revideret 10 regnskaber, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9
- gennemført 16 andre revisioner.

123. I tabel 12 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 12. Bedømmelser på Økonomi- og Erhvervsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	14		13	1	
Revision i årets løb	5		5		
Lønrevision	3		3		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	3		2	1	
Udvidet gennemgang af årsrapporter	4		3	1	
Revision af regnskaber med intern revision	10		10		
I alt	40	0	37	3	0

124. Det fremgår af tabel 12, at 37 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 3 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

125. En tilskudsrevision ved Erhvervs- og Byggestyrelsen, der omfattede tilskud til regionaludvikling fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling samt tilskud fra Den Europæiske Socialfond er omtalt i kap. IV. Erklæring om revisionen af EU-midler i Danmark.

c. Udvalgte sager

126. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- Patent- og Varemærkestyrelsens gebyrfastsættelse
- udvidet gennemgang af Erhvervs- og Selskabsstyrelsens årsrapport
- lønrevision ved Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

Patent- og Varemærkestyrelsens gebyrfastsættelse

De væsentligste revisionsresultater

127. I forbindelse med revisionen i årets løb konstaterede Rigsrevisionen, at visse gebyrer var sat så højt, at de oversteg de medgåede omkostninger på gebyrområdet, mens andre var sat lavere end de medgåede omkostninger. Patent- og Varemærkestyrelsen havde efter Rigsrevisionens opfattelse ikke en klar hjemmel til at foretage overfakturering på det enkelte gebyr, jf. reglerne i Budgetvejledningens pkt. 2.3.1.1 om prisfastsættelse af gebyrer.

Patent- og Varemærkestyrelsen har oplyst, at årsagen til krydssubsidieringen inden for de enkelte gebyrområder bl.a. skyldes, at det er et væsentligt aspekt af regeringens vækstpolitik, at opfindere og virksomheder uanset størrelse skal kunne udvikle, få undersøgt og beskyttet deres intellektuelle ejendomsrettigheder. Patent- og Varemærkestyrelsen mente, at den valgte praksis havde den fornødne hjemmel, fordi det af de særlige bevillingsregler i anmærkningerne til finansloven fremgår, at gebyrerne kan fastsættes, så indtægterne ikke fuldt ud modsvarer de hermed medgåede omkostninger.

Formuleringen på finansloven giver efter Rigsrevisionens opfattelse ikke tilstrækkelig klar hjemmel til at opkræve gebyrer, som giver overdækning i forhold til de medgåede omkostninger.

Patent- og Varemærkestyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

128. Departementet har oplyst, at Patent- og Varemærkestyrelsen gennem departementet har forelagt sagen for Finansministeriet. Finansministeriet har henvist styrelsen til at drøfte sagen med Justitsministeriet for at få afklaret, hvorvidt der er behov for ændringer i styrelsens hjemmelsbestemmelser for gebyropkrævning.

129. Rigsrevisionen finder det vigtigt, at Patent- og Varemærkestyrelsen sikrer en afklaring af hjemmelsspørgsmålet for gebyrfastsættelsen.

Udvidet gennemgang af Erhvervs- og Selskabsstyrelsens årsrapport

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

130. Gennemgangen viste, at Erhvervs- og Selskabsstyrelsens årsrapport *ikke var helt tilfredsstillende*. Den samlede vurdering var en sammenvejning af samtlige områder, der var vurderet i forbindelse med den udvidede gennemgang af årsrapporten. Gennemgangen omfattede en vurdering af målene i årsrapporten, rapportering om mål og resultater, den finansielle rapportering, årsrapportens sammenhæng med styrelsens mål- og resultatstyring, tilrettelæggelse af registreringer samt dokumentation for udvalgte oplysninger.

De væsentligste revisionsresultater

131. Gennemgangen af sammenhængen mellem årsrapporten og mål- og resultatstyring viste, at styrelsen ikke løbende fulgte op på resultatkontraktens mål og resultater. Det medfører risiko for mangelfuld styring, fx så styrelsen ikke i tide får omprioriteret sine ressourcer, hvis der måtte vise sig behov for det.

Vedrørende tilrettelæggelsen af målinger og registreringer viste gennemgangen, at styrelsen ikke umiddelbart kunne dokumentere årsrapportens oplysninger om resultater og ressourcer. Det skyldtes, at dokumentationen for grundmaterialet til rapportens tal ikke var tilgængeligt for andre end den person, der havde udarbejdet materialet. Vedkommende var ikke ansat i styrelsen mere, og som konsekvens heraf kunne styrelsen først dokumentere oplysningerne efterfølgende. Det var endvidere ikke oplyst i årsrapporten, at der var foretaget skøn af økonomidata i supplementsperioden.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

132. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har taget bemærkningerne til efterretning og vil følge dem.

133. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Lønrevision ved Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

134. Revisionen viste, at lønregnskabet var rigtigt. Ved lønregnskabet forstås det lønforbrug, der er registreret i virksomhedens lønsystem. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet var *tilfredsstillende* og blev efterlevet. Forretningsgangene og de interne kontroller opfyldte dermed generelt de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. En stikprøvevis gennemgang af løn- og personalesager viste, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

De væsentligste revisionsresultater

135. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaver var hensigtsmæssig, og at styrelsens personalepolitik levede op til Finansministeriets retningslinjer. Forhandlinger om løn var en dokumenteret proces, og de tildelte tillæg var begrundede. De personaleadministrative opgaver var generelt veldokumenterede og korrekte, og lønadministrationen foregik sikkert og funktionsadskilt.

Rigsrevisionen anbefalede, at de ændrede pensionsforhold for tjenestemandsansatte på Ny Løn blev implementeret, og at såvel regnskabsinstruksen som serviceaftalen blev godkendt af ledelsen. Rigsrevisionen anbefalede videre, at styrelsen overvejede, hvordan lønudgifterne på sigt kunne tilpasses de faldende bevillinger, idet en simpel fremskrivning viste betydelige underskud i de kommende år.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

136. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

137. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

E. § 9. Skatteministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Skatteministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

138. Skatteministeriet bestod i 2007 af departementet, Landsskatteretten og SKAT. SKAT er en enhedsforvaltning, der i 2007 bestod af et hovedcenter, 30 skattecentre samlet i 5 skattesamarbejder samt en række videns- og kompetencecentre. Skatteministeriet er endvidere overordnet ansvarlig for finanslovens § 34. Arbejdsmarkedsfond og § 38. Skatter og afgifter.

139. Rigsrevisor Henrik Otbo har i brev til Folketingets formand af 14. april 2008 i henhold til § 14, stk. 1, nr. 2, jf. § 15, stk. 3, i instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling erklæret sig personligt inhabil i forhold til nogle konkrete sager vedrørende SKATs regnskab under statsregnskabets § 9. Skatteministeriet. Sagerne er omtalt nedenfor i pkt. 153-158. Folketingets formand har efter høring af Statsrevisorerne og forhandling med næstformændene i brev af 15. maj 2008 udpeget tidligere rigsrevisor Jørgen Mohr som sætterigsrevisor til at behandle de forhold, hvor rigsrevisor er inhabil. Sætterigsrevisor har derfor erklæret sig om den del af statsregnskabet, der vedrører SKAT under § 9. Skatteministeriet, jf. pkt. 20-21.

140. Skatteministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 13.

Tabel 13. Skatteministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007
(Mio. kr.)

	§ 9	§ 34	§ 38	I alt
Lønudgifter	3.997	-	-	3.997
Øvrige driftsudgifter	2.147	+4.484	2.163	+174
Tilskud	347	-	29.777	30.124
Bruttoudgifter i alt	6.491	+4.484	31.940	33.947
Bruttoindtægter	1.191	90.107	523.194	614.492

Note: Negative udgifter kan forekomme, da indtægter indgår både i indtægtsregnskabet og udgiftsregnskabet. Indtægter, der efter de internationale statistiske definitioner indregnes i skattetrykket, placeres i statsregnskabet på indtægtsregnskabet. Øvrige indtægter henføres til udgiftsregnskabet, som dermed omfatter de nettoudgifter, der skal finansieres.

141. Skatteministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 14.

Tabel 14. Skatteministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	3.487
Omsætningsaktiver	62.906
Aktiver i alt	66.393
Egenkapital	63.588
Hensættelser	82
Langfristet gæld	465
Kortfristet gæld	2.258
Passiver i alt	66.393

b. Den udførte revision

142. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 1 regnskab, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorslovens § 9
- gennemført 7 andre revisioner.

143. I tabel 15 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 15. Bedømmelser på Skatteministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	3		3		
Revision i årets løb	2	1	1		
Lønrevision	2		2		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	1			1	
Udvidet gennemgang af årsrapporter	1		1		
Revision af regnskaber med intern revision	1		1		
I alt	11	1	9	1	0

144. Det fremgår af tabel 15, at 1 område blev bedømt som meget tilfredsstillende og 9 områder som tilfredsstillende, mens 1 område blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. Bevillingskontrollen gav anledning til 1 bemærkning, som var så væsentlig, at den er omtalt i det følgende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

Rigsrevisionen har nedenfor omtalt en revision af SKATs opgørelse af målopfyldelsen for restanceinddrivelsen i 2007, hvor opgørelsen er blevet bedømt som ikke tilfredsstillende, jf. pkt. 158. Restanceinddrivelsen udgør kun ét af de 23 mål, der er rapporteret om, og Rigsrevisionen har derfor ikke ændret sin vurdering om, at oplysningerne i SKATs årsrapport for 2007 om målopfyldelsen samlet bedømt er tilfredsstillende.

145. En tilskudsrevision ved departementet af Danmarks bidrag til EU's egne indtægter samt revision af SKATs opgørelse af told og landbrugsafgifter mv. og SKATs opgørelse af momsindtægter er omtalt i kap. IV. Erklæring om revisionen af EU-midler i Danmark.

c. Udvalgte sager

146. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision i årets løb ved departementet
- lønrevision ved departementet
- revision af SKAT.

Revision i årets løb ved departementet

147. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller var samlet set *meget tilfredsstillende* og opfyldte generelt de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabs rigtighed.

148. En stikprøvevis gennemgang af bilag viste, at beløb, konteringer og attestationer/godkendelser var korrekte, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger og love mv., og at der var taget skyldige økonomiske hensyn med hensyn til indkøb.

Ved vurderingen af forretningsgangene og de interne kontroller blev der lagt vægt på, at ministerie-, virksomheds- og regnskabsinstruks alle var ajourførte. Desuden blev der lagt vægt på, at forvaltning af eksterne udgifter og interne bilag var understøttet af forretningsgange, som sikrede, at departementet alene påtog sig betalingsforpligtelser, der var disponeret og godkendt af personer med beføjelse hertil. Endelig blev der lagt vægt på, at den regnskabsmæssige registrering var understøttet af velfungerende afstemningsrutiner, og at forretningsgangen vedrørende administration af betalingskort var hensigtsmæssig og velfungerende.

Lønrevision ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

149. Revisionen viste, at lønregnskabet var rigtigt. Ved lønregnskabet forstås det lønforbrug, der er registreret i virksomhedens lønsystem. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet var *tilfredsstillende* og blev efterlevet. Forretningsgangene og de interne kontroller opfyldte dermed generelt de krav, der kan stilles til en god og pålidelig personale- og lønforvaltning. Den stikprøvevis gennemgang af løn- og personalesager viste, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

De væsentligste revisionsresultater

150. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne var hensigtsmæssig, og at personale- og lønpolitikker levede op til Finansministeriets retningslinjer, ligesom personale- og lønadministrationen generelt var vel-dokumenteret og nøjagtig. Der var desuden etableret en formaliseret budgetopfølgnings-

Skatteministeriets departements forretningsgange og interne kontroller fungerede meget tilfredsstillende.

procedure, og der blev foretaget månedlige afstemninger af overførsel af data fra lønsystemet til det lokale regnskabssystem SAP.

Rigsrevisionen anbefalede bl.a., at samarbejdsaftalen mellem departementet og SKAT blev ajourført, så opgave- og ansvarsfordelingen blev tydeliggjort, ligesom lønpolitikken og løn-aftalerne burde opdateres. Rigsrevisionen anbefalede videre, at anciennitetsberegningerne blev dokumenteret, og at departementets lokale retningslinjer for ferie fulgte ferielovens regler om overførsel af maks. 5 feriedage pr. år.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

151. Skatteministeriets departement har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

152. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Revision af SKAT

153. Rigsrevisionen har revideret SKAT, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

154. Det er Rigsrevisionens vurdering, at SKATs regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen samlet set er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Rigsrevisionen finder, at regnskabsforvaltningen har været *tilfredsstillende*.

155. Vurderingen er baseret på Rigsrevisionens egen revision samt samarbejdet og tilsynet med den interne revision. Det er Rigsrevisionens vurdering, at Rigsrevisionen kan basere sin løbende revision af regnskabet på den interne revisions arbejde. Rigsrevisionen har bl.a. gennemgået den interne revisions væsentligste revisionskonklusioner og den interne revisions årsberetning. Rigsrevisionen kan tilslutte sig den interne revisions væsentligste revisionskonklusioner.

Rigsrevisionen har udført løbende revision, udvidet gennemgang af SKATs årsrapport, afsluttende revision samt bevillingskontrol. Rigsrevisionens løbende revision har omfattet lønrevision og it-revision.

I det følgende omtales Rigsrevisionens:

- bevillingskontrol af § 09.22.21. Misligholdt studielån, § 09.22.22. Eftergivelse og tilskud til afvikling af studiegæld, § 09.22.23. Afdrag og tab på misligholdt studiegæld og § 09.22.24. Inkassoomkostninger vedrørende misligholdt studiegæld
- it-revision ved SKAT
- revision af SKATs målopfyldelse for restanceinddrivelsen i 2007.

Bevillingskontrol af § 09.22.21. Misligholdt studielån, § 09.22.22. Eftergivelse og tilskud til afvikling af studiegæld, § 09.22.23. Afdrag og tab på misligholdt studiegæld og § 09.22.24. Inkassoomkostninger vedrørende misligholdt studiegæld

156. Bevillingskontrollen af § 09.22.21. Misligholdt studielån, § 09.22.22. Eftergivelse og tilskud til afvikling af studiegæld, § 09.22.23. Afdrag og tab på misligholdt studiegæld og § 09.22.24. Inkassoomkostninger vedrørende misligholdt studiegæld viste en række fejl i statsregnskabet for 2007, jf. tabel 16.

Tabel 16. Bogføringsfejl i statsregnskabet
(Mio. kr.)

Hovedkonto	Statsregnskabsregnskabstal – udgifter	Bogføringsfejl – udgifter	Korrigerede regnskabstal – udgifter
09.22.21	+1,5	13,4	11,9
09.22.22	62,4	+36,1	26,3
09.22.23	92,5	22,5	115,0
09.22.24	0,6	0,2	0,8
I alt	154,0	0,0	154,0

I forbindelse med et systemnedbrud i SKATs interne regnskabssystem SAP blev SKAT opmærksom på differencer mellem SAP og Statens Koncernsystem (SKS).

Baggrunden for uoverensstemmelsen var, at der i SKS var blevet ændret konteringsmåde af primobeholdninger for udlån, mens SKAT i SAP havde valgt at fortsætte den konteringsmåde, der tidligere havde været gældende i SKS.

Ved systemnedbruddet bemærkede SKAT denne uoverensstemmelse og foretog fejlagtigt rettelse heraf i SKS. Som en følge af denne bogføring blev statsregnskabsbevillingskonti for ovennævnte paragraffer forkerte.

For at sikre, at lignende fejl ikke kan ske i fremtiden, vil bogføringen i SAP blive ændret, så den vil være i overensstemmelse med konteringsmåden i SKS.

Rigsrevisionen finder det ikke helt tilfredsstillende, at udgifterne på de 4 hovedkonti i statsregnskabet for 2007 ikke er korrekte som følge af bogføringsfejl i SKAT, men finder det tilfredsstillende, at SKAT vil ændre bogføringspraksis, så lignende fejl ikke kan ske for fremtiden.

It-revision ved SKAT

157. It-revisionen ved SKAT viste, at it-styringen og den generelle it-sikkerhed på de revierede områder samlet set *ikke var helt tilfredsstillende*.

De konstaterede forhold kunne medføre problemer ved driften af de væsentligste systemer på grund af brister i den generelle it-sikkerhed.

Ved it-revisionen blev der primært fokuseret på informationssikkerhed, fordi de væsentligste risici – brud på fortrolighed og tilgængelighed – ved SKATs it-anvendelse lå inden for dette område.

Rigsrevisionen var bekendt med, at SKAT havde været i gang med meget betydelige ændringer de seneste år i forbindelse med systemmodernisering og fusion.

Rigsrevisionen konstaterede, at SKAT siden it-revisionen i 2006 havde gennemført en systematisk risikovurdering af alle systemer. SKAT manglede dog fortsat at ajourføre sin it-sikkerhedspolitik samt at følge op på, om de væsentligste it-serviceleverandører efterlevede det aftalte sikkerhedsniveau.

Endvidere manglede SKAT at følge op på anvendelse af udvidede adgangsrettigheder i flere systemer.

Endelig manglede SKAT at udarbejde dokumentation af driftsovervågningen.

SKAT har oplyst, at man har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Revision af SKATs målopfyldelse for restanceinndrivelsen i 2007

158. Revisionen af SKATs målopfyldelse for restanceinndrivelsen i 2007 viste, at opgørelsen pr. 31. december 2007 af inddrivelige skatter og afgifter hvilede på et usikkert grundlag, hvilket *ikke var tilfredsstillende*.

Skatteministeriets mål var, at SKAT ultimo 2007 skulle nedbringe inddrivelige restancer vedrørende skatter og afgifter til 9,5 mia. kr., jf. anmærkningerne til finansloven for 2007. Ifølge SKATs årsrapport for 2007 var de inddrivelige restancer vedrørende skatter og afgifter ultimo 2007 nedbragt til 8,995 mia. kr.

Den interne revision i SKAT konstaterede, at der var optaget i alt 0,58 mia. kr. for lidt i opgørelsen over inddrivelige restancer vedrørende skatter og afgifter. De konstaterede fejl var baseret på en revision ved 7 ud af i alt 30 skattecentre, og SKAT har efterfølgende estimeret den samlede fejl på landsplan til 0,961 mia. kr. for lidt i opgørelsen. De inddrivelige restancer burde derfor have været opgjort til 9,956 mia. kr. i opgørelsen pr. 31. december 2007. En del af de for lidt opgjorte inddrivelige restancer på skatte- og afgiftsområdet vedrørte inddrivelige restancer af moms fra udenlandske virksomheder på 0,347 mia. kr.

Resultatkontrakterne for direktionen i SKAT er bl.a. baseret på opgørelsen af restancer. Skatteministeriet har rettet henvendelse til Personalestyrelsen med henblik på at drøfte eventuelle konsekvenser af en ændret opgørelse. Drøftelserne er endnu ikke tilendebragt.

Desuden konstaterede den interne revision, at SKAT ved målfastsættelsen og opgørelse af målopfyldelsen for 2007 ikke havde medregnet inddrivelige restancer vedrørende særlige skatter og afgifter som royaltyskat, forskerskat, kulbrinteskat, tinglysningsafgift og pensionsafkastskat. Restancer fra disse opgaver havde heller ikke tidligere været indregnet ved målfastsættelsen eller ved opgørelsen af restancer, men denne praksis var ikke beskrevet eller understøttet af finanslovstekster eller budgetanalyser. Pr. 31. december 2007 udgjorde de systemoptalte inddrivelige restancer vedrørende disse opgaver i alt 1,37 mia. kr. Tillagt disse restancer ville de samlede inddrivelige restancer udgøre 11,3 mia. kr.

Den interne revision lagde ved sin vurdering især vægt på, at måltal vedrørende inddrivelige skatter og afgifter ikke var klart og entydigt defineret, og at der ikke i tilstrækkelig grad forelå vejledninger, procesbeskrivelser mv. for, hvorledes inddrivelige restancer skal opgøres. Dette havde bl.a. bevirket, at skattecentrene havde anvendt en uensartet praksis ved regulering og opgørelse af inddrivelige restancer. Endvidere blev der lagt vægt på, at der ikke var etableret forretningsgange og interne kontroller, som sikrede en korrekt opgørelse, og at der ikke var en tydelig ansvarsfordeling på området. Endelig blev der lagt vægt på, at der var konstateret mange fejl i opgørelserne, samt at der ikke blev gennemført en sandsynlighedskontrol af restancernes størrelse og en kvalitetssikring af skattecentrenes reguleringer.

SKATs målfastsættelse og opgørelse af målopfyldelsen for restanceinndrivelsen i 2007 hvilede på et usikkert grundlag, der indebar, at såvel måltallet som opgørelsen var for lav.

Den interne revision anbefalede bl.a., at ansvars- og opgavefordelingen på området blev klart beskrevet i forbindelse med udrulningen ultimo 2008 af den nye struktur for SKAT, at der på landsplan blev etableret en analysefunktion, der ville kunne koordinere opsamlingen af produktionsresultater samt kvalitetssikre disse, og at der som led i risikostyringen blev etableret en procedure for landsdækkende kvalitetssikring. Desuden blev det anbefalet, at der blev etableret forretningsgange, som vil kunne bidrage til en ensartet praksis, og at der blev sikret den nødvendige koordination af hensyn til en korrekt opgørelse af debitormassen. Endelig anbefalede revisionen, at debitormassen på de ikke-inddrivelige områder blev gennemgået, og at der blev tilrettelagt en opfølgningsprocedure, så det dels blev undgået, at restancer uretmæssigt blev forældet og dels, at restancerne løbende blev afskrevet, når betingelserne herfor var opfyldt.

SKAT har som udgangspunkt erklæret sig enig i anbefalingerne set i forhold til det fremadrettede arbejde. SKAT har derfor igangsat et arbejde, der skal sikre, at de forhold, som ikke anses for tilfredsstillende, løses i overensstemmelse med de anbefalinger, som den interne revision er kommet med. I det fremadrettede arbejde vil det bl.a. blive kortlagt, i hvilket omfang restancer fra de særlige skatter og afgifter reelt er inddrivelige, og i så fald vil måltallet på finansloven blive justeret i overensstemmelse hermed. Desuden vil opgave- og ansvarsfordeling på inddrivesområdet blive beskrevet af en række arbejdsgrupper i SKAT, og der vil blive etableret en analysefunktion i et kommende analysekontor under produktionsdirektøren. Endvidere er der igangsat et redegørelsesarbejde omkring momsrestancer for udenlandske virksomheder og en analyse af restancer vedrørende selskabs- og fondsskatter for skatteår før 1999.

Ud over de initiativer SKAT har iværksat på restanceområdet vedrørende skatter og afgifter, har SKAT også igangsat et arbejde med kvalitetssikring af datagrundlaget vedrørende "øvrige restancer". Dette arbejde er endnu ikke tilendebragt, men SKAT har allerede konstateret, at egenkontrollen ikke har været god nok, idet der bl.a. er blevet foretaget dobbeltregistreringer på bødeområdet, således at restancerne er blevet medtaget i måltalsopgørelsen 2 gange.

Skatteministeren har den 3. november 2008 beklaget over for Skatteudvalget, at der er givet forkerte oplysninger om størrelsen af de inddrivelige skatter og afgifter til udvalget og Folketinget. Skatteudvalget har på den baggrund bedt ministeren om at redegøre for sagen i et åbent samråd.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at SKAT ved målfastsættelse af inddrivelige restancer bør behandle alle restancer på en ensartet måde, og at eventuelle fravigelser fra den ensartede praksis skal være klart og tydeligt beskrevet og begrundet. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at SKAT vil følge den interne revisions anbefalinger.

Rigsrevisionen vil i øvrigt, jf. notat til Statsrevisorerne af 4. marts 2008 om beretning om fusionen mellem den statslige og kommunale skatte- og inddrivesforvaltning, fortsat følge udviklingen i restancemassen og orientere Statsrevisorerne herom. I den forbindelse vil revisionsresultaterne vedrørende restancerne blive lagt til grund for Rigsrevisionens orientering om udviklingen.

F. § 11. Justitsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Justitsministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsuplysninger

159. Justitsministeriet bestod i 2007 af i alt 7 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Civilstyrelsen, Retslægerådet, Datatilsynet, Politiet og Anklagemyndigheden mv., Kriminalforsorgen og Domstolsstyrelsen.

160. Justitsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 17.

Tabel 17. Justitsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	8.958
Øvrige driftsudgifter	4.021
Tilskud	1.355
Bruttoudgifter i alt	14.334
Bruttoindtægter	3.385

161. Justitsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 18.

Tabel 18. Justitsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	2.672
Omsætningsaktiver	3.841
Aktiver i alt	6.513
Egenkapital	177
Hensættelser	158
Langfristet gæld	2.478
Kortfristet gæld	3.700
Passiver i alt	6.513

b. Den udførte revision

162. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 1 regnskab, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisionens § 9
- gennemført 15 andre revisioner
- revideret det særligt klassificerede regnskab for Politiets Efterretningstjeneste.

163. I tabel 19 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 19. Bedømmelser på Justitsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	7		5	2	
Revision i årets løb	5		5		
Lønrevision	3		3		
Tilskudsrevision	2		2		
It-revision	1		1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	3		3		
Revision af regnskaber med intern revision	1		1		
I alt	22	0	20	2	0

164. Det fremgår af tabel 19, at 20 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 2 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. Bevillingskontrollen gav anledning til 1 bemærkning, som var så væsentlig, at den er omtalt i det følgende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

165. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Politiet og Anklagemyndigheden mv.
- bevillingskontrol af § 38.23.01. Vægtafgift
- revision af Kriminalforsorgen
- afsluttende revision af Domstolsstyrelsen.

Revision af Politiet og Anklagemyndigheden mv.

166. Rigsrevisionen har revideret Politiet og Anklagemyndigheden mv., som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

167. Det er Rigsrevisionens vurdering, at Politiet og Anklagemyndighedens regnskab samlet set er rigtigt. Det er endvidere Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen samlet set var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Rigsrevisionen fandt, at regnskabsforvaltningen var *tilfredsstillende*.

Grundlaget for Rigsrevisionens vurdering

168. Vurderingen er baseret på Rigsrevisionens egen revision samt samarbejdet og tilsynet med den interne revision. Rigsrevisionens samarbejde og tilsyn med den interne revision giver mulighed for, at Rigsrevisionen kan basere sig på den interne revisions arbejde ved revisionen af Politiet og Anklagemyndighedens regnskab. Rigsrevisionen har som led i tilsynet gennemgået den interne revisions revisionskonklusioner og den interne revisions årsberetning. Rigsrevisionens egen revision har omfattet lønrevision, it-revision samt bevillingskontrol.

De væsentligste revisionsresultater

169. Rigsrevisionens lønrevision omfattede Rigspolitiet, Københavns Politi samt Syd- og Sønderjyllands Politi. Lønrevisionen omfattede en gennemgang af særlige ydelser udbetalt på baggrund af politiets nye tidsregistreringssystem. Lønrevisionen viste, at lønregnskabet på det undersøgte område var rigtigt. Ved lønregnskabet forstås det lønforbrug, der er registreret i virksomhedens lønsystem. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på området særlige ydelser var *tilfredsstillende* og blev efterlevet. Forretningsgangene og de interne kontroller opfyldte dermed generelt de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning på området. En stikprøvevis gennemgang af sager viste, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for udbetaling af særlige ydelser ved politiet.

Ved vurderingen af politiets forvaltning af særlige ydelser lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af administrationen af særlige ydelser var hensigtsmæssig. De løbende udbetalinger skete på baggrund af godkendte registreringer. Rigsrevisionen fandt det tilfredsstillende, at Rigspolitiet havde etableret ekstra kontroller i indkørfasen.

170. Den interne revisions revision viste, at politikredsene samlet set overholdt gældende regler og interne forretningsgange for forvaltning af indtægter og udgifter, og at Politiet og Anklagemyndighedens samlede regnskab ikke indeholdt væsentlige fejl og mangler. Der var dog stadig basis for at styrke de interne kontroller i samtlige politikredse.

171. Ved den interne revisions løbende revision blev det konstateret, at politikredsens regnskabsinstruks ikke var udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen mv. gældende fra 1. januar 2007, som tager højde for omkostnings- og bevillingsreformen.

172. Ved den interne revisions afsluttende revision blev det konstateret, at regnskabsposten "Materielle anlægsaktiver" ikke var fordelt og afstemt på de nye politikredse. Dette betyder, at der for denne regnskabspost ikke foreligger en dokumenteret afstemning af henholdsvis Navision Stats finans- og anlægsmodul, de lokale Navision Stat-regnskaber og Statens Koncernsystem (SKS). Politiet har dispensation fra likviditetsordningen i 2007, og der skal udarbejdes en ny tilpasset balance primo 2008 i samarbejde med Økonomistyrelsen. Politiet har oplyst, at en fordeling og dokumenteret afstemning først vil foreligge ved udgangen af 2008. Rigsrevisionen konstaterer, at der derved er uklarhed om politiets balance, herunder ved indtræden i likviditetsordningen primo 2008. Dette finder Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende.

Politiet og Anklagemyndighedens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

173. Politiet og Anklagemyndigheden har for at styrke overholdelse og dokumentation af fastlagte forretningsgange og interne kontroller i efteråret 2007 etableret decentrale enheder for intern kontrol- og resultatopfølgning i de 12 nye politikredse. Det er på den baggrund Politiet og Anklagemyndighedens forventning, at den interne kontrol i politikredsene i 2008 vil blive gennemført og dokumenteret efter gældende retningslinjer.

Rigspolitiets ledelse har i efteråret 2007 besluttet, at Rigspolitiets indkøbsafdelinger ikke længere skal bogføre i afdelingens eget lokale Navision. Med virkning fra 1. januar 2008

blev disse registreringer samlet i ét Navision-regnskab. Denne ændring blev bl.a. foretaget med henblik på at imødegå de risici, som den tidligere regnskabsstruktur medførte efter indførelsen af omkostningsregnskabet.

Rigspolitiet vil i løbet af efteråret 2008 afstemme anlægs- og finansmodulerne.

174. Rigsrevisionen finder Politiet og Anklagemyndighedens initiativer tilfredsstillende.

Bevillingskontrol af § 38.23.01. Vægtafgift

175. Bevillingskontrollen af § 38.23.01. Vægtafgift viste, at der var afskrevet en beholdning på 914,9 mio. kr., mens bevillingen kun var på 5 mio. kr. Det har efterfølgende vist sig, at der var tale om en regnskabsmæssig afskrivning, som hverken havde betydning for opkrævningen af vægtafgifter eller registreringen af indbetalingerne, men at det har medført fejl i statsregnskabet.

176. Justitsministeriet (Rigspolitiet) har frem til 1. januar 2008 haft ansvaret for opkrævning, administration og regnskabsafklæggelse af vægtafgift og var i den forbindelse regnskabsførende institution for Skatteministeriet, idet § 38.23.01. Vægtafgift hørte under Skatteministeriets område. Skatteministeriet overtog opkrævningen af vægtafgift fra Rigspolitiet pr. 1. januar 2008.

177. Rigspolitiet og SKAT har oplyst, at der som følge af beslutningen om ressortomlægningen i sommeren 2007 blev påbegyndt et arbejde mellem de 2 myndigheder, bl.a. med henblik på at klarlægge de regnskabsmæssige beholdninger i forbindelse med overdragelsen. I forbindelse med dette arbejde blev det konstateret, at der ikke løbende havde været foretaget afstemning af debitorbeholdningerne i opkrævningssystemet CRM3 i forhold til Rigspolitiets Navision-regnskab og dermed statsregnskabet. I stedet blev de løbende ugentlige bevægelser bogført i Navision-regnskabet, dels på indtægts- og udgiftskonti, dels på de tilhørende statuskonti.

178. I december 2007 stod det klart, at det ikke før overdragelsestidspunktet 1. januar 2008 til fulde ville være muligt at udrede sammensætningen af beholdningerne vedrørende vægtafgift i Rigspolitiets Navision-regnskab. Det skyldtes, at Rigspolitiet gennem årene, bl.a. i forbindelse med implementering af nye versioner af opkrævningssystemet, havde anvendt skiftende regnskabspraksis, hvilket sammenholdt med det meget betydelige antal bevægelser på kontiene betød, at der var tale om en særdeles omfattende og tidskrævende opgave.

179. Rigspolitiet og SKAT vurderede, at Rigspolitiet efter ressortomlægningen ikke i praksis ville have mulighed for at udrede denne beholdning, da SKAT i forbindelse med omlægningen ville overtage såvel opkrævningssystemet som den underliggende dokumentation, og at det derfor ville være forkert at lade beholdningen henstå i Rigspolitiets Navision-regnskab. Da sammensætningen af beholdningen i Rigspolitiets Navision-regnskab ikke var klarlagt, ønskede SKAT ikke at overtage denne. Der var enighed om, at der var et behov for en regnskabsteknisk udligning. Rigspolitiet har oplyst, at man opfattede situationen således, at den ældre beholdning efter SKATs almindelige regnskabsprincipper ville være blevet afskrevet. Derfor foretog Rigspolitiet herefter afskrivningen på det foreliggende grundlag.

180. Rigspolitiet og SKAT har samstemmende oplyst, at den konstaterede fejlagtige registrering i perioden ikke har haft indflydelse på hverken opkrævningen af vægtafgifter eller registreringen af indbetalingerne. Staten har således ikke lidt et økonomisk tab ved den urigtige regnskabspraksis.

181. Rigspolitiet har over for Rigsrevisionen redegjort for anvendelsen af de særlige it-systemer (CRM), der har været benyttet til opkrævning af vægtafgift. Administrationen af vægtafgift har været koncentreret på disse systemer i en længere årrække. Rigsrevisionen

Rigspolitiets uensigtsmæssige bogføring af vægtafgift har medført fejl i statsregnskabet – Rigspolitiet foretog afskrivning af 914,9 mio. kr. på et ufuldstændigt grundlag, og Rigspolitiet undlod at orientere Finansministeriet og Rigsrevisionen, inden afskrivningen fandt sted.

har gennemgået regnskabsmaterialet vedrørende opkrævningen af vægtafgift i CRM3. Gennemgangen, som har omfattet lister med dataudtræk fra CRM3, har vist, at systemet efter alt at dømme fungerer uden væsentlige problemer. Dette indebærer, at registrerede tilgodehavender, indbetalinger, tilbagebetalinger mv. er registreret korrekt i dette system. I forbindelse med overførsel af disse systemers oplysninger til Rigspolitiets regnskabssystem (Navision Stat) har Rigspolitiet anvendt en inkonsistent regnskabspraksis på vægtafgiftsområdet. Dette har medført fejl i Navision-regnskabet for vægtafgift, idet bl.a. tilbagebetalinger af for meget betalt vægtafgift fejlagtigt blev registreret som tilgodehavender.

Rigsrevisionens gennemgang har således også vist, at der er tale om fejlregistreringer, og at den urigtige bogføring og manglende afstemning af beholdninger af vægtafgifter er de væsentligste årsager til de fejlagtigt opførte tilgodehavender. Rigsrevisionen er på det grundlag enig i, at staten ikke har lidt et økonomisk tab.

182. SKATs gennemgang er endnu ikke afsluttet. SKAT vil i efteråret 2008 analysere udtræk over poster i opkrævningssystemet og fastlægge en ændret bogføringsprocedure. Rigsrevisionen forventer, at SKAT snarest og senest ved afslutningen af regnskabet for 2008 har fastlagt en korrekt registrering af vægtafgift i statsregnskabet.

183. Ifølge bevillingsreglerne kan merudgifter til afskrivning af fordringer afholdes uden ny bevillingsmæssig hjemmel, men er der tale om væsentlige merudgifter, skal Finansministeriet orienteres på det tidligst mulige tidspunkt, jf. Budgetvejledning 2006, pkt. 3.2 og 2.4.6. Da Rigspolitiet fejlagtigt opfattede situationen således, at man foretog afskrivningen som led i en tilpasning til regnskabsprincipperne i SKAT, orienterede Rigspolitiet ikke Finansministeriet herom. Skatteministeriet orienterede heller ikke Finansministeriet. Rigsrevisionen finder også, at Rigsrevisionen burde være orienteret om så væsentlig en regnskabsmæssig disposition.

Finansministeriet har oplyst, at ministeriet finder det mest naturligt, såfremt Rigspolitiet – som den regnskabsførende virksomhed vedrørende opkrævningen af vægtafgift – havde sørget for at orientere Finansministeriet.

184. Uanset at fejlregistreringerne ikke har medført et tab for staten, så finder Rigsrevisionen det *ikke helt tilfredsstillende*, at Rigspolitiets uhensigtsmæssige bogføring vedrørende vægtafgift har medført fejl i statsregnskabet, og at Rigspolitiet foretog afskrivning af 914,9 mio. kr. på et ufuldstændigt grundlag. Rigsrevisionen finder det endvidere uheldigt, at Rigspolitiet ikke orienterede Finansministeriet og Rigsrevisionen, inden afskrivningen fandt sted.

Revision af Kriminalforsorgen

185. Kriminalforsorgen omfatter Direktoratet for Kriminalforsorgen, Københavns Fængsler samt 13 andre fængsler, 36 arresthuse, 3 arrestafdelinger samt en institution for frihedsberøvede asylansøgere. Hertil kommer 14 afdelinger af Kriminalforsorgen i Frihed samt 8 pensioner.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

186. Revisionen i årets løb ved Kriminalforsorgen omfattede Direktoratet for Kriminalforsorgen, Københavns Fængsler, Statsfængslet Renbæk og Statsfængslet Midtjylland. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen samlet set var rigtig, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De undersøgte forretningsgange og interne kontroller fungerede samlet set *tilfredsstillende*, idet hovedparten af de besøgte institutioner generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabet rigtighed.

187. Den afsluttende revision af regnskabet for 2007 for Kriminalforsorgen viste, at regnskabet var rigtigt. Rigsrevisionen konstaterede dog, at Kriminalforsorgen på visse områder

ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger af fx debitorer og skyldige feriepenge, inden regnskabet blev godkendt. Det indebærer en risiko for, at Kriminalforsorgen godkender et regnskab, der kan indeholde fejl og mangler. Dette fandt Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende.

De væsentligste revisionsresultater

188. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen i årets løb ved 3 fængsler, at den regnskabsmæssige registrering hos virksomhederne generelt var tilfredsstillende, og at de fastlagte forretningsgange for disponering af aftaler om levering af varer og tjenesteydelser blev fulgt og udført korrekt. En stikprøvevis gennemgang af bilag viste, at beløb, konteringer og attestationer/godkendelser mv. var korrekte.

189. Ved revisionen af Statsfængslet Renbæk viste revisionen, at disponenternes bemyndigelsesforhold ikke var entydigt fastlagt, og at der ikke var foretaget afstemning af Navision Stats debitor-, kreditor- og anlægsmoduler i forhold til finansregnskabet.

190. Ved revisionen i Direktoratet for Kriminalforsorgen konstaterede Rigsrevisionen, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller vedrørende regnskabsinstruks og it-anvendelse ikke var helt tilfredsstillende. Direktoratets generelle regnskabsinstruks for Kriminalforsorgens fængsler og Kriminalforsorgens Uddannelsescenter var ikke ajourført siden 2004. Rigsrevisionen og Kriminalforsorgen vurderede dog, at direktoratets manglende ajourføring af regnskabsinstruksen ikke havde haft betydning for regnskabets rigtighed. Ved revisionen af direktoratets it-anvendelse blev det bemærket, at direktoratet ikke foretog logning i Navision Stats finansmodul, ligesom brugerrettigheder i Navision Stat ikke i alle tilfælde blev vedligeholdt.

Kriminalforsorgens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

191. Kriminalforsorgen har efterfølgende oplyst, at de nødvendige afstemninger fremover vil blive foretaget, og at en ajourføring af den generelle regnskabsinstruks, som er gældende for alle fængsler, snarest vil blive gennemført.

192. Rigsrevisionen finder Kriminalforsorgens initiativer tilfredsstillende.

Afsluttende revision af Domstolsstyrelsen

193. Domstolsstyrelsen er en uafhængig statsinstitution, der har til opgave at administrere og udvikle Danmarks Domstole, der omfatter Højesteret, landsretterne, Sø- og Handelsretten, 24 byretter og Tinglysningsretten. Til domstolenes organisation hører også retsvæsenet på Færøerne og i Grønland, Den Særlige Klageret, Procesbevillingsnævnet og Dommerudnævnelsesrådet.

194. Den afsluttende revision af regnskabet for 2007 for Domstolsstyrelsen viste, at regnskabet var rigtigt. Rigsrevisionen konstaterede, at beholdningsafstemningerne ved en del store retter ikke var tilstrækkeligt dokumenteret, inden regnskabet blev godkendt. Det indebærer en risiko for, at Domstolsstyrelsen godkender et regnskab, der kan indeholde fejl og mangler. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*.

195. Domstolsstyrelsen foretog i 2007 i alt 13 kasse- og beholdningseftersyn ved domstole og afdelingskontorer. Eftersynene viste, at sammenlægningen af retter i forbindelse med domstolsreformen i 2007 havde medført stigende problemer med tilstrækkelig dokumentation af foretagne afstemninger af statuskonti.

196. Domstolsstyrelsen har oplyst, at de nævnte afstemninger fra og med efteråret 2008 vil blive gjort skriftlige ved retterne, og "Institutionsinstruks for Danmarks Domstole" vil blive rettet i overensstemmelse hermed. Retterne er orienteret herom, og de nævnte tiltag er iværksat.

197. Rigsrevisionen finder Domstolsstyrelsens initiativer tilfredsstillende.

G. § 12. Forsvarsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Forsvarsministeriets driftsregnskab samlet set er rigtigt, men at status ikke er rigtig, da der er usikkerhed om statusposter på i alt 48,9 mia. kr. ud af en samlet balancesum på 53,5 mia. kr.

Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Usikkerheden om statusposterne vedrører Forsvarskommandoen. Rigsrevisionen tager forbehold for regnskabsposten "Varebeholdninger" på 16,4 mia. kr. på grund af manglende tilstedeværelse og fuldstændighed samt fejl og mangler i prisfastsættelse og klassifikation, jf. Forsvarskommandoens egne forbehold. Disse poster har afledte virkninger på andre poster i det omkostningsbaserede regnskab. Rigsrevisionen tager ligesom Forsvarskommandoen ligeledes forbehold for disse afledte virkninger. Herudover tager Rigsrevisionen forbehold for regnskabsposten "Materielle anlægsaktiver" på 32,6 mia. kr. på grund af manglende fuldstændighed samt væsentlige fejl og mangler i værdiansættelse og klassifikation. Endvidere tager Rigsrevisionen forbehold for regnskabsposten "Andre ordinære driftsomkostninger" på 4,9 mia. kr. som følge af en fejlpostering vedrørende forskudsbetalinger på 616 mio. kr. Endelig tager Rigsrevisionen forbehold for, at væsentlige materielinvesteringsprojekter er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde. Rigsrevisionens forbehold vedrørende Forsvarskommandoens status ("Varebeholdninger" og "Materielle anlægsaktiver") skyldes dermed usikkerhed om poster på i alt 48,9 mia. kr.

Rigsrevisionen har noteret sig, at der efter handleplanen fra 2006 er sket betydelige fremskridt i regnskabsforvaltningen i 2006, 2007 og 2008, og at ministeriet har fastholdt et forstærket ledelsesmæssigt fokus på den nødvendige styrkelse af regnskabsforvaltningen og forbedringen af regnskabskvaliteten for hele ministerområdet. Rigsrevisionen har endvidere noteret sig, at Forsvarskommandoen medio oktober 2008 har oplyst, at mange af de uløste forhold enten efterfølgende er løst eller vil blive løst ved regnskabsafslutningen for 2008. Det er Rigsrevisionens vurdering, at der for Forsvarskommandoen fortsat udestår løsning af væsentlige regnskabsmæssige problemer, især på statussiden.

a. Baggrundsoplysninger

198. Forsvarsministeriet bestod i 2007 af i alt 8 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Forsvarskommandoen, hjemmevæbnet, Farvandsvæsenet, Beredskabsstyrelsen (Redningsberedskabet), Forsvarets Efterretningstjeneste, Forsvarsministeriets Interne Revision og Militærnægteradministrationen. Ministerområdet omfattede endvidere de 2 selvejende institutioner Beredskabsforbundet og Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut, der er finansieret af tilskud.

199. Forsvarskommandoen er organisatorisk opdelt i funktionelle tjenester – bl.a. Forsvarets Regnskabstjeneste, Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Forsvarets Materieltjeneste – samt en række operative kommandoer.

200. Pr. 1. januar 2007 blev hjemmeværnets aktiver og passiver overdraget til Forsvarskommandoen. Hjemmeværnets statusdele indgår dermed i Forsvarskommandoens status, og hjemmeværnets årsregnskab for 2007 består følgelig alene af en resultatopgørelse. Da statusdelen er en forudsætning for den samlede afgrænsning af de regnskabsdata, der indgår i et årsregnskab, kan Rigsrevisionen ikke særskilt vurdere hjemmeværnets årsregnskab for 2007. Rigsrevisionen kan derfor alene vurdere Forsvarskommandoens samlede årsregnskab, hvori hjemmeværnets resultatopgørelse indgår. Dette fælles regnskab betegnes i det følgende som "Forsvarskommandoens årsregnskab".

201. Forsvarsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 20.

Tabel 20. Forsvarsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	10.134
Øvrige driftsudgifter	13.799
Tilskud	376
Bruttoudgifter i alt	24.310
Bruttoindtægter	3.617

202. Forsvarsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 21.

Tabel 21. Forsvarsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	34.113
Omsætningsaktiver	19.365
Aktiver i alt	53.478
Egenkapital	48.277
Hensættelser	199
Langfristet gæld	850
Kortfristet gæld	4.152
Passiver i alt	53.478

b. Den udførte revision

203. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af 5 virksomheder
- revideret 3 regnskaber, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9
- gennemført 14 øvrige revisioner.

204. I tabel 22 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 22. Bedømmelser på Forsvarsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	5		5		
Revision i årets løb	3		3		
Lønrevision	4		3	1	
Pensionsrevision	1		1		
It-revision	2		2		
Gennemgang af årsrapporter	4		4		
Revision af regnskaber med intern revision	3		2	1	
I alt	22	0	20	2	0

205. Det fremgår af tabel 22, at 20 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 2 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

206. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Forsvarskommandoens årsregnskab
- revision af Forsvarsministeriets departement, Farvandsvæsenet og Beredskabsstyrelsen
- revision af anskaffelsen af det ubemandede overvågningsfly Tårnfalken.

Revision af Forsvarskommandoens årsregnskab

207. Rigsrevisionen har revideret Forsvarskommandoens årsregnskab. Forsvarskommandoen og hjemmевærnet er begge omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

På baggrund af de vanskeligheder, der var i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 2006 for Forsvarskommandoen, hjemmевærnet og Farvandsvæsenet, besluttede Rigsrevisionen og Forsvarsministeriets Interne Revision ved planlægningen af revisionen for 2007 at udføre revisionen af de 3 virksomheder i større fællesskab end sædvanligt. Ud over de fælles revisioner har Rigsrevisionen selv udført bevillingskontrol og foretaget udvidet gennemgang af årsrapporterne ved alle 3 virksomheder, udført lønrevision ved Forsvarskommandoen og Farvandsvæsenet samt it-revision ved Forsvarskommandoen. Herudover har Rigsrevisionen revideret indkøbsområdet ved Forsvarskommandoen og hjemmевærnet, og endelig har Rigsrevisionen revideret Forsvarskommandoens lagre.

Rigsrevisionens vurdering af årsregnskabet for Forsvarskommandoen og hjemmевærnet er baseret på Rigsrevisionens egen revision, den fælles revision og den interne revisions revision. Det er Rigsrevisionens vurdering, at den udførte revision kan lægges til grund for konklusionen om årsregnskabet.

208. Forsvarskommandoens årsregnskab omfatter et udgiftsbaseret driftsregnskab, en omkostningsbaseret resultatopgørelse og en omkostningsbaseret status. Når Forsvarskommandoen fortsat udarbejder et udgiftsbaseret driftsregnskab, skyldes det, at Forsvars-

kommandoen indtil videre er omfattet af de udgiftsbaserede bevillingsregler. Forsvarskommandoen er ikke forpligtet til at aflægge en omkostningsbaseret resultatopgørelse, men har valgt at gøre dette. Tilsvarende gælder for hjemmeværnet.

209. Forsvarskommandoen har i årsrapporten for 2007 afgivet følgende forbehold:

"Forsvarskommandoen har gennemført en betydelig optælling af samtlige forsvarets lagre, og dette arbejde pågår og afsluttes som planlagt i første halvår 2008, hvor der sker en endelig validering af forsvarets lagre. Denne samlede proces er omfattet af den igangværende handleplan i forhold til Forsvarskommandoens åbningsbalance. Indtil arbejdet er afsluttet, tager Forsvarskommandoen for så vidt angår forsvarets lagre forbehold for mængder samt klassifikation – og dermed værdien – idet dog mængderne i det største lager, Lager DK, er tilfredsstillende. Som følge heraf tager Forsvarskommandoen også forbehold for afledte regnskabsmæssige poster."

210. Rigsrevisionen er enig i Forsvarskommandoens forbehold.

211. Rigsrevisionen tager forbehold for regnskabsposten "Varebeholdninger" på 16,4 mia. kr. på grund af manglende tilstedeværelse og fuldstændighed samt fejl og mangler i prisfastsættelse og klassifikation, jf. Forsvarskommandoens egne forbehold. Disse poster har afledte virkninger på andre poster i det omkostningsbaserede regnskab. Rigsrevisionen tager ligeledes forbehold for disse afledte virkninger.

212. Herudover tager Rigsrevisionen forbehold for regnskabsposten "Materielle anlægsaktiver" på 32,6 mia. kr. på grund af manglende fuldstændighed samt væsentlige fejl og mangler i værdiansættelse og klassifikation.

213. Endvidere tager Rigsrevisionen forbehold for regnskabsposten "Andre ordinære driftsomkostninger" på 4,9 mia. kr. som følge af en fejlpostering vedrørende forskudsbetalinger på 616 mio. kr.

214. Endelig tager Rigsrevisionen forbehold for, at væsentlige materielinvesteringsprojekter er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

215. Rigsrevisionens forbehold vedrørende status ("Varebeholdninger" og "Materielle anlægsaktiver") skyldes dermed usikkerhed om poster på i alt 48,9 mia. kr. ud af Forsvarskommandoens samlede balancesum på 51,9 mia. kr.

216. Baggrunden for Rigsrevisionens forbehold er primært forhold, der går tilbage til udarbejdelsen af åbningsbalancen pr. 1. januar 2005. Forholdene blev konstateret i december 2005 og medførte udarbejdelse af en handleplan i marts 2006.

217. Rigsrevisionen afgiver følgende erklæring på baggrund af den udførte revision:

- Driftsregnskabet i det udgiftsbaserede regnskab er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Det er derimod Rigsrevisionens opfattelse, at den omkostningsbaserede resultatopgørelse og den omkostningsbaserede status ikke er rigtig som følge af det i forbeholdene anførte.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at de dispositioner, som er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af Forsvarskommandoens og hjemmeværnets årsrapporter ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporterne ikke er dokumenterede og dækkende.

Rigsrevisionen tager forbehold for Forsvarskommandoens status. Forbeholdet skyldes usikkerhed om indregnede materielle anlægsaktiver for 32,6 mia. kr. og varebeholdninger for 16,4 mia. kr. samt afledte virkninger på andre poster.

- Rigsrevisionen har udført revision, som har vist, at væsentlige materielinvesteringsprojekter ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde. Rigsrevisionen har planlagt at undersøge Forsvarskommandoens forvaltning vedrørende materielanskaffelsesprojekter i en tværgående forvaltningsrevisionsundersøgelse.

218. I det følgende omtales afsluttende revision af henholdsvis Forsvarskommandoen og hjemmeværnet, revision af Forsvarskommandoens regnskabsforvaltning og revision af udvalgte forvaltningsområder. Afslutningsvis gives en status for handleplanen for Forsvarskommandoen.

Afsluttende revision af Forsvarskommandoen

219. Revisionen viste, at Forsvarskommandoen – bortset fra lagerområdet og visse områder under anlægsaktiver, hvor Rigsrevisionen tog en række forbehold – på en *tilfredsstillende* måde havde sikret, at der var foretaget de basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet pr. 31. december 2007. Efter gennemgangen af afstemninger og dokumentationer fandt revisionen, at der fortsat var en positiv udvikling i regnskabsmaterialets kvalitet i forhold til tidligere.

220. Revisionen vurderer, at årsagerne til forbeholdene bl.a. har været uklare, upræcise og ikke altid entydige regnskabsprincipper vedrørende anlægsaktiver og varebeholdninger. Det gør det endvidere vanskeligt for underliggende myndigheder at håndtere regnskabsprincipperne i praksis. Revisionen anbefaler, at Forsvarskommandoen sikrer, at definitionen og formuleringen af anvendt regnskabspraksis på anlægsaktiver og varebeholdninger gøres klar, præcis og entydig.

221. I forhold til regnskabsposternes usikkerhed kan det uddybende nævnes:

222. For regnskabsposten "Grunde, arealer og bygninger" på 6.981 mio. kr. tog revisionen forbehold for værdiansættelse og fuldstændighed. Dette skyldtes, at betydelige beløb burde være overført fra "Igangværende arbejder for egen regning" til endelige anlæg, så der kunne påbegyndes afskrivninger på de afsluttede projekter på det tidspunkt, hvor aktiverne var klar til ibrugtagning. Dette medførte fejl i såvel regnskabsposten "Grunde, arealer og bygninger", "Produktionsanlæg og maskiner" og "Transportmateriel" som regnskabsposten "Igangværende arbejder for egen regning". Effekten på resultatopgørelsen af de manglende afskrivninger var dog lille.

223. For regnskabsposten "Produktionsanlæg og maskiner" på 3.686 mio. kr. tog revisionen forbehold for værdiansættelse og fuldstændighed. Dette skyldtes, at der pr. 31. december 2007 fortsat manglede nøjagtig identifikation af aktiver på 3 mia. kr. Da aktiverne ikke endeligt var identificerede, betød det efter Rigsrevisionens opfattelse, at regnskabsposten var behæftet med stor usikkerhed i dels værdiansættelse, dels klassifikationen. Rigsrevisionen har noteret sig, at Forsvarskommandoen i oktober 2008 har oplyst, at 90 % af disse aktiver efterfølgende er identificeret, og at identifikationen af de resterende 10 % forventes afsluttet ultimo oktober 2008.

224. For regnskabsposten "Igangværende arbejder for egen regning" på 9.050 mio. kr. tog revisionen forbehold i værdiansættelse. Dette skyldtes, at forskudsbetalinger vedrørende serviceydelser skulle have været nedskrevet med 616 mio. kr. pr. 31. december 2007. De 616 mio. kr. blev ved en fejl omkostningsført i den omkostningsbaserede resultatopgørelse. Dette medførte, at forskudsbetalinger blev 616 mio. kr. for højt anført i balancen pr. 31. december 2007. I opgørelsen af forudbetalingerne indgik ligeledes en regulering af forskudsbetalinger for anlæg fra 2006 på 407 mio. kr. Beløbet blev ikke ændret i 2007, og revisionen viste, at reguleringen ikke var opgjort korrekt i 2007.

225. For regnskabsposten "Varebeholdninger" på 16.353 mio. kr. tog revisionen forbehold for aktivernes tilstedeværelse, prisfastsættelse og fuldstændighed pr. 31. december 2007. Dette skyldtes, at der var væsentlige fejl og mangler i mængderne for myndighedsbehold-

ninger og enkelte andre lagerområder, og at der var væsentlige fejl og mangler i standardpriser på varebeholdninger.

226. Forsvarskommandoen har siden primo 2008 udøvet en stor indsats for at validere mængderne for myndighedsbeholdninger og enkelte andre lagerområder. I en afrapportering på Forsvarskommandoens lagre pr. 30. september 2008 konkluderede Forsvarsministeriets Interne Revision, at mængderne pr. 30. september 2008 på det foreliggende grundlag var tilfredsstillende opgjort. Forsvarsministeriets Interne Revision understregede dog, at der endnu udestod egentlige revisionshandlinger i forhold til enkelte andre lagerområder. Forsvarsministeriets Interne Revision konkluderede i ovennævnte afrapportering, at der fortsat var væsentlige fejl og mangler i standardpriser på varebeholdninger. Rigsrevisionen har noteret sig, at Forsvarskommandoen i bilag til et notat af 14. oktober 2008 har oplyst, at Forsvarskommandoen bl.a. har gennemgået de største beholdningsværdier for korrekt prisfastsættelse og fortsat gennemgår de øvrige beholdningsværdier.

227. Siden åbningsbalancen pr. 1. januar 2005 er der registreret anlægsaktiver under "Varebeholdninger", bl.a. værksteder og visse bygninger på flyvestationer, entreprenørmaskiner, ambulancer mv. for i alt ca. 400 mio. kr. Revisionen finder dette uheldigt, da der for disse aktiver dermed ikke blev foretaget systematisk afskrivning som på anlægsaktiver.

Afsluttende revision af hjemmeværnet

228. Revisionen viste, at hjemmeværnet på en *tilfredsstillende* måde havde sikret, at der var foretaget de basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af driftsregnskabet pr. 31. december 2007. Revisionen fandt, at der fortsat var en positiv udvikling i regnskabsmaterialets kvalitet i forhold til tidligere. Revisionen viste videre, at hjemmeværnets forretningsgange og interne kontroller medvirkede til at sikre rigtigheden i regnskabet og generelt opfyldte de krav, der var stillet til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

229. Forsvarskommandoen og Hjemmeværnskommandoen arbejder på at forbedre opgørelsen af hjemmeværnets træk på Forsvarskommandoens støttestruktur. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Revision af Forsvarskommandoens regnskabsforvaltning

230. Revisionen viste, at der havde været en *ikke helt tilfredsstillende* regnskabsforvaltning i Forsvarskommandoen, og at Forsvarskommandoens forretningsgange og interne kontroller ikke på alle områder medvirkede til at sikre rigtigheden i regnskabet. Revisionen vurderede, at de eksisterende forretningsgange og interne kontroller i Forsvarskommandoen, herunder Forsvarets Regnskabstjeneste, Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Forsvarets Materieltjeneste, ikke på alle områder i en tilstrækkelig grad havde kunnet understøtte de krav, der var stillet til den eksterne regnskabsaflæggelse.

231. Rigsrevisionen har noteret sig, at Forsvarskommandoen i et notat af 14. oktober 2008 har oplyst, at der er implementeret nye forretningsgange og interne kontroller på de væsentligste områder i de funktionelle tjenester. Forsvarskommandoen har endvidere i notatet oplyst, at der i resten af 2008 er afsat ressourcer til at sikre, at de udarbejdede forretningsgange er operationelle for de enkelte myndigheder.

232. Gennemgangen af revisionen af Forsvarskommandoens regnskabsforvaltning er i det følgende opdelt i:

- revision i årets løb af regnskabsforvaltningen i Forsvarets Regnskabstjeneste
- revision i årets løb af regnskabsforvaltningen i Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste
- revision i årets løb af regnskabsforvaltningen i Forsvarets Materieltjeneste.

Revision i årets løb af regnskabsforvaltningen i Forsvarets Regnskabstjeneste

233. Revisionen vurderede, at forretningsgangene og de interne kontroller ved godkendelse af månedsregnskaber og andre løbende afstemninger mv. *ikke var helt tilfredsstillende* i 2007.

234. Ved denne vurdering blev der lagt vægt på, at en række af de nødvendige afstemninger på koncernniveau ikke blev gennemført i de første 3 kvartaler i regnskabsåret, og at der indtil oktober 2007 kun i mindre omfang var sket aktivering af grunde, arealer og bygninger i regnskabet, umiddelbart efter færdiggørelsen af projekterne. Revisionen konstaterede endvidere, at den løbende afstemning af anlægsmodulet ikke havde været gennemført som planlagt.

235. Forsvarskommandoen tog på den baggrund initiativ til, at der blev udarbejdet afstemning af afskrivninger og anlægskartoteker pr. 30. juni 2007 og ved regnskabsafslutningen. Endvidere iværksatte Forsvarskommandoen tiltag, der skulle sikre etablering af interne kontroller og afstemning af grunde og bygninger, så eventuelle fejl og konstaterede mangler kunne blive rettet inden regnskabsafslutningen. Revisionen fandt det *tilfredsstillende*, at der blev iværksat tiltag for at minimere risiko for fejl og mangler ved manglende afstemninger.

236. I april 2008 blev der for at styrke regnskabsområdet endvidere oprettet en ny økonomistab i Forsvarskommandoen, som Forsvarets Regnskabstjeneste er en integreret del af.

237. Det er Rigsrevisionens vurdering, at der har været flere årsager til problemerne i Forsvarets Regnskabstjeneste. Forsvarets Regnskabstjeneste har i 2007 fortsat været under opbygning, hvor medarbejdere og opgaver overgik fra de nedlagte regnskabsmyndigheder til Forsvarets Regnskabstjeneste. Endvidere havde Forsvarets Regnskabstjeneste i en lang periode manglet ressourcer og faglige kompetencer, ligesom der har været en uheldig struktur. Dette har bl.a. medført manglende tilstrækkelig sammenhæng i opgaveløsning samt prioritering af opgaverne mellem sammenhængende funktioner.

238. Revisionen finder det *tilfredsstillende*, at der nu er ledelsesmæssigt fokus på området, og at der bliver reageret på problemerne samt indført tiltag til forbedring af regnskabsforvaltningen.

Revision i årets løb af regnskabsforvaltningen i Forsvarets Bygnings- og Etablissemestjeneste

239. Det er revisionens samlede vurdering, at regnskabsforvaltningen i Forsvarets Bygnings- og Etablissemestjeneste *ikke var helt tilfredsstillende*.

240. Revisionen konstaterede, at forretningsgangene på Forsvarets Bygnings- og Etablissemestjenestes områder ikke fuldt ud var etableret, og at de interne kontroller samt løbende afstemninger ikke havde været fyldestgørende. Forsvarskommandoen oplyste, at prioriteringen af opgaver i Forsvarets Bygnings- og Etablissemestjeneste havde været rettet mod at få årsregnskabet 2007 på plads for regnskabsposten "Grunde, arealer og bygninger", og at etableringen af forretningsgangene og færdiggørelsen af en regnskabsinstruks efterfølgende ville blive håndteret.

241. Revisionen fandt dette *ikke helt tilfredsstillende*, idet regnskabsinstruksen og forretningsgangene havde betydning for kvaliteten af regnskabsaflæggelsen for området.

Revision i årets løb af regnskabsforvaltningen i Forsvarets Materieltjeneste

242. Det er revisionens samlede vurdering, at regnskabsforvaltningen i Forsvarets Materieltjeneste *ikke var helt tilfredsstillende*.

243. Revisionen konstaterede, at der ikke var foretaget afstemning mellem igangværende arbejder og de underliggende projekter, og at der ikke var etableret arbejdsgange, som skulle sikre, at der var sammenhæng mellem projektrengskaberne og de implicerede regnskabsposter i finansregnskabet.

244. I forbindelse med regnskabsafslutningen for 2007 gennemgik Forsvarets Materieltjeneste alle igangværende arbejder, så der sikredes en korrekt aktivering i anlægsregistret. Rigsrevisionens afsluttende revision viste imidlertid, at der af ressourcemæssige årsager ikke var foretaget overførsel fra igangværende arbejder til endelige anlæg for i alt 754 mio. kr. på Forsvarets Materieltjenestes område.

245. Revisionen har noteret sig, at der i forbindelse med årsafslutningen blev foretaget opklarende arbejder, som medførte en lang række posteringer ved regnskabsafslutningen og rettelse af fejl og mangler på Forsvarets Materieltjenestes områder.

246. Revisionen fandt det *tilfredsstillende*, at der var iværksat tiltag til at rette fejlene, men konstaterede samtidig, at der til trods herfor fortsat var væsentlige fejl og mangler i det omkostningsbaserede regnskab. Rigsrevisionen har videre noteret sig, at Forsvarskommandoen i bilaget til notatet af 14. oktober 2008 har oplyst, at hovedparten af fejlene allerede er korrigeret eller vil blive korrigeret i forbindelse med udarbejdelsen af regnskabet for 2008.

Udvalgte forvaltningsområder

Indkøbsområdet

247. Rigsrevisionen undersøgte tilrettelæggelsen af Forsvarskommandoens indkøbsområde. Gennemgangen blev tilrettelagt med udgangspunkt i Finansministeriets cirkulære nr. 9608 af 20. december 2002 om indkøb i staten med tilhørende vejledninger samt yderligere regler mv. vedrørende varetagelsen og gennemførelsen af statslige indkøb. Ifølge Forsvarsministeriets overordnede indkøbspolitik er en række centrale områder på koncernniveau forankret i Forsvarsministeriets Koncernfælles Indkøbsforum, og hvor Forsvarskommandoen, som den største indkøber på ministerområdet, forestår den konkrete koordination. Gennemgangen har således fokuseret på Forsvarskommandoens tilrettelæggelse og udvikling af indkøbsområdet, herunder Forsvarskommandoens arbejde med koncernfælles indkøbsaftaler på udvalgte områder.

248. Det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at Forsvarskommandoen i 2007 har varetaget og videreudviklet indkøbsområdet med henblik på at sikre en effektiv opgavevaretagelse. Dette finder Rigsrevisionen *tilfredsstillende*.

Materielinvesteringsprojekter

249. Revisionen viste, at væsentlige materielinvesteringsprojekter under Forsvarskommandoen ikke var varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde. Rigsrevisionen har derfor planlagt en tværgående revisionsundersøgelse af Forsvarskommandoens forvaltning vedrørende større materielanskaffelsesprojekter, herunder om den iværksatte reorganisering af Forsvarets Materieltjeneste kan håndtere de risici, der er konstateret i forbindelse med gennemførelsen af tidligere anskaffelser. Rigsrevisionen vil endvidere undersøge, om den fremtidige tilrettelæggelse af forsvarets større anskaffelsesprojekter er i overensstemmelse med bedste praksis, jf. rigsrevisors notat til Statsrevisorerne af 14. maj 2008 om tilrettelæggelsen af en eventuel større undersøgelse af forsvarets materielanskaffelser.

Status for handleplan for Forsvarskommandoen

250. Forsvarskommandoen har i "Notat vedr. handleplan vedr. åbningsbalance, lagre mv." fra juni 2008 oplyst, at den ydre tidsramme for handleplanens gennemførelse fortsat ligger fast. Det betyder, at medio 2008 skulle samtlige forhold være analyseret, de fysiske lagre være optalt, tilpasninger til DeMars være foretaget og forslag til ændringer af regnskabsprincipperne være færdigudarbejdet. Forsvarskommandoen skulle i videst muligt omfang fremadrettet anvende de generelle statslige regnskabsprincipper, og de nye regnskabsprincipper skulle iværksættes ved den "ny" åbningsbalance inden overgang til omkostningsbaserede bevillinger.

251. Rigsrevisionen har sammenholdt notatet med Forsvarskommandoens handleplan fra juni 2006. Gennemgangen viste, at Forsvarskommandoen havde udført et betydeligt stykke arbejde i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen. På flere områder var det Rigsrevisionens opfattelse, at der var en klar forbedring i forhold til tidligere. Der var dog stadig en række væsentlige forhold vedrørende de enkelte delprojekter i handleplanen, der ikke var medtaget i statusnotatet.

252. På trods af forbedringer i forhold til tidligere er det sammenfattende Rigsrevisionens opfattelse, at der er mange væsentlige og uløste forhold, der skal være afklaret og afsluttet, før Forsvarskommandoen er parat til at overgå til et retvisende omkostningsbaseret regnskab.

253. Rigsrevisionen har noteret sig, at Forsvarskommandoen i notat af 14. oktober 2008 har oplyst, at mange af de uløste forhold enten allerede er løst eller vil blive løst i forbindelse med regnskabsårsafslutning 2008. Rigsrevisionen kan imidlertid konstatere, at de mål, der var sat i den handleplan, som Forsvarskommandoen udarbejdede i 2006, endnu ikke er nået. Dette finder Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*.

Revision af Forsvarsministeriets departement, Farvandsvæsenet og Beredskabsstyrelsen

254. For Forsvarsministeriets departement, Farvandsvæsenet og Beredskabsstyrelsen har Rigsrevisionen afgivet følgende erklæring:

- Regnskabet er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporten ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporten ikke er dokumenterede og dækkende (gælder dog ikke Forsvarsministeriets departement, der kun aflægger finansielt regnskab).
- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen gav således ikke anledning til forbehold.

Revisionen af anskaffelsen af det ubemandede overvågningsfly Tårnfalken

255. I Statsrevisorernes beretning nr. 15/05 blev forswarets anskaffelse og afvikling af Tårnfalken behandlet, og i beretningens pkt. 5 og i bilag 1 blev det foreløbige regnskab for anskaffelsen gennemgået. Endvidere er det i rigsrevisors § 18, stk. 4-notat til Statsrevisorerne af 28. september 2006 anført, at der i forbindelse med årsrevisionen ville blive redegjort for opgørelsen af det endelige tab vedrørende projektet samt revisionen af det endelige projektregnskab, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2005, s. 183, pkt. 10.

Det endelige tab vedrørende Tårnfalken

256. Rigsrevisionen har i tabel 23 opgjort de samlede udgifter til anskaffelse og afvikling af Tårnfalken.

**Tabel 23. Udgifter vedrørende anskaffelsen og afviklingen af Tårnfalken (løbende priser)
(Mio. kr.)**

	Udgift
Projektudgift til materielanskaffelser og etablering af faciliteter	354,4
Bod betalt af leverandøren	+25,2
Indtægt fra salget til Canada	+41,9
Nettoprojektudgifter	287,3
Øvrige udgifter: Driftsudgifter mv.	82,7
Øvrige udgifter: Genanvendelse af materiel	+30,0
Øvrige udgifter: Genanvendelse af bygninger	+18,1
Nettoudgifter i alt (tab)	321,9

257. Det fremgår af tabel 23, at der er afholdt projektudgifter til materielanskaffelser og etablering af faciliteter på 354,4 mio. kr. Udgiften i beretningens foreløbige regnskab var opgjort til 354,1 mio. kr. Forskellen på 0,3 mio. kr. svarer til projektets udgifter efter 2005.

258. Nettoprojektudgiften udgør 287,3 mio. kr., når der modregnes for dels 25,2 mio. kr. i bodsbetaling, dels 41,9 mio. kr. fra indtægten ved salget.

259. Ud over udgifterne afholdt i henhold til projektreghnskabet havde Forsvarskommandoen til brug for beretning nr. 15/05 oplyst, at man ultimo 2005 havde afholdt øvrige driftsudgifter på 82,7 mio. kr. i løbende priser. Forsvarskommandoen har efterfølgende supplerende oplyst, at man har kunnet genanvende materiel for 30 mio. kr. samt bygninger for 18,1 mio. kr. og dermed modregne 48,1 mio. kr.

260. Nettoudgifter i alt i forbindelse med anskaffelse, drift og afvikling af Tårnfalken kan herefter opgøres til 321,9 mio. kr. Nettoudgiften i alt svarer til statens tab på Tårnfalken.

Revisionen af regnskabet

261. Rigsrevisionens revision af regnskabet for projektudgifterne på 354,4 mio. kr. har bl.a. omfattet en sammenholdelse af posteringerne i regnskabet med den tilhørende grunddokumentation. Rigsrevisionen har ved revisionen kunnet konstatere, at Forsvarskommandoen ikke i alle tilfælde har kunnet fremvise den fuldstændige grunddokumentation for en række mindre udgiftsposter.

262. Rigsrevisionens gennemgang af øvrige udgifter viste, at Forsvarskommandoen ikke fuldt ud kunne specificere driftsudgifter mv. og værdien af genanvendeligt materiel. Forsvarskommandoen har således kun kunnet specificere 74,7 mio. kr. af beløbet på 82,7 mio. kr. til driftsudgifter mv. og 44,0 mio. kr. af det samlede modregningsbeløb på 48,1 mio. kr.

263. Den mangelfulde dokumentation skyldes ifølge Forsvarskommandoen bl.a., at dokumentationen er placeret på et centralt arkiv, hvor bilagene ikke er sorteret.

264. Det er Rigsrevisionens samlede opfattelse, at projektreghnskabet er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Overbevisningen er begrundet i, at de væsentligste udgifter var kontraktmæssige betalinger til leverandøren af Tårnfalken, og at de poster, hvor Forsvarskommandoen ikke har kunnet fremskaffe grunddokumentationen, ikke anses for væsentlige i forhold til det samlede regnskab.

265. Rigsrevisionen finder det ikke helt tilfredsstillende, at Forsvarskommandoen ikke fuldt ud har kunnet dokumentere øvrige driftsudgifter.

H. § 15. Socialministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Socialministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Revisionen af Servicestyrelsen afdækkede en række svagheder i de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller, herunder vedrørende løn- og personaleforvaltningen samt it-anvendelsen. De konstaterede svagheder ændrer ikke ved Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet.

a. Baggrundsoplysninger

266. Socialministeriet bestod i 2007 af i alt 8 virksomheder. Ud over departementet er det Servicestyrelsen, Ankestyrelsen, Den Sociale Sikringsstyrelse, Socialforskningsinstituttet, Kennedy Centret, Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde og Kofoeds Skole.

267. Socialministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 24.

Tabel 24. Socialministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	568
Øvrige driftsudgifter	+3.485
Tilskud	3.058
Overførsler til/fra kommuner	113.305
Bruttoudgifter i alt	113.446
Bruttoindtægter	10.032

Note: Negative udgifter kan forekomme, da indtægter indgår både i indtægtsregnskabet og udgiftsregnskabet. Indtægter, der efter de internationale statistiske definitioner indregnes i skattetrykket, placeres i statsregnskabet på indtægtsregnskabet. Øvrige indtægter henføres til udgiftsregnskabet, som dermed omfatter de nettoudgifter, der skal finansieres.

268. Socialministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 25.

Tabel 25. Socialministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	2.757
Omsætningsaktiver	18.290
Aktiver i alt	21.047
Egenkapital	÷34.156
Hensættelser	54.150
Langfristet gæld	675
Kortfristet gæld	378
Passiver i alt	21.047

b. Den udførte revision

269. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 1 regnskab, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisionens § 9
- gennemført 14 andre revisioner.

270. I tabel 26 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 26. Bedømmelser på Socialministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	8		8		
Revision i årets løb	3		2	1	
Lønrevision	4		3	1	
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	2			2	
Udvidet gennemgang af årsrapporter	2		1	1	
Revision af kommunal afregning	1		1		
Gennemgang af regnskaber for fonde mv.	1		1		
Revision af regnskaber med intern revision	1			1	
I alt	23	0	17	6	0

271. Det fremgår af tabel 26, at 17 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 6 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

272. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- opfølgning af tilskudsrevision ved departementet
- revision af kommunal afregning ved Socialministeriet
- revision i årets løb ved Servicestyrelsen
- lønrevision ved Servicestyrelsen
- it-revision ved Servicestyrelsen.

Opfølgning af tilskudsrevision ved departementet

273. Tilskudsrevisionen omfattede ordningen "Ydelsesstøtte til almene boliger" finansieret efter 1. januar 1999. Ordningen er karakteriseret ved, at tilskuddene ydes som tilsagn, der optages som hensættelser på statens status. Revisionen omfattede også hensættelserne på status af øvrige tilskudsordninger på boligområdet.

274. Ved revisionen i 2006 af tilskudsområdet fandt Rigsrevisionen, at tilskudsforvaltningen for så vidt angik reguleringer af hensættelser og departementets samarbejde med Økonomistyrelsen ikke var helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen valgte derfor ved tilskudsrevisionen i 2007 at fokusere på, om der var sket forbedringer på de pågældende områder.

Revisionen viste, at departementet har gjort en stor indsats for at styrke overvågningen af behovet for reguleringer af hensættelserne. Departementet havde således gennemgået 40 af de i alt 58 ordninger med tilsagn på boligområdet. Gennemgangen omfattede en vurdering af behovet for reguleringer af hensættelserne samt udarbejdelse af notater med skøn over ordningernes levetid og forhold, der kan betinge fremtidige ændringer mv. På baggrund af gennemgangen besluttede departementet i november 2007 at forelægge et aktstykke (Akt 77 14/12 2007) for Finansudvalget, hvor man anmodede om tilslutning til en nedskrivning af hensættelserne vedrørende afgivne tilsagn med i alt 4,5 mia. kr. og tilgodehavenderne med i alt 0,8 mia. kr. Nedskrivningen vedrørte 25 hovedkonti. Finansudvalget har tiltrådt aktstykket. Gennemgangen af de resterende 18 ordninger er påbegyndt.

275. Departementet har tillige taget en række initiativer vedrørende samarbejdet med Økonomistyrelsen. Baggrunden for initiativerne er, at det er Økonomistyrelsen, der varetager den kasse- og regnskabsmæssige forvaltning af støttet byggeri i henhold til almenboligloven, herunder af "Ydelsesstøtte til almene boliger". Departementets samarbejde med Økonomistyrelsen skal sikre, at departementet kan godkende regnskabet for støttet byggeri på et kvalificeret grundlag.

276. Initiativerne betød bl.a., at der nu holdes faste møder mellem Økonomistyrelsen og departementet. Endvidere modtager departementet de rapporter fra den interne revision i Økonomistyrelsen, der vedrører den kasse- og regnskabsmæssige forvaltning af støttet byggeri. Økonomistyrelsen udarbejder endvidere en skriftlig redegørelse om regnskabsafleggelsen på boligområdet til departementet.

277. Rigsrevisionen fandt departementets opfølgning på bemærkningerne fra revisionen i 2006 *tilfredsstillende*.

Revision af kommunal afregning ved Socialministeriet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

278. Revisionen viste, at regnskabsafleggelsen på området var rigtig, og at dispositionerne omfattet af ministeriets regnskabsafleggelse var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Det var Rigsrevisionens samlede vurdering, at ministeriets administration af statsrefusioner til kommunerne var *tilfredsstillende*.

Omfanget af revisionen

279. Revisionen omfattede en gennemgang af forretningsgange og interne kontroller for udbetaling og regnskabsmæssig registrering af refusioner til kommunerne. Revisionen fokuserede på konti vedrørende ministeriets refusion af udgifter til førtidspension samt supplerende arbejdsmarkedspension for førtidspensionister. Derudover omfattede revisionen en gennemgang af forretningsgange for ministeriets tilsyn med kommunernes administration af områder med statsrefusion. Ministeriets tilsyn udføres ved en gennemgang af de kommunale revisionsberetninger. Ved revisionen blev forretningsgangene for ministeriets gennemgang af de kommunale revisionsberetninger og udarbejdelse af decisioner efterprøvet på grundlag af en stikprøve af sagsbehandlingen af 12 revisionsberetninger for regnskabsåret 2005.

De væsentligste revisionsresultater

280. Revisionen viste, at de etablerede forretningsgange var blevet fulgt i den reviderede periode, og at de forudsatte kontroller af kommunernes refusionsanmodninger og restafregninger var blevet udført i overensstemmelse med de opstillede retningslinjer.

281. Rigsrevisionen anbefalede, at ministeriet tilpassede driftsaftalerne med de øvrige ministerier vedrørende kontrol af kommunernes refusionsanmodninger samt udligningen af mellemregningskonti.

282. Rigsrevisionen fandt, at tilsynet med kommunernes administration og gennemgang af de kommunale revisionsberetninger i al væsentlighed var udført i overensstemmelse med de etablerede forretningsgange. Dette medvirkede til at sikre en relevant og dækkende gennemgang.

283. Rigsrevisionen bemærkede, at Socialministeriet ikke løbende havde udlignet mellemregningskontiene med de ministerier, på hvis vegne Socialministeriet foretog udbetalinger til kommunerne. Dette havde medført, at enkelte fejl ikke var blevet opdaget og rettet rettidigt.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

284. Ministeriet har oplyst, at departementet har taget Rigsrevisionens vurderinger og anbefalinger til efterretning og har gennemført de nødvendige ændringer i driftsaftaler og forretningsgange.

285. Rigsrevisionen finder departementets initiativer tilfredsstillende.

Revision i årets løb ved Servicestyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

286. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen samlet set var rigtig, og at dispositionerne omfattet af styrelsens regnskabsaflæggelse var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller fungerede samlet set *ikke helt tilfredsstillende* og opfyldte generelt ikke de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede derfor ikke fuldt ud til at sikre regnskabets rigtighed.

De væsentligste revisionsresultater

287. Ved denne vurdering lagde Rigsrevisionen særligt vægt på Servicestyrelsens manglende opfølgning på materiale, der blev modtaget fra Socialministeriets Administrative Fællesskab (SAF), og at samarbejdsaftalen mellem styrelsen og SAF var mangelfuld.

Herudover indeholdt regnskabsinstruksen ikke retningslinjer for håndtering af betalingskort og ansvars- og kompetencefordelingen ved Gatetrade. Der var heller ikke foretaget beholdningsafstemninger i tilstrækkeligt omfang.

En del af forklaringen på ovennævnte forhold var, at Servicestyrelsen den 1. januar 2007 fusionerede med en række institutioner. Rigsrevisionen er opmærksom på de omfattende opgaver, styrelsen har haft i den forbindelse.

Servicestyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

288. Servicestyrelsen tog Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning, og Rigsrevisionen modtog en handlingsplan for alle revisionsbemærkningerne.

289. Rigsrevisionen finder styrelsens initiativer tilfredsstillende.

Lønrevision ved Servicestyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

290. Revisionen viste, at lønregnskabet var rigtigt. Ved lønregnskabet forstås det lønforbrug, der er registreret i virksomhedens lønsystem.

De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet var *ikke helt tilfredsstillende* og medvirkede dermed ikke i tilstrækkelig grad til at sikre lønregnskabet rigtighed. En stikprøvevis gennemgang af løn- og personalesager viste, at der var en række beløbsmæssige mindre fejl i de anviste lønninger, ligesom dispositionerne i enkelte tilfælde ikke fuldt ud var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

De væsentligste revisionsresultater

291. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at opgave- og ansvarsfordelingen med det administrative fællesskab ikke var entydigt beskrevet, ligesom Servicestyrelsens regnskabsinstruks og underskriftsblade ikke var opdaterede. Derudover var der ikke etableret funktionsadskilte kontroller af ansættelsesbreve samt indplacering af nye medarbejdere. På revisionstidspunktet var der ikke udarbejdet lønbudgetter for 2007, og der blev således ikke foretaget en formaliseret budgetopfølgning. Styrelsens personale- og lønpolitikker levede op til Finansministeriets retningslinjer.

Servicestyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

292. Servicestyrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem. Styrelsen har udarbejdet en handlingsplan og har givet en foreløbig status for arbejdet hermed.

293. Rigsrevisionen finder styrelsens initiativer tilfredsstillende.

It-revision ved Servicestyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

294. Revisionen viste, at de undersøgte områder *ikke var helt tilfredsstillende*, fordi de konstaterede forhold kunne betyde, at brister i den generelle it-sikkerhed kan give problemer ved anvendelsen af de væsentligste systemer.

Revisionens omfang

295. Ved revisionen blev der primært fokuseret på områderne informationssikkerhed, adgangsstyring samt anskaffelse, udvikling og vedligeholdelse af informationsbehandlingssystemer, fordi de væsentligste risici – brud på fortrolighed, integritet og tilgængelighed – ved styrelsens it-anvendelse lå inden for disse områder.

De væsentligste revisionsresultater

296. Rigsrevisionen konstaterede, at det ikke altid var muligt at identificere, hvem der havde arbejdet som systemadministrator. Endvidere var retningslinjerne for opfølgning på tildeling af brugeradgange ikke dækkende. Endelig manglede dokumentation af de fleste af de udførte kontroller i forbindelse med driften.

297. Rigsrevisionen har bemærket, at styrelsen inden for de seneste år har været inde i en omfattende fusionsproces, hvilket kan forklare, at styrelsen på revisionstidspunktet ikke var nået så langt med implementeringen af DS 484. Det er Rigsrevisionens vurdering, at styrelsen har valgt en hensigtsmæssig måde at styre fusionen på it-området på, og at de fremlagte planer for implementering af DS 484 er tilfredsstillende.

Servicestyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

298. Styrelsen har oplyst, at man har taget Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning.

299. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

I. § 16. Indenrigs- og Sundhedsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Indenrigs- og Sundhedsministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsuplysninger

300. Indenrigs- og Sundhedsministeriet bestod i 2007 af i alt 13 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Sundhedsstyrelsen, Lægemiddelstyrelsen, regional statsforvaltning og Statens Serum Institut. Samtlige virksomheder under ministerområdet fremgår af bilag 1.

301. Indenrigs- og Sundhedsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 27.

Tabel 27. Indenrigs- og Sundhedsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.421
Øvrige driftsudgifter	1.283
Tilskud	141.920
Bruttoudgifter i alt	144.624
Bruttoindtægter	4.543

302. Indenrigs- og Sundhedsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 28.

Tabel 28. Indenrigs- og Sundhedsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	1.336
Omsætningsaktiver	1.237
Aktiver i alt	2.573
Egenkapital	÷123
Hensættelser	689
Langfristet gæld	919
Kortfristet gæld	1.088
Passiver i alt	2.573

b. Den udførte revision

303. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- gennemført 12 andre revisioner.

304. I tabel 29 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 29. Bedømmelser på Indenrigs- og Sundhedsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	13		11	2	
Revision i årets løb	6		6		
Tilskudsrevision	3		3		
It-revision	1		1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	2		2		
I alt	25	0	23	2	0

305. Det fremgår af tabel 29, at 23 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 2 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. Bevillingskontrollen gav anledning til 1 bemærkning, som var så væsentlig, at den er omtalt i det følgende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

306. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- bevillingskontrol af 5 hovedkonti
- tilskudsrevision ved departementet
- afsluttende revision af Sundhedsstyrelsen
- afsluttende revision af regional statsforvaltning.

Bevillingskontrol af 5 hovedkonti

307. Bevillingskontrollen viste, at der på 5 hovedkonti tilsammen var en bruttoafvigelse på 27,4 mio. kr.

Afvigelsen fordeler sig på følgende 5 hovedkonti:

- § 16.11.52. Medlemsbidrag til Verdenssundhedsorganisationen
- § 16.51.02. Hovedstadens Sygehusfællesskab
- § 16.51.03. Tilskud til forskningsopgaver
- § 16.51.31. Behandling af bløderpatienter
- § 16.51.51. Tilskud til private sygehuse mv.

308. Ministeriet har i de regnskabsmæssige forklaringer til de 5 hovedkonti oplyst, at afvigelserne mellem bevillinger og regnskabstal var opstået som følge af fejlkontering eller regnskabsmæssig registrering i forkert regnskabsperiode. Statsregnskabet blev derved ikke opgjort korrekt.

309. For at minimere sådanne fejl vil ministeriet foretage en tættere opfølgning på godkendelsen af områderegnskaberne og påbegynde kvalitetssikring af årets posterings på et tidligere tidspunkt forud for regnskabsaflæggelsen.

310. Rigsrevisionen finder ministeriets initiativer tilfredsstillende.

Tilskudsrevision ved departementet

311. Tilskudsrevisionen ved departementet omfattede partistøtte, jf. § 16.11.04, og tilskud til kommuner og regioner, jf. §§ 16.91.03 og 16.91.11.

Partistøtte

312. Rigsrevisor har fra 2002 haft lovhjemmel til at kræve regnskabsmaterialet vedrørende ydede tilskud til de politiske partier mv. til gennemsyn direkte fra tilskudsmodtager med henblik på at undersøge, om betingelserne for tilskud er opfyldt, og om tilskuddet er anvendt i overensstemmelse med lovgivningen. Loven giver ikke rigsrevisor adgang til at foretage forvaltningsrevision hos tilskudsmodtager.

313. Revisionen viste, at partistøtten var beregnet korrekt, og at regnskabet for den udbetalte partistøtte var rigtigt. Revisionen viste endvidere, at departementets administration af tilskudsordningen var i overensstemmelse med bevillinger, love mv. Revisionen af partistøtten viste, at denne tilskudsadministration var *tilfredsstillende*.

314. Revisionen omfattede en gennemgang af det materiale, partierne havde indsendt, og departementets behandling af dette. Det indsendte materiale omfattede ansøgninger fra partiformændene om tildeling af partistøtte, erklæringer fra de enkelte partier om, hvilke udgifter der mindst påregnes afholdt til politisk arbejde her i landet i det kalenderår, tilskuddet vedrører, og en erklæring fra partierne om, hvilke udgifter der mindst er afholdt i det seneste kalenderår før ansøgningsåret. Sidstnævnte erklæring skal være attesteret af en statsautoreret eller registreret revisor. Endelig skal partierne indsende en kopi af det seneste regnskab, som partierne er forpligtet til at aflægge efter partiregnskabsloven. Partiregnskaberne skal være underskrevet af partiets ledelse og indeholde en erklæring om, at partiet ikke har haft andre indtægter end anført i regnskabet.

315. Revisionen viste, at departementet havde påset, at de krævede ansøgninger, erklæringer og regnskaber var indsendt i rette tid, og at departementet havde gennemgået og vurderet materialet.

Revisionen af partistøtten viste, at den var beregnet korrekt, at departementet havde foretaget kontrol af, at de fornødne erklæringer mv. var modtaget, og havde vurderet, at der ikke var grund til at foretage yderligere undersøgelser. Rigsrevisionen fandt derfor ikke anledning til at kræve regnskabsmateriale til gennemsyn fra tilskudsmodtagerne.

Rigsrevisionen konstaterede imidlertid, at partierne ikke i alle tilfælde havde regnskabspligt for det sidste regnskabsår. Partierne skal således kun fremsende et regnskab, hvis partiet på fremsendelsestidspunktet har været opstillet ved det senest afholdte valg til Folketinget (eller Europa-Parlamentet). Velfærdsministeriet har i denne forbindelse i 2008 anmodet Justitsministeriet om en udtalelse om, hvorvidt partier, der ikke var opstillingsberettigede ved det seneste folketingsvalg den 13. november 2007, var omfattet af regnskabspligten for regnskabsåret 2006 i henhold til §§ 3 og 5 i partiregnskabsloven. Justitsministeriet har tilkendegivet, at partiregnskabslovens bestemmelser mest nærliggende må forstås således, at disse partier ikke har pligt til at aflægge regnskab for 2006. Rigsrevisionen har lagt Ju-

stitsministeriets fortolkning til grund for revisionen, men finder principielt, at alle partier, der opnår partistøtte, bør aflægge regnskab for anvendelsen af midlerne.

Velfærdsministeriet har meddelt, at det i givet fald tilkommer Justitsministeriet at tage stilling til, hvorvidt partiregnskabsloven bør ændres, så denne lov tillige kommer til at omfatte partier, der ikke på tidspunktet for aflæggelse af partiregnskabet har deltaget i det senest afholdte folketingsvalg.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at Velfærdsministeriet som tilskudsyder er ansvarlig for, at der i støtte Lovgivningen findes dækkende regnskabs- og revisionsbestemmelser. Det er derfor også Rigsrevisionens opfattelse, at Velfærdsministeriet ved en kommende Lovændring bør overveje, om regnskabspligten skal styrkes.

Statstilskud til kommuner (bloktilskud)

316. Staten udbetalte i finansåret 2007 tilskud til kommuner på i alt 50,2 mia. kr. Rigsrevisionen har stikprøvevist efterprøvet beregningsgrundlaget for statstilskuddet.

Revisionen viste, at regnskabet var rigtigt, og at beregningerne var foretaget efter gældende regler samt i overensstemmelse med de givne bevillinger. Indenrigs- og Sundhedsministeriets anviste beløb til kommunerne var desuden korrekt registreret i SKATs system til afregning med kommunerne. Rigsrevisionen konstaterede, at beregningerne af tilskuddene til de enkelte kommuner var dokumenterede og gennemskuelige. Det medvirkede til at gøre tilskudssystemet kontrollerbart og reviderbart. Sammenfattende vurderede Rigsrevisionen, at Indenrigs- og Sundhedsministeriets forvaltning af tilskuddet til kommunerne samlet set er *tilfredsstillende*.

317. Rigsrevisionen har efterprøvet, om bevillingen på finanslovens § 16.91.11.20. Statstilskud til kommuner var korrekt opført på bevillingslovene og med udgangspunkt heri, om beregningsgrundlaget for det samlede statstilskud til fordeling mellem kommunerne var fastlagt korrekt. Videre har Rigsrevisionen stikprøvevist kontrolleret fordelingen af statstilskuddet til de enkelte kommuner. Endelig blev det efterprøvet, om Indenrigs- og Sundhedsministeriets anviste beløb er korrekt registreret i SKATs system til afregning med kommunerne.

318. Rigsrevisionen konstaterede, at der ikke i bekendtgørelsen om opgørelse og afregning af tilskud til kommuner er fastlagt metoder til beregningen af enhedsbeløb af det aldersbestemte udgiftsbehov. Ligesom for tilskuddet til regionerne anbefalede Rigsrevisionen, at beregningsmodellen blev indarbejdet i bekendtgørelsen. Velfærdsministeriet har tilsluttet sig dette synspunkt.

Velfærdsministeriet har oplyst, at fremgangsmåden og omkostningsvægtene til opgørelse af de aldersbestemte udgiftsbehov er indarbejdet i bekendtgørelse nr. 597 af 20. juni 2008 om opgørelse og afregning af kommunal udligning og tilskud til kommunerne for 2009.

Statstilskud til regionerne (bloktilskud)

319. Staten udbetalte i finansåret 2007 tilskud til regioner på i alt 67,7 mia. kr. Rigsrevisionen har stikprøvevist efterprøvet beregningsgrundlaget for statstilskuddet.

Revisionen viste, at regnskabet var rigtigt, og at beregningerne var foretaget efter gældende regler samt i overensstemmelse med de givne bevillinger. Indenrigs- og Sundhedsministeriets anviste beløb til regionerne er korrekt registreret i SKATs system til afregning med regionerne. Sammenfattende vurderede Rigsrevisionen, at Indenrigs- og Sundhedsministeriets forvaltning af tilskuddet til regionerne er *tilfredsstillende*.

320. Det er efterprøvet, om bevillingen til regionernes statstilskud var korrekt opført på bevillingslovene, og om beregningsgrundlaget for det samlede bloktilskud til fordeling mellem regionerne var fastlagt korrekt i overensstemmelse med lovgivningen. Videre har Rigsrevisionen kontrolleret fordelingen af statstilskuddet mellem regionerne med udgangspunkt i

lov nr. 543 af 24. juni 2005 om regionernes finansiering. Endelig blev det efterprøvet, om Indenrigs- og Sundhedsministeriets anviste beløb er korrekt registreret i SKATs system til afregning med regionerne.

321. Ved revisionen af statstilskuddet til regionerne konstaterede Rigsrevisionen, at beregningsmetoden for enhedsbeløb af det aldersbestemte udgiftsbehov på sundhedsområdet ikke fremgår af bekendtgørelsen om beregningen af statstilskuddet. For at synliggøre forvaltningsgrundlaget anbefalede Rigsrevisionen, at beregningsmodellen blev indarbejdet i bekendtgørelsen. Velfærdsministeriet har tilsluttet sig dette synspunkt.

Velfærdsministeriet har oplyst, at fremgangsmåden og omkostningsvægtene til opgørelse af de aldersbestemte udgiftsbehov er indarbejdet i bekendtgørelse nr. 596 af 20. juni 2008 om opgørelse og afregning af tilskud og bidrag til regionerne for 2009.

Gennemgang af regionernes regnskaber for 2007

322. Som følge af strukturreformen blev de tidligere amter mfl. nedlagt, og 5 regioner oprettet pr. 1. januar 2007. Det fremgår af regionslovens § 28 og rigsrevisorlovens § 4, stk. 1, nr. 1, at rigsrevisor kan kræve regionernes regnskaber forelagt til gennemgang.

323. Det fremgår af rigsrevisorlovens § 6, stk. 1, at det ved gennemgangen af regnskaber efter rigsrevisorlovens § 4 navnlig skal påses, at regnskabet er undergivet betryggende revision, at vilkårene for tilskud mv. er opfyldt, at midlerne er anvendt i overensstemmelse med givne bestemmelser, og at der i øvrigt er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af midlerne.

Det er forudsat, at regnskaberne inden regnskabsgennemgangen er revideret af private revisorer. Rigsrevisionen efterprøver derfor, om regnskaberne er revideret, om den udførte revision er betryggende, og om revisionen har givet anledning til forbehold i selve revisionspåtegningen eller særlige bemærkninger i revisionsprotokollatet mv.

Hvis omstændighederne tilsiger det, kan der foretages en videregående kontrol af revisionen, som i konkrete tilfælde kan antage karakter af en egentlig efterrevision. Det indebærer, at relevante dele af regnskabet undergives en egentlig revision efter bestemmelsen i rigsrevisorlovens § 3.

324. Regionernes årsregnskaber aflægges af forretningsudvalget til regionsrådet, så det kan afgives til de private revisorer inden den 1. juni det efterfølgende år. De private revisorer skal inden den 15. august afgive en beretning om revisionen til regionsrådet. Regionsrådet gennemgår og godkender regnskabet og revisionsberetningen og skal inden udgangen af september sende disse til tilsynsmyndigheden sammen med de afgørelser, som regionsrådet har truffet i forbindelse med godkendelsen.

325. Rigsrevisionen modtog regnskab, revisionsberetning mv. for de 5 regioner i oktober 2008 og har endnu ikke afsluttet gennemgangen af det modtagne materiale. Resultatet af gennemgangen af regionernes regnskaber for 2007 vil derfor blive afrapporteret i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2008.

Afsluttende revision af Sundhedsstyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

326. Revisionen viste, at Sundhedsstyrelsen ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Revisionen viste, at dette har medført, at Sundhedsstyrelsens regnskab indeholdt væsentlige fejl. Dette finder Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*.

De væsentligste revisionsresultater

327. Sundhedsstyrelsen har i årsrapporten for 2007 redegjort for en del af fejlkonteringerne. Den væsentligste fejlkontering skete i forbindelse med nedskrivning af Forløbsbaseret

Landspatientregister. Denne fejlkontering betyder, at andre driftsindtægter og driftsomkostninger i statsregnskabet og i årsrapporten er opgjort 14,5 mio. kr. for lavt. Herudover har Sundhedsstyrelsen indtægtsført 16,7 mio. kr. som skatter og afgifter, mens den korrekte kontering ville have været interne statslige overførselsudgifter, hvor bevillingen er opført.

Sundhedsstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

328. Sundhedsstyrelsen har som følge af konstateringen af konteringsfejlene i forbindelse med udarbejdelsen af årsrapporten 2007 taget initiativ til at mindske antallet af fejlkonteringer i 2008 og fremover, hvilket bl.a. sikres ved en øget centralisering af de økonomiske opgaver. Styrelsen vil herudover gennemgå konteringer i en rapport i styrelsens ledelsesinformationssystem med henblik på at konstatere, om disse er i overensstemmelse med budget og projekter.

329. Rigsrevisionen finder styrelsens initiativer tilfredsstillende. Rigsrevisionen finder det dog vigtigt, at de regnskabsmæssige afstemninger og kontroller bliver udført så tidligt, at eventuelle fejlrettelser kan nå at blive foretaget inden afslutningen og godkendelsen af regnskabet.

Afsluttende revision af regional statsforvaltning

330. Revisionen viste, at de regionale statsforvaltninger ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette finder Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*, da det indebærer en risiko for, at aktiver og passiver ikke er opgjort korrekt, og at de regionale statsforvaltninger godkender et regnskab, der kan indeholde fejl og mangler. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke ved revisionen væsentlige fejl og mangler i regnskabet.

331. Gennemgangen af specifikationer af udvalgte statuskonti viste, at ikke alle afstemninger var udarbejdet, inden regnskabet blev godkendt. 3 regioner har således ikke fremsendt alle afstemninger med specifikationer af åbentstående poster til Rigsrevisionen.

332. Velfærdsministeriets løn- og regnskabscenter, der foretager afstemninger i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for de regionale statsforvaltninger, er i gang med at identificere og undersøge åbentstående poster i regnskabet for 2007. Velfærdsministeriet har oplyst, at disse afstemninger vil være afsluttet med udgangen af november 2008.

333. Rigsrevisionen finder det vigtigt, at arbejdet med udarbejdelsen af afstemninger og gennemgang af åbentstående poster prioriteres højt.

J. § 17. Beskæftigelsesministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Beskæftigelsesministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har konstateret en væsentlig fejl i Arbejdsskadestyrelsens regnskab, ligesom revisionen har vist, at Arbejdsskadestyrelsen ikke har overholdt de givne bevillinger. Da virksomhedens regnskab repræsenterer en mindre del af ministerområdets udgifter og indtægter, ændrer dette ikke ved Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet.

a. Baggrundsoplysninger

334. Beskæftigelsesministeriet bestod i 2007 af i alt 10 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Arbejdstilsynet, Arbejdsskadestyrelsen, Arbejdsdirektoratet, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre. Samtlige virksomheder under ministerområdet fremgår af bilag 1. Ministerområdet omfattede endvidere 11 branchearbejdsmiljøråd, der er finansieret af tilskud.

335. Beskæftigelsesministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 30.

Tabel 30. Beskæftigelsesministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.431
Øvrige driftsudgifter	1.645
Tilskud	39.236
Overførsler til/fra kommuner	21.129
Bruttoudgifter i alt	63.440
Bruttoindtægter	1.623

336. Beskæftigelsesministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 31.

Tabel 31. Beskæftigelsesministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	320
Omsætningsaktiver	1.842
Aktiver i alt	2.162
Egenkapital	+1.909
Hensættelser	924
Langfristet gæld	224
Kortfristet gæld	2.923
Passiver i alt	2.162

b. Den udførte revision

337. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 1 regnskab, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisionens § 9
- gennemført 12 andre revisioner.

338. I tabel 32 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 32. Bedømmelser på Beskæftigelsesministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	21		13	7	1
Revision i årets løb	5		5		
Lønrevision	1		1		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	2		2		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	2		2		
Revision af kommunal afregning	1		1		
Revision af regnskaber med intern revision	1		1		
I alt	34	0	26	7	1

339. Det fremgår af tabel 32, at 26 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 7 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende og 1 område som ikke tilfredsstillende. Bevillingskontrollen gav anledning til 2 bemærkninger, som var så væsentlige, at de er omtalt i det følgende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

340. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af kommunal afregning ved Beskæftigelsesministeriet
- afsluttende revision og bevillingskontrol af Arbejdsskadestyrelsen
- tilskudsrevision ved Arbejdsdirektoratet
- revision og bevillingskontrol af Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre.

Revision af kommunal afregning ved Beskæftigelsesministeriet

341. Revisionen af kommunal afregning ved Beskæftigelsesministeriet omfattede departementet, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Arbejdsdirektoratet.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

342. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen på området var rigtig, og at dispositionerne omfattet af ministeriets regnskabsaflæggelse var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Det var Rigsrevisionens samlede vurdering, at ministeriets administration af statsrefusioner til kommunerne var *tilfredsstillende*.

Omfanget af revisionen

343. Revisionen omfattede en gennemgang af forretningsgange og interne kontroller for udbetaling og regnskabsmæssig registrering af refusioner til kommunerne. Revisionen fokuserede på konti vedrørende ministeriets refusion af udgifter til ATP-bidrag for modtagere af delpension, kontanthjælp, refusion af driftsudgifter ved aktivering af ikke-forsikrede ledige mv. og løntilskud til revalidender med 65 % refusion. Derudover blev forretningsgange for ministeriets gennemgang af de kommunale revisionsberetninger og udarbejdelse af decisioner efterprøvet på grundlag af en stikprøve af sagsbehandlingen af 20 revisionsberetninger for regnskabsåret 2005.

De væsentligste revisionsresultater

344. Revisionen viste, at de etablerede forretningsgange var blevet fulgt i den reviderede periode, samt at de forudsatte kontroller med kommunernes refusionsanmodninger og restafregninger, med enkelte undtagelser, var blevet udført i overensstemmelse med de opstillede retningslinjer.

Rigsrevisionen fandt, at tilsynet med kommunernes administration og gennemgang af de kommunale revisionsberetninger i al væsentlighed var udført i overensstemmelse med de etablerede forretningsgange.

Rigsrevisionen anbefalede, at decisionerne fremover blev udsendt tidligere, da Arbejdsmarkedsstyrelsen havde udsendt flere decisioner for 2005 så sent, at de kommunale revisorer ikke kunne medtage en opfølgning i beretningen for 2006.

Ministeriets og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

345. Ministeriet tog Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning.

346. Rigsrevisionen fandt dette tilfredsstillende.

Afsluttende revision og bevillingskontrol af Arbejdsskadestyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

347. Rigsrevisionen vurderede ved den afsluttende revision, at Arbejdsskadestyrelsens regnskab indeholdt en væsentlig fejl. Årsagen var, at styrelsen havde anvendt et forkert princip for indregning af indtægter i resultatopgørelsen. Desuden havde styrelsen ikke overholdt de givne bevillinger. Det anså Rigsrevisionen for *ikke tilfredsstillende*.

De væsentligste revisionsresultater

348. Arbejdsskadestyrelsen er en statsvirksomhed, hvis indtægter i al væsentlighed hidrører fra gebyrindtægter for behandling af arbejdsskadesager. Styrelsen opkræver betaling for behandling af arbejdsskadesager i det år, hvor sagen er anmeldt.

Tidligere indtægtsførte Arbejdsskadestyrelsen samtlige gebyrer for sagsbehandlingen i det finansår, hvor betalingen var modtaget, dvs. anmeldelsesåret, selv om sagerne ikke nødvendigvis var færdigbehandlet i samme år.

Efter omkostningsreformen skal indtægter indregnes i resultatopgørelsen på det tidspunkt, hvor indtægten optjenes eller skabes. For Arbejdsskadestyrelsens vedkommende indebærer dette regnskabsprincip, at gebyrindtægten først kan indregnes, når sagsbehandlingen er afsluttet, idet styrelsen har valgt ikke at optage værdien af udført arbejde på de igangværende sager.

Styrelsen indtægtsførte i 2007 i alt ca. 232 mio. kr. vedrørende afsluttede sager. Styrelsen havde opgjort værdien af sagsbehandlingen i 2007, og dermed årets indtægter, på grundlag af det antal sager, som var afsluttet i 2007, og de takster, der var gældende for sager anmeldt i 2007. Styrelsen mente, at dette var i overensstemmelse med den finansieringsmodel, som var aftalt med Finansministeriet i forbindelse med overgangen til omkostningsbaserede bevillinger i 2007.

Efter Rigsrevisionens opfattelse burde styrelsen ved opgørelsen af indtægterne have anvendt de takster, der rent faktisk var betalt for de pågældende sager, dvs. taksterne i anmeldelsesåret. Ca. 60 % af de sager, der blev afsluttet i 2007, var anmeldt i 2006 eller tidligere år, hvor taksterne var betydeligt lavere end i 2007.

På Rigsrevisionens opfordring forelagde Beskæftigelsesministeriet sagen for Finansministeriet, som var enig med Rigsrevisionen i, at det princip, som Arbejdsskadestyrelsen havde anvendt ved opgørelse af årets indtægter, ikke var i overensstemmelse med reglerne for omkostningsbaserede regnskaber.

Hvis styrelsen havde anvendt den korrekte metode for opgørelse af indtægterne, ville indtægterne have udgjort ca. 13 mio. kr. mindre end opført i regnskabet for 2007.

349. Arbejdsskadestyrelsen havde i 2007 en startkapital (negativ udsvingsmargen) på 8,8 mio. kr. Hvis Arbejdsskadestyrelsen havde opgjort gebyrindtægterne korrekt, ville styrelsens regnskab for 2007 have vist et akkumuleret underskud på ca. 13 mio. kr., eller godt 4 mio. kr. mere end den tilladte negative udsvingsmargen.

Arbejdsskadestyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

350. Beskæftigelsesministeriet har oplyst, at man p.t. drøfter med Finansministeriet, hvorledes man kan justere Arbejdsskadestyrelsens finansieringsmodel, så regnskabsreglerne overholdes, samtidig med at styrelsens indtægter svarer til de reelle omkostninger ved at løse sagerne. Finansministeriet har tilkendegivet, at man er indstillet på at drøfte de budget- og bevillingsmæssige konsekvenser af en ændret finansieringsmodel med Beskæftigelsesministeriet i forbindelse med forslag til tillægsbevillingslov for 2008 og forslag til finanslov for 2010.

351. Rigsrevisionen finder Beskæftigelsesministeriets initiativ tilfredsstillende og afventer resultatet af forhandlingerne mellem Beskæftigelsesministeriet og Finansministeriet.

Arbejdsskadestyrelsens regnskab var ikke rigtigt, fordi styrelsen har anvendt et forkert princip for indregning af indtægter i resultatopgørelsen.

Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre har i strid med budgetreglerne overskredet bevillingen til løntilskud ved uddannelsesaftaler for beskæftigede (voksenlærlingeordningen).

Tilskudsrevision ved Arbejdsdirektoratet

352. Revisionen viste, at Arbejdsdirektoratets regnskabsaflæggelse på tilskudsområdet var rigtig, og at direktoratets dispositioner var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter. Det var samtidig Rigsrevisionens vurdering, at direktoratet påså, at a-kasserne anvendte midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne. Rigsrevisionen fandt, at tilskudsforvaltningen samlet set var *tilfredsstillende*.

353. Revisionen omfattede direktoratets forvaltning af tilskud til dagpenge og efterløn. Revisionen viste, at direktoratets forretningsgange og interne kontroller vedrørende regnskabsmæssige registreringer og betalingsforretninger fungerede tilfredsstillende, og at direktoratet fører et tilfredsstillende tilsyn med arbejdsløshedskassernes årsregnskaber og administration.

Revision og bevillingskontrol af Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre

354. Rigsrevisionen har revideret Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

355. Det er Rigsrevisionens vurdering, at regnskabet for Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre er rigtigt. Det er endvidere Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen, med enkelte undtagelser, var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Rigsrevisionen fandt, at regnskabsforvaltningen var *tilfredsstillende*.

Grundlaget for Rigsrevisionens vurdering

356. Vurderingen er baseret på Rigsrevisionens revision samt samarbejde og tilsyn med den interne revision. Rigsrevisionen har som led i tilsynet bl.a. gennemgået den interne revisions revisionskonklusioner og den interne revisions årsberetning. Samarbejdet og tilsynet med den interne revision giver Rigsrevisionen mulighed for at basere sin løbende revision af regnskabet for Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre på den interne revisions arbejde. Rigsrevisionen har udført afsluttende revision af udvalgte regnskabsområder samt bevillingskontrol.

De væsentligste revisionsresultater

357. Ved bevillingskontrollen konstaterede Rigsrevisionen, at § 17.46.52. Løntilskud ved uddannelsesaftaler for beskæftigede (voksenlærlingeordningen) udviste et merforbrug på 41,3 mio. kr., svarende til 16,3 % af bevillingen. Bevillingen er en reservationsbevilling, som ifølge Budgetvejledning 2006 ikke må overskrides, medmindre virksomheden har et videreførselsbeløb fra tidligere år af mindst samme størrelse. Hovedkontoen var ny i 2007. Der forekom således ikke et videreførselsbeløb fra tidligere år, der kunne finansiere merforbruget.

Af årsrapporten for Beskæftigelsesindsatsen i statslige jobcentre fremgik det, at Arbejdsmarkedsstyrelsen i efteråret 2007 skønnede, at der var behov for at forhøje bevillingen. Ministeriet anmodede derfor den 27. november 2007 Finansudvalget om at forhøje bevillingen med 40 mio. kr. Finansudvalget tiltrådte ansøgningen ved Akt 75 6/12 2007. De 40 mio. kr. var fastsat ud fra et skøn baseret på indberetninger fra beskæftigelsessystemet på baggrund af en fremskrivning af aktivitets- og forbrugsmønstret opgjort ultimo oktober. Arbejdsmarkedsstyrelsen kunne imidlertid ved årets udgang konstatere, at disse fremskrivninger ikke havde været tilstrækkelige til at sikre den fornødne styring og overholdelsen af den samlede bevilling. I forhold til den samlede bevilling forekom der således et merforbrug på 41,3 mio. kr., mens merforbruget i forhold til den oprindelige bevilling på finansloven var 81,3 mio. kr.

Ministeriets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

358. Beskæftigelsesministeriet har i Akt 119 9/4 2008 orienteret Finansudvalget om bevillingsoverskridelsen. Det fremgår af aktstykket, at ministeriet agter at skærpe styringen og bevillingsopfølgningen for at sikre overholdelse af bevillingen.

Rigsrevisionen finder det uheldigt, at det så sent som i november 2007 ikke var muligt for Arbejdsmarkedsstyrelsen at foretage en mere korrekt budgettering, så en bevillingsoverskridelse på kontoen kunne være undgået.

359. Ministeriet har oplyst, at ministeriet i februar 2008, som led i en væsentligt skærpet styring af voksenlærlingeordningen for beskæftigede, iværksatte et stop for tilgangen til ordningen. I forlængelse af stoppet foretog ministeriet en gennemgang af de gældende regler og administrative rutiner omkring anvendelsen af tilskudsordningen. Som følge af denne gennemgang blev den gældende bekendtgørelse om tilskud til virksomheder, der indgår uddannelsesaftaler med voksne, ændret, og de nye regler blev indskærpet over for beskæftigessystemet. For at styrke økonomistyringen blev disponeringen af tilskud flyttet fra lokalt til regionalt niveau og baseret på en daglig opfølgning af bevillingsforbruget.

Rigsrevisionen finder, at Beskæftigelsesministeriets tiltag til at styrke styringen på området er tilfredsstillende.

K. § 18. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integrations regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

360. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (Integrationsministeriet) bestod i 2007 af departementet, Udlændingesservice og Flygtningenævnet. Ministeriet omfattede endvidere Dansk Røde Kors' Asylafdeling, hvis regnskab ikke indgår i statsregnskabet.

361. Integrationsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 33.

Tabel 33. Integrationsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	271
Øvrige driftsudgifter	576
Tilskud	295
Overførsler til/fra kommuner	976
Bruttoudgifter i alt	2.118
Bruttoindtægter	33

362. Integrationsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 34.

Tabel 34. Integrationsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	238
Omsætningsaktiver	303
Aktiver i alt	541
Egenkapital	+369
Hensættelser	332
Langfristet gæld	245
Kortfristet gæld	333
Passiver i alt	541

b. Den udførte revision

363. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 1 regnskab, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisionens § 9
- gennemført 6 andre revisioner.

364. I tabel 35 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 35. Bedømmelser på Integrationsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	3		3		
Revision i årets løb	2		1	1	
Lønrevision	1		1		
It-revision	1		1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	1		1		
Revision af kommunal afregning	1		1		
Revision af regnskaber med intern revision	1		1		
I alt	10	0	9	1	0

365. Det fremgår af tabel 35, at 9 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 1 område blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

366. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision i årets løb ved departementet
- revision af kommunal afregning ved departementet.

Revision i årets løb ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

367. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen samlet set var rigtig, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller fungerede *ikke helt tilfredsstillende* og opfyldte generelt ikke de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed ikke fuldt ud til at sikre regnskabets rigtighed.

De væsentligste revisionsresultater

368. Revisionen viste, at departementet ikke var tilstrækkeligt ajour med den regnskabsmæssige registrering. Endvidere viste revisionen, at departementet ikke havde foretaget en tilstrækkelig planlægning af ændringer i it-driften af departementets regnskabssysteme.

mer, i forbindelse med flytningen af Koncerncenter for Lønadministration og Regnskab i marts 2007. Derudover viste gennemgangen af en række afstemninger af statuskonti, at der ikke havde været fulgt op på udligningen af en række ældre åbentstående poster.

Departementet havde før tidspunktet for revisionen udarbejdet og iværksat en handlingsplan for at sikre genopretningen af regnskabet.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

369. Departementet har oplyst, at de vil tage Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning. Det var endvidere departementets opfattelse, at en del af problemerne ved it-driften kunne henføres til manglende overholdelse af en driftsaftale indgået med en ekstern leverandør. Departementet har i 2008 indgået en driftsaftale med en ny leverandør.

370. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende.

Revision af kommunal afregning ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

371. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen på området var rigtig, og at dispositionerne omfattet af ministeriets regnskabsaflæggelse var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Det var Rigsrevisionens samlede vurdering, at ministeriets administration af statsrefusioner til kommunerne var *tilfredsstillende*.

Omfanget af revisionen

372. Revisionen omfattede en gennemgang af forretningsgange og interne kontroller for udbetaling og regnskabsmæssig registrering af refusioner til kommunerne. Revisionen fokuserede på refusion af kommunernes udgifter vedrørende introduktionsydelse, grundtilskud samt resultattilskud. Derudover omfattede revisionen en gennemgang af forretningsgange for ministeriets tilsyn med kommunernes administration af områder med statsrefusion. Ministeriets tilsyn udføres ved en gennemgang af de kommunale revisionsberetninger. Ved revisionen blev forretningsgangene for ministeriets gennemgang af de kommunale revisionsberetninger og udarbejdelse af decisioner efterprøvet på grundlag af en stikprøve af sagsbehandlingen af 14 revisionsberetninger for regnskabsåret 2005.

De væsentligste revisionsresultater

373. Revisionen viste, at de etablerede forretningsgange var blevet fulgt i den reviderede periode, og at de forudsatte kontroller af kommunernes refusionsanmodninger og restafregninger var blevet udført i overensstemmelse med de opstillede retningslinjer.

374. Rigsrevisionen fandt, at tilsynet med kommunernes administration og gennemgang af de kommunale revisionsberetninger i al væsentlighed var udført i overensstemmelse med de etablerede forretningsgange. Dette medvirkede til at sikre en relevant og dækkende gennemgang.

375. Rigsrevisionen anbefalede, at ministeriet bl.a. af hensyn til nye medarbejdere nedskrev forretningsgange mv. på områder, hvor der havde været uklarheder, samt at man var opmærksom på, at driftsaftaler med andre ministerier blev overholdt.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

376. Ministeriet tog Rigsrevisionens bemærkninger og anbefalinger til efterretning.

377. Rigsrevisionen fandt dette tilfredsstillende.

L. § 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

378. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (Videnskabsministeriet) bestod i 2007 af i alt 12 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om bl.a. IT- og Telestyrelsen, Forsknings- og Innovationsstyrelsen samt Universitets- og Bygningsstyrelsen. Ministerområdet omfattede endvidere 8 universiteter, der som selvejende institutioner er finansieret ved tilskud. Samtlige virksomheder under ministerområdet fremgår af bilag 1.

379. Videnskabsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 36.

Tabel 36. Videnskabsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.820
Øvrige driftsudgifter	2.687
Tilskud	15.097
Bruttoudgifter i alt	19.604
Bruttoindtægter	5.015

380. Videnskabsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 37.

Tabel 37. Videnskabsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	22.072
Omsætningsaktiver	4.250
Aktiver i alt	26.322
Egenkapital	465
Hensættelser	6.152
Langfristet gæld	16.007
Kortfristet gæld	3.698
Passiver i alt	26.322

b. Den udførte revision

381. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af 18 virksomheder
- revideret 8 regnskaber for universiteterne, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9
- gennemført 35 andre revisioner.

382. I januar 2007 blev 9 tidligere sektorforskningsinstitutioner sammenlagt med universiteterne. Danmarks Jordbrugsforskning og Danmarks Miljøundersøgelser blev sammenlagt med Aarhus Universitet. Forskningscenter Risø, Danmarks Fødevareforskning, Danmarks Rumcenter, Danmarks Fiskeriundersøgelser og Danmarks Transportforskning blev sammenlagt med Danmarks Tekniske Universitet (DTU). Statens Byggeforskningsinstitut blev sammenlagt med Ålborg Universitet og Statens Institut for Folkesundhed med Syddansk Universitet.

De fusionerede sektorforskningsinstitutioner aflagde alle selvstændigt regnskab for 2007, men er fra 2008 også økonomisk integreret med universiteterne.

383. I tabel 38 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 38. Bedømmelser på Videnskabsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	18		18		
Revision i årets løb	19		17	2	
Lønrevision	5		5		
It-revision	1		1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	10		10		
Revision af regnskaber med intern revision	8		8		
I alt	61	0	59	2	0

384. Det fremgår af tabel 38, at 59 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 2 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

385. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af departementet
- afsluttende revision af Forsknings- og Innovationsstyrelsen
- revision i årets løb ved Universitets- og Bygningsstyrelsen
- revision af universiteterne
- revision i årets løb ved Aarhus Universitet, Danmarks Miljøundersøgelser
- revision i årets løb ved Danmarks Tekniske Universitet, Danmarks Rumcenter.

Revision af departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

386. Ved revisionen i årets løb var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var *tilfredsstillende* og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabs rigtighed. Det var Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ved den afsluttende revision vurderede Rigsrevisionen, at departementet på en *tilfredsstillende* måde har sikret, at der er foretaget basale regnskabsmæssige kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

De væsentligste revisionsresultater

387. Revisionen viste, at de udestående regnskabsmæssige forhold vedrørende reorganiseringen af ministeriet, omtalt i pkt. 252-256 i Statsrevisorernes beretning nr. 16/06 om revisionen af statsregnskabet for 2006, nu er bragt på plads, og at departementet på tilfredsstillende måde har sikret, at der er foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

388. Revisionen i årets løb viste, at den økonomiske styring og ledelsesmæssige opfølgning var blevet styrket. Ledelsen bliver løbende informeret om status for opfølgningen på budgettet mv. Også departementets opfølgning på de underliggende virksomheders regnskabsaflæggelse var tilrettelagt hensigtsmæssigt. Det er Rigsrevisionens vurdering, at der er et hensigtsmæssigt samarbejde med og opfølgning på virksomhedernes økonomiforvaltning inden for ministerområdet.

389. Gennemgangen af departementets kontroller og godkendelsesprocedurer ved aflæggelse af regnskaber viste, at de bidrog til en rigtig regnskabsaflæggelse, fx afstemning mellem Navision Stat og Statens Koncernsystem (SKS) samt mellem Navision Stat og Statens Lønssystem.

390. Gennemgangen af departementets ministerie-, virksomheds- og regnskabsinstruks viste, at der generelt manglede ajourføring som følge af bl.a. nye tiltag på indkøbs- og likviditetsområdet, og at der desuden manglede en mere udførlig beskrivelse af anvendelsen af betalingskort.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

391. Videnskabsministeriets departement har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

392. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Afsluttende revision af Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

393. Rigsrevisionen har ved den afsluttende revision vurderet, at Forsknings- og Innovationsstyrelsen på en *tilfredsstillende* måde har sikret, at der er foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet. Rigsrevisionen anser derfor, at det aflagte regnskab er rigtigt, da der ikke ved gennemgangen af de modtagne svar og afstemninger er konstateret væsentlige fejl og mangler.

De væsentligste revisionsresultater

394. I beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006, pkt. 265-268, var det omtalt, at udestående saldi på en række statuskonti burde have været udlignet. Revisionen viste, at de pågældende saldi blev udlignet i 3. kvartal 2007.

Ved den afsluttende revision af Forsknings- og Innovationsstyrelsen bemærkede Rigsrevisionen, at ledelsespåtegningen i årsrapporten for 2007 indeholdt et forbehold for, at en bankkonto ikke var afstemt ved afgivelsen af årsrapporten.

Forsknings- og Innovationsstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne
395. Rigsrevisionen har efterfølgende modtaget en tilfredsstillende afstemning af kontoen. Rigsrevisionen anser derfor det aflagte regnskab for rigtigt.

396. Rigsrevisionen finder Forsknings- og Innovationsstyrelsens initiativer tilfredsstillende.

Revision af Universitets- og Bygningsstyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

397. Ved revisionen i årets løb var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at regnskabsafleggelsen var rigtig, og at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var *tilfredsstillende* og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabs rigtighed. Det var videre Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ved den afsluttende revision vurderede Rigsrevisionen, at Universitets- og Bygningsstyrelsen på en *tilfredsstillende* måde havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

De væsentligste revisionsresultater

398. I Statsrevisorernes beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006, pkt. 259-263, var det omtalt, at Universitets- og Bygningsstyrelsens ledelse ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet for 2006 var blevet godkendt.

Ved revisionen i årets løb for 2007 konstaterede Rigsrevisionen, at de udestående forhold vedrørende afstemningerne var bragt på plads, og at styrelsen havde øget fokus på afstemningsprocedurerne.

399. Gennemgangen af regnskabsinstruksen viste, at virksomhedsinstruksen og regnskabsinstruksen indeholdt konkrete og hensigtsmæssige beskrivelser. Sikkerhedsinstruksen var dog ikke opdateret og svarede ikke til de faktiske forhold. Rigsrevisionen anbefalede styrelsen at sørge for, at sikkerhedsinstruksen blev gennemgået og ajourført.

For udviklingsprojekter var der fejlagtigt foretaget afskrivninger før ibrugtagning, og afskrivningerne for it-udstyr var ikke beregnet korrekt. Der var tale om mindre beløb, og fejlene blev rettet. Rigsrevisionen anbefalede, at registreringen af it-udstyr mv. blev forbedret, og at oplysningerne snarest blev indlagt i anlægsmodulet i Navision Stat.

Rigsrevisionen konstaterede endvidere, at der ikke var udarbejdet en egentlig specifikation af saldoen vedrørende skyldige feriepenge, og anbefalede, at styrelsen mindst én gang om året foretager en specificeret afstemning af denne saldo.

Universitets- og Bygningsstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne
400. Universitets- og Bygningsstyrelsen har taget Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning og vil følge dem.

401. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Revision af universiteterne

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

402. Rigsrevisionen har revideret årsrapporterne for de 8 universiteter. Universiteterne er omfattet af en § 9-aftale om intern revision (institutionsrevision).

På baggrund af den udførte revision nåede Rigsrevisionen for alle universiteter frem til følgende erklæring:

- Årsrapporterne er rigtige, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporterne ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysninger om mål og resultater i årsrapporterne ikke er dokumenterede og dækkende.
- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen af universiteterne gav således ikke anledning til forbehold.

Rigsrevisionen har afrapporteret resultaterne af sin revision til universiteternes bestyrelser og har haft anledning til at uddybe dem ved 3 universiteter, hvor Rigsrevisionen har deltaget ved bestyrelsens behandling og godkendelse af årsrapporten.

Den udførte revision

403. Rigsrevisionens revision af årsrapporterne udføres gennem et samarbejde og tilsyn med de interne revisioner for at vurdere, om Rigsrevisionen kan basere sin revision af universiteternes årsrapporter på de interne revisioners arbejde. Derudover foretager Rigsrevisionen selv en række revisioner af udvalgte områder, så Rigsrevisionen har et selvstændigt revisionsgrundlag for sin vurdering af årsrapporterne. Resultaterne af revisionen er sammenfattet efterfølgende under punkterne: universiteternes årsrapporter, målrapportering, risikostyring på forsikringsområdet og tilrettelæggelse af indkøb.

Universiteternes årsrapporter

404. Rigsrevisionens gennemgang af beskrivelserne af anvendt regnskabspraksis og noter i universiteternes årsrapporter viste, at disse var udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 1373 af 10. december 2007 om tilskud og regnskab m.v. ved universiteter (tilskuds- og regnskabsbekendtgørelsen).

Rigsrevisionen kan på grundlag af sin egen revision og tilsynet med de interne revisioner tilslutte sig de interne revisioners bemærkninger til regnskabet i universiteternes årsrapporter. De interne revisioner havde alle afgivet påtegninger uden forbehold eller supplerende oplysninger på universiteternes regnskaber.

I protokollaterne til universiteternes årsrapporter havde de interne revisioner generelt fremhævet følgende forhold, hvor der fortsat kunne ske forbedringer:

- forvaltningen af tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed
- generelle it-kontroller (it-sikkerhed og it-styring)
- økonomistyringen på især Københavns Universitet, Aalborg Universitet, Handelshøjskolen i København og Aarhus Universitet.

Rigsrevisionen har i sin rapportering til universiteterne lagt vægt på, at universiteternes bestyrelser og daglige ledelse er opmærksomme på disse forhold.

Målrapportering

405. Det var Rigsrevisionens vurdering, at universiteternes målrapportering samlet set var *tilfredsstillende*, men at der på enkelte områder var mulighed for forbedringer. Undersøgelsen viste, at universiteterne havde tilfredsstillende systemer til registrering af data om målopfyldelsen, og at de fleste universiteter, med undtagelse af Roskilde Universitetscenter (RUC), havde tilfredsstillende procedurer for løbende registrering af data, klar ansvarsplacering og klare kriterier for opgørelse af status.

Revisionen viste tillige, at flere universiteter i 2007 imidlertid kun foretog opfølgning på udviklingskontrakten i forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten. Rigsrevisionen anbefalede disse universiteter fremover at overveje i løbet af året at foretage en ekstra samlet status for målopfyldelsen for alle mål, hvor det er relevant, med henblik på at iværksætte eventuelle, justerende tiltag for at forbedre målopfyldelsen, fx efter 1. halvår.

406. Rigsrevisionen bemærkede, at RUC ikke havde fastlagt retningslinjer for tilrettelæggelsen af målinger og registreringer til brug for årsrapporten og ikke havde placeret ansvaret for korrekte registreringer, ligesom der ikke var fastlagt klare kriterier for opgørelsesmetoder i forhold til data i årsrapporten.

RUC har oplyst, at universitetets ledelsesinformationssystem vil blive tilpasset med henblik på at forbedre den løbende opfølgning på målene i udviklingskontrakten. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

407. IT-Universitetets udviklingskontrakt og målrapportering indeholdt milepæle for målopfyldelsen i 2007, hvoraf det klart fremgik, om målopfyldelsen i 2007 svarede til forventningerne. De øvrige universiteters udviklingskontrakter indeholdt alene måltal for resultaterne ved udgangen af 2008. Videnskabsministeriet har tilkendegivet over for universiteterne, at man gerne ser, at de enkelte mål i de nye udviklingskontrakter for 2008-2010 er opdelt i årlige milepæle. Hovedparten af universiteterne har i de nye udviklingskontrakter efterkommet dette ønske. Rigsrevisionen finder denne udvikling positiv.

Risikostyring på forsikringsområdet

408. Det var Rigsrevisionens samlede vurdering, at universiteternes risikostyring på forsikringsområdet generelt var *tilfredsstillende*, men at der på visse områder var mulighed for forbedringer.

Universiteterne anvender generelt de muligheder, de har, for at tegne forsikringer på særlige områder, dvs. i forhold til produktansvar og professionelt ansvar på områder med indtægtsdækket virksomhed, samt bestyrelsesansvarsforsikring. Få havde dog udnyttet muligheden for at tegne ulykkesforsikring for de studerende.

Universiteterne opgør alene udgifterne til forsikringsordninger, hvor der anvendes ekstern administrator (tjenesterejser, arbejdsskader og skader på bygninger, der er omfattet af Universitets- og Bygningsstyrelsens bygningsforsikring). Universiteterne fører generelt ikke skadeshistorik og opgør ikke det økonomiske tab eller udgifterne til genopretning af tyverier eller skader, der er omfattet af selvforsikringsordningen eller af en selvrisiko på et forsikret område. Rigsrevisionen anbefalede universiteterne at overveje at føre en mere systematisk, central skadeshistorik til brug for risikovurderingen på forsikringsområdet.

Alle universiteter havde fokus på den fysiske sikkerhed og havde på forskellig måde etableret systemer til sikring af bygninger og inventar og i et vist omfang af udendørs arealer. Rigsrevisionen har generelt anbefalet universiteterne at overveje at foretage en systematisk gennemgang og risikovurdering af bygninger og inventar som grundlag for tilrettelæggelsen af forebyggelsesindsatsen.

Tilrettelæggelse af indkøb

409. Det var Rigsrevisionens vurdering, at universiteternes tilrettelæggelse af indkøb generelt var *tilfredsstillende*.

Organisering af indkøbsfunktionen

410. Alle universiteterne havde en central indkøbsafdeling. På IT-Universitetet varetog den alle funktioner vedrørende indkøb. De øvrige universiteter havde en decentral indkøbsstruktur med et meget stort antal decentrale indkøbere – på ét universitet ca. 3.000, på 2 andre over 1.000 – hvor den centrale indkøbsafdeling hovedsageligt havde koordinerende funktioner og var ansvarlig for indgåelse af rammeaftaler og udarbejdelse af udbud.

Rigsrevisionen anbefalede generelt universiteterne at overveje, om det ville være hensigtsmæssigt at reducere antallet af decentrale indkøbere. Efter Rigsrevisionens vurdering kan det meget store antal indebære en risiko for, at universitetets indkøbspolitik, herunder indgåede rammeaftaler, ikke altid bliver fulgt.

Indkøbspolitik og handlingsplaner

411. En central og grundlæggende forudsætning for, at universiteterne kan effektivisere indkøbsområdet og opnå besparelser på deres indkøb, er, at de fastlægger en indkøbspolitik og en handlingsplan for udvikling af indkøbsområdet og i det daglige arbejde så vidt muligt sikrer, at indgåede aftaler anvendes, og at nye aftaler indgås, hvor det er hensigtsmæssigt for universitetets indkøb.

De fleste universiteter havde formuleret en indkøbspolitik. Halvdelen havde strategier eller handlingsplaner med tidsplan for iværksættelse af konkrete mål. Mange havde desuden en udbudspolitik for vurdering af udbudseggede opgaver og gennemførelse af udbud. 2 af universiteterne havde foretaget analyser, der viste væsentlige mulige besparelser ved udmøntning af indkøbs- og udbudspolitikken og indgåelse og brug af nye rammeaftaler.

Universiteterne anvendte generelt i stort omfang rammeaftaler igennem Statens og Kommunernes Indkøbsservice (SKI), mens de kun i meget begrænset omfang anvendte Finansministeriets aftaler. Desuden benyttede de sig ofte af muligheden for at indgå koordineringsaftaler inden for en bestående SKI-rammeaftale, hvorved man kan opnå en ekstra rabat ved – sammen med andre institutioner – at forpligte sig til at aftage en vis mængde af varen. I nogle tilfælde anvendte universiteterne også miniudbud, dvs. udbud, der henvender sig til leverandører inden for en eksisterende SKI-rammeaftale.

412. Undersøgelsen viste, at universiteterne var opmærksomme på at undgå unødvendige udgifter til udbudsforretninger på områder, hvor der i forvejen forelå SKI-aftaler, og på disse områder kun afholdt EU-udbud, hvor universitetet havde særlige ønsker eller behov. Hvor det var muligt at indgå udbud sammen med andre universiteter eller institutioner eller i samarbejde med SKI, foretrak universiteterne denne mulighed.

Efterlevelse af EU-udbudsregler

413. Universiteterne overholdt generelt reglerne for EU-udbud af aftaler om varer og tjenesteydelser over en vis grænseværdi. Rigsrevisionens stikprøveundersøgelse viste dog, at 3 af de 8 universiteter i enkeltstående tilfælde havde indgået eller forlænget en sådan aftale uden forudgående EU-udbud. Universiteterne vil fremover være mere opmærksomme på at undgå overtrædelser af udbudsreglerne.

Revision i årets løb ved Aarhus Universitet, Danmarks Miljøundersøgelser

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

414. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Revisionen viste dog, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set *ikke var helt tilfredsstillende* og ikke helt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgan-

gene og de interne kontroller medvirkede dermed ikke i tilstrækkelig grad til at sikre regnskabs rigtighed.

De væsentligste revisionsresultater

415. Revisionen omfattede en gennemgang af forretningsgange og interne kontroller på områderne forvaltning af indtægter og regnskabsmæssige registreringer. Revisionen viste, at Danmarks Miljøundersøgelses (DMU) regnskabsinstruks ikke var ajourført og ikke indeholdt de fornødne oplysninger om forvaltning og regnskabsføring af større projekter eller en beskrivelse af afdelingernes forretningsgange og interne kontroller vedrørende eksterne indtægter. Endvidere konstaterede Rigsrevisionen, at afstemning af statuskonti, forvaltning af projektindtægter samt bogføring og regnskabsaflæggelse ikke fungerede helt tilfredsstillende.

416. Rigsrevisionen anbefalede DMU at forbedre de eksisterende forretningsgange af hensyn til kvaliteten af den løbende regnskabsaflæggelse samt at beskrive uddatakontrollen vedrørende projektrekskaber. Endvidere anbefalede Rigsrevisionen, at forskningschefen for den enkelte afdeling månedligt godkender projektrekskabet, herunder afstemninger vedrørende mellemregnings- og forskudskonti, før fremsendelse til økonomiafdelingen. Endelig anbefalede Rigsrevisionen, at direktionen i forbindelse med regnskabsgodkendelsen oplyser skriftligt om eventuelle bemærkninger til regnskabsaflæggelsen.

DMU's initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

417. DMU har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

418. Rigsrevisionen har efterfølgende konstateret, at DMU i januar 2008 har påbegyndt en ajourføring af regnskabsinstruksen som følge af sammenlægningen med Aarhus Universitet. Endvidere er der ansat en regnskabschef, som bl.a. skal styrke regnskabsområdet. Endelig har DMU oplyst, at der i foråret 2008 skal arbejdes med afdelingernes praksis for benyttelse af mellemregningskonti.

419. Rigsrevisionen finder DMU's initiativer tilfredsstillende.

Revision i årets løb ved Danmarks Tekniske Universitet, Danmarks Rumcenter

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

420. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Revisionen viste dog, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set *ikke var helt tilfredsstillende* og ikke helt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed ikke i tilstrækkelig grad til at sikre regnskabs rigtighed.

De væsentligste revisionsresultater

421. Virksomhedsinstruksen og regnskabsinstruksen var ikke ajourført siden henholdsvis 2001 og 2006.

Rejsebilag blev ikke godkendt, inden udbetaling fandt sted. Danmarks Rumcenter har efterfølgende taget initiativ til, at rejseafregningen bliver godkendt af nærmeste overordnede inden afregning.

422. Overheadbidraget blev ikke overført i takt med afholdelse af udgifterne. Det blev ligeledes konstateret, at der ikke var fastlagt skriftlige procedurer for beregning af overheadbidrag. Danmarks Rumcenter oplyste, at eksternt finansierede forskningsprojekter i forbindelse med fusionen med Danmarks Tekniske Universitet (DTU) pr. 1. januar 2008 vil blive registreret i et nyt it-system, hvor overheadbidraget vil blive overført hver måned i takt med afholdelse af udgifterne.

Afstemningerne af statuskonti var ikke foretaget med det sædvanlige interval i 2007 på grund af stor personaleudskiftning. Danmarks Rumcenter kunne ikke umiddelbart fremlægge afstemninger af udvalgte statuskonti på revisionstidspunktet. Rigsrevisionen modtog efterfølgende de ønskede afstemninger, der generelt var tilstrækkeligt oplysende.

Danmarks Rumcenters initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

423. Danmarks Rumcenter tog Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

424. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

M. § 20. Undervisningsministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Undervisningsministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har konstateret fejl i regnskabet for Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner. For så vidt angår CIRIUS kan Rigsrevisionen ikke på det foreliggende grundlag udtale sig om, hvorvidt status er rigtig. Da begge virksomheders regnskaber repræsenterer en mindre del af ministerområdets udgifter og indtægter, ændrer dette ikke ved Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet.

a. Baggrundsoplysninger

425. Undervisningsministeriet bestod i 2007 af i alt 10 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, CIRIUS, Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner og Nævnet for Fremme af Debat og Oplysning om Europa. Ministerområdet omfattede endvidere et stort antal selvejende institutioner mv., finansieret af tilskud, hvoraf 289 revideres af Rigsrevisionen. Af de 289 institutioner er 27 godkendt efter lov om Centre for Videregående Uddannelse og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser mv., 108 institutioner er godkendt efter lov om erhvervsrettet uddannelse, og 151 institutioner er godkendt efter lov om institutioner for almen- gymnasiale og almene voksenuddannelser.

426. Undervisningsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 39.

Tabel 39. Undervisningsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	692
Øvrige driftsudgifter	6.774
Tilskud	42.651
Bruttoudgifter i alt	50.117
Bruttoindtægter	11.022

427. Undervisningsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 40.

Tabel 40. Undervisningsministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	29.440
Omsætningsaktiver	5.859
Aktiver i alt	35.299
Egenkapital	15.479
Hensættelser	303
Langfristet gæld	19.027
Kortfristet gæld	490
Passiver i alt	35.299

b. Den udførte revision

428. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 286 regnskaber, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9
- gennemført 12 andre revisioner.

429. I tabel 41 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 41. Bedømmelser på Undervisningsministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	13		9	2	2
Revision i årets løb	4		2	2	
Lønrevision	2		2		
Tilskudsrevision	2		2		
It-revision	2		1	1	
Udvidet gennemgang af årsrapporter	2		2		
Revision af regnskaber med intern revision	1		1		
I alt	26	0	19	5	2

430. Det fremgår af tabel 41, at 19 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 5 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende og 2 områder som ikke tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

431. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- tilskudsrevision ved departementet
- revision af brugersystemet CØSA
- afsluttende revision og bevillingskontrol af Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner
- afsluttende revision af CIRIUS
- afsluttende revision af Nævnet for Fremme af Debat og Oplysning om Europa (Europanævnet)
- revision af 286 almene gymnasier, voksenuddannelsescentre, erhvervsskoler og CVU'er mv.
- den økonomiske styring af gymnasierne.

Tilskudsrevision ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

432. Revisionen viste, at departementets regnskabsaflæggelse på de undersøgte tilskudsområder var rigtig, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter. Det var samtidig Rigsrevisionens vurdering, at departementet generelt førte tilsyn med, at tilskudsmodtagerne havde anvendt midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne. Rigsrevisionen fandt, at departementets tilskudsforvaltning samlet set var *tilfredsstillende*.

De væsentligste revisionsresultater

433. Tilskudsrevisionen omfattede departementets forvaltning af tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde mv. i forbindelse med videregående uddannelser samt en overordnet gennemgang af forvaltningen af tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde på de øvrige uddannelsesområder. Desuden omfattede tilskudsrevisionen forvaltningen af tilskud til husholdnings- og håndarbejdsskoler.

Ved revisionen af tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde lagde Rigsrevisionen vægt på, at departementet havde udarbejdet tilfredsstillende interne retningslinjer for administrationen af puljemidler på de fleste områder, og at tilskudsforvaltningen på de undersøgte områder var i overensstemmelse med de materielle og bevillingsmæssige regler på området. Revisionen viste dog også, at registrering af tilsagn om tilskud ikke var ajour, og at hensatte tilsagn i en del tilfælde var registreret på den forkerte hovedkonto. Endelig konstaterede Rigsrevisionen, at departementet ikke havde sikret sig rettidig regnskabsaflæggelse fra tilskudsmodtagerne på grundskoleområdet, idet departementets tilsyn med tilskudsmodtagerne havde været mangelfuldt.

Ved revisionen af tilskud til husholdnings- og håndarbejdsskoler konstaterede Rigsrevisionen, at der var etableret tilfredsstillende funktionsadskillelser i tilskudsforvaltningen. Departementets gennemgang af skolernes regnskaber og revisionsprotokollater var systematisk, og man fulgte generelt op på fejl og mangler i regnskaberne. Revisionen viste dog, at der var uklarhed om, hvorledes departementet skal forholde sig i forbindelse med lukning af skoler, som har modtaget tilskud. Rigsrevisionen anbefalede derfor, at departementet formulerer interne retningslinjer for håndtering af lukkede skoler.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

434. Departementet iværksatte en gennemgang af administrationen af puljerne til forsøgs- og udviklingsarbejde på grundskoleområdet. Departementet har oplyst, at gennemgangen har resulteret i, at man har indhentet manglende regnskaber fra tilskudsmodtagerne. I de tilfælde, hvor forudsætningerne for at yde tilskud ikke har været opfyldt, har departementet krævet tilskud tilbagebetalt.

Departementet tog Rigsrevisionens anbefaling vedrørende husholdnings- og håndarbejdsskoler til efterretning og har udarbejdet en procedurebeskrivelse for nødlidende skoler med risiko for lukning.

435. Rigsrevisionen finder departementets initiativer tilfredsstillende.

Revision af brugersystemet CØSA ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

436. Revisionen af departementets brugersystem CØSA viste, at de undersøgte områder *ikke var helt tilfredsstillende*. CØSA er et egenudviklet system til administration af tilskud på ca. 20 mia. kr. til selvejende institutioner. CØSA leverer oplysninger til departementets regnskabssystem. Oplysningerne udgør grundlaget for beregning af de enkelte tilskud til selvejende uddannelsesinstitutioner.

Rigsrevisionen reviderede sidst brugersystemet CØSA i 2004, jf. pkt. 210 i Statsrevisorernes beretning om revisionen af statsregnskabet for 2004. Ministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at han var enig med Rigsrevisionen i, at det var uhensigtsmæssigt, at departementet havde udskudt en planlagt funktionsadskillelse i CØSA fra efteråret 2005 til foråret 2006. Udskydelsen havde efter det oplyste været nødvendig af ressourcemæssige grunde, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for finansåret 2004, s. 255, pkt. 210.

De væsentligste revisionsresultater

437. Ved revisionen af CØSA i 2007 fulgte Rigsrevisionen op på de tidligere konstaterede sårbarheder vedrørende funktionsadskillelse, transaktionsspor og personafhængighed i forbindelse med systemets brug.

Rigsrevisionen konstaterede, at departementet endnu ikke havde rettet op på de nævnte sårbarheder, som også var omtalt i en rapport udarbejdet i 2006 af et privat konsulentfirma efter ønske fra departementet. Departementet havde dog udarbejdet en handlingsplan, der skulle rette op på nogle af sårbarhederne, fx med hensyn til adgangskontrol, men handlingsplanen var ikke gennemført.

Rigsrevisionen bemærkede, at departementet ikke havde dokumenteret tilstedeværelsen af et transaktionsspor i CØSA, hvilket er et krav, jf. bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen mv., § 27. Dette kan medføre, at der ikke er en klar og dokumenteret sammenhæng mellem de indberettede oplysninger og de udbetalte tilskud.

Endvidere konstaterede Rigsrevisionen, at dokumentationen af CØSA var mangelfuld, hvilket medførte, at departementet var afhængig af en ekstern konsulent.

Endelig bemærkede Rigsrevisionen, at der blev anvendt upersonlige systemadministrator-konti, hvilket gjorde det umuligt at henføre udført systemarbejde til enkelte personer.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

438. Departementet oplyste, at ministeriet på baggrund af Rigsrevisionens anbefalinger havde bedt leverandøren om forslag til en plan for udvidelse af det eksisterende transaktionsspor. Endvidere oplyste departementet, at man arbejdede med at rette op på det konstaterede forhold vedrørende anvendelse af upersonlige systemadministrator-konti, og at etablering af en tilstrækkelig funktionsadskillelse forventedes at være færdiggjort (dvs. idriftsat) inden udgangen af november 2008.

I juni 2008 har departementet udarbejdet et udkast, der specificerer krav til en udvidelse af systemets transaktionsspor. Departementet har oplyst, at udvidelsen af transaktionssporet forventes idriftsat ultimo 1. kvartal 2009.

Undervisningsministeriets departement har endnu ikke etableret en tilstrækkelig funktionsadskillelse i departementets it-system CØSA, selv om ministeren lovede dette iværksat allerede i foråret 2006.

439. Rigsrevisionen finder det uheldigt, at departementet ikke mere systematisk sikrer et tilstrækkeligt dokumentations- og kontrolgrundlag på et så væsentligt område. Rigsrevisionen finder det endvidere uheldigt, at de initiativer, ministeren lovede iværksat i foråret 2006 vedrørende etablering af tilstrækkelig funktionsadskillelse, endnu ikke er gennemført.

Afsluttende revision og bevillingskontrol af Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner

440. Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner (Lokaleforsyningen) er en selvstændig virksomhed uden egen ledelse under Undervisningsministeriets departement. Virksomheden er oprettet i 2007. Universitets- og Bygningsstyrelsen (UBST) under Videnskabsministeriet varetager efter aftale med Undervisningsministeriet en del af virksomhedens administrative opgaver i forbindelse med de overførte bygninger, huslejekontrakter mv.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

441. Den afsluttende revision viste, at departementet ikke havde sikret sig, at der var foretaget tilstrækkelige regnskabsmæssige afstemninger og kontroller inden regnskabsafslutningen, og at dette havde medført væsentlige fejl i Lokaleforsyningens regnskab.

Desuden var Lokaleforsyningens dispositioner i 2007 ikke i overensstemmelse med bevil-linger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, idet der var disponeret over ca. 16 mio. kr. for meget med udgiftsvirkning for 2008.

Rigsrevisionen fandt samlet set, at departementet ikke havde haft tilstrækkeligt fokus på regnskabsforvaltningen, hvilket *ikke var tilfredsstillende*.

De væsentligste revisionsresultater

442. Lokaleforsyningens regnskab var forsynet med en ledelsespåtegning med forbehold. Det fremgik af påtegningen, at årsregnskabet ikke var helt rigtigt, idet der i 2007 var sket en række fejlkonteringer, dobbeltkonteringer, nettokonteringer mv. Departementet havde efter regnskabsafslutningen afdækket en række fejl, men arbejdede på tidspunktet for afgivelse af påtegningen (ultimo august 2008) fortsat på at afdække det eksakte beløb.

Rigsrevisionen vurderede, at de allerede afdækkede fejl var væsentlige. Departementet havde konstateret, at der som følge af fejlkonteringer og manglende indtægtsopkrævninger var registreret ca. 4 mio. kr. (eller 20 %) for lidt på indtægtskonti, idet 3,8 mio. kr. heraf var blevet modregnet på udgiftskonti. Desuden var der udgiftsført ca. 9 mio. kr. (eller godt 2 %) for meget på udgiftskonti. Heraf skulle knap 6 mio. kr. have været ført under aktiver, idet de vedrørte igangværende anlægsarbejder, mens ca. 2 mio. kr. burde være henført til regnskabet for 2008.

Departementet oplyste endvidere, at der fortsat foregik afklaring af konteringer for en række vedligeholdelsesprojekter, og at man skønnede, at der for disse projekter kunne være yderligere fejlkonteringer af udgifter i størrelsesordenen 3 mio. kr.

Departementet tilkendegav, at der i 2007 hverken fra Undervisningsministeriets eller Videnskabsministeriets side havde været tilstrækkeligt fokus på afstemninger. Det skyldtes bl.a. undervurdering af opgavens omfang, en uklar aftale om arbejdsdelingen mellem departementet og UBST samt manglende fortrolighed med nogle af opgaverne. Det medførte en række konteringsfejl, hvoraf nogle ikke nåede at blive rettet inden regnskabsafslutningen.

443. Det fremgik videre af ledelsespåtegningen, at Lokaleforsyningens dispositioner i 2007 ikke var i overensstemmelse med bevil-linger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, idet man havde disponeret over ca. 16 mio. kr. for meget.

Der var væsentlige fejl i regnskabet for Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner, fordi der ikke var foretaget tilstrækkelige regnskabsmæssige afstemninger og kontroller inden regnskabsafslutningen.

Departementet oplyste, at man som følge af et budgetskred utilsigtet var kommet til at disponere over en del af bevillingen for 2008. Da man i efteråret 2007 gav UBST lov til at indgå kontrakter om vedligeholdelse af bygninger, var departementet således ikke opmærksom på, at udgifterne til ejendomsskatter og huslejer var budgetteret for lavt. Fejlskønnet skyldtes bl.a., at man ikke havde fuldt overblik over omfanget af de lejemål, som virksomheden overtog pr. 1. januar 2007, hvortil kom stigende ejendomsskatter og sen modtagelse af mange opkrævninger.

Rigsrevisionen fandt det uheldigt, at Lokaleforsyningen på denne måde havde tilsidesat princippet om, at den bevillingsmæssige hjemmel skal foreligge forud for gennemførelsen af en disposition.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

444. I ledelsespåtegningen tilkendegav departementet, at der var igangsat arbejde med at etablere forretningsgange, som sikrer en økonomisk hensigtsmæssig forvaltning af midlerne.

Departementet har indført en række opstramninger, der betyder, at man fremover vil foretage løbende opfølgning på Lokaleforsyningens regnskabsaflæggelse. Departementet har til brug herfor udarbejdet en procedurebeskrivelse, hvori fordelingen af ansvaret for de regnskabsmæssige kontroller præciseres.

Som følge af budgetoverskridelsen i 2007 har departementet bedt UBST om at foretage en nøje gennemgang af de faktiske husleje- og ejendomsudgifter for 2007 og iværksætte de nødvendige tiltag for at kunne levere et brugbart budgetteringsgrundlag for 2008. Gennemgangen forventes afsluttet i tide til, at regnskabet for 2008 kan blive aflagt korrekt. Departementet vil løbende følge op på forbruget med henblik på at undgå en ny budgetoverskridelse i 2008.

445. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Afsluttende revision af CIRIUS

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

446. Rigsrevisionen vurderede ved den afsluttende revision, at det ikke i tilstrækkelig grad var sikret, at der var foretaget tilfredsstillende regnskabsmæssige afstemninger af alle væsentlige statuskonti, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke tilfredsstillende*. Selv om CIRIUS på flere områder havde forbedret regnskabsaflæggelsen, kan Rigsrevisionen på det foreliggende grundlag ikke vurdere, om status er rigtig. Dette var særligt begrundet i, at CIRIUS ikke havde afstemt og dokumenteret alle relevante konti i relation til tilskudsområdet inden afslutningen af årsregnskabet for 2007. Rigsrevisionen konstaterede endvidere, at der fortsat var behov for en opstramning i rykkerprocedurerne i relation til debitoradministrationen, samt at bilag vedrørende tilskudsregnskabet ikke blev bogført umiddelbart efter modtagelsen.

De væsentligste revisionsresultater

447. Statsrevisorerne fremhævede i deres bemærkninger til beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006, at det ikke havde været muligt på det foreliggende grundlag at vurdere, om CIRIUS' regnskab for 2006 var rigtigt, da der ikke var foretaget de fornødne afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Det fremgik også af beretningen, at der ikke løbende var foretaget regnskabsmæssige afstemninger af statuskontiene, ligesom bogføringen ikke i alle tilfælde var nøjagtig og fuldstændig. Rigsrevisionen fandt, at CIRIUS' ledelse burde have taget forbehold for regnskabets rigtighed ved påtegningen af årsrapporten for 2006.

Videnskabsministeren oplyste i sin redegørelse af 5. februar 2008, jf. s. 200-201 i Endelig betænkning over statsregnskabet for 2006, at CIRIUS' ledelse havde iværksat en række foranstaltninger for at sikre korrekt regnskabsaflæggelse for 2007 og fremover. CIRIUS havde bl.a. i efteråret 2007 fået gennemgået regnskabet for 2006 af et eksternt konsulent-

Rigsrevisionen kunne på det foreliggende grundlag ikke udtale sig om, hvorvidt status i CIRIUS' regnskab var rigtig, fordi CIRIUS ikke havde afstemt og dokumenteret alle relevante konti i relation til tilskudsområdet inden afslutningen af regnskabet.

firma for at sikre regnskabs rigtighed. Konsulentfirmaet anbefalede bl.a. på daværende tidspunkt, at der skulle ske en oprydning og afstemning af tilskudsregnskabet i forbindelse med årsafslutningen for 2007.

448. I forbindelse med afslutningen af årsregnskabet for 2007 fik CIRIUS ligeledes assistance af et eksternt konsulentfirma for at sikre, at regnskabet blev behandlet korrekt efter de omkostningsbaserede regnskabs- og bevillingsprincipper, samt at de regnskabsmæssige registreringer var foretaget korrekt. Gennemgangen omfattede ikke tilskudsområdet, da dette ikke er omfattet af principperne for omkostningsbaseret regnskabsaflæggelse.

449. Rigsrevisionen konstaterede ved den afsluttende revision af regnskabet for 2007, at CIRIUS på flere områder havde forbedret regnskabsaflæggelsen for den almindelige drift samt sikret, at CIRIUS havde fulgt kravene for omkostningsbaseret regnskabsaflæggelse. Der var bl.a. sikret overensstemmelse mellem anlægs- og finansmodul, ligesom feriepengeforpligtelserne var opgjort korrekt ultimo 2007.

CIRIUS havde imidlertid ikke, som oplyst i ministerens redegørelse, foretaget tilfredsstillende afstemninger af alle relevante konti på tilskudsområdet inden afslutningen af årsregnskabet for 2007. Rigsrevisionen vurderede, at der fortsat udestod et omfattende arbejde i forbindelse med gennemgang og opløsning af gamle poster i balancen. De mangelfulde og manglende afstemninger indebærer en risiko for, at aktiver og passiver ikke er opgjort korrekt.

Rigsrevisionen anbefalede, at CIRIUS snarest fik opløst de gamle poster mv. og udarbejdet en forretningsgangsbeskrivelse for tilskudsområdet.

Gennemgangen af debitorerne viste endvidere, at der fortsat var behov for en opstramning af rykkerprocedurerne, idet der stadig henstod flere beløb fra 2006 og tidligere, der burde have været afregnet. Desuden bemærkede Rigsrevisionen, at 2 indbetalinger på i alt 8,4 mio. kr. vedrørende tilskud var indsat på CIRIUS' bankkonto i januar 2008, men først bogført i finansregnskabet i juni 2008.

Rigsrevisionen anbefalede CIRIUS at rykke for forfaldne beløb og afskrive beløb, der ikke kunne inddrives. Rigsrevisionen anbefalede endvidere, at CIRIUS bogfører modtagne indbetalinger vedrørende tilskud uden unødigt forsinkelse og afstemmer alle bankkonti løbende.

CIRIUS' initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

450. Rigsrevisionen har som opfølgning på den afsluttende revision aflagt CIRIUS et revisionsbesøg i august 2008. Her blev det konstateret, at CIRIUS, bl.a. på baggrund af Rigsrevisionens afsluttende revision 2007, havde iværksat flere initiativer for at rette op på kvaliteten af den fremtidige regnskabsaflæggelse.

For at styrke bogholderifunktionen og regnskabsaflæggelsen ville dele af de regnskabsmæssige funktioner blive overflyttet til departementet ultimo september 2008. Desuden ville CIRIUS med assistance fra et eksternt konsulentfirma snarest muligt få opløst de gamle poster på statuskontiene knyttet til tilskudsområdet og afklare den fremtidige procedure vedrørende bogføring og afstemning af tilskudsordningerne. Dette arbejde forventes afsluttet inden overførslen af regnskabsopgaver til departementet.

Rigsrevisionen konstaterede endvidere, at CIRIUS med bistand fra departementet havde gennemført en række forbedringer vedrørende driftsområdet (det omkostningsbaserede regnskab). Fx var bankkontiene afstemt, der var fulgt op på gamle debitorsaldi, og der var foretaget forbedringer af opsætningen af Navision Stat vedrørende bankkonti og debitorer for at minimere antallet af bogføringsfejl fremover.

Videnskabsministeriet er enig i Rigsrevisionens vurderinger og har bemærket, at CIRIUS forventer at ansætte en medarbejder pr. 1. december 2008, der skal varetage budgetopfølgningen på tilskudsområdet. Ministeriet har endvidere oplyst, at CIRIUS forventer, at regnskabet for 2007 kan være afstemt og ajourført i løbet af november 2008.

451. Rigsrevisionen finder de nævnte initiativer hensigtsmæssige og afventer resultaterne af afstemningsarbejdet og de tiltag, der i øvrigt er iværksat særligt på tilskudsområdet. Rigsrevisionen har anmodet CIRIUS om en redegørelse for status i sagen.

Afsluttende revision af Nævnet for Fremme af Debat og Oplysning om Europa (Europanævnet)

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

452. Rigsrevisionen vurderede ved den afsluttende revision, at Europeanævnets regnskabsaflæggelse for 2007 samlet set *ikke var helt tilfredsstillende*. Rigsrevisionen vurderede, at regnskabet var rigtigt, og at nævnet havde sikret, at der var gennemført regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af årsregnskabet. Derimod fandt Rigsrevisionen, at nævnets løbende kontrol med oplysningerne i bogføringen gennem 2007 havde været utilstrækkelig og uegnet til at sikre den fornødne korrektion af fejl.

De væsentligste revisionsresultater

453. Europeanævnet overdrog pr. 1. juli 2006 sine sekretariatsforretninger til Undervisningsministeriets departement. Nævnets regnskabsaflæggelse for 2006 var forbundet med betydelige problemer, bl.a. som følge af mangelfuld bogføring. Undervisningsministeren oplyste i sin redegørelse til Statsrevisorernes beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006, at nævnet i 2007 havde ibrugtaget et tilskudsadministrationssystem, som fremover skulle sikre en korrekt bogføring, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for finansåret 2006, s. 206.

Den afsluttende revision af regnskabet for 2007 viste imidlertid, at bogføringen fortsat var mangelfuld, bl.a. som følge af, at nævnets sekretariat ikke havde ført en tilstrækkelig løbende kontrol med regnskabsføringen. Rigsrevisionen modtog først nævnets underskrevne årsregnskab for 2007 3 måneder efter fristen for at aflægge årsregnskab. Det fremgik af oplysningerne fra nævnets sekretariat, at årsregnskabet var udarbejdet med assistance fra en ekstern konsulent. Rigsrevisionen konstaterede, at registreringen af tilsagn mv. og dermed bogføringen for 2007 var behæftet med væsentlige fejl, der først var blevet opdaget af nævnets sekretariat, da årsregnskabet skulle udarbejdes. Bogføringen for 2007 afveg derfor markant fra det endelige årsregnskab. De bogførte tilsagn om tilskud udgjorde ca. 26 mio. kr., mens udgifterne ifølge regnskabet kun androg ca. 20 mio. kr. Rigsrevisionen gennemgik stikprøvevist det betydelige antal bogføringskorrektioner, som lå til grund for det endelige regnskab, og vurderede, at regnskabet ikke indeholdt væsentlige fejl eller mangler.

Europanævnets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

454. Undervisningsministeriets departement har oplyst, at departementet er i gang med at rette posteringer i bogføringen for tidligere år, ligesom departementet gennemgår proceduren for nævnssekretariatets registrering af tilsagn og efterfølgende sagsbehandling med henblik på at sikre, at der ikke fremover optræder fejl i bogføringen.

455. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Revision af 286 almene gymnasier, voksenuddannelsescentre, erhvervsskoler og CVU'er mv.

456. Rigsrevisionen har revideret 286 selvejende uddannelsesinstitutioner, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Den interne revision skal efter § 9-aftalen udføres af en statsautoriseret eller registreret revisor.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

457. Det er Rigsrevisionens vurdering, at regnskabsforvaltningen på området er *tilfredsstillende*, og at kravene i regnskabsbekendtgørelsen og revisionsbekendtgørelsen er opfyldt. Det er de interne revisorers vurdering, at institutionernes årsrapporter er retvisende. Rigsrevisionens revision bekræfter denne vurdering. Det er herudfra Rigsrevisionens samlede vurdering, at årsrapporterne på området er rigtige.

Grundlaget for Rigsrevisionens vurdering

458. Vurderingen er baseret på Rigsrevisionens revision samt samarbejde og tilsyn med de interne revisioner. Samarbejdet og tilsynet med de interne revisioner giver Rigsrevisionen mulighed for at basere sin løbende revision af regnskabet på den interne revisions arbejde. Rigsrevisionen har på stikprøvebasis udført egen revision på udvalgte områder ved 20 af de selvejende institutioner. Med udgangspunkt i gennemgangen af regnskabsinstruksens beskrivelse af de udvalgte områder har revisionen omfattet en gennemgang af områderne indtægtsdækket virksomhed og debitorstyring på 9 CVU'er samt en gennemgang af forvaltningen af anlægsaktiver ved 11 erhvervsskoler.

Rigsrevisionens revision har desuden omfattet en gennemgang af revisionspåtegningerne for alle 286 selvejende institutioner, en stikprøvevis gennemgang af revisionsprotokollaterne og institutionernes årsrapporter samt en stikprøvevis stedlig gennemgang af de interne revisorers dokumentation og arbejdsoplysninger for det udførte arbejde for regnskabsåret 2007. Den stikprøvevis gennemgang af i alt 71 revisionsprotokollater og årsrapporter for udvalgte institutioner omfatter tilfældigt udvalgte institutioner og alle institutioner, der på grund af kritiske nøgletal mv. er placeret på ministeriets observationsliste. Stikprøven omfatter tillige alle institutioner, hvor revisionspåtegningen i årsrapporten var forsynet med et forbehold eller en supplerende oplysning.

De væsentligste revisionsresultater

459. Rigsrevisionens stikprøvevis undersøgelse af CVU'ernes indtægtsdækkede virksomhed og debitorstyring viste, at institutionerne i det væsentligste opfyldte reglerne på området. Den indtægtsdækkede virksomhed ved et enkelt CVU overholdt dog ikke reglerne i Budgetvejledning 2006, idet aktiviteten havde været underskudsgivende i mere end 4 sammenhængende finansår. Undersøgelsen af erhvervsskolernes anlægsaktiver viste, at forvaltningen generelt var tilfredsstillende. Rigsrevisionen konstaterede dog et vedligeholdelsesmæssigt efterslæb på en af de besøgte skoler.

460. Gennemgangen af revisionspåtegningerne viste, at institutionsrevisorerne i 6 af årsrapporterne havde taget forbehold over for årsrapporten. Forbeholdene vedrørte følgende forhold:

- Overskydende bygningskapacitet og utilstrækkelig økonomistyring.
- Problemer med institutionens forvaltning forårsaget af utilstrækkelig økonomistyring.
- Usikkerhed om værdiansættelse af bl.a. ejendom og skyldig løn i forbindelse med afvikling af institutionen i 2008.
- Institutionens budget- og økonomistyring havde været utilfredsstillende.
- Bogføringen havde været tilrettelagt i strid med bogføringslovens krav, hvilket havde hindret en hensigtsmæssig økonomistyring.
- Usikkerhed vedrørende likviditetslån til sikring af fortsat drift.

461. Gennemgangen viste, at institutionsrevisorerne i 25 af årsrapporterne havde afgivet en supplerende oplysning i revisionspåtegningen. De supplerende oplysninger vedrørte følgende forhold:

- For 7 institutioner nævnte revisor, at der ikke var opstillet krav til mål og resultater.
- For 6 institutioner oplyste revisor, at egenkapitalen var negativ.
- For 3 institutioner var der tale om budgetunderskud og likviditetsproblemer kombineret med faldende indtjening.
- Revisionen af 6 institutioner havde ikke omfattet budgettet for 2008.
- For 1 institution var der usikkerhed om et tilgodehavende hos en af de nu nedlagte amtskommuner.
- Revisor vurderede, at der for 1 institutions vedkommende ikke var basis for overskudsgivende drift.
- Revisor konstaterede, at 1 institution ikke havde overholdt bogføringslovens regler.

462. Rigsrevisionen er enig med institutionsrevisorerne i, at der var behov for forbeholdene i revisionspåtegningen, ligesom det er Rigsrevisionens vurdering, at forholdene havde en sådan karakter, at det var nødvendigt med supplerende oplysninger i revisionspåtegningen.

463. Rigsrevisionens stikprøvevise gennemgang af årsrapporter samt tilhørende revisionsprotokollater viste, at de interne revisorer havde konkluderet, at årsrapporterne gav et retvisende billede af institutionernes aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2007. De interne revisorer havde endvidere konkluderet, at de dispositioner, der var omfattet af årsrapporterne, var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Rigsrevisionen kan tilslutte sig de interne revisors konklusioner.

464. Undervisningsministeriet gennemgår hvert år de selvejende institutioners regnskaber efter en prioritetsrækkefølge. Regnskaber, der fx indeholder forbehold eller væsentlige supplerende oplysninger i revisionspåtegningen, gennemgås først og mest dybtgående. Gennemgangen kan resultere i, at ministeriet iværksætter sanktioner, fx skærpet tilsyn, over for institutionen. Ministeriets gennemgang af de højest prioriterede regnskaber forventes afsluttet medio november 2008.

Den økonomiske styring af gymnasierne

465. Gymnasierne overgik den 1. januar 2007 fra at være amtskommunale institutioner til at blive selvejende institutioner med bestyrelser under Undervisningsministeriet. Gymnasiernes drift finansieres via tilskud, der fastsættes på de årlige finanslove. Bevillingen for finansåret 2007 udgjorde i alt 5,5 mia. kr., fordelt på 126 gymnasier. Med udgangen af 2007 aflagde gymnasierne deres første regnskab som statslige selvejende institutioner.

466. Rigsrevisionen har gennemgået regnskabsreglerne for gymnasierne. Målet var at vurdere regnskabsreglernes egnethed til at indgå som grundlag for den samlede økonomiske styring. Herudover har Rigsrevisionen undersøgt forskelle i de gennemsnitlige årlige omkostninger pr. gymnasieelev.

Regnskabsreglerne

467. Undervisningsministeriet har fastsat, at gymnasierne skal anvende en regnskabsmodel, der følger årsregnskabslovens regler for regnskabsklasse C, dog med en række modifikationer, jf. bekendtgørelse nr. 1270 om regnskab for institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse mv. Årsregnskabsloven gælder for erhvervsdrivende virksomheder og er udformet efter de behov, der er gældende for den private sektor. Regnskaberne for de enkelte gymnasier indeholder derfor kun få oplysninger, der er styringsrelevante i forhold til institutioner, der finansieres gennem statslige tilskud, fx oplysninger om kapacitet, aktivitet og resultater.

468. Rigsrevisionen finder, at det med indførelsen af omkostningsbaserede bevillinger og regnskaber i staten pr. 1. januar 2007 ikke længere er hensigtsmæssigt, at gymnasierne anvender andre end de statslige regnskabsregler. Ministeriet har aftalt med Rigsrevisionen, at gymnasierne skal overgå til statens regnskabsregler. Ministeriet forudsætter dog, at regnskabsreglerne kan fraviges på visse punkter. Fravigelserne anses som nødvendige for at tilgodese de styringsbehov, som de selvejende institutioners bestyrelse har. Rigsrevisionen forventer, at fravigelserne drøftes nærmere med Finansministeriet.

Ministeriet er ved at udvikle en model for et såkaldt ressourceregnskab, der i sammenhæng med det finansielle regnskab vil skabe et grundlag for en samlet vurdering af gymnasiernes præstationer. Rigsrevisionen finder, at indførelsen af ressourceregnskaber vil kunne styrke bestyrelsernes beslutningsgrundlag og ministeriets grundlag for styringen af gymnasierne.

Gennemsnitlige årlige omkostninger pr. gymnasieelev

469. Rigsrevisionen har beregnet de gennemsnitlige omkostninger pr. gymnasieelev pr. år (enhedsomkostninger). Beregningerne viste, at udgiften for en elev på det billigste gymnasium udgør ca. 50 % af omkostningen pr. elev pr. år på det dyreste gymnasium, og at der generelt er stor spredning i enhedsomkostningerne. Rigsrevisionens beregning viste videre, at spredningen delvist kan forklares af forskelle i gymnasiernes størrelse og dermed evnen til at udnytte stordriftsfordele.

470. Undervisningsministeriet har i forbindelse med gymnasiernes overgang til taxameterstyring pr. 1. januar 2008 undersøgt baggrunden for forskelle i enhedsomkostningerne, som primært tilskrives 2 forhold. For det første forskelle i standarder i de tidligere amtskommuner og for det andet stordriftsfordele i forhold til bygninger og administration. Ministeriet har oplyst, at taxameterstyringen betyder, at enhedsomkostningerne til en vis grad udjævnes over tid – dog ikke helt på grund af de særlige grund- og udbudstilskud.

471. Rigsrevisionen forventer, at ministeriet fremover følger gymnasiernes økonomiske situation, herunder variationerne i forskellene i enhedsomkostninger.

N. § 21. Kulturministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Kulturministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

472. Kulturministeriet bestod i 2007 af i alt 42 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Det Kongelige Teater og Kapel, Nationalmuseet, Det Kongelige Bibliotek, Biblioteksstyrelsen, Statens Museum for Kunst, Statens Arkiver og Det Danske Filminstitut. Samtlige virksomheder under ministerområdet fremgår af bilag 1.

473. Kulturministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 42.

Tabel 42. Kulturministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.915
Øvrige driftsudgifter	1.765
Tilskud	2.822
Bruttoudgifter i alt	6.502
Bruttoindtægter	1.219

474. Kulturministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 43.

Tabel 43. Kulturministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	6.213
Omsætningsaktiver	1.167
Aktiver i alt	7.380
Egenkapital	2.232
Hensættelser	524
Langfristet gæld	3.737
Kortfristet gæld	887
Passiver i alt	7.380

b. Den udførte revision

475. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- gennemført 36 andre revisioner.

476. I tabel 44 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 44. Bedømmelser på Kulturministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	42	3	36	3	
Revision i årets løb	11		11		
Lønrevision	4		4		
Tilskudsrevision	4		4		
It-revision	4		2	2	
Udvidet gennemgang af årsrapporter	12		12		
Bygge- og anlægsrevision	1		1		
I alt	78	3	70	5	0

477. Det fremgår af tabel 44, at 3 områder blev bedømt som meget tilfredsstillende og 70 som tilfredsstillende, mens 5 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. Bevillingskontrollen gav anledning til 2 bemærkninger, som var så væsentlige, at de er omtalt i det følgende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

478. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af departementets byggeadministration af Nyt Skuespilhus, herunder bevillingskontrol
- revision af Det Kongelige Teater og Kapel
- tilskudsrevision ved Biblioteksstyrelsen
- afsluttende revision af Det Kongelige Bibliotek
- implementering af de relevante dele af informationssikkerhedsstandarden DS 484 på Det Kongelige Bibliotek
- afsluttende revision af Statens Arkiver
- afsluttende revision af Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum
- afsluttende revision af Statens Museum for Kunst
- bevillingskontrol af § 21.41.71. Anlægsprogram, videregående uddannelser.

Revision af departementets byggeadministration af Nyt Skuespilhus, herunder bevillingskontrol

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

479. Rigsrevisionen vurderede, at departementets byggeadministration af Nyt Skuespilhus, og de etablerede forretningsgange og interne kontroller fungerede *tilfredsstillende*.

De væsentligste revisionsresultater

480. Revisionen viste, at der var etableret en informativ og overskuelig økonomisk rapportering i byggesagen. Desuden viste revisionen, at bevillingsregler og forudsætninger var overholdt. Det blev konstateret, at der blev afholdt hyppige møder i styregruppen, og at der har været foretaget en stram budgetstyring. Revisionen viste, at der blev foretaget månedlig afstemning mellem byggeregnskabet og Navision Stat-regnskabet, og at denne afstemning var godkendt af departementet. Der var endvidere etableret procedurer, som sikrede, at bogføringen kun skete på grundlag af godkendte dokumenter, og at bogføringen var ajour. Rigsrevisionen fandt ved revisionen i november 2007, at byggeregnskabet pr. ultimo september 2007 var rigtigt, og at der var sammenhæng mellem udbetalinger, kontrakter og arbejdets stade.

481. Der blev ved Rigsrevisionens bevillingskontrol i maj 2008 konstateret en difference på 50,6 mio. kr., som var opført i byggeregnskabet, men som fejlagtigt ikke var blevet medtaget i statsregnskabet.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

482. Departementet vil rette fejlen i forbindelse med bevillingsafregningen for 2008. Af bevillingsafregningens akkumulerede overskud til videreførsel ultimo 2007 på 68,1 mio. kr. bortfalder således 50,6 mio. kr.

483. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Revision af Det Kongelige Teater og Kapel

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

484. Revisionen viste, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var *tilfredsstillende* og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning, og dermed medvirkede til at sikre regnskabs rigtighed.

Ved den afsluttende revision blev det dog vurderet, at Det Kongelige Teater og Kapel ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. De manglende afstemninger indebærer en risiko for, at aktiver og passiver ikke er opgjort korrekt. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*.

De væsentligste revisionsresultater

485. Revisionen viste, at teatret på flere områder har foretaget en tilfredsstillende opfølgning på Rigsrevisionens bemærkninger ved revisionen i 2006. Teatret manglede dog fortsat at afklare enkelte væsentlige områder inden for forvaltningen af indtægter, aktiver og passiver. Teatret oplyste, at konti vedrørende billetsalget kun kunne afstemmes i forbindelse med afslutningen af sæsonen 2007/2008. Teatret har således ikke løbende gennem sæsonen kunnet følge op på billetindtægten. Endvidere konstaterede Rigsrevisionen en difference på 2,8 mio. kr. mellem bygge- og it-kreditte og kontoen for igangværende arbejder for egen regning. Baggrunden for den opståede difference kunne ikke umiddelbart identificeres.

Det Kongelige Teaters initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

486. Teatret har iværksat en række tiltag for at forbedre Billecentrets forretningsgange. Teatret har endvidere oplyst, at det vil etablere forretningsgange, der sikrer, at bygge- og it-kreditte og kontoen for igangværende arbejder for egen regning modsvarer hinanden.

487. Rigsrevisionen finder teatrets initiativer tilfredsstillende og forventer, at teatrets afstemningsprocedurer forbedres.

Tilskudsrevision ved Biblioteksstyrelsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

488. Revisionen omfattede biblioteksafgiften. Revisionen viste, at tilskudsforvaltningen generelt set var *tilfredsstillende*. Rigsrevisionen vurderede, at styrelsens regnskabsaflæggelse på tilskudsområdet var rigtig. Revisionen viste, at styrelsens dispositioner var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter.

De væsentligste revisionsresultater

489. Revisionen viste, at kontrollen med målopfyldelsen var tilfredsstillende. Rigsrevisionen fandt, at beskrivelser af arbejdsgange i forbindelse med tilskudsforvaltningen kunne forbedres. Revisionen viste endvidere, at der ikke blev foretaget en kontrol af indrapporteringen til biblioteksafgiftssystemet.

Biblioteksstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

490. Styrelsen har påbegyndt udarbejdelsen af sagsbehandlervejledning for opgaverne vedrørende biblioteksafgift og forventer at færdiggøre denne i 2008. Styrelsen overvejer endvidere behovet for kontroller af indrapporteringen i biblioteksafgiftssystemet og vil indarbejde sagsgange, der skal sikre, at foretagne kontroller dokumenteres. Disse vil blive beskrevet i den sagsbehandlervejledning, der udarbejdes.

491. Rigsrevisionen finder styrelsens initiativer tilfredsstillende.

Afsluttende revision af Det Kongelige Bibliotek

492. Revisionen viste, at det aflagte regnskab er rigtigt, da der ikke ved den stikprøvevise gennemgang af afstemninger er konstateret væsentlige fejl og mangler. Det Kongelige Bibliotek havde på en *meget tilfredsstillende* måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

493. Det Kongelige Bibliotek havde megen fokus på regnskabsaflæggelsen. Biblioteket havde udarbejdet forklarende notater, der redegjorde for bibliotekets procedurer i forbindelse med regnskabets godkendelse. Notaterne viste på en overskuelig måde transaktionssporet fra de enkelte poster til regnskabet i sin helhed. Revisionen viste ligeledes, at afstemningsmaterialet var af høj kvalitet og specifikationerne fuldstændige. Biblioteket havde ligeledes en god opfølgning på udestående poster.

Implementering af de relevante dele af informationssikkerhedsstandard DS 484 på Det Kongelige Bibliotek

494. Revisionen viste, at Det Kongelige Bibliotek havde påbegyndt et meget omfattende arbejde med at implementere DS 484 i sin helhed. Dette resulterede i, at man havde fået skabt yderligere en sikkerhedsorganisation ud over den allerede eksisterende Sikringsgruppe, som var oprettet i medfør af Kulturministeriets bestemmelser om sikringsplaner for statslige institutioner med værdifulde samlinger. Resultatet var, at Det Kongelige Bibliotek havde 2 sikkerhedsorganisationer med overlappende opgaver, og som arbejdede relativt uafhængigt af hinanden.

Rigsrevisionen anbefaler generelt, at implementering af informationssikkerhedsstandard DS 484 tilrettelægges på grundlag af en risikovurdering af de forretningskritiske systemer. På basis af risikovurderingen og en af ledelsen godkendt sikkerhedspolitik implementeres alene de relevante dele af sikkerhedsstandard.

Det Kongelige Bibliotek, Rigsrevisionen og Kulturministeriets Administrationscenter drøftede mulige indsatsområder, som kunne forenkle arbejdsgange og processer. Der var enighed om, at der var behov for pragmatiske løsninger, der udtrykker et kompromis mellem det ideelle og det nødvendige – dog uden at tilsidesætte hensynet til en sikker drift og udvikling. Der var også enighed om, at der var behov for at prioritere ressourcer og indsatsområder for at målrette indsatsen på de områder, der giver størst værdi. Det Kongelige

Det Kongelige Bibliotek havde på en meget tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

Bibliotek gennemskrev på den baggrund samtlige regler og procedurer, så der nu kun er ét fælles regelsæt og kun én sikkerhedsorganisation i virksomheden.

Det Kongelige Bibliotek, Rigsrevisionen og Kulturministeriets Administrationscenter vil i efteråret 2008 fortsætte drøftelserne og evaluere it-sikkerhedsprojektet på Det Kongelige Bibliotek, herunder inddrage hidtidige erfaringer vedrørende implementering af DS 484 på ministerområdet.

Afsluttende revision af Statens Arkiver

495. Revisionen viste, at det aflagte regnskab er rigtigt, da der ikke ved gennemgangen af de modtagne svar og afstemninger er konstateret væsentlige fejl og mangler. Rigsrevisionen vurderede, at Statens Arkiver på en *meget tilfredsstillende* måde havde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

496. Statens Arkivers afstemningsmateriale var veldokumenteret og udarbejdet på en lettilgængelig måde. Arkiverne gav en præcis og informativ redegørelse for baggrunden for enkelte poster i regnskabet, foranlediget af Rigsrevisionens spørgsmål ved den afsluttede revision. Revisionen viste endvidere, at der var etableret hensigtsmæssige procedurer for registreringen af tilgang af transportmateriel i anlægskartoteket, som understøttede en korrekt regnskabsaflæggelse på området.

Statens Arkiver havde på en meget tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

Afsluttende revision af Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum

497. Revisionen viste, at det aflagte regnskab er rigtigt, da der ikke ved gennemgangen af de modtagne svar og afstemninger er konstateret væsentlige fejl og mangler. Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum havde på en *meget tilfredsstillende* måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

498. Museet havde fokus på regnskabsaflæggelsen og fulgte på god vis op på de foretagne afstemninger. Museets svar på Rigsrevisionens spørgsmål var endvidere veldokumenterede og udarbejdet på en overskuelig måde. Revisionen omfattede endvidere en gennemgang af regnskabsområdet produktionsudstyr, der viste, at der var udarbejdet hensigtsmæssige procedurer, som sikrede en korrekt regnskabsaflæggelse på området.

Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum havde på en meget tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

Afsluttende revision af Statens Museum for Kunst

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

499. Revisionen viste, at Statens Museum for Kunst ikke havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. De manglende afstemninger indebærer en risiko for, at aktiver og passiver ikke er opgjort korrekt. Dette finder Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke ved revisionen væsentlige fejl og mangler i Statens Museum for Kunsts regnskab.

De væsentligste revisionsresultater

500. Revisionen viste, at ikke alle afstemninger var udarbejdet, inden regnskabet blev godkendt. Museet oplyste, at afstemninger af statuskonti og bankafstemninger har været mangelfulde, samt at der eksisterer kontodifferencer, som ikke er blevet opklaret. Disse differencer var dog ikke af en sådan størrelse, at de udgør væsentlige fejl i regnskabet.

Rigsrevisionen konstaterede endvidere, at regelsættet for likviditetsordningen ikke er blevet fuldt ud implementeret i 2007. Den manglende styring medførte en difference på museets SKB-konti på 2,9 mio. kr.

Årets resultat blev et underskud på 5,7 mio. kr. frem for et budgetteret overskud på 1,7 mio. kr. Underskuddet skyldes primært manglende økonomistyring og budgetopfølgning. Underskuddet er overført til egenkapitalen. Kulturministeriet vil på lov om tillægsbevilling for 2008 søge hjemmel til at give museet et lån på 4,2 mio. kr., som tilbagebetales over 4 år fra 2010.

Statens Museum for Kunsts initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

501. Museet har oplyst, at direktionen i samarbejde med regnskabslederen har udarbejdet en oversigt over opgaver, som ikke eller kun delvist er blevet løst. Med udgangspunkt i denne oversigt drøftes løbende en prioritering af opgaver.

502. Rigsrevisionen finder det positivt, at museet arbejder aktivt på at indhente efterslæbet fra 2007.

Bevillingskontrol af § 21.41.71. Anlægsprogram, videregående uddannelser

503. Bevillingskontrollen viste, at der i statsregnskabet var opført en udgift på 45,3 mio. kr. og et akkumuleret underskud på 39,3 mio. kr., skønt der ikke havde været noget forbrug på hovedkontoen.

Ministeriet har oplyst, at dette væsentligst skyldes fejlbogføringer på afsluttede anlægssager under Kunstakademiets Billedkunstskoler. Fejlbogføringerne er sket i forbindelse med overgang til nye bogføringskredse.

Endvidere er der sket fejlhåndtering af en bevilling på 6,0 mio. kr. vedrørende ombygning af Radiohuset. Denne bevilling var efterfølgende blevet indarbejdet på Det Kongelige Danske Musikkonservatoriums driftsbevilling og skulle derfor ikke længere være opført på § 21.41.71 som videreførselsbeløb. Fejlen skyldtes, at der ikke var blevet foretaget en primokorrektion til det akkumulerede overskud ultimo 2006 i forlængelse af overgangen til omkostningsbaserede regnskaber. Videreførselsbeløbet burde således have været 0 kr.

Rigsrevisionen finder det uheldigt, at de konstaterede fejl i de 2 institutioners bevillingsafregning er identificeret så sent, at de ikke er blevet rettet i forbindelse med bevillingsafregningen for 2007.

Ministeriet vil rette fejlene i forbindelse med bevillingsafregningen for 2008.

504. Rigsrevisionen finder ministeriets forklaringer og initiativer tilfredsstillende.

O. § 22. Kirkeministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Kirkeministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

505. Kirkeministeriet bestod i 2007 af departementet. Revisionen har endvidere omfattet folkekirkens fællesfond, hvis regnskab ikke indgår i statsregnskabet.

506. Kirkeministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 45.

Tabel 45. Kirkeministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	19
Øvrige driftsudgifter	14
Tilskud	627
Bruttoudgifter i alt	660
Bruttoindtægter	1

507. Kirkeministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 46.

Tabel 46. Kirkeministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	1
Omsætningsaktiver	41
Aktiver i alt	42
Egenkapital	÷10
Hensættelser	3
Langfristet gæld	1
Kortfristet gæld	48
Passiver i alt	42

b. Den udførte revision

508. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af departementet
- gennemført 2 andre revisioner.

509. I tabel 47 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 47. Bedømmelser på Kirkeministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	1		1		
Revision i årets løb	1		1		
Tilskudsrevision	1		1		
I alt	3	0	3	0	0

510. Det fremgår af tabel 47, at alle 3 områder blev bedømt som tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgt sag

Revision af folkekirkens fællesfonds regnskab

511. Fællesfondens konsoliderede regnskab er udarbejdet på grundlag af årsregnskaberne for de enkelte stifter, Folkekirkens Administrative Fællesskab og Kirkeministeriets it-kontor.

Reglerne for fællesfondens regnskabsaflæggelse og revision fremgår af lov om folkekirkens økonomi (lovbekendtgørelse nr. 609 af 6. juni 2007).

Fællesfonden

512. I henhold til § 1 i bekendtgørelse nr. 1504 af 14. december 2006 om budget og regnskabsvæsen m.v. for fællesfonden følger fællesfondens regnskabsvæsen reglerne for statens regnskabsvæsen med de undtagelser, der følger af fællesfondens særlige karakter, jf. samme bekendtgørelses kap. 2-5 og 7-8.

513. Ved revisionen har Rigsrevisionen peget på enkelte rettelser, der skal foretages i det foreliggende regnskab for fællesfonden. Kirkeministeriet har erklæret sig enig heri. På den baggrund kan Rigsrevisionen afgive følgende erklæring på regnskabet:

- Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.
- Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fællesfondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2007 samt af resultatet af fællesfondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2007 i overensstemmelse med bestemmelserne i bekendtgørelsen om budget og regnskabsvæsen for fællesfonden mv. Det er ligeledes vores opfattelse, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Ved den udførte forvaltningsrevision er vi ikke blevet bekendt med forhold, der giver os anledning til at konkludere, at forvaltningen i 2007 på indkøbsområdet ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Stifterne

514. Rigsrevisionens revision af stifterne mfl. har omfattet løbende revision og afsluttende revision.

515. Den løbende revision omfattede lønrevision ved 1 stift og Kirkeministeriets it-kontor samt en gennemgang af øvrige forretningsgange og interne kontroller på udvalgte regnskabsområder ved 3 stifter og Folkekirkens Administrative Fællesskab. I forbindelse med revisionen har Rigsrevisionen foretaget en vurdering af, hvorvidt der på indkøbsområdet er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af fællesfonden.

Ved revisionen var det Rigsrevisionens overordnede vurdering, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var *tilfredsstillende* og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabet rigtighed. Det var videre Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med bevillinger, love mv., og at der var taget skyldige økonomiske hensyn på indkøbsområdet.

516. Rigsrevisionen har foretaget afsluttende revision af alle regnskaber, der er omfattet af fællesfondens konsoliderede regnskab.

Revisionen viste, at ledelsen af stifterne samlet set på en *tilfredsstillende* måde har sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskaberne. Rigsrevisionen finder derfor, at de aflagte regnskaber samlet set ikke indeholder væsentlige fejl og mangler.

Revisionen konstaterede dog, at stifterne fortsat fortolkede fællesfondens kontoplan forskelligt. Det har medført, at der ikke fuldt ud var konsistens i stifternes regnskabsmæssige behandling af ensartede regnskabsposter. Rigsrevisionen vurderer til trods herfor, at det samlede grundlag for fællesfondens konsoliderede årsregnskab er uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder det vigtigt, at stifterne anvender fællesfondens kontoplan ensartet.

P. § 23. Miljøministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Miljøministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

517. Miljøministeriet bestod i 2007 af i alt 9 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Center for Koncernforvaltning, Danmarks Miljøportal, Naturklagenævnet og Miljøankenævnet, Miljøstyrelsen, By- og Landskabsstyrelsen (regionale miljøcentre), Skov- og Naturstyrelsen, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland samt Kort- og Matrikelstyrelsen.

518. Miljøministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 48.

Tabel 48. Miljøministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.264
Øvrige driftsudgifter	1.707
Tilskud	463
Bruttoudgifter i alt	3.435
Bruttoindtægter	1.574

519. Miljøministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 49.

Tabel 49. Miljøministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	3.266
Omsætningsaktiver	1.879
Aktiver i alt	5.145
Egenkapital	1.048
Hensættelser	1.528
Langfristet gæld	1.270
Kortfristet gæld	1.299
Passiver i alt	5.145

b. Den udførte revision

520. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- gennemført 10 andre revisioner.

521. Rigsrevisionen har herudover afgivet beretning nr. 7/2007 til Statsrevisorerne om Dancea-miljøstøtten til Arktis.

522. I tabel 50 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 50. Bedømmelser på Miljøministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	9		8	1	
Revision i årets løb	3		3		
Lønrevision	3		3		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	1		1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	2		2		
I alt	19	0	18	1	0

523. Det fremgår af tabel 50, at 18 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 1 område blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

524. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- lønrevision ved Center for Koncernforvaltning
- it-revision ved De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland
- afsluttende revision af Skov- og Naturstyrelsen
- tilskudsrevision ved Miljøstyrelsen.

Lønrevision ved Center for Koncernforvaltning

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

525. Revisionen viste, at lønregnskabet var rigtigt. Ved lønregnskabet forstås det lønforbrug, der er registreret i virksomhedens lønsystem. De gennemgængede forretningsgange og interne kontroller på løn- og personaleområdet var *tilfredsstillende* og blev efterlevet. Forretningsgangene og de interne kontroller opfyldte dermed generelt de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. En stikprøvevis gennemgang af løn- og personalsager viste, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

De væsentligste revisionsresultater

526. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne på løn- og personaleområdet var hensigtsmæssige, og at regnskabsinstruksen gav en dækkende beskrivelse af løn- og personaleadministrationen. De personaleadministrative opgaver var generelt veldokumenterede og korrekte, og lønadministrationen foregik sikkert og funktionsadskilt. Center for Koncernforvaltning havde etableret en formaliseret budgetopfølgningsprocedure på lønområdet.

Rigsrevisionen anbefalede dog, at den funktionsadskilte kontrol af lønindplaceringer blev dokumenteret.

Center for Koncernforvaltnings initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

527. Center for Koncernforvaltning har taget Rigsrevisionens bemærkning til efterretning og vil følge den.

528. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

It-revision ved De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland*Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område*

529. It-revisionen i 2007 viste, at it-sikkerheden inden for de undersøgte områder var *tilfredsstillende*, idet forretningsgange og procedurer samlet set vurderes at kunne understøtte opgavevaretagelsen.

Revisionens omfang

530. Ved revisionen i 2006 vurderede Rigsrevisionen, at it-sikkerheden var tilfredsstillende, men at De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland endnu ikke havde implementeret den overvågning/kontrol, som it-sikkerhedspolitikken foreskrev, fordi man afventede indførelsen af DS 484 ved udgangen af 2006, som omtalt i pkt. 381-385 i Statsrevisorernes beretning nr. 16/06 om revisionen af statsregnskabet for 2006.

It-revisionen for 2007 fulgte op på, om overvågningen/kontrollen var implementeret, og revisionen omfattede herudover primært områderne overordnet it-styring, styring af netværk og drift samt adgangsstyring, fordi de væsentligste risici ved De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønlands it-anvendelse lå inden for disse områder.

De væsentligste revisionsresultater

531. Rigsrevisionen konstaterede, at overvågningen/kontrollen var implementeret, og at den overordnede styring af it-området var forankret i den øverste ledelse samt i de enkelte forretningsområder via it-sikkerhedsudvalget. Styring af netværk og drift samt adgangskontroller blev ligeledes samlet set varetaget tilfredsstillende.

Afsluttende revision af Skov- og Naturstyrelsen*Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område*

532. Rigsrevisionen har vurderet, at Skov- og Naturstyrelsen ikke i tilstrækkelig grad har sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette finder Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*. De manglende afstemninger indebærer en risiko for, at aktiver og passiver ikke er opgjort korrekt. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke ved revisionen væsentlige fejl og mangler i styrelsens regnskab.

De væsentligste revisionsresultater

533. Rigsrevisionen konstaterede, at styrelsen ikke i tilstrækkeligt omfang havde sikret, at alle regnskabsmæssige udeståender, reguleringer mv. som følge af overgangen til omkostningsbaserede regnskaber var blevet afklaret og afstemt. Rigsrevisionen har konstateret, at værdien af skovarealerne på ca. 1.662 mio. kr. fortsat stod bogført i den omkostningsbaserede bogføringskreds i stedet for i den udgiftsbaserede bogføringskreds.

Endvidere var der en forskel på ca. 9 mio. kr. vedrørende egenkapitalen mellem bogføringen og statsregnskabet på den ene side og årsrapporten på den anden side. Styrelsen arbejder på at få afklaret denne forskel. Endvidere konstaterede Rigsrevisionen svagheder med hensyn til fejlretning, løbende opfølgning af udestående fordringer og afstemning af statuskonti. Endelig var den modtagne dokumentation for regnskabsposterne ikke i alle tilfælde tilstrækkelig.

Skov- og Naturstyrelsens initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

534. Styrelsen har oplyst, at man vil sørge for, at de endelige regnskabsmæssige reguleringer i forbindelse med omkostningsreformen bliver bragt i orden. Styrelsen vil endvidere tage initiativ til at forbedre den regnskabsmæssige forvaltning ved en mere systematisk opfølgning på afstemninger, regnskaber, fejlretning samt dokumentation.

535. Rigsrevisionen finder, at Skov- og Naturstyrelsens initiativer er tilfredsstillende.

Tilskudsrevision ved Miljøstyrelsen

536. Revisionen viste, at Miljøstyrelsens regnskabsaflæggelse på tilskudsområdet var rigtig, og at Miljøstyrelsens dispositioner er i overensstemmelse med bevillinger, love mv. Det var samtidig Rigsrevisionens vurdering, at Miljøstyrelsen fører tilsyn med, at tilskudsmodtager anvender midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne.

Rigsrevisionen finder, at Miljøstyrelsens tilskudsforvaltning samlet set er *tilfredsstillende*.

537. Rigsrevisionen har i september 2007 undersøgt Miljøstyrelsens tilskudsforvaltning ved gennemgang af sager på områderne "Renere produkter" og "International miljøstøtte". Rigsrevisionen har ved revisionen gennemgået ca. 25 % af Miljøstyrelsens samlede tilsagn på tilskudsområdet. Revisionen viste, at de interne kontroller og forretningsgange er styrket, samt at godkendelsesprocesser, opfølgningsprocedurer mv. for projekterne følges som foreskrevet. Rigsrevisionen kunne desuden konstatere, at de undersøgte tilskudsordninger var håndteret regnskabsmæssigt korrekt og i overensstemmelse med bevillinger, love mv.

Revisionen blev tidligere rapporteret i forbindelse med OSIS-sagen, som omtalt i pkt. 368-375 i Statsrevisorernes beretning nr. 16/06 om revisionen af statsregnskabet for 2006.

538. Rigsrevisionen vil i efteråret 2008 gennemføre en opfølgende tilskudsrevision ved Miljøstyrelsen.

Q. § 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsuplysninger

539. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevareministeriet) bestod i 2007 af i alt 4 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om FødevareErhverv, Plantedirektoratet og Fiskeridirektoratet.

540. Fødevareministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 51.

Tabel 51. Fødevareministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	585
Øvrige driftsudgifter	985
Tilskud	9.981
Bruttoudgifter i alt	11.552
Bruttoindtægter	9.589

541. Fødevareministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 52.

Tabel 52. Fødevareministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	797
Omsætningsaktiver	2.187
Aktiver i alt	2.984
Egenkapital	+1.658
Hensættelser	3.800
Langfristet gæld	434
Kortfristet gæld	408
Passiver i alt	2.984

b. Den udførte revision

542. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- revideret 2 regnskaber, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9
- gennemført 7 andre revisioner.

543. Rigsrevisionen har herudover afgivet beretning nr. 10/2007 til Statsrevisorerne om tilskud til dansk fiskeri (FIUF-programmet 2000-2006).

544. I tabel 53 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 53. Bedømmelser på Fødevareministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	2		2		
Revision i årets løb	2	1	1		
Lønrevision	2		2		
Tilskudsrevision	1			1	
It-revision	2		2		
Revision af regnskaber med intern revision	2		2		
I alt	11	1	9	1	0

545. Det fremgår af tabel 53, at 1 område blev bedømt som meget tilfredsstillende og 9 områder som tilfredsstillende, mens 1 område blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

546. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision i årets løb ved departementet
- revision af FødevareErhverv og Fiskeridirektoratet.

Revision i årets løb ved departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

547. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen var rigtig, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller fungerede *meget tilfredsstillende* og opfyldte generelt de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede dermed til at sikre regnskabs rigtighed.

Fødevareministeriets departements forretningsgange og interne kontroller fungerede meget tilfredsstillende.

De væsentligste revisionsresultater

548. Revisionen viste, at departementets ministerie-, virksomheds- og regnskabsinstrukser var ajourførte og tilpasset departementets opgaver. Ministerieinstruksen beskrev Fødevareministeriets styringsgrundlag fyldestgørende, ligesom der var gode regelsæt for den overordnede regnskabsforvaltning. Regnskabsinstruksen var meget overskuelig med regelsæt og tilhørende bilag.

Rigsrevisionen fandt, at tilsynet med de underliggende virksomheder var hensigtsmæssigt tilrettelagt med kvartalsrapporter fra virksomhederne til departementet og efterfølgende kvartalsmøder, hvor de regnskabsmæssige forudsætninger blev drøftet og eventuelle problemer taget i opløbet. Departementet havde endvidere skabt et forum, hvor nye regnskabsmæssige tiltag blev præsenteret og muligheder for effektiviseringer drøftet.

Rigsrevisionen fandt endvidere, at regnskabsaflæggelsen var hensigtsmæssigt tilrettelagt med månedlige afstemningsprocedurer og kvartalsvise gennemgange af kontorenes forbrug i forhold til budgetterne. Departementet havde endvidere indgået kontrakter med de enkelte kontorer i departementet. Departementet fulgte op på kontrakterne med henblik på at sikre styringen af departementet.

Revision af FødevareErhverv og Fiskeridirektoratet

549. Rigsrevisionen har for regnskabsåret 2007 revideret årsregnskabet for FødevareErhverv og Fiskeridirektoratet, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. På baggrund af den udførte revision har Rigsrevisionen til begge virksomheder afgivet følgende erklæring:

- Regnskabet er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporten ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporten ikke er dokumenterede og dækkende.
- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Erklæringerne er baseret på Rigsrevisionens egen revision samt samarbejdet og tilsynet med den interne revision. Rigsrevisionens samarbejde og tilsyn med den interne revision giver mulighed for, at Rigsrevisionen kan basere sig på den interne revisions arbejde ved revisionen af FødevareErhvervs og Fiskeridirektoratets regnskaber. Rigsrevisionen har som led i tilsynet gennemgået den interne revisions revisionskonklusioner og årsberetning. Rigsrevisionens løbende årsrevision af FødevareErhvervs og Fiskeridirektoratets regnskaber har omfattet revision af udvalgte forvaltningsområder, lønrevision, it-revision samt revision af tilskud, jf. kap. IV. Erklæring om revisionen af EU-midler i Danmark.

550. Revisionen af udvalgte forvaltningsområder i FødevareErhverv omfattede sagsbehandlingstider på udvalgte områder. Ved gennemgangen af årsrapporterne for 2006 og 2007 bemærkede Rigsrevisionen, at en række sagsbehandlingstider ikke var blevet opfyldt. Rigsrevisionen fandt derfor anledning til at gennemgå sagsbehandlingstiderne, bl.a. inden for 5 EU-støttede områder. Gennemgangen viste, at direktoratet kunne give tilfredsstillende forklaringer på udviklingen i sagsbehandlingstiderne fra 2006 til 2007. Rigsrevisionen bemærkede endvidere, at direktoratet havde iværksat en række initiativer for at forkorte disse sagsbehandlingstider. Endelig viste gennemgangen, at der blev foretaget en tilfredsstillende opfølgning på udviklingen i sagsbehandlingstiderne.

551. I Fiskeridirektoratet omfattede revisionen af de udvalgte forvaltningsområder tilrettelæggelsen af indkøbspolitikken. Gennemgangen blev tilrettelagt med udgangspunkt i Finansministeriets regler om indkøb i staten. Revisionen har fokuseret på Fiskeridirektoratets tilrettelæggelse og udvikling af indkøbsområdet. Det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at Fiskeridirektoratet i 2007 har administreret og videreudviklet de interne procedurer med henblik på at sikre en effektiv opgavevaretagelse på indkøbsområdet. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

552. Rigsrevisionens afsluttende årsrevision har omfattet gennemgang af årsrapport og bevillingskontrol.

R. § 27. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

a. Baggrundsoplysninger

553. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender bestod i 2007 af i alt 5 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Børnerådet, Familiestyrelsen, Forbrugerstyrelsen og Fødevarestyrelsen.

554. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 54.

Tabel 54. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	955
Øvrige driftsudgifter	585
Tilskud	554
Overførsler til/fra kommuner	11.651
Bruttoudgifter i alt	13.746
Bruttoindtægter	741

555. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 55.

Tabel 55. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	152
Omsætningsaktiver	308
Aktiver i alt	460
Egenkapital	20
Hensættelser	63
Langfristet gæld	95
Kortfristet gæld	282
Passiver i alt	460

b. Den udførte revision

556. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af alle virksomheder
- gennemført 9 andre revisioner.

557. I tabel 56 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 56. Bedømmelser på Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	5		5		
Revision i årets løb	4		4		
Lønrevision	1		1		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	1		1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	1			1	
Revision af kommunal afregning	1		1		
I alt	14	0	13	1	0

558. Det fremgår af tabel 56, at 13 områder blev bedømt som tilfredsstillende, mens 1 område blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgt sag

Revision af kommunal afregning ved Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

559. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen på området var rigtig, og at dispositionerne omfattet af ministeriets regnskabsaflæggelse var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Det var Rigsrevisionens samlede vurdering, at ministeriets administration af statsrefusioner til kommunerne var *tilfredsstillende*.

Omfanget af revisionen

560. Revisionen omfattede en gennemgang af forretningsgange og interne kontroller for udbetaling og regnskabsmæssig registrering af refusioner til kommunerne. Revisionen fokuserede på konti vedrørende ministeriets refusion af udgifter til tilskud til særlige grupper af børn, forskudsvis udbetaling af børnebidrag, dagpenge ved barsel og orlovsydelse til børnepasning. Derudover omfattede revisionen en gennemgang af forretningsgange for ministeriets tilsyn med kommunernes administration af områder med statsrefusion. Ministeriets tilsyn udføres ved en gennemgang af de kommunale revisionsberetninger. Ved revisionen blev forretningsgangene for ministeriets gennemgang af de kommunale revisionsberetninger og udarbejdelse af decisioner efterprøvet på grundlag af en stikprøve af sagsbehandlingen af 12 revisionsberetninger for regnskabsåret 2005.

De væsentligste revisionsresultater

561. Revisionen viste, at de etablerede forretningsgange var blevet fulgt i den reviderede periode, og at de forudsatte kontroller af kommunernes refusionsanmodninger og restafregninger var blevet udført i overensstemmelse med de opstillede retningslinjer.

562. Rigsrevisionen fandt, at tilsynet med kommunernes administration og gennemgang af de kommunale revisionsberetninger i al væsentlighed var udført i overensstemmelse med de etablerede forretningsgange. Dette medvirkede til at sikre en relevant og dækkende gennemgang.

563. Ministeriets decisioner var dog først blevet udsendt til kommunerne medio 2007. Rigsrevisionen vurderede, at dette var for sent, da det medførte, at hverken kommunerne eller kommunernes revisorer kunne nå at indarbejde ministeriets bemærkninger i en opfølgning i beretningen for 2006. Rigsrevisionen fandt tillige, at det kunne fremstå mere klart i decisionsskrivelsen, hvordan og hvornår ministeriet ønskede opfølgning på de konstaterede forhold.

Ministeriernes initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

564. Ministerområdet er nedlagt jf. kongelig resolution af 23. november 2007. Sagsområder vedrørende kommunal afregning er efterfølgende overdraget til Beskæftigelsesministeriet og Velfærdsministeriet. Ministerierne har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

S. § 28. Transport- og Energiministeriet

RIGSREVISIONENS VURDERING AF MINISTEROMRÅDET

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Transport- og Energiministeriets regnskab samlet set er rigtigt. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har taget forbehold for Banedanmarks balance vedrørende indregnede infrastrukturaktiver for i alt 16,4 mia. kr. Rigsrevisionen har endvidere vurderet, at Naviairs regnskab ikke er rigtigt, og at Vejdirektoratets infrastruktur og igangværende arbejder netto er opgjort 1,3 mia. kr. for højt i statsregnskabet. Disse forhold ændrer ikke ved Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet.

a. Baggrundsoplysninger

565. Transport- og Energiministeriet bestod i 2007 af i alt 18 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Vejdirektoratet, Statens Luftfartsvæsen, Danmarks Meteorologiske Institut, Flyvesikringstjenesten (Naviair), Banedanmark og Energistyrelsen. Samtlige virksomheder under ministerområdet fremgår af bilag 1.

566. Transport- og Energiministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007 fremgår af tabel 57.

Tabel 57. Transport- og Energiministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2007

	Mio. kr.
Lønudgifter	2.513
Øvrige driftsudgifter	9.862
Tilskud	5.493
Bruttoudgifter i alt	17.868
Bruttoindtægter	22.242

567. Transport- og Energiministeriets aktiver og passiver ultimo 2007 fremgår af tabel 58.

Tabel 58. Transport- og Energiministeriets aktiver og passiver ultimo 2007

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	110.027
Omsætningsaktiver	2.357
Aktiver i alt	112.384
Egenkapital	106.484
Hensættelser	1.137
Langfristet gæld	2.071
Kortfristet gæld	2.692
Passiver i alt	112.384

b. Den udførte revision

568. Rigsrevisionen har:

- foretaget bevillingskontrol af samtlige hovedkonti
- foretaget afsluttende revision af 18 virksomheder
- revideret 1 regnskab, der er omfattet af en aftale om intern revision i henhold til rigsrevisionens § 9
- gennemført 10 andre revisioner.

569. I tabel 59 er anført de bedømmelser, som revisionerne gav anledning til.

Tabel 59. Bedømmelser på Transport- og Energiministeriets område (Antal)

	Revisioner i alt	Meget tilfreds- stillende	Tilfreds- stillende	Ikke helt tilfreds- stillende	Ikke tilfreds- stillende
Afsluttende revision	18		13	4	1
Revision i årets løb	2		2		
Lønrevision	2		2		
Tilskudsrevision	1		1		
It-revision	2	1	1		
Udvidet gennemgang af årsrapporter	3		2	1	
Bygge- og anlægsrevision	1		1		
Revision af regnskaber med intern revision	1		1		
I alt	30	1	23	5	1

570. Det fremgår af tabel 59, at 1 område blev bedømt som meget tilfredsstillende og 23 som tilfredsstillende, mens 5 områder blev bedømt som ikke helt tilfredsstillende og 1 som ikke tilfredsstillende. Bevillingskontrollen gav anledning til 2 bemærkninger, der var så væsentlige, at de er omtalt i det følgende. En oversigt over samtlige bedømmelser pr. virksomhed og revision fremgår af bilag 1.

c. Udvalgte sager

571. I det følgende omtales udvalgte sager, som revisionen har afdækket. Forholdene har sammen med de øvrige revisionsresultater dannet baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- afsluttende revision af departementet
- afsluttende revision af Vejdirektoratet
- udvidet gennemgang af Vejdirektoratets årsrapport
- afsluttende revision af Danmarks Meteorologiske Institut
- afsluttende revision og bevillingskontrol af Statens Luftfartsvæsen
- brug af privat revisor hos Flyvesikringstjenesten (Naviair)
- afsluttende revision af Flyvesikringstjenesten (Naviair)
- afsluttende revision af Færdselsstyrelsen
- revision af Banedanmark.

Afsluttende revision af departementet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

572. Rigsrevisionen har vurderet, at departementet ikke i tilstrækkelig grad har sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette finder Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*. De manglende afstemninger indebærer en risiko for, at aktiver og passiver ikke er opgjort korrekt. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke ved revisionen væsentlige fejl og mangler i departementets regnskab.

De væsentligste revisionsresultater

573. Rigsrevisionen konstaterede, at departementet ikke havde foretaget de nødvendige regnskabsmæssige afstemninger og kontroller af 2007-regnskabet, inden regnskabet blev afsluttet. Fx kunne departementet først i august 2008 fremvise afstemninger for udvalgte driftskonti. Rigsrevisionen konstaterede, at departementet ikke havde sikret en tilfredsstillende gennemgang af regnskabsmaterialet.

Revisionen viste, at der var en række ældre tilgodehavender, som ikke var forsøgt inddrevet. Den samlede saldo på debitorkontoen ultimo 2007 var på 6,2 mio. kr. Rykning af debitorer foregik meget langsommeligt og kan give risiko for tab. Ved revisionen blev der desuden fundet et tilgodehavende på 27,9 mio. kr., hvor der ved afstemningen fejlagtigt var anført, at beløbet var betalt i 2007.

Ved revisionen blev der fundet en række fejlkonteringer for et samlet beløb på lidt over 5 mio. kr. Fejlene har dog ingen driftspåvirkning.

Departementets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

574. Departementet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og har igangsat initiativer til at følge op på disse, herunder rettet fejl i regnskabet og styrket de interne forretningsgange.

575. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Afsluttende revision af Vejdirektoratet

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

576. Vejdirektoratet har både et omkostningsbaseret og et udgiftsbaseret regnskab, idet infrastruktur ikke er omfattet af omkostningsreformen.

Revisionen viste, at Vejdirektoratet ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*. De manglende afstemninger indebar en risiko for fejl i regnskabet. De konstaterede fejl og mangler vedrørende det omkostningsbaserede regnskab havde dog ikke en sådan karakter, at regnskabet ikke var rigtigt. For det udgifts-

Vejdirektoratets infrastruktur og igangværende arbejder er netto opgjort 1,3 mia. kr. for højt i statsregnskabet, men er korrekt bogført i direktoratets interne regnskabssystem.

baserede regnskab er status ikke rigtig, idet infrastrukturværdierne er forkert angivet i statsregnskabet. Dette har dog ikke påvirket årets resultat.

De væsentligste revisionsresultater

577. Statsrevisorerne kritiserede i forbindelse med beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006 Vejdirektoratet for at have svage forretningsgange og interne kontroller. Ved revisionen af Vejdirektoratets regnskab for 2007 konstaterede Rigsrevisionen, at Vejdirektoratet endnu ikke har fået etableret de nødvendige forretningsgange, der bl.a. skal sikre, at der ikke opstår differencer mellem det interne regnskab SAP og det eksterne regnskab Statens Koncernsystem (SKS). Det gælder både for det udgiftsbaserede og det omkostningsbaserede regnskab.

Revisionen af det udgiftsbaserede regnskab viste, at aktiver og passiver ikke var opgjort korrekt i SKS. Den bogførte værdi af infrastruktur var 2,6 mia. kr. lavere i SKS end i Vejdirektoratets regnskabssystem SAP. Revisionen viste, at værdien i SAP er korrekt, hvorved den opgjorte værdi i statsregnskabet er for lav. For værdien af igangværende arbejder var der en modgående forskel på 3,9 mia. kr. mellem SAP og SKS. Forskellen var opstået i forbindelse med overtagelsen af anlæg fra amterne. Nettoforskellen på 1,3 mia. kr. skyldtes ukorrekt håndtering af primokorrekationer og ikke tvivl om værdiansættelserne.

I det omkostningsbaserede regnskab var der en samlet forskel på ca. 0,4 mio. kr. i den bogførte værdi af anlægsaktiver mellem SAP og SKS, herunder bl.a. en difference på 1,8 mio. kr. på færdiggjorte udviklingsprojekter. Rigsrevisionen konstaterede allerede i 2005 og 2006 forskelle i anlægsaktivernes bogførte værdi.

Rigsrevisionen foretog opfølgning på bemærkninger fra revisionen i årets løb for 2006, hvor der blev konstateret periodiseringsproblemer. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen for 2007 forbedringer i Vejdirektoratets forretningsgange for periodisering i forhold til 2006. Den udtagne stikprøve viste dog, at 29 % af de udvalgte bilag til en samlet værdi på ca. 2,8 mio. kr. vedrørte udgifter afholdt i 2007, men bogført i regnskabet for 2008.

Revisionen viste endvidere, at en række statuskonti ikke var afstemt ultimo 2007. De manglende afstemninger resulterede i differencer på momskontiene og en likviditetshåndtering, der ikke følger Økonomistyrelsens vejledning om selvstændig likviditet.

Vejdirektoratets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

578. Vejdirektoratet har oplyst, at der før sommeren blev igangsat en gennemgang og afstemning af samtlige anlægsregistreringer i anlægsmodulet og finansmodulet i SAP. Der er foretaget kvalitetssikring af data samt sikring af korrekt systemunderstøttelse. Dette arbejde har dog vist sig større og mere ressourcekrævende end først antaget, hvorfor der i august 2008 er nedsat et egentligt projekt med projektplan for bl.a. korrekt håndtering og kontering af investeringer og anlæg på både det udgiftsbaserede og det omkostningsbaserede regnskab. Projektet ventes afsluttet inden årets udgang og senest i forbindelse med årsafslutningen 2008. Vejdirektoratet har endvidere oplyst, at der er implementeret nye procedurer og igangsat en række aktiviteter, som bl.a. skal sikre rettidige og korrekte afstemninger.

579. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende. Rigsrevisionen finder det vigtigt, at Vejdirektoratet fremover sikrer, at der foretages afstemninger, så der kan rettes op på eventuelle differencer mellem SAP og SKS inden regnskabsgodkendelsen.

Udvidet gennemgang af Vejdirektoratets årsrapport

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

580. Rigsrevisionen havde i 2007 foretaget en udvidet gennemgang af Vejdirektoratets årsrapport for 2006, der blev vurderet som ikke helt tilfredsstillende. Gennemgangen blev omtalt i pkt. 441 i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2006. Statsrevisorerne bemærkede hertil, at rapporten ikke indeholdt en sammenkædning af de faglige og økonomiske resultater eller en overordnet vurdering af målopfyldelsen.

Rigsrevisionen har som opfølgning foretaget en udvidet gennemgang af Vejdirektoratets årsrapport for 2007, hvor Rigsrevisionen ligeledes vurderede årsrapporten til at være *ikke helt tilfredsstillende*. I gennemgangen af årsrapporten for 2007 har Rigsrevisionen dog fundet, at Vejdirektoratet har forbedret rapporteringen af mål og resultater samt den finansielle rapportering.

Den samlede vurdering er en sammenvejning af samtlige områder, der er vurderet i forbindelse med den udvidede gennemgang af årsrapporten.

Rigsrevisionens gennemgang omfattede en vurdering af målene i årsrapporten, rapporteringen om mål og resultater, den finansielle rapportering, herunder anvendt regnskabspraksis, årsrapportens sammenhæng med Vejdirektoratets mål- og resultatstyring, tilrettelæggelsen af registreringer og dokumentation for udvalgte oplysninger.

De væsentligste revisionsresultater

581. Gennemgangen af Vejdirektoratets målopstilling i resultatkontrakterne for 2007 viste, at der ikke var knyttet finansielle oplysninger eller budgettal for ressourceanvendelsen til de enkelte mål/grupper af mål eller hovedformål, og at 2 mål havde modsatrettede opfyldeskriterier. Opfyldelsen af det ene mål modvirkede opfyldelsen af det andet mål (ét mål opfyldes ved et mindre forbrug af vejsalt og et andet mål ved et konstant eller øget forbrug af vejsalt). Ved gennemgangen anbefalede Rigsrevisionen, at der opstilles flere mål for kvalitet og effekt for at sikre en bedre balance i målopstillingen.

Gennemgangen viste endvidere, at Vejdirektoratet ikke havde en helt tilfredsstillende tilrettelæggelse af målinger og registreringer. Der forelå ikke beskrivelser af forretningsgange for registrering af data, og der blev ikke foretaget en egentlig kvalitetssikring af oplysningerne fra centralt hold. Vejdirektoratet er en decentralt styret institution, hvor registrering af aktivitetsdata ikke foregår ensartet på tværs af organisationen. Rigsrevisionen fandt det på den baggrund særligt vigtigt, at der er formaliserede forretningsgange for registrering af data, og at disse kvalitetssikres fra centralt hold, så der sikres ensartethed og kontinuitet i opgørelserne.

Dokumentationen for udvalgte oplysninger i årsrapporten var mangelfuld og ikke gennemskuelig, hvilket især skyldtes manglende central indsamling og kontrol af dokumentationen. Vejdirektoratet kunne dog bekræfte oplysningerne i årsrapporten via forklaring fra fagfolk og udlevering af yderligere underbyggende materiale.

Vejdirektoratets initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

582. Vejdirektoratet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og har iværksat en række tiltag, herunder en tværgående kvalitetssikring af målopfyldelsen og dokumentationen heraf. Samtidig vil Vejdirektoratet indarbejde flere effekt- og kvalitetsmål i forbindelse med næste resultatkontrakt.

583. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende.

Afsluttende revision af Danmarks Meteorologiske Institut

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

584. Rigsrevisionen har vurderet, at Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*. De manglende afstemninger indebar en risiko for fejl i regnskabet. De konstaterede fejl og mangler vurderedes dog ikke som så væsentlige, at det samlede regnskab ikke var rigtigt.

De væsentligste revisionsresultater

585. Revisionen viste, at en række konti ikke var afstemt og specificeret pr. 31. december 2007, og en række ældre åbentstående poster var ikke nærmere forklaret. Dette gjaldt bl.a. konti vedrørende den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed og en række debitor- og

kreditorkonti. Endvidere var der ikke foretaget afstemning mellem Navision Stat og SKS, ligesom skyldigt overarbejde ikke var opgjort og afstemt ultimo 2007.

DML tog i årsrapporten for 2007 forbehold for den manglende afstemning af konti vedrørende den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed, idet afstemning først blev foretaget ved udgangen af juli 2008. Rigsrevisionen fandt det ikke tilfredsstillende, at DML ikke havde afstemt den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed, idet der i tidligere regnskabsår har været betydelige afstemningsproblemer, som resulterede i efterposterings med driftspåvirkning i regnskabet for 2007.

DML's initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

586. DML har nedsat en taskforce vedrørende området for den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed, som løbende følger området. DML har opløst beholdningerne vedrørende denne virksomhed for tidligere regnskabsår, udarbejdet en ny konteringsvejledning og indført månedlige afstemninger. DML har reetableret en bogholderi- og regnskabsfunktion, efter at opgaven i en kortere periode blev varetaget af ministeriets administrative fællesskab, og oplyst, at der bliver gjort alt for at sikre en korrekt løbende regnskabsføring i 2008.

DML har også på de andre områder, som Rigsrevisionen har fundet anledning til at kommentere, taget initiativer til at bringe de kommenterede forhold i orden for 2007 og fremadrettet.

587. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende.

Afsluttende revision og bevillingskontrol af Statens Luftfartsvæsen

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

588. Rigsrevisionen vurderede, at Statens Luftfartsvæsen (SLV) ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. De manglende afstemninger indebar en risiko for, at aktiver og passiver ikke var opgjort korrekt. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke helt tilfredsstillende*. De konstaterede fejl og mangler havde dog ikke et omfang, der gjorde, at det samlede regnskab ikke var rigtigt.

De væsentligste revisionsresultater

589. Revisionen viste, at SLV ikke havde foretaget de nødvendige regnskabsmæssige afstemninger og kontroller i regnskabet for 2007 ved årsafslutningen, herunder at der på statuskontiene optrådte en række gamle åbentstående poster, der ikke var blevet udlignet, fx debitorer. SLV oplyste, at der som følge af tekniske problemer samt skift af bank ikke blev foretaget rykkerkørsler i 2007, men at rykkerproceduren er genoptaget i 2008. SLV oplyste endvidere, at der snarest muligt vil blive foretaget en regnskabsmæssig oprydning af åbentstående gamle poster i forbindelse med de øvrige statuskonti.

Rigsrevisionen konstaterede også en difference på 2,3 mio. kr. mellem den opgjorte egenkapital i statsregnskabet og SLV's årsrapport for 2007. SLV vil i samarbejde med Transportministeriet snarest finde årsagen til differencen samt foretage de nødvendige regnskabsmæssige korrektioner.

Revisionen viste endvidere, at der på kontoen for materielle anlægsaktiver under Vágar Lufthavn ultimo 2007 figurerede en saldo på ca. 25,4 mio. kr. Vágar Lufthavn blev i henhold til Akt 115 3/5 2007 overdraget til Færøernes landsstyre den 1. maj 2007. Saldoen blev ifølge SLV udlignet den 31. juli 2008.

Bevillingskontrollen viste, at der på § 28.31.03. Lufthavnsdrift og obligatorisk virksomhed var afholdt udgifter på 8,5 mio. kr. og oppebåret indtægter på 8,4 mio. kr. vedrørende Vágar Lufthavn. Dette var sket efter, at lufthavnen var overdraget til Færøernes landsstyre pr. 1. maj 2007. Rigsrevisionen har forståelse for, at SLV's hensigt var at bidrage til at afhjælpe en vanskelig overgangssituation, indtil landsstyret fik etableret sit eget økonomisystem. Rigsrevisionen finder det imidlertid uheldigt, at SLV i perioden 1. maj 2007 - 31. december

2007 har disponeret uden den fornødne bevillingsmæssige hjemmel. SLV burde have tilvejebragt den nødvendige hjemmel til fortsat at kunne disponere efter overdragelsesdatoen.

SLV's initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

590. SLV har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil efterleve disse.

591. Rigsrevisionen forventer, at SLV sikrer, at der foretages de fornødne afstemninger af statuskontiene.

Brug af privat revisor hos Flyvesikringstjenesten (Naviair)

592. Rigsrevisionen reviderer statens regnskaber, jf. rigsrevisorlovens § 2. Revisionen omfatter også Naviair, der varetager den statslige opgave med at afvikle lufttrafik i Danmark og Grønland samt udøver flyveledelse og anden lufttrafiktjeneste i lufthavnene mv. På bevillingslovene er Naviair opført under § 28.33.01. Lufttrafiktjeneste Danmark og § 28.33.03. Lufttrafiktjeneste Grønland. Rigsrevisionen har revideret Naviairs regnskaber, siden Naviair i 2001 blev udskilt fra Statens Luftfartsvæsen og etableret som selvstændig statsvirksomhed med virkning fra 1. januar 2001.

593. Rigsrevisionen konstaterede i forbindelse med bevillingskontrollen for 2007, at Naviair havde indgået aftale med et privat revisionsfirma om revision af Naviairs regnskab fra 2007 og frem.

Det private revisionsfirma havde udarbejdet tiltrædelsesprotokollat af 18. december 2007, ligesom revisionsfirmaet har revideret Naviairs årsrapport for 2007 og afgivet revisionsprotokollat til årsrapporten. Naviairs ledelse underskrev den private revisors tiltrædelsesprotokollat i december 2007. Den udførte revision havde bl.a. omfattet vurdering af den løbende ledelsesrapportering og årsrapportens ledelsesberetning, forvaltningsrevision, gennemgang af åbningsbalance pr. 1. januar 2007 og løbende regnskabsprocedurer samt revision af regnskabets rigtighed i øvrigt på væsentlige områder som lønninger, bevillinger, moms, materielle og immaterielle aktiver, debitorer og kreditorer, likvide midler, periodiseringer mv.

594. Rigsrevisionen fandt, at dette var i strid med rigsrevisorloven, idet revisionen af Naviair udføres af rigsrevisor i henhold til rigsrevisorlovens § 2, stk. 1, nr. 1. Naviair har således ikke været berettiget til at benytte privat revision til at varetage revisionen af Naviairs regnskaber.

Naviairs udgifter til den udførte revision i 2007, der udgjorde 650.000 kr. ekskl. moms, var afholdt uden hjemmel. Der har hverken foreligget bevillingsmæssig eller materiel hjemmel til dispositionen.

595. Transportministeriet har oplyst, at aftalen om privat revision af Naviairs regnskab omgående blev opsagt, efter at Rigsrevisionen gjorde ministeriet bekendt med sagen i juni 2008. Ministeriet var enig i Rigsrevisionens vurdering af forholdet. Det var endvidere ministeriets vurdering, at sagen har givet anledning til et stærkt øget fokus i Naviair på de statslige regnskabs- og revisionsmæssige forhold.

596. Rigsrevisionen finder det meget uheldigt, at Naviair har iværksat en revisionsordning i strid med rigsrevisorloven og har afholdt udgifter uden bevillingsmæssig og materiel hjemmel.

Naviair havde i strid med rigsrevisorloven og uden bevillingsmæssig eller materiel hjemmel indgået aftale med et privat revisionsfirma om revision af Naviairs regnskab.

Naviairs regnskab indeholder væsentlige fejl, fordi det ikke i tilstrækkelig grad er sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt, ligesom Naviar har foretaget afskrivninger på anlæg i strid med reglerne.

Afsluttende revision af Flyvesikringstjenesten (Naviar)

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

597. Rigsrevisionen har vurderet, at Naviar ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen *ikke tilfredsstillende*. Revisionen viste, at det har medført, at Naviars regnskab indeholder væsentlige fejl. Rigsrevisionen finder, at regnskabet ikke er rigtigt.

De væsentligste revisionsresultater

598. Revisionen viste, at der i 2007 var foretaget afskrivninger på anlæg under CASIMO-programmet (de flykontrollsystemer, der anvendes til styring af flytrafikken i Danmark). Ifølge Naviars årsrapport for 2007 og "Status for anlægsprojekter på Transportministeriets område, 2. halvår 2007", som afgives til Finansudvalget, er CASIMO sat i drift den 28. december 2007. I forhold til ibrugtagningstidspunktet har Naviar ud fra en rimelighedsbetragtning vurderet, at anlæggene er blevet taget i brug i forbindelse med diverse testkørsler, og afskrivninger på dele af anlæggene blev således påbegyndt den 1. juli 2007.

599. Rigsrevisionen vurderer, at Naviars fastsættelse af ibrugtagningstidspunktet og heraf følgende afskrivninger i 2007 vedrørende CASIMO-programmet ikke er i overensstemmelse med de gældende regler. Det fremgår heraf, at udgifterne til et anlægsaktiv først må aktiveres, og afskrivning dermed påbegyndes, når projektet er færdiggjort og klar til at blive taget i brug. Test- og parallelkørsel anses for at være en del af udviklingsfasen, hvorfor CASIMO-programmet først skulle have været aktiveret, efter at test- og parallelkørslen var afviklet. Den samlede bogførte værdi af CASIMO-anlæg under opførelse var efter 1. halvår 2007 på 568 mio. kr., svarende til at der på et fejlagtigt grundlag er foretaget afskrivninger i størrelsesordenen 19 mio. kr. i 2007. Ud over at påvirke årets resultat har dette konsekvens for fastsættelsen af takster på det brugerfinansierede område, dvs. de takster, som luftfarts-selskaberne betaler.

600. Revisionen viste endvidere, at Naviar havde optaget et mindreforbrug på 3,3 mio. kr. i forhold til bevillingen som en hensættelse, hvilket havde forringet årets resultat med de 3,3 mio. kr. De 3,3 mio. kr. burde i stedet være indgået i opgørelsen af årets resultat til disponering og have været vist som disponeret til bortfald. Naviar har oplyst, at hensættelsen til en forventet bevillingskorrektur blev foretaget i årsregnskabet for at give et mere retvisende billede direkte relateret til driften i 2007.

601. Herudover blev der ved revisionen konstateret differencer mellem regnskabet i SKS og Naviars interne regnskab i SAP, som skyldes fejl i kontobroen mellem SAP og SKS. Samlet set drejer det sig om en difference på balancen i størrelsesordenen 21,7 mio. kr. og en difference på resultatopgørelsen på 3,4 mio. kr. ultimo 2007.

602. Revisionen viste, at afstemninger af alle drifts- og statuskonti pr. 31. december 2007 ikke var foretaget, og på en række statuskonti var der åbentstående poster samt poster på mellemregningskonti, som ikke var blevet udlignet. Naviar havde således ikke gennemgået de enkelte konti for at sikre sig, at de var ajourførte og korrekte.

603. Eksempelvis burde varebeholdninger på 13 mio. kr. have været bogført som tilgang på de relevante anlægskonti for igangværende arbejder. Forholdet er et udtryk for, at Naviar ikke har brugt kontoen korrekt. Fejlkonteringen vedrørte dog kun statusposter, som ikke påvirkede årets resultat.

604. Naviars regnskabsinstruks er ikke blevet opdateret siden 2002.

605. Rigsrevisionen anbefalede, at Naviar på ny gennemgik regnskabet for 2007 og retter konstaterede fejl og mangler ved korrektioner til regnskabet for 2008. Da det regnskabsmæssige resultat indgår i fastsættelsen af takster på det brugerfinansierede område i Naviar, vurderer Rigsrevisionen, at disse takster vil blive beregnet på et ukorrekt grundlag. Rigsre-

visionen anbefalede således også, at Naviair foretager de nødvendige korrektioner til cost-baseregnskabet med henblik på fremtidig sikring af korrekt takstfastsættelse.

Naviairs initiativer og Rigsrevisionens vurdering af initiativerne

606. Departementet har forelagt spørgsmålet om aktivering af CASIMO-anlæg for Økonomistyrelsen, der har vurderet, at aktiveringstidspunktet for CASIMO-anlæggene tidligst kan være den 5. december 2007, da det først var dette tidspunkt, at anlæggene var klar til brug, og at de nødvendige myndighedsgodkendelser forelå. Økonomistyrelsen har tilkendegivet, at såfremt der konstateres fejl i regnskabet, skal dette rettes ved registreringer i det følgende års regnskab. Rigsrevisionen finder, at Naviairs korrektioner til afskrivninger for 2007 bør indarbejdes i Naviairs regnskab og årsrapport for 2008 med nærmere angivelse af, hvor årsresultatet og balancen er påvirket heraf. Departementet har taget Økonomistyrelsens stillingtagen til efterretning.

Med hensyn til bevillingskorrektionen på de i alt 3,3 mio. kr. har departementet oplyst, at Naviair har fået anvist en anden metode af Økonomistyrelsen for indarbejdelse af sådanne korrektioner i årsregnskabet. En ændret procedure vil blive indarbejdet i regnskabet for 2008.

Om differencen mellem SKS og SAP har Naviair oplyst, at der er foretaget en fuldstændig afstemning i løbet af 2008, og korrektionerne vil blive implementeret.

Med hensyn til de manglende afstemninger af drifts- og statuskonti har Naviair oplyst, at efterfølgende afstemninger ikke har medført væsentlige korrektioner eller driftspåvirkninger. Endvidere har den manglende udligning af mellemregningskonti ikke haft betydning for resultatopgørelsen eller balancen. Naviair vil i forbindelse med årsregnskabet for 2008 have et øget fokus på disse områder.

Naviair har om fejlbugføringen af 13 mio. kr. på varebeholdninger oplyst, at korrektion vil blive foretaget.

Naviair har oplyst om regnskabsinstruksen, at store dele af regnskabsinstruksen er helt eller delvist erstattet af en økonomihåndbog og SAP-brugervejledninger, og at Naviair arbejder på at sammenskrive alle vejledninger, så en opdateret regnskabsinstruks vil foreligge ultimo 2008.

607. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende og forventer, at de nødvendige regnskabsmæssige korrektioner bliver foretaget i Naviairs regnskab og årsrapport for 2008.

Afsluttende revision af Færdselsstyrelsen

608. Rigsrevisionen har vurderet, at regnskabet var rigtigt, og at Færdselsstyrelsen på en tilfredsstillende måde havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet. Dette fandt Rigsrevisionen *tilfredsstillende*.

609. Revisionen viste, at Færdselsstyrelsen havde foretaget en dækkende opfølgning på Rigsrevisionens bemærkninger fra revisionen af Færdselsstyrelsens regnskab for 2006, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2006, s. 222, pkt. 35. Det var Rigsrevisionens vurdering, at Færdselsstyrelsen havde styrket det ledelsesmæssige fokus på forvaltningen af regnskabsområdet, og at der var sket en markant forbedring af kvaliteten af de regnskabsmæssige afstemninger og kontroller. Rigsrevisionen konstaterede, at styrelsen havde implementeret planen for udbedring af de regnskabsmæssige fejl.

Revision af Banedanmark

610. Rigsrevisionen har revideret Banedanmark, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Banedanmark omfatter områderne "Entreprise", "Infrastruktur" og "Ikke-infrastruktur". "Infrastruktur" vedrører særligt Banedanmarks spor, broer, køreledninger mv., og "Entreprise" er entreprenørvirksomheden.

Rigsrevisionen har vurderet Banedanmarks regnskabsaflæggelse og økonomiske forvaltning baseret på de udførte revisioner i regnskabsåret 2007. Rigsrevisionen har afgivet revisionsberetning og erklæring samt afgivet påtegning på Banedanmarks årsrapport for 2007. Rigsrevisionen afgav erklæringen og revisionsberetningen til Banedanmarks bestyrelse og Transport- og Energiministeriets departement.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

611. Banedanmark har i sin regnskabserklæring i årsrapporten oplyst, at "balancen vedrørende infrastrukturaktiverne ikke er reviderbar, idet aktivernes tilstedeværelse, ejerskab og værdiansættelse ikke kan verificeres i tilstrækkeligt omfang. Der er i 2007 igangsat et omfattende arbejde med værdiansættelse af infrastrukturaktiverne baseret på regnskabsprincipper godkendt af Økonomitrylseren samt verifikation af fysisk tilstedeværelse og Banedanmarks ejerskab. Ledelsen planlægger, at regnskabet for 2008 indeholder en revideret balance for infrastrukturen". De indregnede infrastrukturaktiver udgør 16,4 mia. kr.

Rigsrevisionen er enig i dette forbehold.

På baggrund af den udførte revision er Rigsrevisionen nået frem til følgende erklæring vedrørende revisionen af Banedanmarks årsrapport for regnskabsåret 2007:

- Regnskabet er, bortset fra virkningen af det i forbeholdet anførte, rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporten ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporten ikke er dokumenterede og dækkende.
- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Ovenstående vurdering er baseret på Rigsrevisionens revision samt samarbejde og tilsyn med den interne revision.

Den udførte revision

612. Rigsrevisionens og den interne revisions revision af Banedanmark omfattede revision i årets løb, anlægsrevision, undersøgelser af særlige forvaltningsområder, it-revision, lønrevision, bevillingskontrol, afsluttende revision og udvidet gennemgang af årsrapport.

Rigsrevisionen har desuden i marts 2008 afgivet beretning til Statsrevisorerne om genopretning af jernbaneinfrastrukturen (nr. 9/2007). Beretningens samlede vurdering var, at både Transport- og Energiministeriets tilsyn med Banedanmark og Banedanmarks styring generelt er forbedret i forhold til tidligere. Transport- og Energiministeriet og Banedanmark har således i 2006 og 2007 iværksat en række tiltag, som må forventes gradvist at få en stadig større positiv virkning på Banedanmarks genopretning af jernbaneinfrastrukturen.

Rigsrevisionen er enig i Banedanmarks forbehold vedrørende indregnede infrastrukturaktiver for i alt 16,4 mia. kr., fordi aktivernes tilstedeværelse, ejerskab og værdiansættelse ikke kan verificeres i tilstrækkeligt omfang.

Revision i årets løb for Infrastruktur

613. Revisionen har omfattet gennemgang af koncernbidrag, lønafstemninger, systemkontroltest af gager og lønninger, review af balance pr. 30. juni 2007 og 31. juli 2007, gennemgang af beregning af IPO-tillægsprocenten for 2007, gennemgang af regnskabsmanualen, gennemgang af overholdelse af forretningsgange, kasseeftersyn, gennemgang af tildeling af likviditet/egenkapital, fornyelsesprojektet, regnskabsinstruksen, LOKO-projektet ("Lille Opgradering af København og Omegn", som er en udvidelse af kapaciteten på sporene mellem Københavns Hovedbanegård og Nordhavn Station) samt Ringbaneprojektet.

614. Revisionen viste, at Infrastruktur i det væsentligste har forretningsgange og interne kontroller, der sikrer en korrekt bogføring, som kan danne grundlag for udarbejdelse af en retvisende årsrapport.

Revision i årets løb for Entreprise

615. Revisionen har omfattet review af balancen pr. 30. juni 2007, kasseeftersyn og stikprøvevis bilagsrevision.

616. Revisionen viste, at Entreprise i det væsentligste har forretningsgange og interne kontroller, der sikrer en korrekt bogføring, som kan danne grundlag for udarbejdelse af en retvisende årsrapport.

Anlægsrevision

617. Den interne revision har udført anlægsrevision af LOKO-projektet og Ringbaneprojektet.

618. Revisionen viste, at LOKO-projektet i det væsentligste kan betragtes som afsluttet med et samlet forbrug, der er holdt inden for de bevillingsmæssige rammer, men ca. 3 år forsinket. Ringbaneprojektet er tæt på sin afslutning, men der udestår fortsat enkelte aktiviteter, inden projektet kan lukkes. Idet der løbende afholdes ikke ubetydelige omkostninger til projektorganisationen, anbefaler den interne revision, at projektet lukkes hurtigt. Det samlede finansieringsbehov ultimo oktober 2007 var 17,9 mio. kr.

Det er Rigsrevisionens samlede konklusion, at totaludgiften til de reviderede anlægsprojekter er afholdt i overensstemmelse med finanslove, aktstykker og de indgåede politiske aftaler.

Forvaltningsrevision

619. Som et særligt fokusområde i årsrevisionen har Rigsrevisionen udført forvaltningsrevision af Entreprises leasing af bilflåden ved et sale and lease back-arrangement. Undersøgelsen vedrører Akt 111 27/4 2006, hvor Banedanmark solgte sin bilflåde til et leasingsselskab og herefter leasede bilflåden tilbage. Akt 111 er en delvis udmøntning af Akt 182 24/6 2005, hvor Finansudvalget tiltrådte, at et salg af bilflåden kunne medgå til at finansiere rådighedslønnen til afskedigede tjenestemænd.

Beslutningen om at lease bilflåden havde baggrund i finansieringsbehovet som følge af udgifter til rådighedsløn til afskedigede tjenestemænd. Banedanmark identificerede effektiviseringsmuligheder, herunder en årlig besparelse på 1,8 mio. kr., ved at omlægge fra ejerskab til leasing af bilflåden.

Formålet med undersøgelsen har været at undersøge og vurdere, om beregningsgrundlaget for besparelsen i Akt 111 var korrekt, om udbudsprocessen var foregået efter gældende regler, samt om den forventede besparelse blev opnået, og de frigjorte midler anvendt i overensstemmelse med Akt 111.

620. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at der ikke er grundlag for kritik af ministeriets vurdering af, at Budgetvejledningens krav om væsentlige og åbenbare fordele ved leasing har været opfyldt, men at det havde været mere hensigtsmæssigt, om dette også havde

været dokumenteret ved en driftsøkonomisk beregning. Udbudsprocessen er foregået efter gældende regler. Der foreligger ikke egentlig dokumentation for, at besparelserne blev realiseret, men alene en vis sandsynliggørelse. De frigjorte midler fra salget af bilflåden blev anvendt til finansiering af rådighedsløn til de afskedigede tjenestemænd.

På baggrund af vurderingerne i beretning nr. 9/2007 og resultatet af undersøgelsen om overgang til leasing af køretøjer er Rigsrevisionen ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på dette område i Banedanmark ikke er foretaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Afsluttende revision

621. Afsluttende revision blev udført af Rigsrevisionen og Banedanmarks interne revision i fællesskab.

622. Revisionen viste for Infrastruktur, at årsafslutningen for 2007, herunder opfølgnings- og afstemningsarbejder samt udarbejdelse af årsrapporten, i det væsentligste forløb efter planen. Entreprise har dog forudfaktureret vareleverancer til Infrastruktur (vedligeholdelse), som har udgiftsført beløbet på 4,7 mio. kr. under vedligeholdelse, uagtet at varerne først blev leveret i 2008. Beløbet er efterfølgende rettet i årsrapporten, men ikke i forhold til statsregnskabet, hvor fristen for rettelse var udløbet.

Der er en uforklaret difference på 2,3 mio. kr. mellem SAP-bogføring af løn og de indberettede lønbeløb til SKAT. Banedanmark bør fremover sikre fuld overensstemmelse mellem SAP-bogføring af løn og de indberettede lønbeløb til SKAT.

Periodisering af leverancer fra leverandører indeholdt mange åbentstående poster. Den 13. marts 2008 manglede der således fakturaer for 34 mio. kr. ud af en samlet vurderet masse på 100 mio. kr. Af hensyn til sikkerheden i fremtidige regnskabsaflæggelser bør procedurerne strammes op, så bogføringen sker tidligere, og dokumentationen for posterne forbedres. Afstemning af mellemværende mellem Infrastruktur og Entreprise bør opprioriteres, så bogføringen bliver foretaget i råbalancen senest pr. 31. december, så efterposteringer kan undgås.

Revisionen viste for Entreprise, at årsafslutningen for 2007, herunder opfølgnings- og afstemningsarbejder samt udarbejdelse af Entreprises interne regnskabsrapportering, i det væsentligste forløb efter planen, dog med mindre forsinkelser med hensyn til færdiggørelse af enkelte specifikationer og afstemninger samt adgangen til oplysninger under revisionen.

Revisionen viste videre, at den hensatte rådighedsløn til fratrådte tjenestemænd først blev reguleret, efter at resultatet for Entreprise blev afleveret til statsregnskabet. Resultatet i årsrapporten blev således 5,9 mio. kr. bedre end statsregnskabets resultat. Endvidere foregik fakturering til kunderne for langsomt og usystematisk. Rigsrevisionen finder, at det bør tilstræbes, at faktureringen foretages løbende månedsvist og umiddelbart i forlængelse af registrering af det omkostningsforbrug, der medgår på projekterne.

623. Banedanmark har oplyst, at de har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil efterleve disse.

624. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

IV. Erklæring om revisionen af EU-midler i Danmark

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM EU-MIDLER I DANMARK

Regnskabernes rigtighed

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at regnskaberne for EU-områderne for Regionalfonden, Socialfonden, landbrugs- og fiskeristøtte, momsbidraget og BNI-bidraget mv. for 2007 er udarbejdet i overensstemmelse med de statslige regnskabsregler. Regnskaberne giver et retvisende billede af tilskud og bidrag for EU-områderne for dette regnskabsår og for den finansielle stilling ved regnskabsårets udløb. For afregning af told og landbrugsafgifter mv. er det Rigsrevisionens vurdering, at afregningen ikke er retvisende, da afregningen indeholder fejl med beløbsmæssig betydning.

De underliggende transaktioners lovlighed og formelle rigtighed

På baggrund af resultaterne af revisionen er det Rigsrevisionens opfattelse, at de transaktioner, der ligger til grund for regnskaberne for 2007 for EU-området, som helhed betragtet er lovlige og formelt rigtige og i overensstemmelse med de bestemmelser, der er fastsat af Europa-Kommissionen og Ministerrådet. Det skal dog tilføjes, at de transaktioner vedrørende told og landbrugsafgifter mv., der består af oplysninger fra virksomhederne, indeholder fejl med beløbsmæssig betydning.

a. Indledning

625. Danmark modtager hvert år midler fra EU, ligesom Danmark afregner afgifter og bidrag til EU's egne indtægter. Midlerne fra EU består af tilskud fra EU's strukturfonde, herunder Den Europæiske Socialfond (Socialfonden) og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (Regionalfonden), samt tilskud fra EUGFL, Garantisektionen (landbrugsstøtte). Afregningen af afgifter omfatter told og landbrugsafgifter mv. (EU's traditionelle egne indtægter), mens afregningen af bidrag omfatter bidrag opgjort på grundlag af momsregningsgrundlaget (momsbidraget) og bidrag opgjort på grundlag af bruttonationalindkomsten (BNI-bidraget).

Rigsrevisionen planlægger og gennemfører revisionen af EU-midlerne ud fra samme overvejelser om væsentlighed og risiko, som gælder for revisionen af statslige midler. Ved revisionen følger Rigsrevisionen god offentlig revisionsskik og anvender i øvrigt de metoder, der også anvendes ved revision af statslige midler i øvrigt, dvs. systemanalytisk revision og stikprøvevis substansrevision.

626. Rigsrevisionen har gennemført revision af afgifter og bidrag til EU's egne indtægter, tilskudsrevision af Regionalfonden og Socialfonden ved Erhvervs- og Byggestyrelsen samt revision af landbrugsstøtten og tilskud til fiskerisektoren under FødevarerErhverv. På baggrund af denne revision kan Rigsrevisionen afgive ovenstående revisionserklæring om EU-midler i Danmark.

b. Revision af afgifter og bidrag til EU's egne indtægter

627. Skatteministeriets departement afregner afgifterne og bidragene til EU på grundlag af SKATs opgørelse af told og landbrugsafgifter mv. samt på grundlag af EU's opgørelser af momsbidraget, BNI-bidraget og UK-kompensationen mv. Sidstnævnte er en kompensation til Storbritannien som følge af budgetuligevægte.

SKATs opkrævning af told og landbrugsafgifter mv. er i vid udstrækning baseret på oplysninger fra de afgiftspligtige virksomheder. SKAT opkræver EU's told og landbrugsafgifter mv. i Danmark og indtægtsfører de opkrævede beløb i statsregnskabet. Departementet afregner på grundlag af SKATs opgørelse månedligt indtægterne til EU med et fradrag på 25 % for administration ved at indbetale de månedlige beløb til en bestemt konto tilhørende EU i Danmarks Nationalbank.

Momsbidraget opgøres af EU som en bestemt procent af et EU-udjævnet momsbergningsgrundlag. Den nævnte procent og det udjævnede momsbergningsgrundlag beregnes af EU. I beregningen af det udjævnede momsbergningsgrundlag indgår bl.a. et harmoniseret momsbergningsgrundlag og et mellemliggende momsbergningsgrundlag, ligesom medlemslandenes BNI har indflydelse på størrelsen af det udjævnede momsbergningsgrundlag. Skatteministeriets departement opgør årligt det harmoniserede og det mellemliggende momsbergningsgrundlag bl.a. på grundlag af SKATs opgørelse af den opkrævede moms. Momsbidraget afregnes ved månedlige betalinger på grundlag af opgørelser fra EU. Departementet kontrollerer EU's opgørelser og indbetaler de månedlige beløb til kontoen tilhørende EU i Danmarks Nationalbank.

BNI-bidraget opgøres af EU som en bestemt procent af et EU-harmoniseret BNI. BNI-procenten beregnes og fastsættes af EU, så der skabes balance mellem EU's udgifter og indtægter. Beregningen sker bl.a. på grundlag af en årlig opgørelse fra Danmarks Statistik af Danmarks BNI. BNI-bidraget afregnes ved månedlige betalinger på grundlag af opgørelser fra EU. Departementet kontrollerer EU's opgørelser og indbetaler de månedlige beløb til kontoen tilhørende EU i Danmarks Nationalbank.

628. Rigsrevisionens revision af afgifterne og bidragene omfatter hverken EU's forvaltning eller Danmarks Statistiks opgørelse af BNI, men alene Skatteministeriets forvaltning.

Rigsrevisionens revision af Skatteministeriets forvaltning på EU-området har omfattet en revision af departementets opgørelse og afregning af afgifter og bidrag til EU's egne indtægter samt en revision af SKATs opgørelser af told og landbrugsafgifter mv. og af momsindtægter, jf. nedenfor.

Revision af Skatteministeriets departements opgørelse og afregning af afgifter og bidrag til EU's egne indtægter

629. Rigsrevisionens revision ved departementet har omfattet revision af departementets forretningsgange og interne kontroller. Rigsrevisionen har endvidere revideret samtlige afregninger af afgifter og bidrag til EU's egne indtægter i departementets regnskab for 2007.

Skatteministeriets departement har i 2007 afregnet afgifter og bidrag til EU's egne indtægter med 16,6 mia. kr. Heraf udgør told og landbrugsafgifter mv. 2,5 mia. kr., momsbidraget 3,7 mia. kr. og BNI-bidraget 10,4 mia. kr. I momsbidraget indgår UK-kompensationen med 1,2 mia. kr.

Rigsrevisionen har gennemgået departementets forretningsgange og interne kontroller og vurderet, om de i videst muligt omfang har sikret, at fejl er blevet forebygget, opdaget og rettet. Herunder er det blevet kontrolleret, om departementets skriftlige forretningsgang efterleves i praksis. Det er endvidere blevet kontrolleret, om der var en betryggende funktions- og personadskillelse med hensyn til godkendelse, anvisning, udbetaling og bogføring, samt om departementet har foretaget de relevante afstemninger tilfredsstillende.

Rigsrevisionen har desuden kontrolleret, om de månedlige betalinger til EU var godkendt og anvist til udbetaling af hertil bemyndigede personer, om de anviste beløb var bogført med påtegning af påtegningsberettigede personer, om bogføringen var korrekt, og om de bogførte beløb var optaget i det trykte statsregnskab. Derudover er det blevet kontrolleret, om overførslen til EU's konto i Danmarks Nationalbank var korrekt, om betalingerne til EU's konto i Danmarks Nationalbank var sket rettidigt, og om de betalte beløb var trukket på departementets konto i Danmarks Nationalbank.

Herudover har Rigsrevisionen for told og landbrugsafgifter mv. kontrolleret, om departementet fra SKAT havde modtaget de månedlige opgørelser over beløb til betaling, om bidragene var opgjort og afregnet i overensstemmelse med de modtagne opgørelser fra SKAT, og om departementets overførsel af beløb til EU's konto i Danmarks Nationalbank var sket i overensstemmelse med de modtagne opgørelser fra SKAT.

Endelig er det for momsbidraget og BNI-bidraget blevet kontrolleret, om betalingerne var i overensstemmelse med beløbene i EU's budget og EU's regler, om bidragene var opgjort og afregnet i overensstemmelse med de modtagne opgørelser fra EU, og om departementets godkendelsesbreve og anmodninger om overførsel af beløb til EU's konto i Danmarks Nationalbank var udarbejdet i overensstemmelse med de modtagne opgørelser fra EU.

Rigsrevisionens revision viste, at departementet samlet set har opgjort og afregnet afgifter og bidrag korrekt på baggrund af opgørelserne fra SKAT, at afregningen af afgifter og bidrag er optaget korrekt i departementets regnskab, og at departementet har etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang har sikret dette. Revisionen af SKAT har imidlertid også vist, at opgørelserne fra SKAT af told og landbrugsafgifter mv., der baserer sig på oplysninger fra virksomhederne, indeholder fejl, jf. nedenfor.

Revision af SKATs opgørelse af told og landbrugsafgifter mv.

630. Revisionen af SKATs opgørelse af told og landbrugsafgifter mv. varetages i et samarbejde mellem Rigsrevisionen og den interne revision i SKAT.

Revisionen viste, at SKAT samlet set har opgjort told og landbrugsafgifterne mv. korrekt på grundlag af de afgiftspligtige virksomheders oplysninger, og at SKAT har etableret forretningsgange og interne kontroller, som i videst muligt omfang har sikret dette. Revisionen viste samtidig, at der fortsat er problemer i relation til ufærdige angivelser i Importsystemet og til virksomhedernes indrapportering af oplysninger. Ved ufærdige angivelser forstås angivelser, som virksomhederne har påbegyndt, men ikke færdiggjort i Importsystemet.

631. I forbindelse med revisionen af statsregnskabet for 2005 blev det konstateret, at der i Importsystemet kunne have ligget angivelser for 2005 og 2006, som ikke var færdigbehandlet, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2006, s. 73, pkt. 2.

Europa-Kommissionen anmodede i juli 2006 de danske myndigheder om i slutningen af 2006 at foretage en yderligere kontrol for at finde frem til eventuelle ufærdige angivelser for perioden 2005-2006 og aflægge rapport om resultatet af kontrollen til Europa-Kommissionen.

SKAT har i januar 2008 sendt en redegørelse til Europa-Kommissionen om procedurerne omkring foreløbige angivelser i Importsystemet og har samtidig iværksat foranstaltninger, der i løbet af 1. kvartal 2008 skulle sikre en løbende opfølgning af de angivelser, hvor virksomheden ikke har færdigekspederet toldangivelserne, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2006, s. 223, pkt. 40.

Det fremgår bl.a. af SKATs redegørelse, at der i Importsystemet dagligt udsendes en liste, der indeholder alle ufærdige angivelser med henblik på faglig behandling i de enkelte skat-tecentre.

Europa-Kommissionen har endnu ikke reageret på SKATs redegørelse fra januar 2008 om procedurerne omkring ufærdige angivelser i Importsystemet.

Den Europæiske Revisionsret har i december 2007 sammen med Rigsrevisionen foretaget revision ved et skattecenter. Ved revisionen blev skattecentret bedt om at gennemgå 2 af de daglige lister over ufærdige angivelser. Skattecentrets efterfølgende gennemgang viste, at 54 poster var fastlagt og afregnet efter reglerne. Af de resterende 18 poster var 4 åbentstående, idet SKAT har rettet henvendelse til virksomhederne for yderligere dokumentation. Skattecentret mangler endnu at foretage ekstrakontrol ude i virksomhederne. Redegørelsen om denne ekstrakontrol forventes at foreligge primo december 2008. Rigsrevisionen finder, at SKAT burde have afsluttet opfølgningen på listerne fra december 2007 tidligere. De resterende 14 poster var enten afregnet for sent, eller der var iværksat efteropkrævning for et samlet beløb på 68.232 kr. Den Europæiske Revisionsret konkluderede, at der bør gives instrukser for, hvordan lister over ufærdige angivelser kan behandles hurtigst muligt, da disse kan dække over varer, der ikke er blevet fortoldet ved ankomsten, samt over en forsinket overdragelse af eller et tab af skyldige importafgifter. Rigsrevisionen skal bemærke, at stikprøveundersøgelsen af 300 poster, jf. nedenfor, har vist, at angivelser af for meget og for lidt i told ligger på stort set samme niveau.

Derudover har den interne revision undersøgt behandlingen af listerne ved revisionen i 3 ud af i alt 5 skattecentre, som behandler told i hvert deres geografiske område. Revisionen viste, at 2 ud af de 3 skattecentre ikke havde behandlet lister over ufærdige angivelser på en tilfredsstillende måde, og at dette bl.a. kunne tilskrives mangler i de centralt udmeldte procedurer/retningslinjer for området.

SKAT har tilkendegivet, at man efterfølgende har udsendt vejledninger, der skulle imødekomme uklarheder, og at man også ved en kommende udgave af Toldvejledningen vil overveje, om vejledningen kan tydeliggøres. Vejledningen til de daglige lister er senest præciseret i juni 2008, og det er SKATs opfattelse, at opfølgningsrutinen i Importsystemet nu fungerer tilfredsstillende, og at der er klare retningslinjer herfor.

Rigsrevisionen finder det *ikke tilfredsstillende*, at der ikke har været sikkerhed for, at oprydningensrutinen i Importsystemet fungerer tilfredsstillende, ligesom det ikke er tilfredsstillende, at oprydningen af ufærdige angivelser for 2005-2006 og efterfølgende år ikke er afsluttet. Rigsrevisionen finder, at SKAT må sikre, at skattecentre løbende har klare retningslinjer, så skattecentre kan udføre deres kontrol. Rigsrevisionen vil fortsat følge SKATs initiativer for at sikre en løbende opfølgning på virksomhedernes ufærdige angivelser.

632. Som omtalt i Statsrevisorernes beretning nr. 16/06 om revisionen af statsregnskabet for 2006, s. 131, pkt. 466, blev der i forbindelse med revisionen af statsregnskabet for 2006 foretaget en repræsentativ stikprøveundersøgelse på 300 vareposter af de afgiftspligtige virksomheders oplysninger. Undersøgelsen, der ikke var færdig ved afgivelsen af beretningen, tydede på, at de afgiftspligtige virksomheders oplysninger til brug for afregning af told og landbrugsafgifter mv. var fejlbehæftede i væsentlig grad. I stikprøven blev der således fundet fejl i 65 vareposter med beløbsmæssige konsekvenser.

Den endelige revisionsrapport om stikprøveundersøgelsen på 300 poster viste, at der blev fundet fejl i 115 vareposter med beløbsmæssige konsekvenser.

I 70 vareposter var angivet i alt godt 270.000 kr. for lidt i told og i 45 vareposter i alt godt 126.623.000 kr. for meget i told. Fejlene var opstået som følge af de afgiftspligtige virksomheders manglende eller urigtige angivelser og var ikke resultatet af fejl i SKATs behandling af oplysningerne.

Hovedparten af de 126.623.000 kr. i for meget angivet toldbeløb vedrørte imidlertid angivelser, der ikke var angivet rettidigt til fortoldning, og som derfor var blevet skønsmæssigt ansat, eller angivelser med åbenbare ordensfejl/regnefejl. Skønsmæssige ansættelser og or-

densfejl/regnefejl udgjorde tilsammen knap 126.400.000 kr. Disse fejl blev rettet kort tid efter, at angivelsen var indrapporteret.

Tilbage var 30 angivelser med fejl, hvor der i alt var angivet godt 224.000 kr. for meget.

SKAT tilkendegav ved behandlingen af den endelige rapport, at man i starten af 2008 ville evaluere det initiativ, der var gennemført i 2007 om kvalitet i fortoldningen. SKATs evaluering viste, at der fortsat var et højt fejlniveau i 2007. SKAT havde allerede inden evalueringen besluttet at fortsætte indsatsen i 2008 vedrørende kvaliteten i fortoldningen. Den interne revision har ikke foretaget en tilsvarende stikprøveundersøgelse for så vidt angår statsregnskabet for 2007, men ved en opfølgning foretaget i 2008 af stikprøveundersøgelsen for 2006 gennemgik den interne revision 18 af de fejl, der var konstateret i stikprøven. Den interne revision konstaterede her, at der fortsat var fejl i 12 af de 18 angivelser, og at disse fejl ikke var rettet i 2007-regnskabet.

Som tidligere omtalt har Rigsrevisionen i december 2007 sammen med Den Europæiske Revisionsret foretaget revision ved et skatteceter. Den Europæiske Revisionsret anførte i sin foreløbige rapport bl.a., at der i 2 stikprøver på i alt 48 sager var bemærkninger til 24 sager, heraf 10 med beløbsmæssige konsekvenser. SKATs efterfølgende behandling af sagerne viste, at der kun var fejl i én sag med en beløbsmæssig mindre efterbetaling, mens 3 endnu ikke var afklarede. Denne revision viste dermed også fejl i angivelserne, men fejlene havde dog ikke det omfang, som fremgik af Den Europæiske Revisionsrets foreløbige rapport. I den endelige rapport frafaldt Den Europæiske Revisionsret herefter nogle af bemærkningerne, men fastholdt andre. Den Europæiske Revisionsret fastholdt konklusionen om, at de data, som virksomhederne havde indtastet, ikke var pålidelige, hvorfor de konstaterede importafgifter var blevet bogført med for lave beløb. Efter Den Europæiske Revisionsrets opfattelse bør de danske myndigheder gøre en større indsats, herunder gennemføre stikprøvekontrol, for hurtigst muligt at reducere det store antal fejl i virksomhedernes indtastning af data. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at de fastholdte bemærkninger i stort omfang vedrører formelle forhold omkring grundlaget for toldangivelsen, og at der er tale om små beløbsmæssige fejl.

På baggrund af den interne revisions opfølgning af fejl i stikprøven for 2006 i 2007-regnskabet, SKATs evaluering af kvalitet i fortoldningen og resultatet af revisionen sammen med Den Europæiske Revisionsret i december 2007 har den interne revision konkluderet, at der for finansåret 2007 fortsat er mange fejl i de afgivne toldangivelser.

SKAT har oplyst, at der i 2008 har været landsdækkende tiltag i form af "Kvalitet i fortoldning", hvor SKAT har gennemført en kampagne over for professionelle aktører (speditør, kurer mv.) med vejledning og kontrol for at højne kvaliteten. Herudover har SKAT i 2008 fulgt op på målinger og fejlprocenter i 2007. Ved opfølgningen indkalder SKAT virksomhedens materiale til kontrol, derefter foretager SKAT kontrolbesøg i virksomhederne, og afslutningsvis sanktioneres virksomheden, hvis der fortsat konstateres overtrædelser. Endelig er der i udkast til indsatsplan for 2009 planlagt en fortsættelse af fokus på kvalitet i data. SKAT er enig i, at det er utilfredsstillende, at fejl konstateret i stikprøven i 2006 endnu ikke er rettet i 2008. Det er SKATs samlede vurdering, at de iværksatte tiltag er med til at forbedre kvaliteten i virksomhedernes data, og at disse tiltag vil nedbringe fejltallet.

Rigsrevisionen finder det *ikke tilfredsstillende*, at den endelige undersøgelse af stikprøven på 300 vareposter viste et meget stort antal fejl i virksomhedernes angivelser, og at der for finansåret 2007 fortsat er mange fejl i de afgivne toldangivelser. Rigsrevisionen må også konstatere, at der fortsat var et højt fejlniveau i 2007.

Revision af SKATs opgørelse af momsindtægter

633. Revisionen af SKATs opgørelse af momsindtægter varetages ligeledes i et samarbejde mellem Rigsrevisionen og den interne revision i SKAT.

Den interne revision har ved revisionen af momsindtægterne afstemt opgørelsen med SKATs bogholderisystemer. Ved afstemningen blev det kontrolleret, om alle relevante konti var medtaget i opgørelsen med de korrekte beløb. Desuden blev det kontrolleret, om sammentællinger mv. i opgørelsen og tilhørende specifikationer var korrekte. Endelig blev dokumentation for beregning af forholdstal for blandede konti gennemgået.

Ud over revision af opgørelsen blev der foretaget revision af skattesamarbejdernes og Betalingscentrets forretningsgange og interne kontroller, herunder af afstemninger og af bogføringens kvalitet. Der blev gennemgået 60 bilag vedrørende moms i forbindelse med revisionen af bogholderierne i skattesamarbejderne. Gennemgangen gav ikke anledning til bemærkninger.

Der blev desuden foretaget revision af relevante it-systemer, herunder Debitorrestance-systemet (DR-systemet). Revisionen af DR-systemet viste, at behandlingen af moms skete korrekt i systemet. Endvidere blev der foretaget revision af den særlige enhed i Tønder, som godtgør moms til udenlandske virksomheder. Den interne revision vurderede, at den særlige enheds behandling af sager vedrørende moms til udenlandske virksomheder var tilfredsstillende. Endelig blev der foretaget revision af momsområdet ved 5 skattecentre for at vurdere kvaliteten i opgaveløsningen. I den forbindelse blev der foretaget revision af 100 momssager. Den interne revision fandt samlet set, at kvaliteten af opgaveløsningen på momsområdet var tilfredsstillende.

Rigsrevisionen har gennemgået den interne revisions rapporter om revision af momsindtægter og er generelt enig i den interne revisions konklusioner. Rigsrevisionen har fundet, at Rigsrevisionen kan basere sin revision på den revision, som den interne revision har foretaget.

Sammenfattende viste revisionen, at SKAT samlet set har opgjort momsindtægterne korrekt på grundlag af de afgiftspligtige virksomheders oplysninger, og at SKAT har etableret forretningsgange og interne kontroller, som i videst muligt omfang har sikret dette.

c. Tilskudsrevision ved Erhvervs- og Byggestyrelsen af Regionalfonden og Socialfonden

634. Tilskud fra Regionalfonden og Socialfonden administreres af Erhvervs- og Byggestyrelsen under Økonomi- og Erhvervsministeriet. Revisionen har omfattet tilskud ved Erhvervs- og Byggestyrelsen i Silkeborg og i København.

Tilskud mv. på Regionalfondens og Socialfondens område udgjorde i henhold til statsregnskabet 2,2 mia. kr. i 2007. Efter regulering af en bogføringsfejl i Erhvervs- og Byggestyrelsen udgjorde tilskud mv. på området retteligt +0,1 mia. kr. i 2007. Det negative beløb skyldes annullering af tilsagn og tilbagebetalinger vedrørende programperioden 2000-2006, samt at der i 2007 kun er foretaget beskedne udbetalinger vedrørende perioden 2007-2013.

Tilskud fra Regionalfonden*Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område*

635. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen på tilskudsområdet var rigtig, og at tilskudsmodtager anvendte midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne. Revisionen viste endvidere, at forretningsgange og interne kontroller hos Erhvervs- og Byggestyrelsen medvirkede til at sikre, at tilskud blev beregnet og udbetalt korrekt, at der blev aflagt et rigtigt regnskab, og at de dispositioner, der var omfattet af regnskabsaflæggelsen, var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt bestemmelser fastsat af Europa-

Kommissionen og Ministerrådet. Rigsrevisionen fandt, at Erhvervs- og Byggestyrelsens tilskudsforvaltning samlet set var tilfredsstillende.

De væsentligste revisionsresultater

636. Revisionen viste, at Erhvervs- og Byggestyrelsen levede op til kravene i Europa-Kommissionens forordning nr. 438/2001, artikel 4, hvorefter forvaltningsmyndigheden skal udføre en stikprøvekontrol på 4 % af tilskudsmodtagernes samlede støtteberettigede omkostninger. Ved revisionen gennemgik Rigsrevisionen styrelsens tjeklister og kontrolrapporter for de gennemførte kontrolbesøg. Gennemgangen af controlsagerne viste, at kontrolbesøgene var gennemført i overensstemmelse med forordningens krav. Rigsrevisionen fandt dog, at styrelsen med fordel kunne fastlægge nogle forretningsgange på området, idet Rigsrevisionen under besøget konstaterede, at der dels var forskelligheder i sagsbehandlingen, dels var en lang sagsbehandlingstid for en del af sagerne. Der kunne således med fordel indføres fast rykkerprocedure for manglende oplysninger fra tilskudsmodtager, så sagerne hurtigere kunne afsluttes, og en eventuel sanktion gennemføres.

637. Rigsrevisionen foretog endvidere revision af, om udbetalinger foretaget af Erhvervs- og Byggestyrelsen til regionalfondsprojekter var beregnet og udbetalt korrekt, samt om projekternes betalingsanmodninger havde revisorpåtegning, og om vilkårene for modtagelsen af tilskuddet i øvrigt var opfyldt.

Erhvervs- og Byggestyrelsens controller

638. Erhvervs- og Byggestyrelsens controller vedrørende Regionalfonden er ansat som følge af Europa-Kommissionens forordning nr. 438/2001 om gennemførelsesbestemmelser til Ministerrådets forordning nr. 1260/1999 for så vidt angår forvaltnings- og kontrolsystemerne for strukturfondenes interventioner.

Controlleren har foretaget kontrol på stikprøvebasis i 2007 for programperioden 2000-2006. Stikprøvekontrollen gav controlleren anledning til bemærkninger vedrørende en række mindre fejl. Det var controllerens vurdering, at der ikke var tale om systematiske fejl, men enkeltstående tilfælde, som ikke påvirkede den overordnede vurdering.

Controlleren konkluderede ud fra en samlet vurdering, at forvaltnings- og kontrolsystemerne fungerede effektivt og dermed gav rimelig sikkerhed for, at de udgifter, der var anmeldt til Europa-Kommissionen i 2007, var korrekte, og at de underliggende transaktioner var lovlige og formelt rigtige.

Ved planlægningen af Rigsrevisionens revision af tilskud fra Regionalfonden indgik resultaterne af controllerens arbejde i Rigsrevisionens vurdering af væsentlighed og risiko på området.

Tilskud fra Socialfonden

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

639. Revisionen viste, at regnskabsaflæggelsen på tilskudsområdet var rigtig, og at tilskudsmodtager anvendte midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne. Revisionen viste endvidere, at forretningsgange og interne kontroller hos Erhvervs- og Byggestyrelsen medvirkede til at sikre, at tilskud blev beregnet og udbetalt korrekt, at der blev aflagt et rigtigt regnskab, og at de dispositioner, der var omfattet af regnskabsaflæggelsen, var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt bestemmelser fastsat af Europa-Kommissionen og Ministerrådet. Rigsrevisionen fandt, at Erhvervs- og Byggestyrelsens tilskudsforvaltning samlet set var tilfredsstillende.

Revisionens omfang

640. Ved revisionen undersøgte Rigsrevisionen, i hvilket omfang forretningsgange og interne kontroller i Erhvervs- og Byggestyrelsens tilskudsforvaltning var understøttet af og dokumenteret ved beskrivelser af ansvarsforhold og arbejdsgange. Undersøgelsen viste, at Erhvervs- og Byggestyrelsen har udarbejdet en sagsbehandlervejledning i administration af

socialfondsprojekter, som indeholder en lang række vejledende og i visse tilfælde bindende retningslinjer for styrelsens tilskudsforvaltning på områderne behandling af ansøgninger, tilsagnsgivning, stedlige besøg, udbetaling af tilskud samt tjeklister til de forskellige opgaver m.m.

Rigsrevisionen gennemgik endvidere en stikprøve af tilskudssager for at teste, om de beskrevne forretningsgange var fulgt, og de interne kontroller udført korrekt, herunder om tilskud blev beregnet og udbetalt korrekt. Rigsrevisionen sammenholdt stikprøvevist registreringerne i tilskudsforvaltningssystemet OPUS med oplysningerne i journalsagerne for tilskudsordningen. Formålet var at kontrollere, om afgivne og annullerede tilsagn, udbetalinger og tilbagebetalinger var registreret med rette beløb. Undersøgelsen viste, at registreringerne var korrekte.

Endelig gennemgik og vurderede Rigsrevisionen tilskudsordningens regelgrundlag, herunder lovhjemmel og regler for tilskudsmodtagernes regnskabsaflæggelse.

Revision sammen med Den Europæiske Revisionsret

641. Ved revisionen blev Erhvervs- og Byggestyrelsens forvaltnings- og kontrolsystemer gennemgået. På baggrund af revisionen vurderede Den Europæiske Revisionsret, at styrelsens forvaltning, forretningsgange og interne kontroller mv. var tilfredsstillende, og at kontrolsystemet var effektivt. Rigsrevisionen finder dette meget tilfredsstillende.

Ved revisionen blev der endvidere foretaget stedlig revision ved 12 projekter. Den Europæiske Revisionsret havde ingen bemærkninger til 8 af projekterne. Der var kun enkeltstående bemærkninger til 4 af projekterne. 2 af bemærkningerne vedrørte mindre beløb, som ikke kunne anses for støtteberettigede. Beløbene vil udgå af projekternes støtteberettigede udgifter. Én bemærkning vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt undervisningsudgifter, som var beregnet efter taxameterprincippet, kunne indgå i de støtteberettigede udgifter. Den sidste bemærkning drejede sig om, hvorvidt en specifik udgift i et projekt var omfattet af udbudsreglerne. Erhvervs- og Byggestyrelsen vil forelægge spørgsmålet for Kammeradvokaten.

Erhvervs- og Byggestyrelsens controller

642. Erhvervs- og Byggestyrelsens controller vedrørende Socialfonden er ansat som følge af Europa-Kommissionens forordning nr. 438/2001 om gennemførelsesbestemmelser til Ministerrådets forordning nr. 1260/1999 for så vidt angår forvaltnings- og kontrolsystemerne for strukturfondenes interventioner. Controlleren har foretaget kontrol på stikprøvebasis i 2007 for programperioden 2000-2006.

Stikprøvekontrollen gav controlleren anledning til bemærkninger vedrørende enkelte fejl. Det var controllerens vurdering, at der ikke var tale om systematiske fejl, men enkeltstående tilfælde, som ikke påvirkede den overordnede vurdering.

Controlleren konkluderede ud fra en samlet vurdering, at forvaltnings- og kontrolsystemerne fungerede effektivt og dermed gav rimelig sikkerhed for, at de udgifter, der var anmeldt til Europa-Kommissionen i 2007, var korrekte, og at de underliggende transaktioner var lovlige og formelt rigtige.

Ved planlægningen af Rigsrevisionens revision af tilskud fra Socialfonden indgik resultaterne af controllerens arbejde i Rigsrevisionens vurdering af væsentlighed og risiko på området.

d. Revision ved FødevarerErhverv af landbrugsstøtte og fiskeritilskud

643. Landbrugsstøtten og fiskeritilskuddene administreres af FødevarerErhverv. FødevarerErhverv har i 2007 givet tilskud mv. på 10,0 mia. kr., hvoraf 9,5 mia. kr. er helt eller delvist finansieret af EU.

Revisionen varetages i et samarbejde mellem Rigsrevisionen og den interne revision i FødevarerErhverv.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

644. Det er den interne revisions vurdering, at de transaktioner, der ligger til grund for regnskabet for 2007 på EU-området, som helhed betragtet er lovlige og formelt rigtige. De er i overensstemmelse med de bestemmelser, der er fastsat af Europa-Kommissionen og Ministerrådet, og regnskabet giver et retvisende billede af tilskud mv. for EU-området for det regnskabsår og for den finansielle stilling ved regnskabsårets udløb.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at FødevarerErhvervs administration af EU-tilskud som helhed betragtet er korrekt i henhold til gældende regler. Vurderingen er baseret på den revision, der er foretaget af Rigsrevisionen og den interne revision.

For så vidt angår tilskuddene under Den Fælles Landbrugspolitik er det Rigsrevisionens opfattelse, at det integrerede forvaltnings- og kontrolsystem (IFKS) i Danmark anvendes korrekt og fungerer efter hensigten.

Revision af tilskud

645. Rigsrevisionens revision vedrørte tilskud under EU's Finansielle Instrument til Udvikling af Fiskeriet (FIUF). Ved revisionen gennemgik Rigsrevisionen 10 sager vedrørende støtte til ophugning, 10 sager vedrørende støtte til havnefaciliteter, 10 sager vedrørende støtte til kollektive foranstaltninger og 4 sager vedrørende støtte til modernisering af fiskefartøjer.

Revisionen viste, at FødevarerErhvervs regnskabsaflæggelse på tilskudsområdet var rigtig, og at FødevarerErhvervs dispositioner var i overensstemmelse med bevillinger, love mv. Det var samtidig Rigsrevisionens vurdering, at FødevarerErhverv førte tilsyn med, at tilskudsmodtager anvendte midlerne i overensstemmelse med forudsætningerne. Rigsrevisionen fandt dog fejl i tilskudsadministrationen, herunder 3 sager med udbetalingsfejl. Fejlene vedrørte støtte til ophugning. 2 af fejlene skyldtes manglende modregning af moderniseringsstøtte i udbetalingen af ophugningsstøtten. Tilbagebetalingen af moderniseringsstøtten var korrekt registreret i tilskudsforvaltningssystemet (BTAS), men fejlagtigt ikke modregnet ved udbetalingen af ophugningsstøtten. Fejlen skyldtes tilsyneladende en systemfejl. FødevarerErhverv har oplyst, at samtlige sager af denne type efterfølgende blev gennemgået, og fejlene rettet. Den sidste udbetalingsfejl skyldtes, at en transporterklæring ikke var fremsendt eller registreret rettidigt i DCE (den centrale enhed), hvorfor hele beløbet blev fremsendt til tilskudsmodtager. Tilskudsmodtager gjorde opmærksom på fejlen og tilbagebetalte det for meget udbetalte. Rigsrevisionen finder, at FødevarerErhverv bør tilrette forretningsgangen og den interne kontrol, så fejludbetalinger i fremtiden undgås. I sagerne vedrørende støtte til kollektive foranstaltninger fandt Rigsrevisionen 2 sager med manglende revisorerklæring og 2 sager med manglende kontrol af sagsbehandlingen. Der blev endvidere fundet en del sager med mindre tilfredsstillende sagsbehandling. På den baggrund var det Rigsrevisionens vurdering, at FødevarerErhvervs tilskudsforvaltning samlet set ikke var helt tilfredsstillende.

Rigsrevisionen har i en beretning undersøgt den samlede administration af FIUF-programmet, hvor undersøgelsen også omfattede etablering af et formelt styringsgrundlag og opfølgning på programmets gennemførelse og effekt (Rigsrevisionens beretning nr. 10/2007 til Statsrevisorerne om tilskud til dansk fiskeri (FIUF-programmet 2000-2006)). Rigsrevisionen fandt, at Fødevareministeriets administration af FIUF-programmet generelt har været tilfredsstillende, men den har ikke i tilstrækkeligt omfang været rettet mod opnåelse af pro-

grammets strategiske mål. Rigsrevisionen anbefalede, at ministeriet styrkede målstyringen af kommende programmer.

Stedlig revision sammen med Den Europæiske Revisionsret

646. Rigsrevisionen har sammen med Den Europæiske Revisionsret foretaget stedlig revision af EU-tilskud vedrørende 2007 hos de endelige tilskudsmodtagere. Revisionen havde særligt fokus på støtte under enkeltbetalingsordningen og eksportstøtte til sukker.

Revisionen viste, at der var fejl ved en af de reviderede transaktioner. Fejlen vedrørte en enkeltbetalingsstøtte, hvor opmålingen viste, at der vedrørende de opmålte parceller på ca. 25 ha var anmeldt 1,03 ha for meget. Hele bedriften, som i ansøgningsåret var på 111 ha, blev efterfølgende målt op af FødevarerErhverv. Den efterfølgende opmåling viste, at der ikke var yderligere afvigelser, og Rigsrevisionen fandt, at fejlen var uvæsentlig.

647. Rigsrevisionen har sammen med Den Europæiske Revisionsret foretaget systemrevision af enkeltbetalingsordningen, herunder IFKS-kontroller og -inspektioner. Ved revisionen blev der desuden foretaget sagsgennemgang.

Den Europæiske Revisionsret havde en del bemærkninger til det danske system. FødevarerErhverv har efterfølgende i al væsentlighed tilbagevist Den Europæiske Revisionsrets bemærkninger, og revisionen gav herefter kun anledning til genberegning af støttebeløbene i 2 tilfælde.

V. Udvalgte emner

A. Projekttilskud fra EU til statslige virksomheder

Den danske stat modtager årligt betydelige tilskud fra EU. En mindre del af tilskuddene udbetales direkte fra Europa-Kommissionen til støttemodtageren, herunder statslige virksomheder. Rigsrevisionen har kortlagt omfanget af direkte EU-tilskud til statslige virksomheder og undersøgt, hvilke regler der er de væsentligste for administration af direkte tilskud. Endvidere har Rigsrevisionen undersøgt kvaliteten af projektregnskaberne, den regnskabsmæssige administration af EU-tilskud i de statslige virksomheder, og hvilke muligheder der er for rådgivning om rammeprogrammerne.

Rigsrevisionens undersøgelse viste, at statslige virksomheder i perioden 2004-2007 har modtaget mellem 517 og 585 mio. kr. om året i direkte tilskud fra Europa-Kommissionen, hvoraf 75 % er gået til virksomheder på Videnskabsministeriets område, primært universiteterne. 71 % af tilskuddene er bevilget inden for de såkaldte rammeprogrammer for forskning og teknologisk udvikling.

Europa-Kommissionen har simplificeret reglerne for 7. rammeprogram i forhold til 6. rammeprogram. Virksomheder, som har fravalgt eller vil fravælge at søge EU-tilskud på grund af de forventede transaktions- og administrationsomkostninger, bør være opmærksomme på dette. Undersøgelsen viste endvidere, at virksomheder, der kan opføre og fordele indirekte omkostninger, normalt vil få dækket en større del af deres indirekte omkostninger. Mange af de statslige virksomheder, der modtager EU-tilskud, kan endnu ikke opføre og fordele de indirekte omkostninger.

Undersøgelsen viste, at virksomhedernes regnskabsmæssige administration af EU-tilskud generelt ikke er hensigtsmæssigt tilrettelagt, da 78 % af de projektregnskaber, der blev sendt til revision i Rigsrevisionen i 2007, var behæftet med fejl. De typiske fejl i projektregnskaberne er relateret til mangler ved bogføring af bilag samt en forkert anvendelse af regler, som er klart beskrevet i tilskudsbetingelserne, og skyldes således ikke regelsættets kompleksitet. Det er på den baggrund Rigsrevisionens opfattelse, at antallet af fejl i projektregnskaberne kan reduceres betydeligt, hvis virksomhederne øger fokus på kontrolprocedurer i forbindelse med regnskabsføringen og styrker kvalitetssikringen i forbindelse med aflæggelsen af projektregnskaberne.

Virksomhederne har mulighed for at få rådgivning om rammeprogrammerne hos Forsknings- og Innovationsstyrelsens EuroCenter. Undersøgelsen viste, at virksomhederne generelt var tilfredse med EuroCenters rådgivning, information og kurser, specielt i forbindelse med ansøgningsfasen, mens virksomhederne hidtil kun i begrænset omfang havde modtaget rådgivning hos EuroCenter om fortolkningen af regnskabsreglerne. EuroCenter styrkede i april 2007 sin rådgivning om finansielle og juridiske problemstillinger. Rigsrevisionen anbefaler, at de statslige virksomheder i videst muligt omfang benytter EuroCenters rådgivning.

a. Indledning

Undersøgelsens baggrund og formål

648. Den danske stat modtager årligt betydelige tilskud fra EU. En mindre del af tilskuddene udbetales direkte fra Europa-Kommissionen til støttemodtageren. Det er de direkte tilskud fra Kommissionen til projekter inden for de statslige virksomheder, der bliver behandlet i dette afsnit om projekttilskud fra EU til statslige virksomheder.

649. De øvrige EU-tilskud, der stammer fra EU's strukturfonde mv., bliver via den danske stat videreformidlet til de støtteberettigede. Disse tilskud er omtalt i beretningens kap. IV. Erklæring om revisionen af EU-midler i Danmark.

650. De tilskud, der udbetales direkte fra Kommissionen, vedrører primært projekttilskud til forskning og teknologisk udvikling under de såkaldte rammeprogrammer, men der gives også EU-tilskud til projekter under en række andre ordninger. Rigsrevisionen og de interne revisioner afgiver revisionserklæringer på projektrejskaberne, men der har ikke tidligere været foretaget en samlet kortlægning af EU-tilskuddene til de statslige virksomheder.

651. Undersøgelsen har haft til formål at besvare følgende spørgsmål:

- Hvad er omfanget af direkte EU-tilskud til de statslige virksomheder under ministerområderne?
- Hvilke regler er de væsentligste for administration af direkte EU-tilskud?
- Hvordan er kvaliteten af virksomhedernes projektrejskaber og den regnskabsmæssige administration af EU-tilskud i de statslige virksomheder?
- Hvilke muligheder er der for rådgivning om rammeprogrammerne?

Metode, herunder indsamling af data

652. Rigsrevisionens undersøgelse har omfattet alle ministerier, herunder virksomhederne på de enkelte ministeriområder inkl. statslige selvejende virksomheder, fx universiteterne. Undersøgelsen omfattede en spørgeskemaundersøgelse, hvor alle ministerier blev bedt om at levere oplysninger om ministeriområdets EU-tilskud, herunder om beløb fordelt på tilskud/projekter, relevant tilskudsordning, tilsagn for hele projektperioden og tilskud modtaget pr. år (2004-2007). Derudover blev ministerierne bedt om at svare på en række spørgsmål vedrørende administrationen af EU-tilskud.

653. På baggrund af spørgeskemaerne blev 6 virksomheder (Danmarks Tekniske Universitet (DTU), Danmarks Fiskeriundersøgelser (fra 2007 fusioneret med DTU), De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Meteorologiske Institut samt Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder) udvalgt til uddybende interviews. Rigsrevisionen gennemførte endvidere interview med Forsknings- og Innovationsstyrelsens EuroCenter, der informerer og rådgiver om EU's forskningsprogrammer til alle potentielle ansøgere.

654. Undersøgelsen er desuden baseret på en analyse af de 111 sager, hvor Rigsrevisionen i 2007 har afgivet erklæring om virksomhedernes EU-projektrejskaber. Endelig har Rigsrevisionen modtaget informationer fra universiteternes institutionsrevisorer om kvaliteten af de EU-projektrejskaber, som universiteterne aflagde i 2007. Institutionsrevisorerne har siden 2007 afgivet revisionserklæring på projektrejskaber på universitetsområdet.

b. Omfanget af EU-tilskud til statslige virksomheder under ministerområderne

655. Rigsrevisionen har kortlagt omfanget af EU-tilskud til de statslige virksomheder på de forskellige ministerområder. Tabel 60 viser de modtagne tilskud fordelt på ministerområderne i perioden 2004-2007.

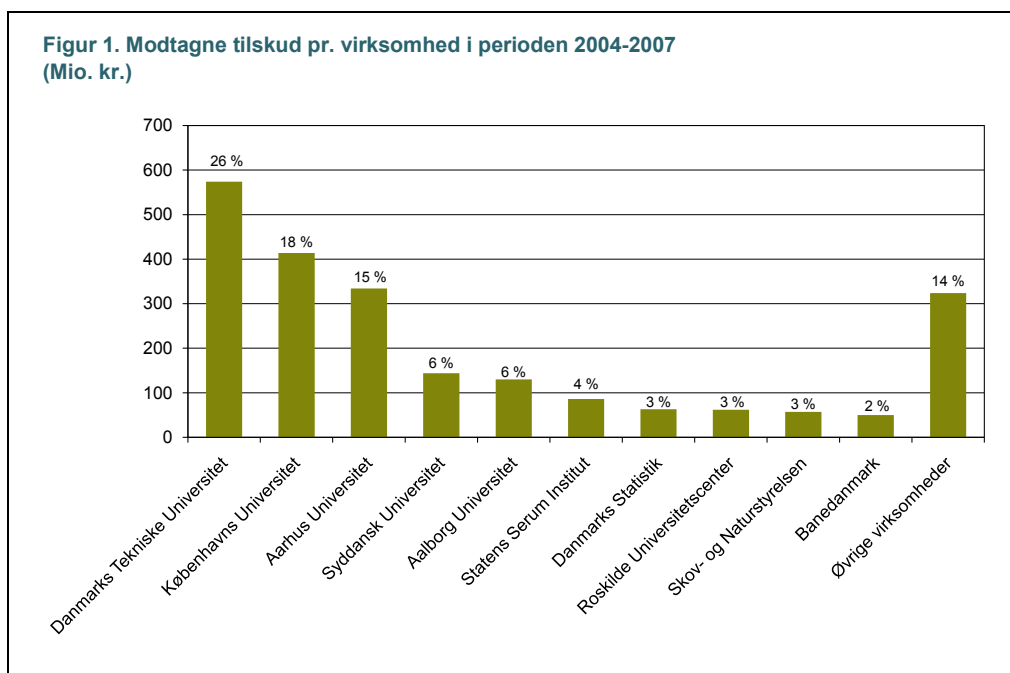
Tabel 60. Modtagne tilskud fra EU til virksomheder på ministerområderne i perioden 2004-2007 (Mio. kr.)

	2004	2005	2006	2007	2004-2007
§ 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (Videnskabsministeriet)	356,8	446,7	415,9	460,6	1.680,0
§ 28. Transport- og Energiministeriet	70,4	26,0	33,5	26,8	156,7
§ 23. Miljøministeriet	29,3	38,1	30,4	14,7	112,5
§ 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet	19,7	16,5	24,3	26,5	87,0
§ 16. Indenrigs- og Sundhedsministeriet	18,5	22,9	26,7	18,3	86,4
§ 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	3,6	7,5	2,0	14,4	27,5
§ 27. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender	3,8	5,0	5,5	5,7	20,0
§ 21. Kulturministeriet	3,9	4,6	5,4	4,7	19,0
§ 18. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration	1,7	4,7	3,5	2,7	12,6
§ 20. Undervisningsministeriet	2,4	1,9	2,1	2,7	9,1
§ 9. Skatteministeriet	1,6	2,3	0,0	3,9	7,8
§ 11. Justitsministeriet	2,0	0,6	1,6	1,0	5,2
§ 15. Socialministeriet	0,8	0,8	2,4	0,7	4,7
§ 6. Udenrigsministeriet	1,0	0,6	2,0	0,2	3,8
§ 17. Beskæftigelsesministeriet	1,0	0,6	0,9	1,2	3,7
§ 12. Forsvarsministeriet	0,3	0,4	0,9	0,6	2,2
I alt	516,8	579,2	557,1	585,1	2.238,2

Note: Fordelingen på ministerområder følger for alle årene i tabellen statsregnskabet 2007 og dermed organiseringen før ministerområdeflytningerne i 2007 ifølge kongelig resolution af 23. november 2007. Det betyder endvidere, at sektorforskningsinstitutionerne, der blev fusioneret med universiteterne pr. 1. januar 2007, i alle årene er regnet med under universiteterne og dermed Videnskabsministeriet.

656. Det fremgår af tabel 60, at de statslige virksomheder i perioden 2004-2007 samlet set har modtaget mellem 517 og 585 mio. kr. om året i direkte tilskud fra Kommissionen. EU-tilskuddene til de statslige virksomheder er således steget med 13 % fra 2004 til 2007. Stigningen har især fundet sted på Videnskabsministeriets område, hvor tilskuddene er steget med 29 %. Virksomhederne under Videnskabsministeriet har i perioden 2004-2007 modtaget 75 % af tilskudsmidlerne til ministerierne, mens virksomhederne under Transport- og Energiministeriet samlet set har modtaget 7 % af tilskuddene. Statsministeriet, Finansministeriet og Kirkeministeriet har ikke modtaget EU-tilskud.

657. Fordelingen af EU-tilskud i perioden 2004-2007 på virksomheder fremgår af figur 1.

658. Figur 1 viser, at Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har modtaget 26 % af de samlede EU-tilskud i perioden 2004-2007, og at de 5 statslige virksomheder, som har modtaget størst EU-tilskud, alle er universiteter under Videnskabsministeriet.

659. Figuren viser desuden, at der er stor forskel på, hvor meget virksomhederne modtager i tilskud. DTU har som største tilskudsmodtager modtaget ca. 574 mio. kr. i tilskud i perioden 2004-2007, mens Syddansk Universitet på 4. pladsen har modtaget ca. 144 mio. kr. i tilskud, og Banedanmark på 10. pladsen har modtaget ca. 50 mio. kr.

660. Undersøgelsen viste, at i alt 60 virksomheder i perioden 2004-2007 har modtaget EU-tilskud. De 10 statslige virksomheder, som har modtaget størst EU-tilskud i perioden 2004-2007, har tilsammen modtaget 86 % af de samlede tilskud. Rigsrevisionens undersøgelse har omfattet ca. 2.600 forskellige projekter, hvoraf de 78 % er projekter på Videnskabsministeriets område. Det gennemsnitlige tilsagn pr. projekt for hele projektperioden er ifølge ministeriernes oplysninger ca. 2 mio. kr. Der er dog stor forskel på størrelsen af projekterne. Det største projekttilskud er på 131 mio. kr., mens det mindste tilskud til én projektdeltager er på 24.900 kr.

661. Rigsrevisionens undersøgelse har endvidere vist, at 71 % af de direkte tilskud fra Kommissionen til projekter inden for ministerområderne vedrører rammeprogrammerne. De øvrige 29 % er fordelt på en lang række mindre tilskudsordninger, hvoraf de største er TEN-T (6 %), LIFE (4 %) og Twinning (4 %). Tilskudsordningerne har forskellige formål og er undergivet forskellige regler med hensyn til bl.a. administration, regnskab og revision. Da rammeprogrammerne udgør så stor en del af de direkte tilskud fra EU til de statslige virksomheder, har undersøgelsen især haft fokus på disse, og den følgende præsentation af reglerne tager udgangspunkt i reglerne for 7. rammeprogram.

c. Regler for administration, regnskab og revision af EU-tilskud bevilget under rammeprogrammerne

662. Rammeprogrammerne har hjemmel i EF-traktatens afsnit XVIII om forskning og teknologisk udvikling. 7. rammeprogram gælder i perioden 2007-2013, mens 6. rammeprogram var gældende i perioden 2002-2006. Der er stadig aktive projekter under 6. rammeprogram. Derimod er 5. rammeprogram, som var gældende i perioden 1998-2002, afsluttet. Kommissionen er ansvarlig for udmøntning og gennemførelse af rammeprogrammer-

ne. Rigsrevisionen har i det følgende lagt vægt på at belyse udviklingen i regelsættet fra 6. til 7. rammeprogram.

663. Processen for projekter under det 7. rammeprogram begynder med, at Kommissionen i EU-Tidende indkalder forslag til projekter inden for nærmere fastsatte fagområder. Kommissionen foretager en udvælgelse af de projekter, som den ønsker at (med)finansiere, og der indgås herefter en tilskudskontrakt ("Grant Agreement") mellem Kommissionen og en koordinator, som findes blandt de virksomheder, der deltager i projektet. De øvrige tilskudsmodtagere, der indgår i projektet, tiltræder tilskudskontrakten og indgår en indbyrdes konsortieaftale. Fordelingen af opgaver og tilskud mellem projektdeltagerne fremgår af tilskudskontrakten. Koordinatoren har i forhold til de øvrige projektdeltagere en række yderligere administrative pligter, bl.a. i forbindelse med kommunikationen med Kommissionen. Aflægelse af regnskab og afgivelse af revisionserklæring finder sted selvstændigt for hver af de virksomheder, der deltager i projektet.

664. Kravene til revision, regnskab og dokumentation er forskellige under rammeprogrammerne. Reglerne for deltagelse i 7. rammeprogram er søgt simplificeret i forhold til de tidligere rammeprogrammer. Baggrunden herfor har bl.a. været et ønske om at lette de administrative byrder for deltagere i projekter, som (med)finansieres af midler fra 7. rammeprogram. Den administrative lettelse afspejles bl.a. i lempede revisionskrav, mulighed for anvendelse af gennemsnitslønninger, bedre støttemuligheder til administrative opgaver og forlængelse af tidsfrister for indsendelse af rapporter.

665. Reglerne inden for 7. rammeprogram kan dog stadig forekomme komplekse, navnlig for deltagere, som ikke tidligere har deltaget i et projekt under ét af rammeprogrammerne. For at afhjælpe dette har Kommissionen gjort det muligt via internettet at få besvaret spørgsmål om rammeprogrammet. Herudover er Forsknings- og Innovationsstyrelsens EuroCenter blevet udpeget som National Contact Point af Kommissionen. Denne funktion indebærer rådgivning af støttemodtagere om regelsættene under 7. rammeprogram. EuroCenter omtales nedenfor.

666. De væsentligste regler for tilskudsmodtagerne fremgår af tilskudskontrakten, som består af en kort hovedkontrakt med tilhørende bilag, herunder et budget for projektet. I kontrakten henvises til andre regelsæt. Disse er derfor også en del af kontrakten og dermed bindende for tilskudsmodtager. Navnlig hovedkontrakten og dennes bilag II om generelle betingelser er væsentlige i forbindelse med administrationen af EU-tilskud. I hovedkontrakten fastsættes de overordnede regler for bl.a. varigheden af projektet, det maksimale tilskudsbeløb, kommunikationen mellem tilskudsmodtagerne og Kommissionen samt længden af rapporteringsperioder. I bilaget om de generelle betingelser er parternes pligter og rettigheder nærmere beskrevet, herunder indholdet af de periodiske og endelige rapporter, som konsortiet skal indsende til Kommissionen inden 60 dage efter udløbet af hver rapporteringsperiode. Denne frist var under 6. rammeprogram 45 dage.

Periodiske rapporter og revision

667. De periodiske rapporter skal bl.a. indeholde en beskrivelse af projektets fremdrift, en forklaring på de anvendte ressourcer og et regnskab ("financial statement") fra hver tilskudsmodtager. Der skal under 7. rammeprogram udstedes revisionserklæringer i tilknytning til disse regnskaber, når de danner grundlag for anmodning til Kommissionen om godtgørelse af udgifter, der overstiger en grænse på ca. 2,8 mio. kr. (375.000 euro). Ved beregningen af denne grænse kumuleres alle tidligere udbetalinger fra Kommissionen, som ikke har været ledsaget af en revisionserklæring. Under 6. rammeprogram var grænsen ca. 1,1 mio. kr. eller efter hver enkelt afrapporteringsperiode. Under 7. rammeprogram gælder for alle projektyper, at hvis det samlede tilskud ikke overstiger 375.000 euro, skal der ikke afgives revisionserklæring – heller ikke ved projektets afslutning. Desuden kan kravet om revisionserklæringer – som noget nyt – fraviges, hvis Kommissionen forinden har accepteret metoden til beregning af personaleomkostninger og indirekte omkostninger og de hermed forbundne kontrolforanstaltninger. Hvis der foreligger et "metodecertifikat", er der ikke krav

om en revisionserklæring, selv om de mellemliggende udbetalinger tilsammen overstiger 375.000 euro. I så fald skal der dog laves en samlet revisionserklæring ved projektets afslutning. Samlet set forventes et betydeligt fald i antallet af revisionserklæringer.

668. Rigsrevisionen afgiver som udgangspunkt revisionserklæringerne vedrørende statslige virksomheder. For de virksomheder, der har en aftale om intern revision, afgiver institutionsrevisoren erklæringen på vegne af Rigsrevisionen. Dette er fx tilfældet på universitetsområdet.

Støtteberettigede omkostninger

669. Den del af de støtteberettigede omkostninger, som tilskudsmodtager kan få refunderet, afhænger af typen af den konkrete aktivitet. Der kan i forbindelse med projektarbejdet som udgangspunkt opnås tilskud til både direkte og indirekte omkostninger.

670. De direkte omkostninger skal fremgå af budgettet, være afholdt i projektperioden og indgå i tilskudsmodtagers regnskab. Beregningen af støtteberettigede personaleomkostninger skal ske på grundlag af en opgørelse over udgifterne til det antal arbejdstimer, som er investeret i projektet. Det er derfor nødvendigt, at disse arbejdstimer løbende registreres.

671. Virksomheder, der har interne systemer og procedurer til detaljerede omkostningsfordelinger og dermed kan identificere og fordele indirekte omkostninger, kan medtage de faktiske indirekte omkostninger i projektreghnskabet. Indirekte omkostninger er alle de støtteberettigede omkostninger, som ikke kan identificeres af modtageren som værende direkte knyttet til projektet, men som kan identificeres og dokumenteres i dennes regnskabssystem som værende afholdt i umiddelbar forbindelse med de støtteberettigede direkte omkostninger, der henføres til projektet. Indirekte omkostninger består fx af lønudgifter til fællesfunktioner samt omkostninger til husleje og telefon. De indirekte omkostninger skal ifølge 7. rammeprogram repræsentere en rimelig del af organisationens samlede omkostninger. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at de indirekte omkostninger typisk vil ligge på mellem 90 % og 120 % af de direkte omkostninger. Offentlige organisationer, uddannelsesinstitutioner og forskningsinstitutioner, der ikke kan identificere og fordele indirekte omkostninger, kan under 7. rammeprogram i en overgangsfase medregne de indirekte omkostninger som 60 % af de direkte omkostninger. For projekter, hvor ansøgningen er afleveret efter 1. januar 2010, forventes det, at denne sats vil falde til 40 %.

672. I de fleste tilfælde vil virksomhederne således få dækket en større del af deres indirekte omkostninger, hvis de kan opgøre og fordele indirekte omkostninger. Undersøgelsen viste, at en stor del af de statslige virksomheder, der modtager EU-tilskud, endnu ikke kan opgøre og fordele deres indirekte omkostninger. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at ledelsen i disse virksomheder ud fra et sparsommelighedshensyn bør overveje muligheden for at få dækket de faktiske indirekte omkostninger og dermed udnytte tilskudsordningens fulde potentiale. Dette vil endvidere være i god overensstemmelse med principperne i omkostningsreformen.

673. En række omkostninger er ikke støtteberettigede. Dette er tilfældet for så vidt angår indirekte skatter, herunder moms og afgifter. Herudover er fx morarenter, rykkergebyrer, kurstab og udgifter relateret til kapitalafkast ikke støtteberettigede.

674. Der skal ved afholdelsen af alle udgifter tages skyldige økonomiske hensyn. Derfor skal tilskudsmodtagere også ved antagelse af underleverandører (subcontracting) iagttage principperne om "bedst og billigst", gennemsigtighed og ligebehandling. Subcontracting er i øvrigt ikke tilladt, medmindre dette er forudsat i kontrakten.

675. Rigsrevisionen finder det vigtigt, at tilskudsmodtager er opmærksom på, hvilke udgifter der er støtteberettigede, så disse kan dokumenteres og efterfølgende refunderes. Dette forudsætter et godt kendskab til reglerne i navnlig hovedkontraktens bilag II. Et godt kendskab til disse regler er med til at sikre, dels at betingelserne for refusion er til stede, dels at tilskudsmodtager ikke senere bliver mødt med et tilbagebetalingskrav fra EU.

Revision op til 5 år efter afslutning af projektet

676. Kommissionen (eller dennes repræsentant) kan foretage revision eller gennemgang af projektet i indtil 5 år efter projektets afslutning. Et projekt afsluttes med Kommissionens godkendelse af de sidste faglige og finansielle rapporter, og den nævnte 5-årige periode begynder først at løbe fra dette tidspunkt. Tilskudsmodtager kan derfor blive mødt med et krav om dokumentation af omkostninger, som er meget ældre end 5 år. På den baggrund skal tilskudsmodtagers administration være tilrettelagt, så der efter Kommissionens godkendelse af projektets afslutning med et tillæg på 5 år kan fremlægges original dokumentation for overholdelse og korrekt administration af tilskudskontrakten for hele projektperioden.

d. Virksomhedernes regnskabsmæssige administration af EU-tilskud

Spørgeskemaundersøgelse

677. Som nævnt bad Rigsrevisionen om oplysninger fra de virksomheder, der modtog EU-tilskud i perioden 2004-2007, herunder oplysninger om størrelsen af de modtagne beløb samt svar på en række supplerende spørgsmål. Tilbagemeldingerne viste, at virksomhederne har organiseret deres regnskabsmæssige administration af EU-tilskud forskelligt. I nogle virksomheder er det en økonomifunktion, der varetager den regnskabsmæssige administration af EU-tilskud, mens denne opgave i andre virksomheder deles mellem fx projektledere, koordinatore og forskere. Svarene viste også, at ca. 25 % af virksomhederne finder EU's regelsæt komplicerede, vanskelige eller tvetydige. Endelig viste svarene, at ca. 25 % af virksomhederne enten havde fravalgt eller ville fravælge at søge EU-tilskud på grund af de forventede transaktions- og administrationsomkostninger.

678. Rigsrevisionen anbefaler, at de virksomheder, som har fravalgt eller vil fravælge at søge EU-tilskud på grund af de forventede transaktions- og administrationsomkostninger, genovervejer deres beslutning, da Kommissionen har simplificeret tilskudsreglerne for 7. rammeprogram i forhold til 6. rammeprogram.

Interviewundersøgelse

679. I forbindelse med undersøgelsen gennemførte Rigsrevisionen interviews med 6 virksomheder. Virksomhederne oplyste, at det er vigtigt med tæt kontakt mellem forskere og administrativt personale i forbindelse med administrationen af EU-projekter. Den løbende administration af et EU-projekt, herunder fx udarbejdelse af perioderegnskaber samt faglige rapporter om fremdriften i projektet etc., kræver involvering af projektlederen/forskeren, der har det største kendskab til projektets faglige indhold. Virksomhederne gav også udtryk for, at reglerne for EU-tilskud umiddelbart kan forekomme svært tilgængelige. Samtidig tilkendegav nogle virksomheder dog, at der er en vis rimelighed og logik i reglerne, og at de har fokus på løbende at sikre kendskab til de gældende regler, bl.a. gennem deltagelse i såvel interne som eksterne kurser og erfa-grupper. Flere virksomheder havde desuden udarbejdet interne vejledninger om den regnskabsmæssige administration af EU-midler. Rigsrevisionen finder det positivt, at de interviewede virksomheder løbende søger at forbedre kendskabet til reglerne på området.

Gennemgang af projektregnskaber

680. Rigsrevisionen erklærede sig i 2007 om 111 projektregnskaber. Rigsrevisionen har i forbindelse med denne undersøgelse gennemgået de 111 erklæringer og projektregnskaber. Projekterne vedrørte primært 6. rammeprogram. Rigsrevisionen har ved gennemgangen lagt til grund, at den regnskabsmæssige administration er hensigtsmæssigt tilrettelagt, hvis virksomhederne kan aflægge et korrekt regnskab.

681. Gennemgangen af virksomhedernes projektrekskaber vedrørende EU-tilskud viste, at der var fejl i 78 % af de regnskaber, som virksomhederne indsendte til Rigsrevisionen med henblik på revision og efterfølgende afgivelse af erklæring. De typiske fejl var forkert bogføring, manglende attestations på bilag, anvendelse af forkerte timepriser, manglende fratrækning af indirekte skatter, moms og andre afgifter, anvendelse af forkert kurs ved valutaomregninger, medtagelse af ikke-støtteberettigede udgifter, manglende dokumentation af udgifterne og tastefejl. På baggrund af revisionen rettede virksomhederne imidlertid fejlene, inden Rigsrevisionen afgav erklæring om det endelige projektrekskab. Rigsrevisionen tog derfor ikke forbehold for projektrekskabets rigtighed i nogen af de 111 sager. Rigsrevisionen afgav dog i 21 tilfælde supplerende oplysninger om fx overholdelse af budgettet. Gennemgangen af projektrekskaberne viste, at virksomheder, der administrerer mange og beløbsmæssigt store EU-tilskud, generelt begår færre fejl i projektrekskaberne end virksomheder med få og beløbsmæssigt mindre EU-tilskud. Flere virksomheder har i den forbindelse oplyst, at et løbende og tæt samarbejde mellem projektledere/koordinatorer/forskere og det administrative personale, fx økonomifunktion, i projektførelsen er medvirkende til at sikre overholdelse af reglerne.

682. Universiteternes institutionsrevisorer, som siden 2007 har afgivet revisionserklæringer på projektrekskaber på universitetsområdet, har oplyst, at den hyppigste fejl i universiteternes EU-projektrekskaber i 2007 var manglende fratrækning af moms vedrørende udenlandske rejseudgifter. Generelt er der dog afgivet få erklæringer med forbehold eller supplerende bemærkninger for universiteternes EU-projektrekskaber i 2007. Institutionsrevisorerne vurderer generelt, at universiteterne har et godt kendskab til reglerne, særligt på centralt niveau, og at fejl primært opstår som følge af varierende kendskab til reglerne på decentralt niveau. Institutionsrevisorerne på nogle universiteter påpeger, at der begås en del tilfældige fejl, og at bedre kvalitetssikring før regnskabsaflæggelsen ville øge kvaliteten af udkast til projektrekskaberne.

683. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at virksomhedernes regnskabsmæssige administration af EU-tilskud generelt ikke er hensigtsmæssigt tilrettelagt, da 78 % af de projektrekskaber, som blev indsendt til Rigsrevisionen i 2007, var behæftet med fejl. Rigsrevisionen har konstateret, at de typiske fejl i projektrekskaberne er relateret til mangler ved bogføring af bilag samt en forkert anvendelse af regler, som er klart beskrevet i tilskudsbetingelserne, og skyldes således ikke regelsættets kompleksitet. Det er på den baggrund Rigsrevisionens opfattelse, at antallet af fejl i projektrekskaberne kan reduceres betydeligt, hvis virksomhederne øger fokus på kontrolprocedurer i forbindelse med regnskabsføringen og styrker kvalitetssikringen i forbindelse med aflæggelsen af projektrekskaberne.

e. Information og rådgivning – EuroCenter

684. Undersøgelsen viser, som tidligere nævnt, at ca. 25 % af virksomhederne finder EU's regelsæt komplicerede, vanskelige eller tvetydige, og at ca. 25 % af virksomhederne enten havde fravalgt eller ville fravælge at søge EU-tilskud på grund af de forventede transaktions- og administrationsomkostninger. Interviewene viste endvidere, at deltagelse i EU's forskningsprojekter kræver et stort kendskab til ansøgningsprocessen, herunder hvordan man fx finder andre partnere, samt hvilke forskningsområder der er mulighed for at få støtte til. Virksomhederne har derfor et behov for rådgivning. I Danmark kan virksomhederne få rådgivning om ansøgning og administration af EU-tilskud hos EuroCenter, der er en del af Forsknings- og Innovationsstyrelsen under Videnskabsministeriet. EuroCenter er udpeget som Kommissionens nationale kontaktpunkt (National Contact Point, NCP) for rammeprogrammerne og har derfor til opgave at informere og vejlede danske virksomheder, universiteter og forskningsinstitutioner mfl.

685. EuroCenter varetager informationsopgaven gennem bl.a. udarbejdelse af artikler og vejledninger, afholdelse af informationsmøder, kurser, foredrag og workshopper. EuroCenter har ud over informationsvirksomheden også en egentlig rådgivningsfunktion. Denne omfatter såvel juridisk som administrativ og finansiel rådgivning i forhold til rammeprogrammer-

ne. EuroCenter rådgiver både om forståelsen af reglerne og om anvendelsen heraf i praksis. Rådgivningsvirksomheden dækker en periode, der strækker sig, fra Kommissionen indkalder forslag til projekter, til et konkret projekt er afsluttet.

686. Interviewene viste, at virksomhederne generelt var tilfredse med EuroCenters rådgivning, information og kurser, specielt i forbindelse med ansøgningsfasen, mens virksomhederne hidtil kun i begrænset omfang havde modtaget rådgivning hos EuroCenter om fortolkningen af regnskabsreglerne. De interviewede virksomheder gav i varierende grad udtryk for, at de havde et behov for rådgivning vedrørende de finansielle regler, da virksomhederne ofte havde svært ved at fortolke reglerne, og da de fandt det vanskeligt at få direkte kontakt med Kommissionen.

687. EuroCenter har oplyst, at både Kommissionen og EuroCenter har været klar over, at der har været et udækket behov for rådgivning i juridiske og finansielle spørgsmål. I forbindelse med Kommissionens oprettelse af en NCP-gruppe vedrørende juridiske og finansielle spørgsmål ansatte EuroCenter i april 2007 en Legal and Finance NCP, som rådgiver virksomhederne i finansielle og juridiske problemstillinger, og som har mulighed for direkte at spørge Kommissionen om konkrete fortolkninger af bl.a. regnskabsreglerne. EuroCenter har dermed styrket rådgivningen på dette område. Ifølge EuroCenter modtager Legal and Finance NCP mange henvendelser og spørgsmål fra virksomhederne. Rigsrevisionen finder det positivt, at EuroCenter har styrket rådgivningen om finansielle spørgsmål.

688. Som led i rådgivningen fungerer EuroCenter også som sekretariat for en erfa-gruppe om EU's rammeprogrammer for offentlige virksomheder. Erfa-gruppen startede oprindeligt på universiteterne. Gruppen består af repræsentanter fra især universiteterne, men alle offentlige virksomheder kan deltage. Undersøgelsen viste, at nogle statslige virksomheder ikke var bekendt med denne gruppe, men potentielt var interesserede i at deltage med henblik på erfaringsudveksling. Rigsrevisionen finder, at EuroCenter bør sikre, at alle relevante offentlige virksomheder får kendskab til erfa-gruppen, da dette vil styrke virksomhedernes mulighed for sparring og rådgivning.

689. Rigsrevisionen anbefaler, at de statslige virksomheder i videst muligt omfang benytter EuroCenters rådgivning, idet EuroCenters viden om Kommissionens fortolkninger af regelsættet kan medvirke til at styrke administrationen i virksomhederne.

B. Virksomhedernes administration af likviditetsordningen

Omkostningsreformen, der bestod af en regnskabs- og budgetreform, indebar, at hovedparten af alle statslige virksomheder fra og med 2007 blev omfattet af en ordning om selvstændig likviditet og på finansloven for 2007 fik tildelt en låneramme. Rigsrevisionen har undersøgt virksomhedernes administration af likviditetsordningen, herunder om det er muligt at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen, om resultatdisponering/bevillingsafregning bliver bogført korrekt i de lokale økonomisystemer, og om regelsættet for likviditetsordningen er tilstrækkeligt klart.

Rigsrevisionens undersøgelse viste, at 80 % af de undersøgte virksomheder overholdt kravene til administrationen af likviditetsordningen, mens knap 20 %, heriblandt flere store virksomheder og en række departementer, ikke overholdt kravene. Dette finder Rigsrevisionen ikke tilfredsstillende, da overholdelsen af kravene bl.a. er en forudsætning for, at virksomhederne kan følge op på overholdelsen af lånerammen.

Hovedparten af de undersøgte virksomheder havde ikke bogført årets resultatdisponering/bevillingsafregning korrekt i de lokale økonomisystemer ultimo 2007.

Rigsrevisionen finder, at det er muligt, om end meget omstændeligt, at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen ultimo året. Der er ikke overensstemmelse mellem fortegnelsen over virksomhedernes udnyttelse af lånerammen ultimo 2007 i statsregnskabet og den udnyttelsesgrad, som virksomhederne selv har oplyst i årsrapporterne. Finansministeriet har oplyst, at reglerne for opgørelsen af lånerammen forventes ændret med virkning fra 2009, så man opnår en mere enkel og entydig opgørelse af lånerammen og opnår større overensstemmelse mellem statsregnskab og årsrapporter på dette område. Rigsrevisionen finder endvidere, at Økonomitstyrelsen bør fastsætte regler for, hvornår virksomhederne helt generelt skal tilpasse oplysningerne i årsrapporterne, hvis virksomhederne bliver opmærksomme på, at Statens Koncernsystem (SKS) ikke viser et rigtigt billede af virksomhedernes økonomiske situation.

Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at Økonomitstyrelsen generelt har givet virksomhederne en god støtte ved implementeringen af den nye likviditetsordning. Det er imidlertid Rigsrevisionens opfattelse, at regelsættet ikke er tilstrækkeligt klart. Der er på flere områder ikke fuld overensstemmelse mellem cirkulæret om selvstændig likviditet og vejledninger om den nye likviditetsordning, ligesom enkelte regler med fordel kunne tydeliggøres. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at disse uklarheder har vanskeliggjort virksomhedernes administration af likviditetsordningen.

a. Indledning

Undersøgelsens baggrund og formål

690. Ved Akt 163 24/6 2004 tiltrådte Finansudvalget en omkostningsreform med generel indførelse af omkostningsbaserede budget- og regnskabsprincipper for staten. Alle statsinstitutioner skulle fra og med 2005 aflægge regnskab efter omkostningsbaserede principper på driftsområdet. Fra og med 2007 blev bevillingsprincipperne i finansloven ændret, så virksomheder med driftsbevillinger og statsvirksomheder fik tildelt omkostningsbaserede bevillinger svarende til regnskabsprincipperne.

691. Omkostningsreformen indebar, at alle virksomheder, med undtagelse af en række virksomheder under Forsvarsministeriets område, fra og med 2007 blev omfattet af en ordning om selvstændig likviditet, og virksomhederne fik på finansloven for 2007 tildelt en låneramme. Anlægsinvesteringer skal derefter finansieres ved interne statslige lån, som forrentes og afdrages i takt med, at værdien af anlægsaktiverne afskrives. Omkostningerne til renter og afskrivninger indgår i virksomhedernes driftsbevillinger.

Infrastruktur (veje, broer, jernbaner mv.) og national ejendom (slotte, haver, mindesmærker mv. af særlig kulturel værdi) er ikke omfattet af omkostningsreformen, hvilket betyder, at disse aktiver ikke er blevet værdisat eller skal afskrives ud fra det nye princip, men stadig bogføres til anskaffelsesværdi.

692. Formålet med likviditetsordningen er at tilskynde virksomhederne til en effektiv likviditetsstyring ved at give incitament til at fremrykke indbetalinger og udskyde udbetalinger. Endvidere synliggør ordningen de kapitalomkostninger i form af renter, der er forbundet med virksomhedernes anlægsinvesteringer, og som indgår i deres løbende driftsudgifter.

693. Rigsrevisionen har fundet det for tidligt at undersøge, om likviditetsordningen har tilskyndet virksomhederne til en effektiv likviditetsstyring, herunder synliggørelse af kapitalomkostningerne. Rigsrevisionen har i stedet undersøgt virksomhedernes administration af likviditetsordningen gennem besvarelsen af følgende spørgsmål:

- Overholder virksomhederne kravene til administrationen af likviditetsordningen?
- Bogfører virksomhederne resultatdisponering/bevillingsafregning korrekt i de lokale økonomisystemer?
- Er det muligt at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen ultimo året?
- Er regelsættet for likviditetsordningen tilstrækkeligt klart?

Metode

694. Rigsrevisionens undersøgelse blev gennemført i forbindelse med den løbende årsrevision ved 50 virksomheder.

Rigsrevisionen gennemgik efter regnskabsaflæggelsen for 2007 endvidere 16 virksomheders bogføring af resultatdisponering/bevillingsafregning i de lokale økonomisystemer og kontrollerede virksomhedernes overholdelse af lånerammen. Rigsrevisionen har desuden gennemgået regelsættet for likviditetsordningen og sammenholdt det med de udsendte vejledninger.

b. Likviditetsordningens hovedelementer

695. Økonomistyrelsen oprettede ved overgangen til den nye likviditetsordning 4 nye likviditetskonti til virksomhederne:

- En finansieringskonto (FF7-konto), der fungerer som institutionernes kassekredit, og som anvendes til almindelige lønudgifter, varekøb og køb af tjenesteydelser.
- En konto til langfristet gæld (FF4-konto) til finansiering af anlægsinvesteringer, herunder afsluttede bygge- og it-udviklingsprojekter.
- En bygge- og it-kredit (FF6-konto) til finansiering af igangværende bygge- og it-udviklingsprojekter.
- En uforrentet konto (FF5-konto), som oftest kun anvendes ved regnskabsårets afslutning, til afregning af ændringer i hensatte forpligtelser, omsætningsaktiver og kortfristede gældsforpligtelser, herunder reserveret bevilling. Kontoen må kun bruges af virksomheden i løbet af året efter aftale med departementet.

Forrentningen af de 4 konti er forskellig for at skabe incitament til en effektiv likviditetsstyring, hvor virksomheden opnår størst mulige renteindtægter og mindst mulige renteudgifter.

696. Likviditetstildelingen til den daglige drift sker månedligt med 1/12 af virksomhedens nettoudgiftsbevilling. Herudover tildeles virksomheden likviditet til investeringer i form af lånerammer, der er fastsat i anmærkningerne på finansloven. Trækket på lånerammen bliver opgjort som summen af virksomhedens langfristede gæld (FF4-kontoen), saldoen på bygge- og it-kreditte (FF6-kontoen) samt en eventuel negativ saldo på finansieringskontoen (FF7-kontoen).

Disponeringsregler

697. Virksomhedernes adgang til lånefinansiering er begrænset af forskellige forhold. For det første er disponeringsreglerne udformet, så de afledte omkostninger ved investeringer (renter og afskrivninger) skal kunne afholdes inden for den givne bevilling. For det andet angiver lånerammen den øvre grænse for virksomhedens gæld. For det tredje er der fastsat et soliditetskrav om, at gælden på FF4- og FF6-kontiene aldrig må overstige værdien af anlægsaktiverne, og saldoen på FF6-kontoen skal svare til summen af igangværende arbejder og udviklingsprojekter under opførelse. Endelig er der fortsat et krav om forelæggelse af større anskaffelser for Finansudvalget, hvis investeringen udgør 50 mio. kr. eller derover, eller hvis en ændring på et igangværende bygge- og anlægsprojekt udgør mindst 10 % af projektets totaludgift og mindst 5 mio. kr.

c. Overholder virksomhederne kravene til administrationen af likviditetsordningen?

698. For at sikre overholdelsen af disponeringsregler vedrørende adgang til lånefinansiering er der indført en række krav til virksomhedernes forretningsgange for den løbende administration af likviditetsordningen. Kravene fremgår af et cirkulære om selvstændig likviditet. Cirkulæret er suppleret med en række vejledninger fra Økonomitryelsen. Rigsrevisionen har undersøgt, om virksomhederne overholder kravene vedrørende:

- bogføring af bevilling og renter samt opfølgning på lånerammen
- afstemninger, likviditetsflytninger og regnskabsinstruks.

Bogføring af bevilling og renter samt opfølgning på lånerammen

699. Rigsrevisionen konstaterede ved den løbende revision, at alle 50 virksomheder på nær én havde bogført tolvtedelsraterne af bevillingen korrekt.

Samtlige virksomheder bogførte de tilskrevne renter korrekt.

Godt 75 % af virksomhederne fulgte løbende/kvartalsvist op på lånerammen. Et mindretal af virksomhederne, heraf 3 departementer, fulgte ikke op på lånerammen. 4 af de 50 virksomheder havde overskredet lånerammen.

Afstemninger, likviditetsflytninger og regnskabsinstruks

700. Revisionen viste, at 80 % af virksomhederne havde aktuelle og ajourførte afstemninger af bankkonti og foretog de relevante afstemninger mellem likviditetskontiene (FF4 og FF6) og anlægsaktiverne.

80 % af virksomhederne overholdt kravene til flytning af likviditet mellem de likvide konti og foretog de relevante overførsler mellem finansieringskontoen (FF7) og øvrige likviditetskonti. 90 % af virksomhederne benyttede kun den uforrentede konto efter aftale med departementet.

De fleste virksomheder havde en ajourført regnskabsinstruks med beskrivelse af forretningsgange og klare ansvarsfordelinger. Virksomheder, der ikke havde en ajourført regnskabsinstruks, havde i vidt omfang heller ikke fastlagt en praksis for flytning af likviditet.

Konklusion

701. Rigsrevisionen konstaterede, at 80 % af de 50 undersøgte virksomheder overholdt de nævnte krav, mens knap 20 %, heriblandt flere store virksomheder og en række departementer, ikke overholdt kravene. Dette finder Rigsrevisionen ikke tilfredsstillende, da overholdelsen af kravene bl.a. er en forudsætning for, at virksomhederne kan følge op på overholdelsen af lånerammen.

702. Finansministeriet har oplyst, at den nye likviditetsordning er udvidet betydeligt i forhold til den tidligere ordning, hvilket kan have medvirket til at vanskeliggøre indkøringen af ordningen. Finansministeriet oplyser videre, at departementet og Økonomistyrelsen har gennemført et udvalgsarbejde i 2008 sammen med en række udvalgte institutioner. Udvalgsarbejdet er mundet ud i en række initiativer, der kan medvirke til at lette administrationen af omkostnings- og bevillingsreformen. Disse initiativer forventes gennemført for finansåret 2009.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Finansministeriet har taget dette initiativ og afventer den nærmere udformning.

d. Bogfører virksomhederne resultatdisponering/bevillingsafregning korrekt i de lokale økonomisystemer?

703. Virksomhederne skulle, inden regnskabet blev afsluttet ultimo regnskabsåret, bogføre deres resultatdisponering/bevillingsafregning i de lokale økonomisystemer. Virksomhederne skulle således have overblik over eventuelle forskydninger i reserveret bevilling, bortfald af bevilling samt årets over-/underskud og bogføre disse beløb forud for regnskabsafslutningen.

704. Rigsrevisionen konstaterede efter regnskabsaflæggelsen 2007, at hovedparten af de 16 undersøgte virksomheder ikke havde bogført årets resultatdisponering/bevillingsafregning korrekt i de lokale økonomisystemer ultimo 2007. Kun 4 ud af 16 virksomheder foretog korrekt bogføring af deres samlede resultatdisponering/bevillingsafregning, mens de øvrige virksomheder enten ikke foretog bogføring eller havde foretaget fejlagtig bogføring af bortfald af bevilling samt over- eller underskud til videreførsel. Kun et fåtal af virksomhederne kommenterede manglerne ved bogføringen i årsrapporten.

Virksomhederne foretog deres bevillingsafregning til statsregnskabet for 2007 i et selvstændigt skema uafhængigt af bogføringen i det lokale økonomisystem. Den mangelfulde bogføring af årets resultatdisponering/bevillingsafregning fik derfor ikke betydning for statsregnskabs bevillingsafregning, men indebar, at der ikke var overensstemmelse mellem statsregnskabs bevillingsafregning for virksomheden og virksomhedens lokale økonomisystem/SKS.

705. Rigsrevisionen skal anbefale virksomhederne at øge fokus på at bogføre resultatdisponeringen korrekt, så der er overensstemmelse mellem statsregnskabs bevillingsafregning for virksomheden og virksomhedens lokale økonomisystem.

e. Er det muligt at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen ultimo året?

706. Lånerammen angiver som nævnt den øvre grænse for virksomhedernes gæld. Rigsrevisionen har undersøgt, om det er muligt at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen ultimo året. Undersøgelsen har omfattet følgende emner:

- overensstemmelsen mellem lånerammerne i statsregnskabet og i årsrapporterne
- overholdelsen af disponeringsreglerne for lånerammer samt overensstemmelse mellem likviditetskonti og værdi af anlægsaktiver
- deling af låneramme mellem flere regnskabsførende institutioner.

Overensstemmelsen mellem lånerammerne i statsregnskabet og i årsrapporterne

707. I statsregnskabet er der en fortegnelse over de statslige virksomheders udnyttelse af lånerammen ultimo 2007. Rigsrevisionen konstaterede, at der ikke er overensstemmelse mellem statsregnskabets fortegnelse over virksomhedernes udnyttelse af lånerammen ultimo 2007 og den reelle udnyttelsesgrad for de 16 virksomheder, der blev undersøgt efter regnskabsaflæggelsen for 2007. Det er således ikke muligt at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen ultimo året på baggrund af statsregnskabets fortegnelse. Overholdelsen af lånerammen kan således kun kontrolleres ved beregninger på baggrund af noter i de enkelte virksomheders årsrapporter.

708. Økonomitrykelsen har oplyst, at fortegnelsen over de statslige virksomheders udnyttelse af lånerammen i statsregnskabet er baseret på faktuelle oplysninger fra henholdsvis Statens Budgetsystem samt fra de officielt godkendte ministerområderegnskaber. Årsagen til forskelle mellem udnyttelsen af lånerammen i årsrapporterne og fortegnelsen i statsregnskabet vil som udgangspunkt skyldes, at virksomhederne i årsrapporten har korrigeret opgørelsen af lånerammen for eventuelle overtræk på finansieringskontoen, der kan henføres til tilgodehavender vedrørende indtægtsførte, men endnu ikke indbetalte tilskud fra fx EU.

709. Det er imidlertid Rigsrevisionens opfattelse, at årsagen til forskelle mellem udnyttelsen af lånerammen i årsrapporterne og i fortegnelsen i statsregnskabet i højere grad skyldes, at saldiene på FF4- og FF6-kontiene er opgjort pr. 31. december og således ikke tager højde for eventuelle dispositioner i supplementsperioden. Det reelle træk på lånerammen kan derfor godt afvige betydeligt fra oplysningerne i SKS og statsregnskabet.

Uddybende om årsagen kan nævnes, at bygge- og it-kredit (FF6) ved årsafslutningen i princippet skal svare til værdien af de igangværende bygge- og it-udviklingsprojekter, ligesom den langfristede gæld (FF4) ikke må overstige værdien af de øvrige anlægsaktiver. Som følge af afskrivninger, oprettelse af nye anlæg mv. i supplementsperioden kan der dog opstå differencer mellem likviditetskonti (FF4 og FF6) og værdien af anlægsaktiverne, da det ikke er muligt at foretage flytning af likviditet i banken efter den 31. december.

710. Finansministeriet har oplyst, at reglerne for opgørelsen af lånerammen forventes ændret med virkning fra 2009, så det kun bliver saldoen på FF4- og FF6-kontiene, der indgår i opgørelsen. Herved skulle man opnå en mere enkel og entydig opgørelse af lånerammen og større overensstemmelse mellem statsregnskab og årsrapporter på dette område.

Overholdelsen af disponeringsreglerne for lånerammer samt overensstemmelse mellem likviditetskonti og værdi af anlægsaktiver

711. Virksomhederne skal i årsrapporten redegøre for, hvis disponeringsreglerne har været overskredet i løbet af året. Undersøgelsen viste, at eventuelle overskridelser af lånerammen var forklaret tilfredsstillende i årsrapporterne.

712. Rigsrevisionen konstaterede differencer mellem værdien af virksomhedernes anlægsaktiver og de modsvarende saldi på FF4- og FF6-kontiene ved samtlige 16 virksomheder, der blev undersøgt efter regnskabsaflæggelsen for 2007. Ved differencer mellem likviditetskonti og værdien af anlægsaktiverne ultimo regnskabsåret skulle virksomhederne afgive regnskabsmæssige forklaringer i årsrapporten.

713. Undersøgelsen viste, at kvaliteten af disse forklaringer varierede betydeligt. 1/3 af virksomhederne afgav præcise forklaringer med angivelse af differencernes størrelse. 1/3 oplyste, at differencerne skyldtes poster i supplementsperioden, hvor den tilhørende flytning af likviditet først ville finde sted i 2008, mens den sidste tredjedel ikke kommenterede differencerne.

Rigsrevisionen skal anbefale, at alle virksomheder fremover i årsrapporterne angiver den beløbsmæssige størrelse på differencerne samt oplyser, hvilke statusposter der er påvirket af differencerne.

714. Finansministeriet har erklæret sig enig heri og vil drage omsorg for, at det fremover vil fremgå af Økonomistyrelsens "Vejledning om udarbejdelse af årsrapport".

715. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

716. I forbindelse med Rigsrevisionens gennemgang af årsrapporter fra virksomheder på ét ministerområde viste det sig i øvrigt, at ministeriet i marts 2008 søgte og fik Økonomistyrelessens dispensation til at korrigere likviditetskontiene i balancen i årsrapporterne på ministerområdet. Dette har medført, at oplysningerne om likviditet i årsrapporterne på det pågældende ministerområde ikke stemmer overens med SKS og dermed statsregnskabet. Derimod kan man direkte af årsrapporterne på ministerområdet kontrollere, om virksomhederne har overholdt lånerammen, uden at skulle beregne dette via noterne i årsrapporterne.

Rigsrevisionen finder det uheldigt, at Økonomistyrelsen har givet dispensation fra vejledningen til ét ministerområde, hvilket har medført, at årsrapporterne ikke er sammenlignelige på tværs af ministerområderne. Rigsrevisionen finder, at Økonomistyrelsen bør fastsætte regler for, hvornår virksomhederne helt generelt skal tilpasse oplysningerne i årsrapporterne, hvis virksomhederne bliver opmærksomme på, at SKS ikke viser et rigtigt billede af virksomhedernes økonomiske situation.

Deling af låneramme mellem flere regnskabsførende institutioner

717. Rigsrevisionen konstaterede i flere tilfælde, at en låneramme deles af flere regnskabsførende institutioner inden for samme virksomhed. Dette vanskeliggør den løbende opfølgning for den institution, der har den virksomhedsbærende hovedkonto på finansloven og dermed ansvaret for, at lånerammen bliver overholdt. Rigsrevisionen anbefaler, at departementerne overvejer at tildele lånerammer til de institutioner, der udarbejder selvstændigt regnskab og har egen administration.

Konklusion

718. Rigsrevisionen finder, at det er muligt, om end meget omstændeligt, at kontrollere virksomhedernes overholdelse af lånerammen ultimo året.

Der er ikke overensstemmelse mellem fortegnelsen over de statslige virksomheders udnyttelse af lånerammen ultimo 2007 i statsregnskabet og den udnyttelsesgrad, som virksomhederne selv har oplyst i årsrapporterne. Finansministeriet har oplyst, at reglerne for opgørelsen af lånerammen forventes ændret med virkning fra 2009, så man opnår en mere enkel og entydig opgørelse af lånerammen og opnår større overensstemmelse mellem statsregnskab og årsrapporter på dette område.

Eventuelle overskridelser af lånerammen var forklaret tilfredsstillende i årsrapporterne. Kvaliteten af virksomhedernes forklaringer på differencer mellem finansieringskonti og værdien af anlægsaktiver varierede dog betydeligt. Årsrapporterne er ikke sammenlignelige på tværs af ministerområderne, fordi Økonomistyrelsen til ét ministerområde har givet dispensation fra vejledningen vedrørende opgørelsen af likviditetskontiene i balancen i årsrapporterne.

Rigsrevisionen konstaterede i flere tilfælde, at en låneramme deles af flere regnskabsførende institutioner inden for samme virksomhed, hvilket vanskeliggør den løbende opfølgning på overholdelsen af lånerammen.

f. Er regelsættet for likviditetsordningen tilstrækkeligt klart?

719. Rigsrevisionen finder, at Økonomistyrelsen generelt har givet virksomhederne en god støtte ved implementeringen af den nye likviditetsordning. Dette er bl.a. sket via meget operationelle og brugervenlige vejledninger, der løbende er blevet opdateret, samt ved afholdelse af informationsmøder mv.

Et ministerium har påpeget, at Økonomistyrelsens støtte primært var rettet mod virksomheder, der anvender Navision Stat, og at der ikke blev givet specifik støtte til de virksomheder, der benytter andre økonomistyringssystemer.

720. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at regelsættet ikke er tilstrækkeligt klart. Rigsrevisionens gennemgang af cirkulæret om selvstændig likviditet og vejledninger for den nye likviditetsordning viste, at der på flere områder ikke var fuld overensstemmelse mellem cirkulæret og Økonomistyrelsens vejledninger. Disse uklarheder har vanskeliggjort virksomhedernes administration af likviditetsordningen.

En række relevante områder er omtalt i vejledningerne, men ikke i cirkulæret. Det fremgår således ikke af cirkulæret, men af en vejledning, at der alene kan foretages ekstraordinære afdrag på den langfristede gæld, efter resultatdisponeringen er foretaget. Det fremgår heller ikke af cirkulæret, men alene af en vejledning, at overtræk på FF7-kontoen ikke må overstige 1/10 af årets nettoudgiftsbevilling.

Rigsrevisionen finder, at de pågældende regler bør omtales i cirkulæret, da der er tale om principielle regler for administrationen af likviditetsordningen.

721. Rigsrevisionen konstaterede herudover, at den regnskabsmæssige behandling af donationer ikke fremgik tydeligt af de eksisterende vejledninger. Rigsrevisionen finder, at det bør fremgå af vejledningen, at virksomheden skal tage højde for donationer, når der afstemmes mellem de respektive likviditetskonti og anlægsaktiver.

722. Rigsrevisionen finder videre, at der er behov for en tydeliggørelse af regelsættet omkring brugen af den uforrentede konto. Det fremgår af cirkulæret, at saldoen på den uforrentede konto kun skal opgøres og bogføres én gang om året (ultimo). Af Økonomistyrelsens vejledning fremgår det imidlertid, at kontoen skal tilføres eller fratages likviditet, hver gang virksomheden ændrer eller indfrier sine hensatte forpligtelser. Det understreges samtidig i vejledningen, at der kun skal ske likviditetsopfyldning én gang om året, medmindre andet er aftalt med departementet.

723. På baggrund af gennemgangen er det Rigsrevisionens samlede opfattelse, at der er behov for en opdatering af cirkulæret samt en tydeliggørelse af regelsættet og vejledninger på ovennævnte områder.

724. Finansministeriet har oplyst, at både cirkulære og vejledninger på likviditetsområdet vil blive revideret i forbindelse med den planlagte omlægning af likviditetsordningen fra finansåret 2009. I den forbindelse vil de påpegede tekstmæssige uoverensstemmelser blive rettet, ligesom reglerne omkring donationer og den uforrentede konto vil blive tydeliggjort.

725. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

C. Styring og administration af lønforhold ved erhvervsskolerne

Erhvervsskolerne havde i 2007 et samlet lønsumsforbrug på ca. 6,9 mia. kr., hvoraf den største del er udgifter til aflønning af undervisere. Rigsrevisionen har gennemgået styringen og administrationen af løn- og ansættelsesforhold ved erhvervsskolerne. Det er undersøgt, hvordan erhvervsskolerne lokalt administrerer løn- og ansættelsesområdet, herunder det overordnede lønbudget, valget af ansættelsesformer og arbejdstidsaftaler. Herudover omfattede undersøgelsen Undervisningsministeriets tilsyn med løn- og ansættelsesområdet ved erhvervsskolerne.

Rigsrevisionen kan konstatere, at der er sket forbedringer af styringen og administrationen af løn- og ansættelsesforhold ved erhvervsskolerne, siden Rigsrevisionen i 2 tidligere beretninger undersøgte lønforholdene ved erhvervsskolerne (beretningerne nr. 11/92 og nr. 3/97). Undersøgelsen viste således, at erhvervsskolernes budgetlægning og budgetopfølgning på løn- og ansættelsesområdet fungerer tilfredsstillende. Der er etableret formaliserede procedurer, og Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at der løbende udarbejdes prognoser for det forventede elevoptag i budgetlægningen. Rigsrevisionen anbefaler dog, at især mindre erhvervsskoler foretager hyppigere budgetopfølgninger. Rigsrevisionen anbefaler samtidig, at erhvervsskolerne sikrer, at undervisernes tidsforbrug registreres løbende, idet dette er en forudsætning for en god styring på området.

Undersøgelsen viste, at erhvervsskolerne generelt har fokus på undervisernes over- og undertid, men at enkelte skoler ikke udnytter mulighederne for overførsel af over- og undertid. Rigsrevisionen finder, at overførsel af over- og undertid mellem normperioder kan medvirke til at sikre en mere optimal udnyttelse af undervisernes arbejdstid.

Rigsrevisionen vurderer, at erhvervsskolerne generelt udnytter deres lønsum på en måde, der både tilgodeser fleksibilitet i forhold til svingende behov for undervisere og fastholdelse af undervisere. Rigsrevisionens undersøgelse viste, at erhvervsskolerne kun anvender Ny Løn i begrænset omfang. Rigsrevisionen anbefaler, at erhvervsskolerne i højere grad anvender de muligheder, der ligger i Ny Løn, til at knytte institutionens resultater og mål til medarbejdernes løn.

Rigsrevisionen finder det hensigtsmæssigt, at Undervisningsministeriet både fører tilsyn med de enkelte erhvervsskoler og udfører tværgående undersøgelser ved erhvervsskolerne. Rigsrevisionen finder, at Undervisningsministeriet har etableret procedurer, der kan medvirke til, at der udføres et tilfredsstillende tilsyn med erhvervsskolerne på løn- og ansættelsesområdet.

a. Baggrunden for undersøgelsen

726. Erhvervsskolerne omfatter tekniske skoler, handelsskoler og landbrugsskoler. Sidstnævnte anviser ikke løn via Statens Lønssystem (SLS) og er derfor ikke omfattet af undersøgelsen. De resterende 80 erhvervsskoler havde i 2007 et samlet lønsumsforbrug på ca. 6,9 mia. kr. Den største del af forbruget er udgifter til aflønning af undervisere.

727. Erhvervsskolerne er selvejende institutioner og er omfattet af en § 9-aftale om intern revision (institutionsrevision). Den interne revision skal efter § 9-aftalen udføres af en statsautoriseret eller registreret revisor. Herudover udfører Rigsrevisionen selv en række revisio-

ner af udvalgte områder, så Rigsrevisionen har et selvstændigt revisionsgrundlag for sin vurdering af regnskaberne.

728. Erhvervsskolerne har særlige udfordringer i forhold til en effektiv personaleplanlægning, idet erhvervsskolerne med korte frister skal tilpasse undervisningsressourcerne til ændringer i aktivitetsniveauet. Elevoptaget og efterspørgslen af fag kan variere fra år til år. De ansættelsesformer, erhvervsskolerne vælger, udgør sammen med budgetlægningen og budgetopfølgningen vigtige redskaber i personaleplanlægningen.

729. Rigsrevisionen har tidligere udarbejdet 2 beretninger (nr. 11/92 og nr. 3/97) om lønforhold ved erhvervsskolerne. Baggrunden for undersøgelserne var, at der ved regnskabsgennemgangen i 1990/1991 fandtes behov for forbedret kvalitet i revisioner og rapporteringer vedrørende erhvervsskolerne. På den baggrund besluttede Rigsrevisionen at foretage en gennemgang af erhvervsskolernes lønforvaltning, da de foreliggende revisionsprotokoller ikke gav et tilstrækkeligt klart billede af lønforvaltningen. Formålet med beretning nr. 3/97 var at vurdere erhvervsskolernes tilrettelæggelse af lønforvaltningen, at undersøge, om Finansministeriets gældende regler og overenskomster blev fulgt, at gennemgå udviklingen i erhvervsskolernes over- og merarbejde, at vurdere, hvorvidt Undervisningsministeriets tiltag efter beretningen havde haft den ønskede effekt på lønforvaltningen, samt at vurdere de enkelte erhvervsskolars foretagne lønrevision.

730. I de 2 beretninger blev der bl.a. konstateret mangler i forbindelse med løn- og personaleforvaltningen, herunder en utilstrækkelig styring af undervisernes arbejdstid. Der var desuden i visse tilfælde udført utilstrækkelig lønrevision. I beretning nr. 3/97 bemærkede Rigsrevisionen videre, at Undervisningsministeriet havde taget en række initiativer til at sikre en øget indsigt på området, men at der på trods af forbedringer stadig var mangler og fejl i lønadministrationen.

b. Undersøgelsens indhold og metode

Hvad er formålet med undersøgelsen?

731. Formålet med undersøgelsen er at undersøge styringen og administrationen af løn- og ansættelsesforhold ved erhvervsskolerne. Derudover er undersøgelsen en opfølgning på de beretninger, Rigsrevisionen tidligere har udarbejdet om lønforhold ved erhvervsskolerne.

732. Følgende spørgsmål er undersøgt:

- Hvordan styrer erhvervsskolerne budgetlægning og budgetopfølgning i forhold til optag af nye elever?
- Hvordan styres undervisernes over- og undertid, og har erhvervsskolerne tilstrækkeligt fokus på dette område?
- Hvordan forvalter erhvervsskolerne lønsummen, herunder Ny Løn?
- Hvordan forvalter erhvervsskolerne regler og aftaler på løn- og ansættelsesområdet?
- Sikrer Undervisningsministeriet, at der foretages det fornødne tilsyn med erhvervsskolernes løn- og ansættelsesforhold?

Hvad har vi undersøgt og hvordan?

733. Rigsrevisionens undersøgelse er gennemført ved besøg på 6 erhvervsskoler, hvor der er foretaget en undersøgelse af erhvervsskolernes administration på løn- og ansættelsesområdet. Derudover er der foretaget interviews i Undervisningsministeriet samt en gennemgang af materiale indhentet ved såvel erhvervsskoler som Undervisningsministeriet.

734. På baggrund af erfaringer fra besøgene er der foretaget en spørgeskemaundersøgelse ved 15 erhvervsskoler. Ved udvælgelsen af erhvervsskoler til spørgeskemaundersøgelsen er der sikret en variation i erhvervsskolernes størrelse målt ved lønsum, organisering, geografi, samt hvilken revisor skolen anvender. Under hensyntagen til disse kriterier er der foretaget en tilfældig udvælgelse.

735. Det samlede datagrundlag for undersøgelsen dækker ca. 2 mia. kr. i lønsumsforbrug, hvilket svarer til ca. 30 % af det samlede lønsumsbudget for alle erhvervsskoler.

Hvordan styrer erhvervsskolerne budgetlægning og budgetopfølgning i forhold til optag af nye elever?

736. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at erhvervsskolernes budgetlægning og budgetopfølgning på lønområdet fungerer tilfredsstillende. Rigsrevisionen har konstateret, at alle de undersøgte erhvervsskoler har etableret en formaliseret procedure for budgetlægning og budgetopfølgning. Rigsrevisionen anbefaler, at erhvervsskolerne foretager hyppige budgetopfølgninger, og at erhvervsskolerne sikrer, at det datagrundlag, som budgetopfølgningerne foretages på, er opdateret.

737. En central udfordring i forhold til at budgettere underviserressourcerne er, at optaget af elever ofte først kendes sent i forhold til budgetlægningen. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at erhvervsskolerne udarbejder deres budgetter på baggrund af prognoser for elevoptaget, der baseres på erfaringer fra tidligere år, og på et samarbejde med de institutioner, som eleverne kommer fra, oftest folkeskoler.

738. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at erhvervsskolerne løbende udarbejder prognoser for elevoptaget i forbindelse med budgetlægningen.

739. Løn til underviserne udgør en væsentlig del af erhvervsskolernes samlede budget, og styringen heraf er systemunderstøttet i et særligt system på de enkelte skoler, der opgør undervisernes samlede arbejdstid. Systemets gyldighed er imidlertid afhængigt af løbende indrapporteringer af undervisernes arbejdstid.

740. Rigsrevisionens undersøgelse viste, at nogle erhvervsskoler ikke sikrer en rettidig indrapportering, så systemet viser den korrekte arbejdstidsopgørelse. Rigsrevisionen anbefaler, at erhvervsskolerne sikrer, at undervisernes tidsforbrug registreres løbende, idet dette er en forudsætning for en god styring på området. Erhvervsskolerne er opmærksomme herpå og arbejder på at sikre, at der sker rettidig indrapportering til systemet.

741. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at erhvervsskolerne løbende foretager budgetopfølgninger. Hovedparten af erhvervsskolerne foretager månedlige opfølgninger, men nogle af de mindre erhvervsskoler foretager kvartalsvise eller halvårslige opfølgninger. Rigsrevisionen anbefaler, at de mindre erhvervsskoler foretager hyppigere opfølgninger.

Hvordan styres undervisernes over- og undertid, og har erhvervsskolerne tilstrækkeligt fokus på dette område?

742. Det er Rigsrevisionens vurdering, at erhvervsskolerne generelt har fokus på undervisernes over- og undertid. Enkelte erhvervsskoler udnytter dog ikke mulighederne for overførsel af over- og undertid. Rigsrevisionen finder, at overførsel af over- og undertid mellem normperioder kan medvirke til at sikre en mere optimal udnyttelse af undervisningsressourcerne.

743. Arbejdstiden for undervisere er fastsat i henhold til cirkulære om arbejdstid for undervisere ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Perst. nr. 055-06). Cirkulæret beskriver reglerne for fastlæggelsen af undervisernes arbejdstid og tager udgangspunkt i en årsnorm på 1.924 timer. Det er muligt for erhvervsskolerne selv at fastlægge normperioden. Ved de erhvervsskoler, der indgår i undersøgelsen, følger årsnormen typisk kalenderåret. Ved slutningen af normperioden opgøres undervisernes arbejdstid, så det fremgår, om underviseren har haft over- eller undertid.

744. I henhold til cirkulæret om arbejdstid kan der overføres op til 80 over- eller undertimer fra den ene normperiode til den efterfølgende, men der kan dog ikke ske overførsel i 2 på hinanden følgende normperioder. Undertimer, der ikke overføres, bortfalder, mens ikke-over-

førte overtimer skal udbetales med tillæg. De enkelte erhvervsskoler har mulighed for at aftale lokale regler for arbejdstid, der fraviger cirkulærets bestemmelser.

745. Undersøgelsen har vist, at erhvervsskolerne har indgået forskellige lokale aftaler om overførsel af over- og undertid. Hovedparten af erhvervsskolerne overfører op til 80 over- og undertimer. Nogle erhvervsskoler foretager dog en individuel vurdering, inden overførslen foretages. En af de undersøgte erhvervsskoler har indgået en lokal aftale om ikke at overføre over- og undertid mellem normperioder. En anden erhvervsskole overfører kun overtid, hvilket vil sige, at undertiden går tabt.

746. Rigsrevisionen bemærker, at begge erhvervsskoler, der ikke overfører undertid, har et relativt højt niveau af undertid. Rigsrevisionen finder, at overførsel af over- og undertid fra normperiode til normperiode er en forudsætning for hensigtsmæssig økonomisk forvaltning i forbindelse med arbejdstilrettelæggelsen.

Hvordan forvalter erhvervsskolerne lønsummen, herunder Ny Løn?

747. Rigsrevisionen vurderer, at erhvervsskolerne generelt udnytter deres lønsum på en måde, der både tilgodeser fleksibilitet i forhold til svingende behov for underviserressourcer og fastholdelse af undervisere. Undersøgelsen viste, at erhvervsskolerne kun anvender Ny Løn i begrænset omfang. Rigsrevisionen anbefaler, at erhvervsskolerne i højere grad anvender de muligheder, der ligger i Ny Løn, til at knytte institutionens resultater og mål til medarbejdernes løn.

748. Erhvervsskolerne har mulighed for at fastansætte undervisere på hel- eller deltid. Herudover har erhvervsskolerne mulighed for ansættelse af timelærere enten på timebasis eller som kvotatimelærere. Kvotatimelærere ansættes midlertidigt til at gennemføre undervisning inden for et aftalt antal timer.

749. Undersøgelsen har vist, at erhvervsskolerne anvender de forskellige ansættelsesformer, så der sikres en vis fleksibilitet i forhold til at kunne foretage løbende tilpasninger. Erhvervsskolerne oplyser samtidig, at markedssituationen og behovet for at kunne fastholde undervisere samt personalehensyn har gjort, at erhvervsskolerne i videre udstrækning anvender fastansættelser.

750. Flere af erhvervsskolerne har oplyst, at det afhængigt af de lokale arbejdstidsaftaler kan være økonomisk fordelagtigt for skolerne at lade underviserne arbejde op til ca. 2.300 timer årligt. Erhvervsskolerne har samtidig oplyst, at de af hensyn til arbejdsmiljøet ikke ønsker et så højt overarbejdsniveau.

751. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at erhvervsskolerne benytter de muligheder, der ligger i de forskellige ansættelsesformer, til at sikre styring af undervisningsressourcerne, samtidig med at der tages hensyn til rekrutteringssituationen og arbejdsmiljøet.

752. Rigsrevisionens gennemgang af implementeringen af Ny Løn ved erhvervsskolerne har vist, at der er en meget forskellig praksis på området. Hovedparten af erhvervsskolerne er overgået til Ny Løn på flere personaleområder. De øvrige erhvervsskoler er kun i ringe grad overgået til Ny Løn. Erhvervsskolerne har oplyst, at de afsætter mellem 0,5 % og 4 % af lønsummen til lønforbedringer. Alle erhvervsskoler med undtagelse af 2 anvender dog 1 % eller mindre på Ny Løn.

753. Rigsrevisionens gennemgang af en stikprøve af tillæg ved de 6 erhvervsskoler viste, at en stor del af den lønsum, der anvendes til Ny Løn, er knyttet til aftaler, hvor det er bestemte opgaver eller et bestemt anciennitetsniveau, der udløser tillæggene. Kun i få enkeltstående tilfælde var tildelte tillæg begrundet i underviserens opnåede resultater eller i deres individuelle faglige eller personlige kvalifikationer. Spørgeskemaundersøgelsen bekræfter dette. De fleste erhvervsskoler oplyser, at tillæggene generelt er bundet op på en bestemt kompetenceudvikling eller på varetagelse af bestemte funktioner.

754. Rigsrevisionen finder, at forhåndsftaler kan medvirke til, at den lokale fleksibilitet sættes over styr, idet lønsummen bindes i automatiske tillægsordninger.

755. Rigsrevisionen anbefaler, at erhvervsskolerne i højere grad anvender de muligheder, der ligger i Ny Løn, til at knytte institutionernes mål til medarbejdernes løn. Der er i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 2008 nedsat en følgegruppe, der skal indsamle og formidle viden om bedste praksis for anvendelsen af de nye lønsystemer ved erhvervsskolerne. Rigsrevisionen finder, at dette kan medvirke til at få Ny Løn implementeret på erhvervsskolerne.

Hvordan forvalter erhvervsskolerne regler og aftaler på løn- og ansættelsesområdet?

756. Det er Rigsrevisionens vurdering, at forretningsgange og interne kontroller på løn- og ansættelsesområdet på de 6 besøgte erhvervsskoler generelt er effektive, og at der er etableret procedurer, der sikrer de nødvendige funktionsadskilte kontroller. Undersøgelsen af området har vist, at der ikke er systematiske fejl på løn- og ansættelsesområdet.

757. Rigsrevisionen har ved en stikprøve konstateret, at personalesagerne generelt indeholdt tilstrækkelig dokumentation for ansættelsesforholdet, og at ansættelsesbrevene indeholder de nødvendige oplysninger. Løn- og personaleadministrationen var i øvrigt i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

758. Rigsrevisionen har dog i forbindelse med besøgene givet nogle få anbefalinger til de enkelte erhvervsskoler. Anbefalingerne drejede sig om hyppigere afstemninger mellem SLS og Navision, mere præcise oplysninger om lønniveau i forbindelse med rekruttering, præciseringer af formuleringer i ansættelsesbreve, dokumentation af anciennitetsberegninger, kontrol med adgangskoder til SLS og sårbarhed i administrationen som følge af få medarbejdere med kendskab til personaleområdet.

759. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at Undervisningsministeriet har udarbejdet en vejledning til erhvervsskolerne om de centrale regler, aftaler og procedurer ved bl.a. ansættelse og afskedigelse. Undersøgelsen viste, at vejledningen fungerer som et godt redskab for erhvervsskolerne, og at de besøgte erhvervsskoler løbende anvender vejledningen.

760. Derudover har Undervisningsministeriet ansat 4 lønkonsulenter. Lønkonsulenterne er ansat på erhvervsskolerne, men er aflønnet af Undervisningsministeriet for at yde samtlige erhvervsskoler bistand i forbindelse med bl.a. indrapportering til lønsystemet, lønkontering samt andre spørgsmål vedrørende løn- og ansættelsesforhold. Undersøgelsen viste, at især de mindre erhvervsskoler anvender lønkonsulenterne, mens de større erhvervsskoler ofte har den fornødne kompetence internt eller henvender sig direkte til Personalestyrelsen.

761. Endelig har erhvervsskolerne mulighed for at henvende sig til Undervisningsministeriet for praktisk rådgivning på løn- og ansættelsesområdet.

762. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Undervisningsministeriet har iværksat forskellige initiativer, der kan medvirke til en hensigtsmæssig varetagelse af løn- og ansættelsesområdet på erhvervsskolerne.

Sikrer Undervisningsministeriet, at der foretages det fornødne tilsyn med erhvervsskolernes løn- og ansættelsesforhold?

763. Rigsrevisionen finder, at Undervisningsministeriet har etableret procedurer, der sikrer, at der kan foretages det fornødne tilsyn med erhvervsskolerne. Undervisningsministeriet har udarbejdet 2-årige tilsynsplaner, hvor der føres tilsyn med de enkelte erhvervsskoler og udføres tværgående undersøgelser.

Tilsynet med løn- og ansættelsesforhold på de enkelte erhvervsskoler

764. Undervisningsministeriets tilsyn med de enkelte erhvervsskoler foregår ved en gennemgang af årsrapporter og revisionsprotokollater fra erhvervsskolerne. Ved gennemgangen fokuseres der på, om der i årsrapporter eller revisionsprotokollater nævnes særlige forhold af kritisk karakter. Undervisningsministeriet har oplyst, at man er opmærksom på kvaliteten i revisorernes afrapporteringer og forholder sig kritisk hertil. Tidligere har Undervisningsministeriet anbefalet enkelte erhvervsskoler at skifte revisor, fordi Undervisningsministeriet fandt, at kvaliteten af revisors arbejde var utilstrækkelig.

765. I tillæg til gennemgangen af årsrapporter og revisionsprotokollater gennemgår Undervisningsministeriet revisortjeklister. Institutionens revisor skal på revisortjeklisterne angive, hvilke revisionsområder der er indgået i revisionen, og om punkterne har givet anledning til bemærkninger. Rigsrevisionen har gennemgået revisionsprotokollater og revisortjeklister for de erhvervsskoler, der indgår i undersøgelsen. Gennemgangen har ikke vist alvorlige problemer på løn- og ansættelsesområdet.

766. Rigsrevisionen finder, at revisortjeklisterne i kombination med gennemgangen af årsrapporter og revisionsprotokollater gør, at tilsynet på løn- og ansættelsesområdet kan varetages tilfredsstillende. Rigsrevisionen finder videre, at revisortjeklisterne kan udbygges, såfremt der konstateres generelle mangler ved gennemgangen af protokollater og årsrapporter.

Tværgående undersøgelser

767. Ud over det løbende tilsyn med de enkelte erhvervsskoler gennemfører Undervisningsministeriet tværgående undersøgelser af et bestemt område på tværs af erhvervsskolerne. I 2007 er der foretaget en undersøgelse af lønniveauet for ikke-klassificerede stillinger i forhold til lønniveauet i lønramme 37. Undersøgelsen viste, at stillingskontrollen ikke var omgæet, og undersøgelsen gav i øvrigt ikke anledning til bemærkninger. Undervisningsministeriet har planlagt at gennemgå lederlønninger i 2008.

768. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Undervisningsministeriet foretager undersøgelser på løn- og ansættelsesområdet på tværs af erhvervsskolerne.

D. 6 kommuners administration af førtidspensionsområdet

Førtidspensionsområdet gennemgik i 2003 en større reform, der bl.a. havde til formål at reducere antallet af tilkendelser af førtidspension. Rigsrevisionen har undersøgt kommunernes organisering af førtidspensionsområdet efter reformen og deres anvendelse af arbejdsevnetmetoden og ressourceprofiler. Endvidere omfattede undersøgelsen kommunernes samarbejde med privatpraktiserende læger og speciallæger samt kommunernes praksis for tilkendelser af førtidspension med genoptagelse på et senere fastsat tidspunkt.

Rigsrevisionens undersøgelse viste, at kommunernes administration af førtidspensionsområdet gennem de senere år har gennemgået en udvikling, der medfører, at intentionerne i førtidspensionsreformen overordnet efterleves. Implementeringen har dog taget længere tid end forventet, ligesom der på nogle områder er afvigelser mellem, hvor langt kommunerne er nået. Forbedringerne på flere områder medvirker generelt til at styrke den aktivrettede indsats, ligesom disse kan medvirke til en bedre sammenhæng mellem reglerne om det rummelige arbejdsmarked og førtidspension.

Rigsrevisionen finder det hensigtsmæssigt, at kommunerne etablerer en organisation med faste procedurer for vurderingen af, hvornår en sag skal overgå til behandling efter regler om førtidspension. En sådan organisering kan sikre en ensartet sagsbehandling i alle sager om førtidspension og dermed en styrkelse af retssikkerheden.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at kommunerne i løbet af de år, undersøgelsen omfattede, har gennemgået en positiv udvikling i relation til anvendelsen af arbejdsevnetmetoden og ressourceprofiler. Samtidig kan kommunerne med en mere systematisk anvendelse af ressourceprofilerne sikre et fortsat skærpet fokus på ressourcer og dermed en aktivrettet indsats.

Kommunerne har fortsat en udfordring i forhold til kommunikationen med såvel privatpraktiserende læger som speciallæger, hvorfor Rigsrevisionen betragter fx afholdelse af møder mv. som positive tiltag, som kommunerne kan overveje.

Undersøgelsen viste, at kommunerne har forskellig praksis for anvendelse af lovens mulighed for at tilkende førtidspension med krav om genoptagelse på et senere fastsat tidspunkt. Kommunerne kunne med fordel i højere grad indføre retningslinjer for, hvornår pensionsudvalg eller nævn skal gøre sig overvejelser om muligheden for at tilkende pension med krav om efterfølgende revurdering. Rigsrevisionen anbefaler Velfærdsministeriet mere tydeligt at kommunikere, i hvilke tilfælde denne mulighed foreligger, så der på tværs af kommunerne opnås en mere ensartet praksis, og så muligheden anvendes i de tilfælde, den var tiltænkt.

a. Baggrund for undersøgelsen

769. Rigsrevisionen gennemgår årligt i et antal kommuner de dele af kommunernes regnskaber, hvor staten yder hel eller delvis refusion af de afholdte udgifter, jf. rigsrevisorlovens § 5. I 2007 besøgte Rigsrevisionen 6 kommuner, der var valgt ud fra generelle kriterier om Rigsrevisionens tidligere besøg, valg af revisor, geografisk beliggenhed samt størrelse. Desuden er der taget hensyn til, at enkelte kommuner har haft tidlige erfaringer med anvendelsen af arbejdsevnetmetoden. Arbejdsevnetmetoden anvendes til beskrivelse, udvikling og

vurdering af arbejdsevnen. Gennemgangen blev foretaget i Greve, Lyngby-Taarbæk, Jammerbugt, Århus, Ringkøbing-Skjern og Silkeborg kommuner.

770. Baggrunden for at udvælge førtidspensionsområdet til nærmere undersøgelse er, at området i 2003 gennemgik en større reform, der bl.a. havde til formål at reducere antallet af tilkendelser af førtidspension.

b. Formål med undersøgelsen

771. Formålet med undersøgelsen er, på baggrund af en tværgående sammenligning af kommunerne, at vurdere, om kommunernes administration af førtidspensionsområdet lever op til intentionerne i førtidspensionsreformen.

772. Den nuværende førtidspensionsordning trådte i kraft 1. januar 2003 med lov om ændring af lov om social pension og andre love (herefter kaldet førtidspensionsreformen). Målsætningerne med førtidspensionsreformen var:

- at styrke den aktivrettede indsats
- at give personer, der ikke er i stand til at blive selvforsørgende, en forsørgelsesydelse, som kompenserer for den manglende arbejdsevne
- at styrke retssikkerheden i sagsbehandlingen
- at få et mere enkelt og gennemskueligt førtidspensionssystem
- at opnå større sammenhæng i regelsættet om det rummelige arbejdsmarked og førtidspension.

773. Et væsentligt element i reformen var, at tilkendelseskriteriet for førtidspension blev ændret fra erhvervsevne til arbejdsevne. Erhvervsevnekriteriet byggede på en lægelig vurdering af invaliditetsgraden, mens arbejdsevnekriteriet har fokus på borgerens indplaceringsmuligheder på arbejdsmarkedet, fx gennem en revalideringsindsats eller et fleksjob.

774. På grundlag af førtidspensionsreformens målsætninger har Rigsrevisionen i undersøgelsen fokuseret på følgende 4 spørgsmål:

- Har kommunerne organiseret førtidspensionsområdet på en måde, der understøtter den aktivrettede indsats, medvirker til større sammenhæng mellem regelsættet om det rummelige arbejdsmarked og førtidspension samt styrker retssikkerheden i sagsbehandlingen?
- Anvender kommunerne arbejdsevnetoden og ressourceprofilerne på en måde, der medvirker til at styrke den aktivrettede indsats og skabe større sammenhæng mellem regelsættet om det rummelige arbejdsmarked og førtidspension?
- Hvordan bidrager kommunernes samarbejde med privatpraktiserende læger og speciallæger til at styrke den aktivrettede indsats og sammenhængen til det rummelige arbejdsmarked?
- Er der en ensartet praksis for kommunernes anvendelse af muligheden for at tilkende førtidspension med beslutning om, at sagen skal genoptages til senere vurdering på et nærmere fastsat tidspunkt for derved at skabe større sammenhæng i regelsættet om det rummelige arbejdsmarked og førtidspension?

c. Udvikling på området

775. Staten yder refusion til dele af kommunernes udgifter til førtidspension. Af tabel 61 fremgår kommunernes, statens og de samlede udgifter til førtidspension.

Tabel 61. Statens og kommunernes udgifter til førtidspension (Mio. kr.)

	2002	2003	2004	2005	2006
Statens udgifter	22.604	22.750	22.416	21.251	20.968
Kommunernes udgifter	7.880	9.229	10.476	11.697	12.903
Samlede udgifter	30.484	31.979	32.893	32.947	33.871

Kilde: Statistikbanken og statsregnskaberne for 2002, 2003, 2004, 2005 og 2006 (løbende udgifter).

776. Det fremgår af tabel 61, at staten fortsat afholder hovedparten af udgifterne til førtidspension, selv om kommunernes andel af udgifterne har været stigende i perioden 2002-2006. Denne udvikling skyldes, at statsrefusionen til førtidspension i relation til nytilkendelser blev sat ned fra 100 % til 50 % i 1992 og yderligere til 35 % i 1999. Dette betyder, at der ydes en større refusion til udgifterne til de personer, der forlader ordningen, end til dem, der kommer til.

777. Med reformen i 2003 var det forventningen, at antallet af tilkendelser ville falde, bl.a. som følge af, at flere borgere ville kunne visiteres til et fleksjob frem for at få tilkendt førtidspension. Af tabel 62 fremgår antallet af førtidspensioner tilkendt før og efter reformen samt den forventede udvikling ved reformens indførelse.

Tabel 62. Tilkendelser af førtidspension (Antal)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Tilkendelser i alt	14.106	14.963	17.378	14.347	15.719	14.575	14.289
Tilkendelser efter gamle ordninger	14.106	14.963	17.378	5.820	349	51	35
Tilkendelser efter ny ordning	-	-	-	8.527	15.370	14.524	14.254
Forventede tilkendelser efter reformen	-	-	-	13.000	13.100	13.100	13.200

Kilde: Redegørelse om udviklingen på førtidspensionsområdet og det rummelige arbejdsmarked.

778. Det fremgår af tabel 62, at det samlede antal førtidspensionstilkendelser i 2006 svarer til niveauet for 2000. Året før reformens indførelse i 2003 steg antallet af tilkendelser. Den almindelige opfattelse er, at mange kommuner fremskyndede sagsbehandlingen for at få afgjort sager efter de gamle regler. Efter reformen har det faktiske antal tilkendelser oversteget det forventede hvert år. Ved udgangen af 2006 havde 59.000 personer fået tilkendt førtidspension siden 1. januar 2003, hvilket er ca. 6.500 flere end forventet. Samlet set er det forventede fald i antallet af førtidspensionstilkendelser udeblevet, selv om tendensen siden 2004 har været svagt faldende.

d. Organiseringen af førtidspensionsområdet

779. Som et led i kommunalreformen blev den kommunale forvaltning på det sociale område opdelt i en tilbudsdel og en ydelsesdel. Det betyder, at ydelser til borgeren skal udbetales i et ydelsescenter e.l., mens den faglige sagsbehandling bl.a. sker i jobcentret. Her skal man i sager om førtidspension vurdere, om arbejdssevnen er varigt nedsat, og om alle muligheder er afprøvet eller udtømt forud for en sags overgang til behandling efter reglerne om førtidspension. Jobcentret skal herefter indstille til den del af forvaltningen, der behandler sager om førtidspension, at der skal påbegyndes en sag om førtidspension.

780. Som udgangspunkt er sagsbehandlingen i forbindelse med tilkendelsen af førtidspension organiseret i forhold til 3 overordnede faser. Det drejer sig om:

- den organisatoriske placering af kompetencen til at vurdere, om sagen er tilstrækkeligt udredt
- placeringen af kompetencen til at beslutte, at en sag skal rejses og dermed overgå til behandling efter reglerne om førtidspension
- kompetencen til at træffe afgørelse om tilkendelse eller afslag på førtidspension.

Hvem vurderer, om sagen er tilstrækkeligt udredt?

781. Ved besøgene i kommunerne konstaterede Rigsrevisionen 3 forskellige modeller for placeringen af kompetencen i forhold til, hvem der kunne beslutte, om en sag var tilstrækkeligt udredt til at kunne overgå til behandling efter reglerne om førtidspension. Kompetencen kunne være givet til den enkelte sagsbehandler, vurderingen blev foretaget i forbindelse med et gruppemøde i jobcentret eller var entydigt placeret hos en faglig leder i jobcentret.

782. Rigsrevisionen konstaterede ikke, som følge af kompetenceplaceringen, væsentlige forskelle i kvaliteten af sagerne, når afgørelsen om tilkendelse af førtidspension blev truffet. Dette kan dog skyldes, at alle kommunerne, som beskrevet i efterfølgende afsnit, havde en form for kontrol af sagerne inden overgang til udvalget eller nævnet, hvor afgørelsen skulle træffes. Den afgørende forskel, som følge af placeringen af kompetencen, viste sig i forbindelse med beslutningen om at rejse sagen efter reglerne om førtidspension. I de tilfælde, hvor den enkelte sagsbehandler selv havde kompetencen, skete det oftere, at sagen blev vurderet ikke at være tilstrækkeligt afklaret eller belyst og derfor kom retur til yderligere sagsbehandling. Dette var u hensigtsmæssigt, da sagsbehandlerne ofte orienterede borgeren om, at de forsøgte at få sagen rejst i henhold til reglerne om førtidspension. Derfor kunne borgeren opleve at blive "kastet" frem og tilbage mellem de forskellige afdelinger, hvis sagen ikke vurderedes tilstrækkeligt oplyst og derfor skulle gennem yderligere udredning mv.

783. Rigsrevisionen anbefaler, at kommunerne overvejer kompetencens placering og i relation hertil udarbejder klare retningslinjer for omfanget af afprøvning mv. Dette er specielt vigtigt i de fusionerede kommuner, eller hvor udskiftningen i medarbejderstaben er stor. I disse tilfælde vil der potentielt være store forskelle mellem de enkelte sagsbehandleres praksis.

784. Det er Rigsrevisionens vurdering, at en centralisering af kompetencen kan medvirke til at styrke retssikkerheden i relation til ensartet behandling af borgerne samt retten til at få alle muligheder afprøvet. Det er et af kravene for at kunne modtage refusion fra staten, at kravene til retssikkerhed overholdes. Ligeledes kan en sådan centralisering virke understøttende i forhold til et enkelt og gennemskueligt system.

Hvilke kontroller går forud for beslutningen om, at sagen skal rejses og dermed behandles efter reglerne om førtidspension?

785. I én kommune varetog en enkelt administrativ medarbejder, som var tilknyttet pensionsudvalget, kontrollen af, om de formelle krav var overholdt forud for behandlingen af sagen på et pensionsudvalgsmøde. I en anden kommune havde man tillige en større indholdsmæssig drøftelse af den enkelte sag før forelæggelsen for pensionsudvalget.

786. Alle kommuner foretog således, forud for behandlingen af sagen i pensionsudvalg eller nævn, en vurdering af, om sagen var tilstrækkeligt belyst, om der var foretaget tilstrækkelig afprøvning, om alle muligheder var udtømt, og om ressourceprofilen indeholdt de nødvendige informationer. Forskellene kommunerne imellem bestod hovedsageligt i, hvorvidt der udelukkende var tale om en administrativ kontrol af, om de formelle krav var opfyldt, eller om der tillige var en vis indholdsmæssig kontrol.

787. Det er Rigsrevisionens vurdering, at en sådan forudgående vurdering kan medvirke til en mere kvalificeret behandling i pensionsudvalg eller nævn. En forudgående vurdering kan sikre, at pensionsudvalget ikke må afvise unødigt mange sager på grund af formelle mangler. Ligeledes vil dette understøtte en god behandling af borgeren, så vedkommende ikke gentagne gange informeres om sagens overgang til behandling efter reglerne om førtidspension, uden at der reelt er grundlag for dette.

788. Et udvalg, der medvirker til at sikre ensartethed i behandlingen af borgerne og dermed styrker retssikkerheden og gennemsækeligheden i systemet, er efter Rigsrevisionens vurdering en god måde at understøtte intentionerne i førtidspensionsreformen.

Hvor træffes afgørelse om tilkendelse eller afslag på førtidspension?

789. I de fleste kommuner er det et pensionsnævn eller udvalg, der træffer afgørelsen om, hvorvidt der skal tilkendes førtidspension. Personkredsen består generelt af en række medarbejdere fra administrationen, herunder som oftest en faglig leder fra den enhed, der behandler sager om førtidspension.

790. Den lovgivningsmæssige adskillelse af den indledende sagsbehandling fra vurderingen af, om førtidspension skal tilkendes, indebærer, at flere personer nødvendigvis skal sætte sig ind i den samme sag. I nogle tilfælde oplever kommunerne, at der er tale om et unødigt dobbeltarbejde. Dette havde i 2 af de besøgte kommuner medført, at den reelle afgørelse af, hvorvidt førtidspension skulle tilkendes, foregik i forbindelse med vurderingen af, om sagen skulle rejses efter reglerne om førtidspension. Således blev den efterfølgende afgørelse reduceret til en formel handling uden egentligt indhold.

791. Det er Rigsrevisionens vurdering, at kommunerne bør være opmærksomme på, at der skal være reel funktionsadskillelse, så beslutningen om, at en sag er tilstrækkeligt udredt, adskilles fra afgørelsen om tildeling. På denne måde overholdes reglerne om adskillelse af opgaverne, og borgernes retssikkerhed styrkes, da en adskillelse af opgaverne kan medvirke til en højere grad af ensartethed i vurderingen af, hvorvidt en borger er berettiget til at modtage førtidspension.

e. Anvendelse af arbejdsevneметoden

792. I forbindelse med førtidspensionsreformen i 2003 skiftede man fokus fra hindringer i relation til deltagelse på arbejdsmarkedet til at fokusere på, hvilke ressourcer borgeren besidder. I den forbindelse indførte man arbejdsevneметoden. Betingelsen for at få tilkendt førtidspension er, at personens arbejdsevne er varigt nedsat. Den nedsatte arbejdsevne skal have et sådant omfang, at vedkommende, uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde.

793. Med ændringen af tilkendelseskriteriet er kommunernes væsentligste opgave i en sag om førtidspension at vurdere, hvornår alle relevante muligheder har været afprøvet, og selvforsørgelse på arbejdsmarkedet ikke længere er en realistisk mulighed for pågældende borger. Når dette vurderes at være tilfældet, kan sagen overgå til behandling efter reglerne om førtidspension.

794. Kommunens grundlag for at vurdere sagen understøttes af anvendelsen af arbejdsevneметoden og ressourceprofiler, men indeholder tillige et væsentligt element af skøn.

Bl.a. skal sagsbehandlerne beskrive borgerens ressourcer ud fra 12 elementer, som omfatter emner i borgerens liv, der kan have relevans i forhold til de krav, der stilles på arbejdsmarkedet. For at sikre, at førtidspension kun tilkendes, når det er berettiget, er det derfor vigtigt, at kommunen har tilrettelagt sagsbehandlingen på en måde, der dels understøtter borgerens retssikkerhed, dels har fokus på en helheds- og beskæftigelsesorienteret indsats baseret på et kvalificeret skøn inden for de fastsatte rammer.

795. Som led i undersøgelsen gennemgik Rigsrevisionen et antal personsager i de besøgte kommuner, bl.a. for at kunne sammenligne anvendelsen af arbejdsevnetoden samt kvaliteten i ressourceprofilerne.

Arbejdsevnetoden og ressourceprofilerne

796. Kommunernes forskellige anvendelse af arbejdsevnetoden kommer i særlig grad til udtryk i forbindelse med arbejdsprøvninger/virksomhedspraktikker. I forbindelse med førtidspensionsreformen var det intentionen, at der i forbindelse med den forudgående sagsbehandling skulle være et øget fokus på ressourcer og muligheder for at forblive selvforsørgende, hvad enten det drejede sig om støttet eller ustøttet beskæftigelse. Således bliver der i stigende grad gjort brug af tilbud om arbejdsprøvning/virksomhedspraktik. Sådanne tilbud gives med henblik på at afdække og optræne borgerens faglige, sociale eller sproglige kompetencer samt afklare beskæftigelsesmålet.

797. Kommunernes praksis på dette område rummer fortsat afvigelser. Nogle kommuner afprøver kun sjældent uden for borgerens tidligere ansættelsesområde. Dette gør sig især gældende for borgere med en faglig uddannelse, fx pædagoger, sygeplejersker mv. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at en del kommuner med fordel kan arbejde yderligere med at afprøve folk i andre fag eller funktioner end det, de er sygemeldte fra.

798. Ved fortsat at arbejde med indholdet i arbejdsprøvninger/virksomhedspraktikker vil kommunerne yderligere støtte den aktivrettede indsats og sammenhængen til regelsættet om det rummelige arbejdsmarked.

Kommunernes anvendelse af ressourceprofilen

799. Arbejdsevnetoden indebærer bl.a. en redegørelse for, hvordan sagsbehandleren kan beskrive borgerens ressourcer og eventuelle barrierer i forhold til at kunne udføre et arbejde. Beskrivelsen af borgerens ressourcer tager udgangspunkt i en ressourceprofil. Denne kan understøtte en synliggørelse af, hvad borgeren kan, og identificere, hvilke udviklingsmuligheder borgeren besidder i forhold til at kunne opnå en hel eller delvis selvforsørgende beskæftigelse. Ressourceprofilen fokuserer derfor på borgerens ressourcer og udviklingsmuligheder, samtidig med at der tages hensyn til eventuelle barrierer.

800. Der var tydelige kvalitative forskelle mellem kommunernes anvendelse af ressourceprofilen. Dog kunne der konstateres en klar forbedring af kvaliteten over tid. En af de besøgte kommuner havde taget del i udviklingen af arbejdsevnetoden og ressourceprofilen og havde anvendt metoden forud for 2003 i sager om førtidspension. Dette kom til udtryk i kvaliteten og det fokus på ressourcer, som profilerne indeholdt. I de øvrige kommuner var kvaliteten i ressourceprofilerne, det arbejdsmarkedsrettede perspektiv og fokus på ressourcer øget fra 2003 og frem.

801. Det var Rigsrevisionens vurdering, at kommunerne med en mere systematisk anvendelse af ressourceprofilerne kan sikre et fortsat skærpet fokus på ressourcer og dermed en aktivrettet indsats og et rummeligt arbejdsmarked.

f. Samarbejdet med læger

802. En problemstilling, der gik igen i alle de besøgte kommuner, vedrørte kommunikationen med både privatpraktiserende læger og speciallæger, som inddrages i forbindelse med vurderingerne af borgerens helbredsmæssige ressourcer og barrierer. I flere tilfælde ople-

vede kommunerne, at lægerne ud over en stillingtagen til de helbredsmæssige forhold ud fra en rent lægefaglig vinkel også kom med anbefalinger i forhold til, hvilke sociale ydelser der burde tilkendes. Mange læger arbejdede fortsat ud fra den tidligere lovgivning på området og fokuserede ikke på evnen til at varetage et arbejde, som godt kan ligge uden for borgerens hidtidige beskæftigelsesområde. Dette kan medføre, at den enkelte borger får uhensigtsmæssige og forkerte forventninger til det fremtidige sagsforløb.

803. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at kommunerne kan imødegå dette forhold. I forbindelse med gennemgangen af personsager blev det tydeligt, at jo mere præcist spørgsmål stilles til lægen, des mere anvendeligt er svaret for sagsbehandlingen. Det fremgik også af gennemgangen, at i takt med arbejdssejvnetodens implementering har sagsbehandlernes forespørgsler til lægerne gennemgået en kvalitetsmæssig forbedring.

804. En del kommuner havde, ud over at arbejde med deres egne forespørgsler til lægerne, afholdt møder med kommunens privatpraktiserende læger for at informere om samarbejdet og lægeudtalelsernes karakter. De fleste kommuner fandt møderne positive.

805. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at et forbedret samarbejde med de privatpraktiserende læger kan medvirke til at sikre den aktivrettede indsats og kan bidrage til et gennemskueligt og enkelt system, hvor der er klarhed i forhold til, hvilke opgaver der påhviler henholdsvis kommunen og lægerne.

g. Tilkendelse med beslutning om revurdering

806. I lov om social pension, § 20, stk. 1, fastslås det, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med tilkendelse af førtidspension kan beslutte, at sagen skal genoptages til senere vurdering på et nærmere bestemt tidspunkt. I bemærkningerne til lovforslaget samt i vejledningen om førtidspension er det anført, at behovet for efterfølgende vurdering især kan forekomme ved pension til unge og ved sygdomme, der erfaringsmæssigt har et uforudsigeligt forløb, og hvor borgeren på afgørelsestidspunktet vurderes ude af stand til at kunne blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde som udgangspunkt inden for en længere periode på omkring 5 år.

807. I de kommuner, Rigsrevisionen besøgte i 2007, var det den generelle opfattelse, at der var sket en markant stigning i antallet af førtidspensioner givet til personer med psykiske lidelser, ligesom antallet af yngre personer, der tilkendes førtidspension, var stigende. Det fremgår da også af statistiske oplysninger, at antallet af førtidspensionsmodtagere under 35 år er steget gennem de sidste 4 år, mens antallet i øvrige aldersgrupperingen enten er faldet eller befinder sig på et relativt stabilt niveau.

808. Kun en enkelt af de besøgte kommuner anvendte jævnligt muligheden for at tilkende pension med krav om senere revurdering. 4 kommuner anvendte ikke, eller kun i ganske sjældne tilfælde, muligheden. I en enkelt kommune blev der givet udtryk for, at den mente, at lovgivningen og vejledningen giver forskellige retningslinjer, og at muligheden for at tilkende førtidspension med beslutning om efterfølgende revurdering reelt ikke fandtes.

809. Rigsrevisionens undersøgelse viste, at kommunerne har forskellig praksis for anvendelse af lovens mulighed for at tilkende førtidspension med krav om efterfølgende revurdering. Det er Rigsrevisionens vurdering, at kommunerne med fordel i højere grad kan indføre retningslinjer for, hvornår pensionsudvalg eller nævn skal gøre sig overvejelser om muligheden for at tilkende pension med krav om efterfølgende revurdering. Dette kan medvirke til, at førtidspension i højere grad indgår som en integreret del af det rummelige arbejdsmarked.

810. Rigsrevisionen finder, at der er behov for, at Velfærdsministeriet over for kommunerne præciserer yderligere, i hvilke tilfælde der er mulighed for at tilkende førtidspension med krav om efterfølgende revurdering, idet gennemgangen i kommunerne bl.a. har vist, at kommunerne har forskellig praksis på området.

VI. Statsregnskabet

a. Driftsregnskabet for udgifter og indtægter samt anlægsregnskabet

811. Tabel 63 viser driftsregnskabet for udgifter og indtægter samt anlægsregnskabet specificeret på finanslovparagraffer.

Afvigelsen mellem bevillings- og regnskabstallene fremgår endvidere af tabellen.

Tabel 63. Driftsregnskab for udgifter og indtægter og anlægsregnskabet for 2007
(Mio. kr.)

		Regnskabstal		Afvigelse mellem bevilling og regnskab			
		Drifts- regnskab	Drifts- regnskab	Anlægs- regnskab	Drifts- regnskab	Drifts- regnskab	Anlægs- regnskab
		Udgifter	Indtægter		Udgifter	Indtægter	
§ 1.	Dronningen	64,4			+0,1		
§ 2.	Medlemmer af det kongelige hus	21,1			0,0		
§ 3.	Folketinget	862,5			+17,8		
§ 5.	Statsministeriet	114,2			6,3		
§ 6.	Udenrigsministeriet	13.690,2	526,8		533,5	+32,4	
§ 7.	Finansministeriet	9.198,3	2.015,0	204,9	252,9	351,6	+57,2
§ 8.	Økonomi- og Erhvervs- ministeriet	186,1	69,4		325,7	66,9	
§ 9.	Skatteministeriet	5.640,8	340,4		+67,2	35,8	
§ 11.	Justitsministeriet	13.343,0	2.393,7		34,8	+21,3	
§ 12.	Forsvarsministeriet	18.892,4	20,1	1.820,1	257,3	+3,2	46,2
§ 15.	Socialministeriet	103.414,1			1.212,7		
§ 16.	Indenrigs- og Sundheds- ministeriet	140.088,6	7,5		+189,0	+0,4	
§ 17.	Beskæftigelsesministeriet	61.858,1	41,2		7.147,5	27,4	
§ 18.	Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration	2.085,7			99,2		
§ 19.	Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	15.115,1	526,4		265,7	138,8	
§ 20.	Undervisningsministeriet	39.119,9	25,2		1.736,4	4,7	
§ 21.	Kulturministeriet	5.269,6	136,0	149,3	290,9	1,0	+69,6
§ 22.	Kirkeministeriet	616,1		43,0	13,2		15,4
§ 23.	Miljøministeriet	1.894,0	85,6	52,5	351,4	34,7	92,1
§ 24.	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	1.927,3	+0,3	35,0	195,6	+0,3	+15,4
§ 27.	Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender	13.004,4			+242,4		
§ 28.	Transport- og Energi- ministeriet	7.371,7	17.484,1	5.738,5	94,1	+564,6	223,1
§ 34.	Arbejdsmarkedsfond		94.590,7			2.703,7	
§ 35.	Generelle reserver	7.903,6			196,4		
§ 36.	Pensionsvæsenet	16.853,1			288,4		
§ 37.	Renter	26.578,3	9.854,7		+683,9	181	
§ 38.	Skatter og afgifter	30.188,8	521.442,9		74,3	15.786,9	
I alt		535.301,5	649.559,5	8.043,4	12.175,8	18.710,3	234,6
DAU-saldoen			106.214,5			31.120,7	
§ 40.	Genudlån mv.	8.525,9			+4.202,9		
§ 41.	Beholdningsbevægelser mv.		+14.908,5			+7.854,8	
§ 42.	Afdrag på statsgælden (netto)	82.780,1			+24.817,7		
Total		91.306,0	91.306,0		+29.020,6	+7.854,8	

Note: En positiv afvigelse mellem bevilling og regnskab er udtryk for merindtægter eller mindreudgifter i forhold til bevillingen, og en negativ afvigelse er udtryk for mindreindtægter eller merudgifter i forhold til bevillingen.

Indtægter indgår både i indtægtsregnskabet og udgiftsregnskabet. Indtægter, der efter de internationale statistiske definitioner indregnes i skattetrykket, placeres i statsregnskabet på indtægtsregnskabet. Øvrige indtægter henføres til udgiftsregnskabet, som dermed omfatter de nettoudgifter, der skal finansieres.

812. Forskellen mellem de samlede udgifter og indtægter på §§ 1-38 betegnes DAU-saldoen.

Det fremgår af tabel 63, at DAU-saldoen for 2007 udviser et overskud på 106,2 mia. kr. Overskuddet er dermed 31,1 mia. kr. større end budgetteret.

DAU-saldoen, der består af resultatet af §§ 1-38, kan betegnes som statens driftsresultat.

Som supplement hertil bogføres en række kapital- og beholdningsbevægelser på de efterfølgende paragraffer. Ind- og udbetalinger på disse konti er ikke udtryk for driftsmæssige indtægter eller udgifter, men for de pengestrømme og den omfordeling af statens status, der er konsekvens af foretagne beslutninger eller afledt af virksomhedernes almindelige drift. Begrundelsen for, at disse bevægelser vises særskilt i statsregnskabet, er, at der for hovedpartens vedkommende er knyttet bevillinger til de enkelte konti og dermed sat grænser for størrelsen af kontoen. I de tilfælde, hvor der ikke er knyttet en bevilling til kontoen, skyldes dette primært, at beholdningsbevægelsen er afledt af virksomhedernes almindelige drift og derfor ikke er relevant at budgettere.

813. På § 40. Genudlån vedrører hovedparten af kontiene statens nettoudlån til statsinstitutioner og statslige selskaber mv. Disse selskaber er selvstændige enheder, hvis regnskaber ikke fremgår af statsregnskabet. Staten bevilger lån til selskaberne, mod at disse betaler en rente, der modsvarer statens egen renteudgift. Desuden betaler selskaberne en provision på i gennemsnit 0,15 % for den fordel, der følger af at kunne låne på samme vilkår som staten.

814. § 41. Beholdningsbevægelser mv. indeholder en række mere regnskabstekniske konti. Disse vedrører fx modposter til driftsregnskabets bevægelser på emissionskurstab og periodiserede renter samt ændringerne mellem primo og ultimo finansåret i statens statusposter.

Som konsekvens af strukturreformen har staten modtaget eller afgivet en række aktiver og passiver. For at få dette synliggjort og korrekt reguleret i statens status er posterne vist under § 41. Beholdningsbevægelser mv.

815. På § 42. Afdrag på statsgælden (netto) registreres årets bruttooptag og -afdrag af henholdsvis kort- og langfristet indenlandsk og udenlandsk statsgæld. Desuden vises en række fondes til- og afgang af værdipapirer. Endelig vises årets nettotilgang på statens konto i Danmarks Nationalbank.

Driftsregnskabet for udgifter

816. Driftsregnskabet for udgifter udviser en mindreudgift på 12,2 mia. kr., svarende til knap 2,2 % af de bevilgede udgifter.

817. Den største afvigelse forekommer på Beskæftigelsesministeriets område, hvor der er en samlet nettomindreudgift på 7,1 mia. kr., svarende til 10 % af bevillingen. Mindreudgiften vedrører primært arbejdsløshedsdagpenge (3,3 mia. kr.), kontanthjælp (0,4 mia. kr.) og udgifter til aktiv beskæftigelsesindsats (3,4 mia. kr.).

Mindreudgifterne skyldes hovedsageligt, at arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp er direkte relateret til ledighedsniveauet, som i 2007 var 16 % lavere end forudsat på finansloven. Den øgede beskæftigelse har ligeledes bevirket, at færre personer end forventet har været omfattet af aktiv beskæftigelsesindsats.

818. Den næststørste afvigelse forekommer på Undervisningsministeriets område, hvor der er en samlet nettomindreudgift på 1,7 mia. kr., svarende til 4 % af bevillingen. Mindreudgiften vedrører primært stipendier (0,4 mia. kr.), lånevirkksomhed (0,3 mia. kr.), godtgørelse vedrørende arbejdsmarkedsuddannelser mv. for forsikrede (0,3 mia. kr.) samt Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner (0,5 mia. kr.).

Mindreudgiften til stipendier og lånevirkksomhed skyldes henholdsvis øgede indtægter på grund af en stigning i antal krav om tilbagebetaling, samt at 4 % færre end forventet ansøgte om studielån. Ligeledes skyldes mindreudgiften til godtgørelse vedrørende arbejdsmarkedsuddannelser, at der har været færre årselever end forudsat. Vedrørende Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner skyldes mindreudgiften primært ændrede regnskabsprincipper.

Driftsregnskabet for indtægter

819. På driftsregnskabet for indtægter er der merindtægter på 18,7 mia. kr., svarende til 3 % af de budgetterede indtægter.

820. Den største merindtægt vedrører skatter og afgifter, hvor der er en samlet nettomerindtægt på 15,8 mia. kr. Merindtægterne stammer hovedsageligt fra personskatter (12 mia. kr.) og indkomstskat af selskaber (9,7 mia. kr.). Mindreindtægterne på området vedrører primært pensionsafkastskat (6,6 mia. kr.).

Merindtægten fra såvel personskatter som indkomstskat af selskaber skyldes, at den faktiske indtægt blev højere end forudsat i Finansministeriets konjunkturvurdering fra december 2006, som er grundlaget for beregningerne i finansloven.

Mindreindtægten fra pensionsafkastskat skyldes primært rentestigninger og deraf følgende kursfald på obligationer, samt at kursfald på aktier i 2. halvdel af 2007 blev væsentligt større end forudsat. Herved blev de skattepligtige institutioners afkast mindre end forventet.

821. Den næststørste merindtægt vedrører Arbejdsmarkedsfonden, hvor der er en samlet nettomerindtægt på 2,7 mia. kr.

Merindtægterne stammer fra arbejdsmarkedsbidrag og skyldes, at bidragsgrundlaget i 2007 blev større end forudsat ved konjunkturvurderingen fra 2006, da flere personer end forventet kom i beskæftigelse i 2007.

Anlægsregnskabet

822. Anlægsregnskabet udviser et mindreforbrug på 0,2 mia. kr. Afvigelsen er sammensat af en række mer- og mindreforbrug primært vedrørende Vejdirektoratet og Banedanmark under Transport- og Energiministeriet.

b. Statens status

823. I det følgende beskrives først aktiver og passiver ultimo 2007. Dernæst kommenteres udviklingen i status i 2007 og ændringen af registreringsprincipperne af posterne i status. Endelig beskrives primokorrekktionerne til status og regnskabsreformens indvirkning på statens status.

824. Tabel 64 viser statens balance primo og ultimo 2007. Ændringerne fra primo til ultimo 2007 er anført i tabellens sidste kolonne.

Tabel 64. Statens status 2007
(Mio. kr.)

	Primo 2007	Ultimo 2007	Nettotilgang
AKTIVER			
Anlægsaktiver:			
Immaterielle anlægsaktiver	3.083,3	3.233,0	149,7
Materielle anlægsaktiver	173.624,5	188.321,4	14.696,8
Finansielle anlægsaktiver	134.676,7	140.446,8	5.770,1
Anlægsaktiver i alt	311.384,6	332.001,1	20.616,6
Omsætningsaktiver:			
Varebeholdninger	16.409,5	16.735,3	325,8
Igangværende arbejder for fremmed regning	177,1	263,7	86,7
Debitorer	21.573,7	37.190,5	15.616,8
Periodeafgrænsningsposter	2.993,2	4.058,5	1.065,4
Tilgodehavender vedrørende afgivne tilsagn	21.110,2	21.795,0	684,7
Tilgodehavende hos Danmarks Erhvervsfond	51,5	688,6	637,0
Andre tilgodehavender	13.505,3	50.270,0	36.764,7
Mellemværende med Danmarks Nationalbank	67.592,9	84.317,7	16.724,8
Likvide beholdninger	56.540,0	40.280,0	+16.260,1
Omsætningsaktiver i alt	199.953,4	255.599,3	55.645,9
Andre aktiver:			
Aktiver for særlige fonde	147.242,2	147.387,4	145,2
Andre aktiver i alt	147.242,2	147.387,4	145,2
Aktiver i alt	658.580,3	734.987,9	76.407,6
PASSIVER			
Egenkapital:			
Egenkapital	+206.952,4	+83.084,6	123.867,8
Egenkapital i alt	+206.952,4	+83.084,6	123.867,8
Hensættelser:			
Hensættelser vedrørende statens drift	2.109,1	2.002,9	+106,2
Afgivne tilsagn	96.390,9	91.573,9	+4.817,0
Hensættelser i alt	98.500,0	93.576,8	+4.923,2
Langfristet gæld:			
Indenlandsk statsgæld	454.417,6	402.040,1	+52.377,6
Udenlandsk statsgæld	79.818,9	68.642,2	+11.176,6
Periodiserede renter på statsgælden	1.760,4	1.699,0	+61,4
Prioritetsgæld	24,4	77,7	53,3
Anden langfristet gæld	54.834,2	58.250,5	3.416,2
Donationer	2.024,1	2.043,1	19,1
Langfristet gæld i alt	592.879,6	532.752,6	+60.127,0
Kortfristet gæld:			
Modtagne forudbetalinger på igangværende arbejder	225,8	628,8	403,0
Skyldige feriepenge	4.938,5	4.996,4	57,9
Leverandører af varer og tjenester	12.445,7	15.516,3	3.070,6
Mellemregning med særlige fonde	5,5	0,0	+5,5
Gæld til Eksport Kredit Fonden	3.247,3	3.534,2	286,8
Reserveret bevilling	1.312,2	1.897,0	584,8
Forpligtelse vedrørende ikke-statslige indeståender i Statens KoncernBetalingsystem	9.161,1	9.940,7	779,6
Anden kortfristet gæld	+5.695,4	7.232,0	12.927,4
Kortfristet gæld i alt	26.910,9	44.355,7	17.444,8
Andre passiver:			
Kapitaler for særlige fonde	147.242,2	147.387,4	145,2
Andre passiver i alt	147.242,2	147.387,4	145,2
Passiver i alt	658.580,3	734.987,9	76.407,6

Aktiverne ultimo 2007

825. Det fremgår af tabel 64, at statens samlede aktiver ultimo 2007 er på 735 mia. kr. Aktiverne er sammensat af de 3 hovedposter "Anlægsaktiver", "Omsætningsaktiver" og "Andre aktiver".

826. "Anlægsaktiver" er den største af de 3 hovedposter og udgør 332 mia. kr., svarende til 45 % af de samlede aktiver, og består hovedsageligt af 2 poster. Den væsentligste er "Materielle anlægsaktiver" opgjort til 188 mia. kr. Den anden markante post "Finansielle anlægsaktiver" er underopdelt med "Udlån og langfristede tilgodehavender" på 89 mia. kr. og "Værdipapirer og kapitalindskud" på 49 mia. kr. som de væsentligste underposter.

"Materielle anlægsaktiver" består af mange typer af anlægsaktiver. Den største delpost på 88 mia. kr. vedrører "Infrastruktur", fx veje og baner. Den næststørste post på 54 mia. kr. udgøres af "Bygninger", hvoraf mange administreres af Slots- og Ejendomsstyrelsen samt Universitets- og Bygningsstyrelsen. Endelig udgør "Igangværende anlægsarbejder for egen regning" med 19 mia. kr. den tredje største post.

"Udlån og langfristede tilgodehavender" kan opdeles i 3 hovedformål. Udlån til uddannelsessøgende udgør 39 mia. kr., genudlån til statsinstitutioner og statslige selskaber mv. 38 mia. kr., og andre typer udlån resten. Lånene er, jf. regnskabsreglerne, værdiansat til historisk kostpris uden hensættelse til eventuelle tab.

"Værdipapirer og kapitalindskud" består af statens kapitalindskud i organisationer og virksomheder samt statslige aktieselskaber. De væsentligste kapitalindskud er foretaget i Den Internationale Sammenslutning for Økonomisk Udvikling (IDA) med 13 mia. kr. og DSB med 12 mia. kr. Den samlede bogførte værdi af statens ejerandele af aktieselskaber udgør 7 mia. kr. Jf. regnskabsreglerne er posterne bogført til historisk kostpris.

827. "Omsætningsaktiver" udgør 256 mia. kr. "Mellemværende med Danmarks Nationalbank", er den største post under omsætningsaktiverne med 84 mia. kr. Herefter følger de 3 poster "Andre tilgodehavender" med 50 mia. kr., "Likvide beholdninger" med 40 mia. kr. samt "Debitorer" med 37 mia. kr.

Den væsentligste del af posten "Andre tilgodehavender" udgøres af "Tekniske tilgodehavender, der modsvarer langfristet gæld i Statens KoncernBetalingsystem" på i alt 37 mia. kr. Dette beløb er modposten til de statslige virksomheders langfristede gæld, som fremgår af virksomhedernes årsrapporter. Denne gæld er i statsregnskabet vist under statusposten "Anden langfristet gæld". At posten både fremgår som gæld og tilgodehavende i statens status, er alene et udtryk for, at det er staten, der centralt låner penge til sine egne virksomheder. Posterne er således ikke udtryk for, at staten har eksterne tilgodehavender eller gæld.

Den væsentligste del af posten "Likvide beholdninger" udgøres af "Likvide overførsler undervejs i banksystemet pr. 31. december" på i alt 38 mia. kr. Posten er en konsekvens af, at fx private virksomheder senest ultimo december 2007 skal betale en række skatter og afgifter til staten. Selv om virksomhederne betaler pengene den sidste bankdag i året, vil beløbene først blive sat ind på statens konti i det nye år.

828. "Andre aktiver" på 147 mia. kr. vedrører "Aktiver for særlige fonde". Beløbet svarer til fondenes nettoformue og modsvares af en tilsvarende post på passivsiden. Nettoformuen oplyses i statens samlede status som følge af fondenes særlige juridiske tilknytning til staten.

Den Sociale Pensionsfond tegner sig med en nettoformue på 135 mia. kr. for 92 % af de særlige fondes formue. Andre særlige fonde er bl.a. Højteknologifonden, Forebyggelsesfonden samt Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond. Disse fondes nettoformue udgør tilsammen 11 mia. kr.

Passiverne ultimo 2007

829. Statens passiver ultimo 2007 på 735 mia. kr. er sammensat af de 5 hovedposter "Egenkapital", "Hensættelser", "Langfristet gæld", "Kortfristet gæld" og "Andre passiver".

830. Statens egenkapital, der svarer til differencen mellem de samlede aktiver og den samlede gæld inkl. andre passiver, er på +83 mia. kr. Staten er ikke underlagt den samme likviditetsrestriktion som private selskaber, og egenkapitalen skal som udgangspunkt tjene et andet formål. En negativ egenkapital kan derfor forekomme. Statens negative egenkapital er, som det nævnes senere, i løbet af 2007 formindsket med 124 mia. kr. som følge af statens løbende overskud i 2007.

831. "Hensættelser" på 94 mia. kr. består primært af "Afgivne tilsagn" på 92 mia. kr.

Baggrunden for, at posten "Afgivne tilsagn" er optaget på status, er, at statens fremtidige forpligtelser på tilskudsområdet og for visse udlån skal modsvares af en hensættelse på status. Hovedparten af tilsagnene er knyttet til støttet byggeri, og idet disse tilsagn skal udbetales over en lang årrække, er tilsagnene, jf. regnskabsreglerne, bogført til tilbagediskonteret nutidsværdi.

832. "Langfristet gæld" udgør 533 mia. kr. Statsgælden udgør med 471 mia. kr. den største post efterfulgt af "Anden langfristet gæld" med 58 mia. kr.

"Indenlandsk statsgæld" er bogført til nominel værdi, og en over-/underkurs ved salget af statsobligationer bogføres som "Emissionskursregulering" og afskrives over lånets løbetid. Det samme er gældende for "Udenlandsk statsgæld", hvor den nominelle gæld i udenlandsk valuta ligeledes kursreguleres til statusdagens valutakurs.

"Anden langfristet gæld" består primært af 2 poster, der er modposter til aktiver i statens status. Den væsentligste på ca. 38 mia. kr. vedrører de tidligere omtalte "Tekniske tilgodehavender, der modsvare langfristet gæld i Statens KoncernBetalingsystem" under "Omsætningsaktiver". Herefter kommer 4 gældsforhold vedrørende genudlån på tilsammen 19 mia. kr., der tillige er bogført som "Udlån og langfristede tilgodehavender". Alene 2 mia. kr. vedrører andre typer af langfristet gæld.

833. "Kortfristet gæld" udgør 44 mia. kr. Den største post vedrører "Leverandører af varer og tjenester" på 16 mia. kr. Herefter følger "Forpligtelser vedrørende ikke-statslige indeståender i Statens KoncernBetalingsystem" med 10 mia. kr.

Posten "Forpligtelser vedrørende ikke-statslige indeståender i Statens KoncernBetalingsystem" er udtryk for, at andre end staten, fx regioner og kommuner, har indeståender i systemet. Når disse har tilgodehavender i systemet, har staten en tilsvarende forpligtelse.

834. "Andre passiver" på 147 mia. kr. er modpost til "Aktiver for særlige fonde" under hovedposten "Andre aktiver".

Udviklingen i statens status i 2007

835. Det fremgår af tabel 64, at statens samlede aktiver og samlede passiver steg med 76 mia. kr. fra primo 2007 til ultimo 2007.

836. Det fremgår videre af tabel 64, at statens negative egenkapital i løbet af 2007 blev formindsket med 124 mia. kr., så den nu udgør +83 mia. kr. Forbedringen skyldes primært statens løbende overskud i 2007, der bl.a. er anvendt til nedbringelse af statsgælden samt forøgelse af statens indestående i Danmarks Nationalbank.

837. Egenkapitalen er i statsregnskabet for finansåret 2007 forbedret med tæt ved 142 mia. kr. i forhold til statsregnskabet for finansåret 2006.

Ændring af registreringsprincip (klassifikation) af posterne i statens status

838. For at kunne sammenligne statens status hen over tid opstilles de enkelte statusposter år for år på samme måde og med det samme indhold af regnskabskonti. Kun når helt særlige forhold har gjort sig gældende, har det været nødvendigt at oprette nye statusposter.

Som konsekvens af regnskabsreformen og ud fra et ønske om, at opdelingen i statens status skal ligne balancen i de statslige virksomheders årsrapport mest muligt, har Finansministeriet besluttet at foretage væsentlige ændringer i opstillingen af statens status. Statens status for 2007 kan derfor ikke direkte sammenlignes med opstillingen fra tidligere år, men der er i en række noter til ultimobeholdningen pr. 31. december 2006 redegjort for, hvordan de tidligere statusposter er opsplittet og med hvor store beløb.

For at kunne skelne mellem de ændringer på status, der er en konsekvens af den nye opdeling, og de ændringer, der skyldes primokorrekationer, er der foretaget ændringer i statsregnskabet direkte i den kolonne, der viser ultimobeholdningen pr. 31. december 2006. Hermed opnås desuden den fordel, at de ændrede statusposter udviser den størrelse, de ville have haft, såfremt ændringerne var gennemført forud for det berørte finansår. Ændringerne fremgår af statsregnskabet, men er ikke medtaget i tabel 64.

De væsentligste ændringer i opstillingen er, at statusposten "Debitorer" er blevet opsplittet i flere nye statusposter. Det samme gælder "Kreditorene" under kortfristet gæld. Modsat er statusposter vedrørende "Emissionskurstab", "Varebeholdninger" og "Indenlandsk statsgæld" blevet samlet.

Der er oprettet en ny hovedpost "Hensættelser", hvis statusposter tidligere var en del af den kortfristede gæld, og i enkelte andre tilfælde har det været mest hensigtsmæssigt at flytte eller modregne dele af statusposterne ind i andre hovedposter.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at den nye opdeling er velbegrundet og kan skabe større sammenhæng til opstillingen af status i de statslige virksomhedernes årsrapporter.

Primokorrekationer til statens status

839. Ud over de ændringer, der skyldes den nye opdeling, er statens status ultimo 2006 blevet korrigeret yderligere med netto 13,2 mia. kr. Korrekationerne, der betegnes primokorrekationer, fremgår af statsregnskabet i en særlig kolonne, men er ikke medtaget i tabel 64.

Primokorrekationerne medførte, at statens status ultimo 2006 på 645,4 mia. kr. steg til 658,6 mia. kr. primo 2007.

840. Primokorrekationerne er hovedsageligt en følge af ændringer i regnskabsprincipper, omflytninger mellem forskellige langfristede statusposter eller indarbejdelse af aktiver og gæld, der til- eller fragår staten, herunder fx udmøntningen af strukturreformen. Primokorrekationerne som følge af strukturreformen skyldes, at den del af amternes aktiver og passiver, der tilgik staten i forbindelse med delingen af amternes nettoformue, i første omgang blev registreret i statsregnskabet under § 41. Beholdningsbevægelser mv. og herefter blev flyttet til de relevante virksomheder på ministerområderne. Primokorrekationerne registreres direkte på den enkelte statuskonto uden udgifts- eller indtægtsvirkning på statens drift.

841. For at Økonomistyrelsen kan sondre mellem, hvilke bevægelser på status der skyldes primokorrekationer, og hvilke der er en konsekvens af den løbende drift, skal de førstnævnte markeres på en særlig måde af den statsinstitution, der foretager konteringen. Herefter udsender Økonomistyrelsen disse posteringer og viser dem i kolonnen "Primokorrekationer". De øvrige bevægelser vises herefter i kolonnen "Nettotilgang".

Det er af stor vigtighed, at regelsættet vedrørende markering overholdes, hvis indholdet af kolonnerne "Primokorrekationer" og "Nettotilgang" hver for sig skal være korrekte. Hvis kolonnerne ses samlet, har sondringen ingen betydning, og statustallene ultimo 2007 er fort-

sat korrekte. På trods af det store antal primoposteringer, der er foretaget i 2007, er det ganske få posteringer, der ikke er blevet markeret korrekt. Der er 2 posteringer, der grundet deres størrelse er omtalt særskilt nedenfor.

Som følge af en manglende markering som primokorrektion blev modtagne genudlån på 15,5 mia. kr. vedrørende den nye huslejeordning (SEA-ordningen) ikke modposteret af Universitets- og Bygningsstyrelsen som en primokorrektion i statens status. Dette medførte, at bevægelsen i kolonnen "Primokorrekationer" under statusposten "Anden kortfristet gæld" blev negativ, samtidig med at saldoen primo 2007 ligeledes blev negativ. Til gengæld blev kolonnen "Nettotilgang" for positiv med et tilsvarende beløb.

Det samme var tilfældet ved politiets overførsel af ejendomme til Slots- og Ejendomsstyrelsen. Konsekvensen af politiets manglende oplysning om, at der var tale om en primokorrektion, var, at bevægelsen i kolonnen "Primokorrekationer" under statusposten "Materielle anlægsaktiver" blev for stor med 3,3 mia. kr. Til gengæld blev kolonnen "Nettotilgang" formindsket med et tilsvarende beløb.

Sammenlagt bevirkede de 2 posteringer, at bevægelsen på "Statens balancekonto" (Egenkapital) i kolonnen "Primokorrekationer" blev 18,8 mia. kr. for positiv, og bevægelsen i kolonnen "Nettotilgang" tilsvarende for negativ. Reguleret herfor faldt påvirkningen af egenkapitalen på grund af primokorrekationer fra en nettoforbedring på 18,0 mia. kr. til en nettoforringelse på 0,8 mia. kr.

842. Rigsrevisionen finder samlet set, at primokorrekationerne, der er foretaget til statens status, generelt er velbegrundede og en naturlig konsekvens af tilpasningen af virksomhedernes balancer til omkostningsreformen, omlægning af likviditetsmodellen mv. for den særlige statslige huslejeordning (SEA-ordningen) samt strukturreformen.

Regnskabsreformens indvirkning på statens status

843. Siden starten af regnskabsreformen i 2005, der i 2007 blev afsluttet med overgangen til omkostningsbaserede bevillinger, er der sket væsentlige ændringer vedrørende statens status.

844. Før regnskabsreformen i 2005 var formålet med statens status primært at registrere de bogførte aktiver til historisk værdi, opføre transaktioner, der vedrørte efterfølgende år, samt redegøre for de forpligtelser, staten havde påtaget sig.

845. Regnskabsreformen delte driften og dermed de tilhørende dele af status op i 2 forskellige regnskabsprincipper med forskelligt formål. Det ene princip var det omkostningsbaserede og det andet det indtil da gældende udgiftsbaserede regnskabsprincip.

846. Det omkostningsbaserede regnskabsprincip anvendes til at styre den enkelte virksomheds egne driftsomkostninger mv. Formålet var at få virksomhedens samlede omkostninger ved en given aktivitet frem. Dette skete bl.a. ved at anvende nogle omkostningsfaktorer og -typer, som ikke tidligere var fremgået af statsregnskabet. Som eksempler på sådanne kan nævnes afskrivninger, hensættelser af feriepenge og overarbejdsbetaling samt forrentning af virksomhedens likviditet og gæld. Virkningen af dette på statens status var, at de omfattede aktivers værdi systematisk blev værdiansat under hensyntagen til den årlige værdiforringelse, og forpligtelser vedrørende fx medarbejderes optjente rettigheder blev omkostningsført på det tidspunkt, disse var optjent. Desuden satte reformen fokus på, hvorledes indtægter og omkostninger vedrørende det enkelte års aktiviteter blev periodiseret.

Statens status vedrørende det omkostningsbaserede område indeholder tillige oplysning om summen af en række poster fra virksomhedernes årsrapporter, der har særlig budgetmæssig relevans. Det gælder fx statsforskrivninger afgivet til omkostningsbaserede virksomheder, reservede bevillinger samt likvide konti inden for Statens KoncernBetalings-system, opdelt på formål.

Status vedrørende regnskaber, der er aflagt efter de omkostningsbaserede principper, udviser sammenlagt "Anlægsaktiver" på 76 mia. kr. og "Omsætningsaktiver" på 18 mia. kr. Fraregnes "Hensættelser og gæld" på 59 mia. kr., er de omkostningsbaserede virksomheder i besiddelse af en "Egenkapital" på 35 mia. kr.

847. Beløbsmæssigt er det udgiftsbaserede regnskabsprincip fortsat det største med "Anlægsaktiver" på 256 mia. kr., "Omsætningsaktiver" på 237 mia. kr. samt "Hensættelser og gæld" på 611 mia. kr.

Det udgiftsbaserede område omfatter poster, der er tværgående for hele staten, samt poster, der kan henføres til et konkret formål. Tværgående poster er fx likvide mellemværender med Danmarks Nationalbank og statsgælden, hvorimod infrastruktur, udlån, værdipapirer og kapitalindskud kan henføres til et konkret formål, administreret af en specifik virksomhed.

848. Det har været en stor og udfordrende opgave for Økonomistyrelsen og de statslige virksomheder at tilpasse regnskab og status til omkostningsbevillinger samt sikre, at det var de korrekte områder, der fortsat forblev udgiftsbaserede. De omkostningsbaserede bevillinger var nye i 2007, og den regnskabsmæssige behandling i status 2007 af disse samt implementeringen af likviditetsordningen var tilsvarende ny.

849. Det er Rigsrevisionens vurdering at processen er forløbet tilfredsstillende. Det kan dog ikke undgås, at der i en så omfattende proces undervejs er sket fejl, og at der er områder, hvor trufne beslutninger skal genovervejes. Rigsrevisionen forventer derfor, at der ligeledes i 2008 vil skulle foretages en række primokorrektioner, der har baggrund i omkostningsreformen mv.

850. Revisionen har herudover afdækket en række tilfælde, hvor virksomhederne ikke har kunnet dokumentere fx indregning, klassifikation eller værdiansættelse på tilfredsstillende måde. De væsentligste bemærkninger vedrører Forsvarsministeriets samt Transport- og Energiministeriets område, som er omtalt i henholdsvis kap. III.G og III.S.

851. Der har i de senere år været en dynamisk proces i gang med at videreudvikle styringsrelevant information både i de enkelte virksomheders årsrapporter såvel som i statens status. Rigsrevisionen er vidende om, at Økonomistyrelsen overvejer nye snitflader mellem årsrapporterne og statsregnskabet, og vil medvirke konstruktivt i denne proces.

VII. Baggrundsoplysninger om revisionen

a. Opfølgning fra sidste års beretning

852. Rigsrevisor tilkendegav i notat til Statsrevisorerne af 25. marts 2008, at han ville følge 13 sager fra Statsrevisorerens beretning nr. 16/06 om revisionen af statsregnskabet for 2006. 9 af sagerne er omtalt i henholdsvis pkt. 84-88, 89-107, 250-253, 446-451, 576-579, 580-583, 608-609, 610-624 og 631-632.

853. De øvrige sager følges i et fortsat notat til Statsrevisorerens beretning nr. 16/06 om revisionen af statsregnskabet for 2006.

b. Den udførte revision

Revisionen omfattet af beretningen

854. Statsregnskabet for 2007 omfatter 19 ministerområder, der er opdelt i 175 virksomheder. Rigsrevisionen reviderer disse virksomheder samt 311 selvejende institutioner, der finansieres ved statslige tilskud og derfor ikke indgår i statsregnskabet som virksomheder. Rigsrevisionen reviderer ikke statsregnskabets § 3. Folketinget, idet Folketingets regnskab revideres af et privat revisionsfirma.

855. En virksomhed er en forvaltningsenhed inden for et ministerområde, hvis ledelse er budget- og regnskabsmæssigt ansvarlig for en eller flere hovedkonti på bevillingslovene. Ordet *virksomhed* anvendes dermed i denne beretning i den betydning af ordet, der er fastlagt i bekendtgørelse nr. 1693 af 19. december 2006 om statens regnskabsvæsen mv. (regnskabsbekendtgørelsen).

856. Det er resultatet af revisionen af virksomhederne og de selvejende institutioner, der indgår i denne beretning om revisionen af statsregnskabet. Rigsrevisionen gennemgår også regnskaber fra statslige aktieselskaber og reviderer regnskaber fra selvstændige forvaltningssubjekter, fx DSB. Resultaterne heraf tilgår bestyrelserne og præsenteres alene i denne beretning, hvis Rigsrevisionen skønner, at resultaterne har en særlig interesse for Statsrevisorerne og Folketinget.

857. Rigsrevisionen gennemfører derudover større undersøgelser af dele af den statslige forvaltning. Undersøgelserne behandler emner af økonomisk eller principiel betydning og relaterer sig kun i mindre omfang specifikt til regnskabets rigtighed. Undersøgelsesresultater rapporteres i særskilte beretninger.

Revisionstyper og pilotprojekt med erklæring på virksomhedsniveau

858. Revisionen er opdelt i en række revisionstyper, fx revision i årets løb, it-revision, tilskudsrevision, udvidet gennemgang af årsrapporter, afsluttende revision og bevillingskontrol. Samtlige revisioner fremgår af bilag 1.

859. Revisionerne retter sig mod de enkelte virksomheder, på nær bevillingskontrollen, som udføres på hovedkontoniveau.

860. Rigsrevisionens revision omfatter også revision af regnskaber med intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9. Rigsrevisionens revision baserer sig dels på Rigsrevisionens egen revision, dels på den interne revisions arbejde. Det er Rigsrevisionen, der har ansvaret for revisionen, selv om der er indgået aftale om intern revision.

861. Rigsrevisionen har som led i et pilotprojekt, der omfattede 15 virksomheder, afgivet erklæringer med den samlede konklusion på virksomhedernes regnskaber for 2007.

Virksomhederne, der var omfattet af pilotprojektet, er Forsvarsministeriets departement, Forsvarskommandoen, hjemmeværnet, Farvandsvæsenet og Redningsberedskabet (alle under § 12. Forsvarsministeriet), 8 universiteter under § 19. Videnskabsministeriet, FødevareErhverv og Fiskeridirektoratet under § 24. Fødevareministeriet samt Banedanmark under § 28. Transport- og Energiministeriet.

862. Pilotprojektet indebar – ud over afgivelsen af erklæring – bl.a., at Rigsrevisionen indledende foretager en strategisk analyse af virksomhederne med fokus på risici. På den baggrund udvælges særlige indsats- eller fokusområder i revisionen (fx sparsommelighed).

863. Fra og med regnskabsåret 2008 er pilotprojektet udbredt til alle ministerområder, så der på baggrund af strategiske analyser af de enkelte ministerområder udvælges et antal virksomheder, hvor Rigsrevisionen vil afgive erklæringer med en samlet konklusion om den enkelte virksomheds regnskab.

Revisionens dækning

864. Revisionen af et ministerområde udføres ved stikprøvevise undersøgelser. Revisionen er planlagt ud fra væsentlighed og risiko, og planlægningen foretages i dialog med departementerne.

Valget af virksomheder, der skal revideres, og de revisioner, der skal indgå i revisionen pr. virksomhed, vælges efter en flerårig turnus under hensyntagen til væsentlighed og risiko. I vurdering af risiko indgår såvel virksomhedernes vilkår generelt som indtægternes og udgifternes karakter.

3 typer revision udføres dog hvert år for alle relevante virksomheder. Det drejer sig om bevillingskontrol, afsluttende revision og revision af regnskaber med intern revision.

865. Revisionen af ministerområderne er udført som planlagt og med en dækning, som giver Rigsrevisionen et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere regnskabsforvaltningen på hvert ministerområde.

Revisionsprincipper

866. Revisionen er udført i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik.

God offentlig revisionsskik indebærer bl.a., at revisor ikke alene efterprøver rigtigheden af statens regnskab, men ligeledes undersøger en række aspekter vedrørende den offentlige forvaltnings overholdelse af bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

867. Ved revisionen af de enkelte virksomheder anvender Rigsrevisionen systemanalytisk revision som det overordnede revisionsprincip.

Systemanalytisk revision har 2 formål. For det første at konstatere, om der i virksomheden er etableret en række hensigtsmæssige forretningsgange og interne kontroller, der kan medvirke til at sikre regnskabets rigtighed og dispositionernes lovlighed.

For det andet at konstatere, om forretningsgangene og de interne kontroller har virket i den reviderede periode. Dette kontrolleres ved gennemgang af bilagenes beløb, konteringer, attestationer/godkendelser samt eventuelle underliggende kontrakter mv.

868. Rigsrevisionen anvender tillige substansrevision. Substansrevisionen har til formål at verificere indholdet af konkrete regnskabsposter og/eller enkeltbilag og at vurdere, om dispositionerne har været i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Karakterskala

869. Rigsrevisionen anvender 4 karakterer ved de bedømmelser, der gives i tilknytning til revisionerne.

Karaktererne er *meget tilfredsstillende*, *tilfredsstillende*, *ikke helt tilfredsstillende* og *ikke tilfredsstillende*.

870. Karaktergivningen foregår typisk ved, at Rigsrevisionen for hvert af de områder, der indgår i revisionerne, har opstillet en række standarder. Hver standard vil indgå med forskellig vægt, afhængigt af hvor vigtige de er i forhold til den konkrete virksomhed.

Til illustration kan nævnes revision i årets løb. Revisionen omfatter bl.a. områderne forvaltning af udgifter, forvaltning af indtægter og betalingsforretninger. Standarden for betalingsforretninger vil ved revisionen blive vægtet særligt højt i virksomheder med store likvide beholdninger og bevægelser, mens standarden for administration af indtægter vægtes lavt, hvis virksomheden kun har beskedne indbetalinger.

Ved revisionen vurderer Rigsrevisionen så, i hvilket omfang virksomheden lever op til standarderne. På baggrund af den vægt, som standarderne indgår med, giver Rigsrevisionen en karakter på 4-trins-skalaen.

871. Hvis bedømmelsen *meget tilfredsstillende* gives, har virksomheden opfyldt alle væsentlige standarder, og der er alene basis for mindre forbedringer af ordensmæssig karakter.

Ved bedømmelsen *tilfredsstillende* har virksomheden opfyldt hovedparten af de væsentlige standarder, men der er enkelte områder, hvor der er basis for forbedringer.

Bedømmelsen *ikke helt tilfredsstillende* gives, hvis virksomheden ikke har opfyldt flere af de væsentlige standarder. Der bør foretages forbedringer.

Hvis bedømmelsen *ikke tilfredsstillende* gives, har virksomheden ikke opfyldt hovedparten af de væsentligste standarder. Der skal snarest foretages forbedringer.

872. Rigsrevisionen anvender typisk ved enkeltsager andre vurderende udtryk. Disse kan ikke henføres til en given karakterskala.

Rigsrevisionens kontakt og dialog med virksomhederne og departementerne

873. Rigsrevisionen har rapporteret resultaterne af de udførte revisioner for 2007 til virksomhederne. Når revisionerne udføres ved besøg i virksomhederne, giver Rigsrevisionen allerede ved besøgets afslutning en mundtlig tilbagemelding om de foreløbige revisionsresultater og begrundelser for Rigsrevisionens vurderinger. Endvidere vil Rigsrevisionen og virksomheden typisk udveksle synspunkter om særlige forhold i virksomheden mv., når Rigsrevisionen under revisionen i virksomheden undersøger tilrettelæggelsen af forretningsgange, interne kontroller mv.

Departementerne orienteres om revisionsresultaterne i de enkelte virksomheder. Rigsrevisionens kontakt til ministerierne består derudover af regelmæssige drøftelser med departe-

menterne om økonomiforvaltningen, regnskabsaflæggelsen mv. Endvidere holder rigsrevisor årligt møder med hvert departement repræsenteret ved departementschefen mfl.

Rigsrevisionen lægger stor vægt på en dialog med virksomheder og departementer, hvor synspunkter og gode erfaringer udveksles. En gensidig forståelse af hinandens opgaver, vilkår og rammer giver ifølge Rigsrevisionens opfattelse det bedste udgangspunkt for, at revisionsresultaterne kan medvirke til en sikker og korrekt regnskabsaflæggelse.

c. Regnskabstyper/-principper

Regnskabstyper

874. Det fremgår af Budgetvejledning 2006, pkt. 1.2, at statens regnskabsaflæggelse fra og med finansåret 2007 består af et statsregnskab og en årsrapport for hver virksomhed.

Der findes imidlertid også andre typer regnskaber på det statslige område. Hovedrelationen mellem de forskellige typer er følgende:

- Virksomhederne bogfører i deres interne regnskab – typisk Navision Stat eller SAP – og oplysninger herfra føder virksomhedernes SKS-regnskaber.
- SKS-regnskaberne er virksomhedernes eksterne regnskaber, som virksomhederne godkender over for deres departement.
- Ministerområderegnskabet er en sammenstilling af regnskaberne for de enkelte virksomheder på ministerområdet. Departementerne godkender årligt ministerområderegnskabet over for Økonomistyrelsen og Rigsrevisionen.
- Statsregnskabet er en sammenstilling af alle virksomhedernes SKS-regnskaber.
- Årsrapporterne (for departementerne dog finansielle regnskaber) indeholder også regnskabsoplysninger. Årsrapporten afsluttes med påtegning af regnskabet. Påtegningen foretages såvel af virksomhedens ledelse som af ministeriets departement.

Regnskabsoplysningerne i årsrapporterne bør være identiske med SKS-regnskaberne, men kan afvige, hvis virksomhederne foretager korrektioner i årsrapportens regnskabstal. Der er krav om, at eventuelle differencer mellem SKS og årsrapporten skal forklares i årsrapporten. Eventuelle korrektioner i årsrapporten skal efterfølgende korrigeres i SKS.

Regnskabsprincipper

875. Ved Akt 163 24/6 2004 tiltrådte Folketingets Finansudvalg en indførelse af omkostningsbaserede budget- og regnskabsprincipper for staten som et led i en omkostningsreform. Alle statsinstitutioner skulle fra og med 2005 aflægge regnskab efter omkostningsbaserede principper på driftsområdet, og fra 2007 indføres omkostningsbaserede driftsbevillinger og omkostningsbaserede bevillinger til statsvirksomheder.

876. Finansministeriet vurderer, at reformen skønsmæssigt vedrører ca. 20 % af statsbudgettet og 80 % af virksomhederne. Hermed berøres et stort antal virksomheder og medarbejdere af ændrede opgaver og arbejdsgange i relation til reformen.

Omkostningsreformen forventedes at medføre et bedre grundlag for den økonomiske styring i staten.

De væsentligste fordele ved det omkostningsbaserede budget- og regnskabssystem forventedes at være:

- bedre information om statens værdier og forpligtelser og dermed et bedre grundlag for forvaltningen af disse
- større gennemsigtighed i omkostningerne til de enkelte aktiviteter, ydelser eller produkter og dermed et bedre grundlag for Folketingets prioritering og for resultatstyring og den daglige ledelse

- en mere omkostningsbevidst ressourceanvendelse, herunder øget fleksibilitet i finansieringen af driftsøkonomisk fornuftige investeringer, incitamenter til en bedre aktivforvaltning og vedligeholdelse samt incitamenter til løbende at tilpasse kapitalapparatet
- større sammenlignelighed mellem statsinstitutioner og alternative udbydere af offentlige opgaver.

Virksomhedernes forretningsgange for investeringsbeslutninger

877. Virksomhederne fik med bevillingsreformen adgang til lånefinansiering i form af lånramme og aktivering af investeringer som et led i tilskyndelsen til virksomhedsøkonomisk tænkning. Disse nye frihedsgrader stiller større krav til virksomhedernes investeringsstyring, både for at sikre økonomisk rentable investeringer, og at det er de rette investeringer, der bliver foretaget. Investeringsbeslutningen påvirker ikke længere kun forbruget af årets bevillinger, men også kommende års bevillinger, idet fremtidige afskrivninger på investeringerne skal kunne rummes inden for bevillingerne. Det er derfor vigtigt, at der bliver fastlagt rammer og rutiner omkring investeringsbeslutningerne.

878. Økonomistyrelsens vejledning om investeringsbeslutninger giver inspiration til en hensigtsmæssig beslutningsproces. Vejledningen fokuserer på den konkrete investeringsbeslutning, og hvordan virksomhederne på en systematisk måde kan håndtere de enkelte led i beslutningsprocessen.

Vejledningen indeholder en gennemgang af det bevillingsmæssige regelsæt for investeringsbeslutninger, herunder reglerne for lån og afskrivninger samt reglerne for, hvilke investeringsbeslutninger der skal forelægges for Finansudvalget. En væsentlig del af vejledningen indeholder en beskrivelse af fremgangsmåden ved tilvejebringelsen af grundlaget for investeringsbeslutningen. Et centralt værktøj i denne forbindelse er udarbejdelsen af en business case, der bl.a. bør indeholde fordele og ulemper ved investeringen samt en estimering af de omkostninger og indtægter/besparelser, der er forbundet med investeringen.

Virksomhedernes anvendelse af omkostningsfordelinger til opgørelse af ressourceforbruget ved opgaveløsningen

879. Formålet med at foretage omkostningsfordelinger er, at virksomhederne kan dokumentere omkostninger og anvende fordelingerne som grundlag for styringsmæssige beslutninger. Omkostningsfordelinger skal medvirke til produktivetsforbedringer, nedbringelse af omkostningerne og opnåelse af bedre resultater med de givne ressourcer. Formålet er videre, at virksomhederne kan sammenligne omkostninger på produktniveau med andre virksomheder.

Omkostningsfordelinger kan skabe synlighed omkring det ressourceforbrug, der anvendes til fremstilling af virksomhedens produkter, uanset finansieringsform. Dermed kan der skabes et overblik over sammenhænge mellem virksomhedens ressourceforbrug, aktiviteter og resultater. Intentionen er, at omkostningsfordelingerne skal udbredes til alle dele af virksomheden.

880. Det fremgår af statsregnskabsbekendtgørelsens § 41, at institutionerne efter behov skal udarbejde interne regnskaber med oplysninger om, hvorledes institutionens indtægter, udgifter og omkostninger mv. er fordelt på fx formål, sted, produkt og aktivitet mv.

Reglerne for oplysninger om omkostningsfordelingerne i årsrapporten fremgår af Økonomistyrelsens vejledning af 8. januar 2008 om udarbejdelse af årsrapport.

881. Økonomistyrelsen giver i vejledning af 13. juni 2005 inspiration til, hvordan virksomhederne kan udarbejde omkostningsfordelinger til brug for virksomhedens økonomistyring. Vejledningen giver et overblik over de forskellige formål med omkostningsfordelinger og -principper og guider virksomheden igennem afdækningen af egne behov. Vejledningen indeholder desuden en konkret metode til at strukturere arbejdet med udviklingen af en aktivitetsbaseret fordelingsmodel (ABC-model).

Bruttoudgifter og -indtægter

882. Oplysningerne om "Bruttoudgifter i alt" og "Bruttoindtægter" i tabellerne under de enkelte ministerområder i kap. III er hentet fra statsregnskabets artsoversigter, der er placeret under "A. Oversigter" under de enkelte paragraffer (ministerområder) i statsregnskabet.

883. I tabellerne er "Bruttoudgifter i alt" opdelt i "Lønudgifter", "Øvrige driftsudgifter", "Tilskud" og "Overførsler til/fra kommuner". "Lønudgifter" vedrører således hovedparten af standardkonto 18. "Tilskud" omfatter standardkontiene 41, 42, 44, 45 og 46. Dog er standardkontiene 41-46 udskilt og medtaget under "Overførsler til/fra kommuner". "Øvrige driftsudgifter" er opgjort som de resterende bruttoudgifter.

Bilag 1. Bedømmelser pr. virksomhed og revision

Forkortelser:

1 = Ingen bemærkninger

B = Bemærkninger

MT = Meget tilfredsstillende

T = Tilfredsstillende

IHT = Ikke helt tilfredsstillende

IT = Ikke tilfredsstillende

[illegible]

I = Ingen bemærkninger
B = Bemærkninger
MT = Meget tilfredsstillende
T = Tilfredsstillende
IHT = Ikke helt tilfredsstillende
IT = Ikke tilfredsstillende

[illegible]

Forkortelser:

I = Ingen bemærkninger
B = Bemærkninger
MT = Meget tilfredsstillende
T = Tilfredsstillende
IHT = Ikke helt tilfredsstillende
IT = Ikke tilfredsstillende

[illegible]

Forkortelser:

I = Ingen bemærkninger
 B = Bemærkninger
 MT = Meget tilfredsstillende
 T = Tilfredsstillende
 IHT = Ikke helt tilfredsstillende
 IT = Ikke tilfredsstillende

	Bevillingskontrol	Afsluttende revision	Revision i årets løb	Lønrevision	Pensionsrevision	Tilskudsrevision	It-revision	Udvidet gennemgang af årsrapporter	Bygge- og anlægsrevision	Revision af kommunal afregning	Gennemgang af regnskaber for фонде mv.	Revision af regnskaber med intern revision
§ 21. Kulturministeriet												
Kulturarvsstyrelsen	I	T										
Nationalmuseet	I	T	T				IHT					
Statens Forsvarshistoriske Museum	I	T						T				
Dansk Landbrugsmuseum	I	T										
Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum	I	MT		T								
Statens Museum for Kunst	I	IHT						T				
Den Hirschsprungske Samling	I	T	T									
Ordrupgaard	I	T	T									
Arkitektskolen Aarhus	I	T		T								
Kunstakademiets Arkitektskole	I	T										
Kunstakademiets Billedkunstskoler	B	T						T				
Kunstakademiets Konservatorskole	I	T										
Danmarks Designskole	I	T						T				
Glas- og Keramikskolen på Bornholm	I	T										
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	I	T						T				
Det Jyske Musikkonservatorium	I	T		T				T				
Vestjysk Musikkonservatorium	I	T										
Det Fynske Musikkonservatorium	I	T										
Nordjysk Musikkonservatorium	I	T										
Rytmisk Musikkonservatorium	I	T						T				
Statens Teaterskole	I	T										
Den Danske Filmskole	I	T										
Danmarks Biblioteksskole	I	T	T			T		T				
Mediesekretariatet	I	T										
§ 22. Kirkeministeriet												
Kirkeministeriets departement	I	T	T			T						
§ 23. Miljøministeriet												
Miljøministeriets departement	I	T	T									
Center for Koncernforvaltning	I	T		T								
Danmarks Miljøportal	I	T										
Naturklagenævnet og Miljøankenævnet	I	T		T								
Miljøstyrelsen	I	T	T	T		T						
By- og Landskabsstyrelsen (regionale miljøcentre)	I	T										
Skov- og Naturstyrelsen	I	IHT	T					T				
De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland	I	T					T					
Kort- og Matrikelstyrelsen	I	T						T				

Forkortelser:

I = Ingen bemærkninger
B = Bemærkninger
MT = Meget tilfredsstillende
T = Tilfredsstillende
IHT = Ikke helt tilfredsstillende
IT = Ikke tilfredsstillende

[illegible]